

gemeente
Neder-Betuwe

Jaarstukken 2016

Gemeente Neder-Betuwe

- Dodewaard
- Echteld
- IJzendoorn
- Kesteren
- Ochten
- Opheusden

Opheusden, 8 mei 2017

Behandeling in gemeenteraad
van 6 Juli 2017

Behandeling in college
van 23 mei 2017

INHOUDSOPGAVE

JAARSTUKKEN 2016	3
VOORWOORD VAN HET COLLEGE	4
LEESWIJZER OPBOUW EN INDELING JAARSTUKKEN	6
FINANCIËLE POSITIE, RESULTAAT EN BESTEMMING	7
FINANCIËLE POSITIE	7
RESULTAATBEPALING	8
RESULTAATBESTEMMING	10
HET JAARVERSLAG	11
INHOUD VAN HET JAARVERSLAG	11
PROGRAMMAVERANTWOORDING	12
PROGRAMMA 1: BESTUUR EN DIENSTVERLENING	13
PROGRAMMA 2: OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	17
PROGRAMMA 3: FYSIEKE LEEFOMGEVING	21
PROGRAMMA 4: ECONOMIE	28
PROGRAMMA 5: SOCIAAL DOMEIN	35
OVERZICHT VAN: ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	45
OVERZICHT VAN DE GEREALISEERDE ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	47
OVERZICHT VAN DE AANWENDING VAN HET BUDGET VOOR ONVOORZIENE UITGAVEN	47
PARAGRAFEN	48
PARAGRAAF 1: LOKALE HEFFINGEN	49
PARAGRAAF 2: WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING	53
PARAGRAAF 3: KAPITAALGOEDEREN	60
PARAGRAAF 4: FINANCIERING.....	64
PARAGRAAF 5: VERBONDEN PARTIJEN.....	68
PARAGRAAF 6: GRONDBELEID	88
PARAGRAAF 7: BEDRIJFSVOERING.....	96
DE JAARREKENING	101
INHOUD VAN DE JAARREKENING.....	102
OVERZICHT VAN GEREALISEERDE BATEN EN LASTEN EN HET SALDO VOOR BESTEMMING	103
OVERZICHT VAN WERKELIJKE MUTATIES IN RESERVES PER PROGRAMMA	103
OVERZICHT VAN GEREALISEERD RESULTAAT VOOR EN NA BESTEMMING	103
OVERZICHT VAN VERSCHILLEN PER PROGRAMMA	104
TOELICHTING VAN VERSCHILLEN PER PROGRAMMA	104
OVERZICHT VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN.....	108
OVERZICHT BEZOLDIGING TOPFUNCTIONARISSEN	109
DE BALANS	111
DE BALANS	112
TOELICHTING OP DE BALANS	113
VERANTWOORDINGSINFORMATIE SPECIFIEKE UITKERINGEN	129
SINGLE INFORMATION SINGLE AUDIT (SISA).....	130
BESLUITVORMING	131
BESLUITVORMING RAAD/17/02204.....	132
BEGROTINGSWIJZIGING	133
BEGROTINGSWIJZIGING.....	134
OVERZICHT VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN	135

JAARSTUKKEN 2016

Voorwoord van het college

Geachte gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u de jaarstukken over het jaar 2016 aan. Gedurende het hele jaar legden wij verantwoording af aan u en de inwoners van Neder-Betuwe. Dit deden wij onder meer door themabijeenkomsten, informatiebijeenkomsten, beantwoording van mondelinge en schriftelijke vragen, via persberichten of persgesprekken en bestuursrapportages en raadsinformatiebrieven. Deze jaarstukken vormen het sluitstuk van de verantwoording over 2016.

Doel jaarstukken 2016

In de begroting 2016 heeft u kaders gesteld. U gaf aan welke plannen er afgelopen jaar gerealiseerd moesten worden en hoeveel middelen u daarvoor beschikbaar stelde. In deze jaarstukken geven wij aan wat er terecht is gekomen van deze plannen. Wij gaan daarbij enerzijds in op de beleidsdoelen en activiteiten in de verschillende programma's (jaarverslag). Anderzijds leggen wij verantwoording af over hoe de budgetten zijn besteed en hoe de gemeente er financieel voor staat (jaarrekening).

De begroting 2016 vormde het startpunt van de zogeheten 'planning-en-control-cyclus' (P&C-cyclus) 2016. In deze documenten bepaalde u wat er op hoofdlijnen in 2016 moest gebeuren en hoeveel middelen daarvoor beschikbaar waren. Daarmee gaf u de kaders voor ons college aan.

In 2016 hebben wij u via twee bestuursrapportages en een rapportage besteding budgetten op de hoogte gehouden van de voortgang van het bestaande beleid en de financiële stand van zaken. Daarmee was u in de gelegenheid om bij te sturen. Met de jaarstukken 2016 wordt de 'planning-en-control-cyclus' 2016 afgerond. Daarmee stellen wij u in staat invulling te geven aan uw controlerende rol.

De wettelijke basis voor het samenstellen van de jaarstukken wordt gevonden in artikel 197 van de Gemeentewet. De uitwerking hiervan heeft plaats gevonden met in achtname van het gestelde in het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV).

Korte terugblik op 2016

Het jaar 2016 was voor de gemeente Neder-Betuwe op allerlei gebied volop in beweging en in samenwerking met velen zijn mooie resultaten behaald. Wij hebben uitvoering gegeven aan de door u gestelde doelen. De gestelde doelstellingen voor 2016 zijn grotendeels gehaald. Niet alleen besteden wij in dit document aandacht aan datgene dat is gerealiseerd, maar ook aan datgene dat wij op basis van de begroting voornemens waren te realiseren maar helaas niet in alle gevallen doorgang kon vinden. Voor deze inhoudelijke informatie verwijzen wij u naar het hoofdstuk 'Programmaverantwoording'.

De afgelopen jaren waren jaren waarin het sturen op financieel resultaat zeer belangrijk is gebleken. Hoewel de nadruk in de documenten uit het Planning & Control-instrumentarium de laatste jaren ligt op besturen met minder middelen, heeft de gemeente Neder-Betuwe jaarlijks nog steeds circa € 60 miljoen te besteden. Binnen uw kaders besteedden wij dit geld aan een gevarieerd takenpakket. Enerzijds door het uitvoeren van de vele wettelijke (medebewind)taken, anderzijds door taken die wij uitvoeren vanwege onze eigen Neder-Betuwe autonome beleidskeuzen.

Ook hebben wij in 2016 richting gegeven aan een belangrijk onderdeel van uw visie: het komen tot een financieel duurzame en gezonde gemeente. Een doelstelling die er op gericht is om voldoende budgettaire ruimte te realiseren om een financieel duurzame en gezonde gemeente te worden en te blijven, om financiële tegenvallers te kunnen opvangen, om onvoorziene risico's te kunnen dragen en een gedegen buffer te creëren om onvoorziene nieuw wettelijk of onontkoombaar beleid te kunnen opvangen. Om deze doelstellingen te behalen waren er in 2016 bezuinigingen en beleidsombuigingen noodzakelijk. In 2016 zijn wij voortvarend aan de slag gegaan met het realiseren van de door u opgelegde bezuinigingen en ombuigingen en met de realisatie zijn wij op de goede weg. Bij deze visie past een weerstandscapaciteit die minimaal gelijk is aan onze risico's (een weerstandsratio van minimaal 1,0).

In 2016 zijn onze ingeschatte risico's afgenomen en is ons weerstandscapaciteit gegroeid. Wij zijn met de realisatie van een financieel duurzame en gezonde gemeente op de goede weg.

Wij konden in 2016 een sociaal beleid voeren en inwoners voor wie dat nodig was inkomensondersteuning geven. Wij subsidieerden instellingen die een maatschappelijke of culturele functie vervullen - voor zo ver zij bijdroegen aan de door u geformuleerde doelstellingen.

Bij de start van 2016 waren de ogen gericht op het sociaal domein. De kernpunten en het sociaal team waren toen al een jaar lang operationeel ondanks onduidelijkheden rond de decentralisaties. Onze strategie om stevig aan de voorkant in onze kernpunten en het sociaal team te investeren ten aanzien van menskracht en expertise heeft zijn vruchten afgeworpen. Wij zijn er in geslaagd om de zorg en ondersteuning "gewoon" door te laten gaan.

Voor wat betreft de (financiële) verantwoording van de zorgaanbieders over 2015 heeft ook gemeente Neder-Betuwe te maken gehad met de landelijke problematiek dat niet alle zorgaanbieders tijdig een goedkeurende accountantsverklaring konden overleggen. Met de zorgaanbieders zijn in 2016 hierover afspraken gemaakt om deze problematiek bij de financiële verantwoording over het jaar 2016 te voorkomen.

De woningbouw heeft in 2016 ook een flinke boost gekregen, met name in Casterhoven te Kesteren, Herenland te Opeusden en plan Triangel in Ochten.

Wij leverden een bijdrage aan de ruimtelijke en economische ontwikkeling van onze gemeente. De plannen voor de winkelconcentraties in Ochten en Kesteren zijn een stuk verder gekomen.

Het gaat goed met het toerisme in Rivierenland. duidelijk komt naar voren dat het aantal toeristische ontwikkelingen stijgt en regionale evenementen zich blijven ontwikkelen en professionaliseren. De ontwikkelingen op het gebied van recreatie en toerisme zijn in 2016 regionaal en lokaal voortvarend opgepakt. Regionaal is in 2016 gewerkt aan het uitvoeringsprogramma van het Ambitiedocument Regio Rivierenland 2016-2020. In dit Uitvoeringsprogramma worden vanuit het speerpunt Recreatie & Toerisme de opgaven en projecten benoemd die de komende jaren opgepakt worden. Lokaal is het overleg met ondernemers in het Platform R & T op een energieke wijze hervat. Vanuit die samenwerking is in 2016 o.a. de recreatiekaart 'Welkom in Neder-Betuwe' in een oplage van 10.000 exemplaren samen met ondernemers uitgebracht. Een toeristische kaart die door ondernemers en bezoekers binnen en buiten onze gemeente met enthousiasme is ontvangen. Daarnaast is de basis gelegd voor een nieuw aan te leggen Klompenpad De Spees-Maneswaard en voor een stimuleringsregeling voor extra toeristische bruine verwijsborden. Bij de verkenning naar de kansen voor een toeristisch-recreatieve gebiedsontwikkeling rondom de Veerhaven Ochten organiseerden wij met provincie Gelderland, gemeente Druten en Waterschap Rivierenland in november 2016 een zeer geslaagde en druk bezochte inloopavond.

Via de Avri onderhouden wij het vele groen in de dorpen en de straten zijn op een sober niveau schoon gehouden en ons rioleringsstelsel is op het door u aangegeven niveau onderhouden. Ook zorgden wij via de Avri er voor dat het huisvuil werd opgehaald.

Op het gebied van ons lokaal bestuur hebben in 2016 wijzigingen plaatst gevonden. In het najaar van 2016 heeft de oude coalitie aangegeven niet meer samen verder te willen gaan en is er een nieuwe coalitie gekomen

In deze jaarstukken zijn onze bouwgronden in exploitaties (BIE) geactualiseerd. Op tal van terreinen is in 2016 voortgang geboekt in de ontwikkeling van woningbouw en bedrijfsterreinen. De financiële effecten van de actualisaties van de bouwgronden in exploitaties, resulteren enerzijds in het ophogen van de verliesvoorziening met € 162.000 en anderzijds neemt de winstverwachtingen toe met € 171.000. Gelijktijdig hebben wij in deze jaarstukken in overleg met onze accountant voor twee projecten een tussentijdse winstneming genomen. In 2016 is gestart met de implementatie van de 'Regiekamer' om zo op een adequate wijze sturing te geven aan de bouwgronden in exploitatie van initiatieven van derden. In 2017 zal evaluatie plaats vinden van de werking van de 'Regiekamer'.

Voor Neder-Betuwe geldt nog steeds dat het beheersen van onze financiële huishouding belangrijk is en blijft. De aandacht hiervoor heeft ook in 2016 effect gehad. De jaarstukken 2016 sluiten met een financieel overschot. Voor de toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel 'Resultaatbepaling'.

Financieel resultaat

Bij de rapportage budgetten in december 2016 (peildatum: 1 november 2016) is aangegeven dat de jaarstukken over het jaar 2016 naar verwachting een overschot van € 390.406 zou laten zien. In werkelijkheid sluiten wij het boekjaar 2016 af met een overschot van € 2.377.217.

Het overschot van 2016 wordt voor € 391.750 beïnvloed door het feit dat een aantal budgetten niet geheel in 2016 is besteed maar waarvoor wordt voorgesteld deze via resultaatbestemming over te hevelen naar 2017. Het gaat dan om reeds aangegane verplichtingen op het gebied van de I&A gids, vertrouwenscommissie benoeming burgemeester, groenbeleidsplan, uitvoering beheer openbare ruimte, accommodatiebeleid verhoogde asielinstream en implementatie richtlijnen Energy Efficiency Directive (EED). Wij stellen u daarom voor om € 391.750 van het behaalde resultaat te bestemmen voor nog noodzakelijk uit te voeren werkzaamheden/uitgaven in 2017 die gepland waren voor het jaar 2016.

Verder stellen wij u voor om het totale overschot op de uitvoering van de drie decentralisaties van € 579.000 te storten in de bestemmingsreserve 'drie decentralisaties'.

Het resterende overschot van deze jaarstukken van € 1.406.467 stellen wij voor te storten in de algemene reserve. De storting in de algemene reserve zorgt voor een verbetering van onze weerstandscapaciteit. De weerstandsratio is mede daarmee uitgekomen op 1,5. Voor verdere informatie over de financiële positie, het resultaat, de resultaatbepaling en de resultaatbestemming van de jaarstukken 2016 wordt verwezen naar het onderwerp financiële positie, resultaatbepaling en resultaatbestemming van de jaarstukken 2016.

Ten slotte

Zoals hiervoor gesteld hebben wij de meeste van onze doelstellingen kunnen realiseren. Dit was niet mogelijk geweest zonder de inzet en betrokkenheid van onze maatschappelijke partners. Samen met het bedrijfsleven, verenigingen, kerken, scholen, zorginstellingen en betrokken inwoners werkten en werken wij aan een welvarend en leefbaar Neder-Betuwe. Een woord van dank gaat ook uit richting onze medewerkers en de medewerkers van onze verbonden partijen, omdat zij dagelijks vol enthousiasme werkten aan het bereiken van onze maatschappelijke ambities.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Neder-Betuwe

De secretaris,

De burgemeester,

M.G.J. Nijhuis - Quanjel

A.J. Kottelenberg

LEESWIJZER OPBOUW EN INDELING JAARSTUKKEN

Opbouw en indeling van de jaarstukken

In de begroting 2016 legde u de voornemens voor 2016 vast. In deze jaarstukken leggen wij hierover verantwoording af. De indeling van de jaarstukken sluit daarom aan op de begroting 2016. Na een voorwoord van het college, een overzicht van de financiële positie met daar in een uiteenzetting van de resultaatbepaling en resultaatbestemming vindt de verantwoording plaats.

Conform artikel 24 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten moeten de jaarstukken bestaan uit twee delen: **het Jaarverslag** en **de Jaarrekening**.

Het jaarverslag bestaat uit:

- de programmaverantwoording;
- de paragrafen.

De jaarrekening bestaat uit:

- de overzichten van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting;
- de balans en de toelichting;
- de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

Het jaarverslag

In de programmaverantwoording is per programma aangegeven in hoeverre het programmabeleid en de voortgang van de door u benoemde speerpunten, op basis van het coalitieprogramma 'Samenwerken aan een vitale samenleving', gerealiseerd zijn. Tevens wordt aangegeven welke acties, uitgevoerd in 2016, hebben bijgedragen aan de verwezenlijking van de door u beoogde beleidsdoelen.

Paragrafen

De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting/jaarstukken, in elke paragraaf gezien vanuit een ander perspectief. Het gaat vooral om de beleidslijnen voor beheersmatige aspecten die grote financiële gevolgen kunnen hebben en/of van belang zijn voor het realiseren van de programma's. Deze informatie komt in de begroting/jaarstukken veelal versnipperd voor en is daardoor minder inzichtelijk. De doelstelling van de paragrafen is dat de gemeenteraad de juiste en integrale informatie krijgt om zijn kaderstellende en controlerende rol ook op de beheersmatige aspecten waar te maken. De kwaliteit daarvan is immers van groot belang voor een continue, effectieve en efficiënte dienstverlening door de gemeente.

Door middel van twee bestuursrapportages en een budgetrapportage december 2016 bent u tussentijds driemaal geïnformeerd over de voortgang en realisatie van de programma's en paragrafen in 2016.

De jaarrekening

De jaarrekening geeft per programma inzicht in de opbouw van het jaarresultaat dat via een 'gezuiverd' exploitatieresultaat (resultaat exclusief de toevoegingen/onttrekkingen aan reserves) vóór bestemming leidt tot een jaarresultaat na bestemming. Andere onderdelen van de jaarrekening zijn de balans met een toelichting op de balansposten en de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen. Het betreft hier de Single Information Single Audit (SISA)

In het laatste onderdeel treft u het voorstel aan over de besluitvorming.

FINANCIËLE POSITIE, RESULTAAT EN BESTEMMING

Financiële positie

Begroting voor wijziging

De begroting 2016 voor wijziging (de primitieve begroting) sloot met een overschot van € 310.835.

Begrotingswijzigingen

De financiële positie is in 2016 tussentijds door begrotingswijzigingen aangepast. Tevens is de financiële positie 2016 éénmalig aangepast als gevolg van de financiële consequenties die voortvloeiden uit de rapportage budgetten december 2015.

De grootste aanpassingen waren:

Begrotingswijziging	Aangenomen amendementen begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019
Begrotingswijziging	Financiële consequenties die voortvloeit uit de rapportage besteding budgetten december 2015
Begrotingswijziging	Beheerplan kunstwerken
Begrotingswijziging	Eerste wijziging legesverordening
Begrotingswijziging	Investeringskrediet duurzaamheidsleningen
Begrotingswijziging	Kostenbesparing begraafplaatsen
Begrotingswijziging	Budget digitale ondersteuning raadswerkzaamheden
Begrotingswijziging	Privatisering sportaccommodaties
Begrotingswijziging	Tweede wijziging legesverordening
Begrotingswijziging	Eerste bestuursrapportage 2016
	✚ Incidenteel hogere lasten voor uitvoering Individueel Keuze Budget (IKB) (P1)
	✚ Incidenteel lagere lasten in verband met vrijval stelpost prijsstijgingen (P1)
	✚ Bijstelling in verband met realisatie fietsoversteekplaats de Leede te Kesteren (P3 en AD)
	✚ Incidenteel lagere kapitaallasten nieuwbouw Pantarijn (P5)
	✚ Structureel hogere lasten in verband met afname aantal te verstrekken reisdocumenten (P1)
	✚ Structureel hogere lasten in verband met afname aantal huwelijken (P1)
	✚ Structureel hogere lasten voor beheer openbare ruimte (P3)
	✚ Structureel hogere lasten voor uitvoering GGD Gelderland Zuid (P5)
	✚ Structureel hogere lasten in verband met uitvoering Participatiewet (P5)
	✚ Structurele bijstellingen budgetten in verband met decembercirculaire 2015 (AD)
	✚ Bijstelling opbrengst onroerendezaakbelasting (AD)
Begrotingswijziging	Tweede bestuursrapportage 2016
	✚ Incidenteel hogere lasten voor invulling vacature gemeentesecretaris (P1)
	✚ Incidenteel lagere lasten voor afkoop pensioenen politieke ambtsdragers (P1)
	✚ Incidenteel hogere lasten voor vervanging van personeel bij ziekte (P1)
	✚ Incidenteel hogere baten in verband met verkoop voormalige gemeentewerf Dodewaard (P1)
	✚ Incidenteel hogere baten in verband met suppletie uitkering bommenregeling (P2).
	✚ Incidenteel hogere baten in verband met verkoop kavel de Leede Kesteren (P3)
	✚ Incidenteel hogere lasten door bijstelling budget Veilig Thuis (P5)
	✚ Incidenteel resultaat jaarstukken Lander 2015 (P5)
	✚ Incidenteel hogere lasten door bijstelling budget bijzondere bijstand (P5)
	✚ Bijstelling opbrengst Precariobelasting op elektriciteit netwerk (AD)
	✚ Structureel hogere lasten in verband met bijstelling renteresultaat na wijziging BBV regelgeving (P1)
	✚ Structureel hogere baten in verband met herverdeelsystematiek Veiligheid Regio Gelderland Zuid (P2)
	✚ Structureel hogere lasten voor uitvoering Veiligheid Regio Gelderland Zuid (P2 en AD)
	✚ Structureel hogere lasten voor uitvoering Omgevingsdienst Rivierenland (P3 en AD)
	✚ Structureel lagere lasten in verband met aanbestedingsvoordeel onkruidbestrijding (P3)
	✚ Structurele bijstellingen meicirculaire 2015 Sociaal Domein (P5 en AD)
	✚ Voordelig resultaat aanbesteding leerlingenvervoer (P5)
	✚ Structurele bijstellingen budgetten in verband met meicirculaire 2016 (AD)
	✚ Structureel lagere lasten in verband met bijstelling stelpost loon- en prijsstijgingen (AD)
Begrotingswijziging	Rapportage besteding budgetten december 2016

Begroting na wijziging.

Na verwerking van de financiële gevolgen van de hierboven genoemde begrotingswijzigingen sloot de begroting na wijziging met een overschot van € 390.406.

Overzicht verloop financiële positie over het jaar 2016		x € 1000
Begrotingspositie begroting 2016 voor wijziging		overschot -311
Begrotingswijziging	05-11-2015 Effecten amendementen begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019	159
Begrotingswijziging	05-11-2015 Financieel effect doorwerking decemberbrief 2015	-125
Begrotingswijziging	10-12-2015 Beheerplan kunstwerken	8
Begrotingswijziging	10-12-2015 Eerste wijziging legesverordening	-6
Begrotingswijziging	10-12-2015 Investeringskrediet duurzaamheidsleningen	11
Begrotingswijziging	10-12-2015 Kostenbesparing begraafplaatsen	-30
Begrotingswijziging	11-02-2016 Budget digitale ondersteuning raadswerkzaamheden	3
Begrotingswijziging	11-02-2016 Tweede wijziging legesverordening	-4
Begrotingswijziging	17-03-2016 Privatisering sportaccommodaties	47
Begrotingswijziging	07-07-2016 1 ^e bestuursrapportage 2016	102
Begrotingswijziging	22-09-2016 Verordening vertrouwenscommissie profielschets nieuwe burgemeester	15
Begrotingswijziging	03-11-2016 2 ^e bestuursrapportage 2016	34
Begrotingswijziging	08-12-2016 Rapportage besteding budgetten 2016	-294
Totaal van de begrotingswijzigingen		overschot -80
Begrotingspositie begroting 2016 na wijziging		overschot -390
Werkelijk resultaat 2016		overschot -2.377
Verschil begroting na wijziging en werkelijk resultaat		overschot -1.987

Resultaatbepaling

Het resultaat over het jaar 2016

Het werkelijk resultaat over 2016 komt uit op een overschot van € 2.377.217. De begroting na wijziging sloot met een overschot van € 390.406. Dit betekende dat wij op basis van de besteding van de budgetten per 1 november 2016 een voordelig jaarrekeningsaldo van € 390.406 verwachtten.

Hieronder volgt een overzicht van het resultaat per programma voor en na bestemming.

OVERZICHT VAN RESULTAAT VOOR EN NA BESTEMMING												
Nr: Programma's	Begroting 2016 voor wijziging			Begroting 2016 na wijziging			Rekening 2016			Verschil		Verschil
	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €
P1 Bestuur en Dienstverlening	4.431	-616	3.815	5.428	-832	4.596	4.878	-765	4.112	-550	66	-484
P2 Openbare Orde en Veiligheid	2.039	-13	2.025	2.141	-76	2.065	2.441	-368	2.073	300	-292	8
P3 Fysieke Leefomgeving	14.251	-10.136	4.115	20.106	-14.398	5.708	20.447	-15.566	4.881	341	-1.168	-827
P4 Economie	346	885	1.232	568	-170	398	608	-183	425	41	-13	28
P5 Sociaal Domein	26.589	-4.386	22.203	26.474	-5.078	21.395	26.285	-5.475	20.810	-189	-397	-585
AD Algemene dekkingsmiddelen	50	-34.419	-34.369	270	-35.328	-35.059	262	-35.469	-35.207	-8	-141	-149
Werkelijk resultaat voor bestemming	47.705	-48.685	-979	54.986	-55.882	-896	54.921	-57.827	-2.905	-65	-1.944	-2.009
MR Mutaties in reserves	1.133	-465	668	2.320	-1.815	506	2.784	-2.255	528	463	-441	22
Werkelijk resultaat na bestemming	48.838	-49.149	-311	57.307	-57.697	-390	57.705	-60.082	-2.377	398	-2.385	-1.987
+ = tekort - = overschot												

Weerstandvermogen

De weerstandscapaciteit is mede door dit resultaat aanmerkelijk verbeterd. Daarnaast zijn de geïnventariseerde risico's verder afgenomen. Hierdoor is de weerstandratio uitgekomen op 1,5 (in de begroting werd nog uitgegaan van de 0,9. Voor een toelichting wordt verwezen naar Paragraaf 2 Weerstandvermogen en risicomanagement.

Overzicht van de grootste afwijkingen tussen begroting na wijziging en jaarrekening

Hieronder volgt een overzicht van afwijkingen tussen de begroting na wijziging en de jaarstukken 2016. Het betreft hier afwijkingen groter dan € 25.000. Tevens is er een splitsing gemaakt tussen voordelen en nadelen en een splitsing tussen incidenteel en structureel.

Overzicht van de grootste afwijkingen tussen begroting na wijziging en Jaarrekening zijn:					
	Programma	Bedrag: x € 1.000	Voordeel Nadeel	Incidenteel Structureel	
1	Wijk- en buurtgericht werken	P1	-28	Voordeel	Incidenteel
2	Ophogen voorziening dubieuze debiteuren	P1	66	Nadeel	Incidenteel
3	Informatie en Automatiserings gids (I&A)	P1	-288	Voordeel	Incidenteel
4	Inhuur van derden t.o.v. vrijval personeelslasten	P1	-42	Voordeel	Incidenteel
5	Overige personeelslasten	P1	-40	Voordeel	Incidenteel
6	Vrijval pensioenvoorziening wethouders	P1	-33	Voordeel	Incidenteel
7	Leges gemeentewinkel	P1	-42	Voordeel	Incidenteel
8	Uitvoering beheer openbare ruimten door Avri	P3	-136	Voordeel	Incidenteel
9	Aansprakelijkheidsstellingen	P3	32	Nadeel	Incidenteel
10	Niet gerealiseerde bezuiniging Begraven	P3	30	Nadeel	Incidenteel
11	Aanvulling voorziening verliezen grondexploitatie ter afdekking van verliezen	P3	162	Nadeel	Incidenteel
12	Omgevingsvergunningen	P3	-126	Voordeel	Incidenteel
13	Tussentijdse winstneming projecten Tolsestraat en De Wegwijzer	P3	-745	Voordeel	Incidenteel
14	Bijzondere bijstand	P5	74	Nadeel	Incidenteel
15	Uitvoering drie decentralisaties (participatiewet, Wmo en Jeugdwet)	P5	-579	Voordeel	Incidenteel
16	Algemene uitkering uit het gemeentefonds	AD	-109	Voordeel	Incidenteel
	Overige kleine verschillen	Div	-183	Voordeel	Incidenteel
TOTAAL (+ = tekort - = overschot)			-1.987		

De verklaring van de grootste afwijkingen tussen begroting na wijziging en jaarrekening zoals deze hierboven in het overzicht zijn opgenomen worden bij de derde W-vraag (wat heeft het gekost) per programma uitvoerig toegelicht.

Resultaatbestemming

Bij de resultaatbestemming doen wij u een voorstel om het resultaat van de jaarstukken te bestemmen. Bij de resultaatbestemming onderscheiden we het bestemmen van budgetten voor activiteiten waarvan de werkzaamheden nog niet zijn afgerond (budgetoverheveling) en het bestemmen van het overschot of dekking van het tekort.

Aan u wordt een voorstel gedaan om voor de onderstaande activiteiten waarvan de werkzaamheden in 2016 niet zijn afgerond de aangegeven budgetten in 2017 beschikbaar te stellen. Voor deze posten zijn de volgende criteria strikt toegepast:

- De activiteit is niet uitgevoerd in 2016 door niet beïnvloedbare factoren;
- De activiteit kan niet ten laste van het budget voor 2017 worden uitgevoerd.

1. I&A Gids (€ 281.000).

Op 5 november 2015 heeft u, via de begroting 2016 en meerjarenraming 2017-2019, de programmagids I&A 2016 vastgesteld en € 388.554 beschikbaar gesteld voor uitvoering van de beschreven onderdelen in de Programmagids I&A 2016. De projecten die in 2016 nog niet zijn afgerond betreffen projecten die wel zijn gestart maar die een langere doorlooptijd hebben dan 1 jaar, een planningsafhankelijkheid hebben van externe partijen of veroorzaakt zijn door een capaciteitsprobleem waardoor zij later of nog niet gestart zijn. Voorgesteld wordt om het resterende budget van € 281.000 te bestemmen voor 2017 voor afronding van de projecten die gestart zijn in 2016.

2. Vertrouwenscommissie benoeming burgemeester (€ 7.050).

U heeft in 2016 de vertrouwenscommissie benoeming burgemeester ingesteld en voor haar werkzaamheden een budget van € 15.000 beschikbaar gesteld. Een deel van de werkzaamheden kan/kon immers pas in 2017 worden verricht. Voorgesteld wordt om het resterende budget van € 7.050 van 2016 beschikbaar te stellen voor uitvoering in 2017.

3. Groenbeleidsplan (€ 4.000).

Het opstellen van het groenbeleidsplan is in 2016 nog niet afgerond. Voorgesteld wordt om het resterende budget van € 4.000 van 2016 beschikbaar te stellen voor uitvoering in 2017.

4. Uitvoering beheer openbare ruimte door Avri onderdeel wegmarkering (€ 28.300) en riolering (€ 12.000).

Na de zomerperiode was het aanbrengen van de wegmarkering slecht mogelijk, omdat in deze periode de weg bevuild was. Daarna is als gevolg van een onjuiste prognose van Avri in 2016 geen uitvoering gegeven aan wegmarkeringen en is er ook geen uitvoering gegeven aan de NEN- keuringen (riolering). Voorgesteld wordt om het niet bestede deel van de budgetten wegmarkering en riolering te bestemmen voor uitvoering in 2017.

5. Accommodatiebeleid (€ 19.000).

Omdat besluitvorming over het accommodatiebeleid in 2016 nog niet heeft plaatsgevonden en verdere ontwikkeling van het accommodatiebeleid naar 2017 werd doorgeschoven wordt voorgesteld om het niet bestede deel van het budget te bestemmen voor uitvoering in 2017.

6. Ontvangen gelden voor verhoogde asielinstroom (€ 33.000).

In de Decemercirculaire 2016 is een extra bedrag van € 106.325 ontvangen als bijdrage in de extra kosten die de gemeente moet maken door de verhoogde asielinstroom. Een groot deel daarvan zijn kosten in relatie tot de bijzondere bijstand. Voorgesteld wordt om het niet gebruikte deel te gebruiken voor de extra kosten vanwege verhoogde asielinstroom in het jaar 2017.

7. Implementatie richtlijnen Energy Efficiency Directive (EED) door omgevingsdienst rivierenland (ODR) (€ 7.400).

Bij de decemercirculaire 2016 heeft er een positieve bijstelling plaatsgevonden van de algemene uitkering over het jaar 2016. Tegenover deze positieve bijstelling staan € 7.400 aan extra lasten voor de implementatie richtlijnen Energy Efficiency Directive (EED). Aan u wordt voorgesteld om het bedrag van € 7.400 (EED) te bestemmen voor de extra uitvoeringslasten die de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) in 2017 voor deze taak in rekening gaat brengen.

8. Storting in bestemmingsreserve Drie Decentralisaties. (€ 579.000).

Conform de met u gemaakte afspraken in het coalitieakkoord wordt voorgesteld om bij de bestemming van het saldo van deze jaarstukken het uiteindelijke resultaat van de Drie Decentralisaties budgetten in totaliteit te storten in de reserve Drie Decentralisaties. Zodoende zal voorgesteld worden het bedrag van € 579.000 te storten in de reserve Drie Decentralisaties.

Zoals toegelicht is bij de 3^e W-vraag programma 5 Sociaal Domein betreft het de volgende onttrekkingen/stortingen:

Participatiewet:	storting incidenteel overschot	€ 514.000
Wmo:	storting incidenteel overschot	€ 635.000
Jeugdwet:	Onttrekking incidenteel tekort	€ 570.000

9. Storting overschot jaarstukken 2016 in de algemene reserve (€ 1.406.467).

Omdat de bestemmingen van middelen bij deze jaarstukken minder zijn dan het aanwezige jaarrekeningoverschot wordt het overschot gestort in de algemene reserve.

HET JAARVERSLAG

Inhoud van het Jaarverslag

De jaarstukken van een gemeente bestaan volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (artikel 24 BBV) uit een jaarverslag en een jaarrekening. De gemeenteraad heeft in het duale stelsel volksvertegenwoordigende, kaderstellende en controlerende taken. Het jaarverslag ondersteunt de gemeenteraad bij deze taken, maar omdat het gaat om een terugblik op een afgesloten boekjaar is daarbij vooral de controlerende rol van de raad aan de orde.

Het jaarverslag bestaat uit een programmaverantwoording en de paragrafen.

Programmaverantwoording:

Daartoe dient de programmaverantwoording te zijn ingedeeld in overeenstemming met de programma's zoals deze bij de begroting zijn opgenomen. Per programma dienen de gerealiseerde maatschappelijke effecten te worden beschreven evenals de wijze waarop de maatschappelijke effecten zijn nagestreefd en met welke gerealiseerde baten en lasten. Veel programma's kennen een meerjarig karakter. Dit betekent dat een programmaverantwoording ook kan aangeven welke doelstellingen voor een of meerdere begrotingsjaren geleden zijn gesteld. Vervolgens wordt de stand van zaken weergegeven. In de praktijk wordt het wel als problematisch ervaren dat zowel in het jaarverslag als in de jaarrekening volgens de wettelijke voorschriften ingegaan dient te worden op de verschillen tussen begrote en gerealiseerde bedragen. Ter vermijding van dubblures wordt daarom soms gebruik gemaakt van verwijzing naar andere onderdelen van de jaarstukken.

Betekenis en toepassing van de kleuren

In deze jaarstukken wordt het stoplichtenmodel gebruikt om de realisatie van het beleid aan te geven. Per programmaonderdeel stellen we de volgende vragen ten aanzien van resultaat, tijd en middelen:

Resultaat: Is het gelukt om de beleidsinhoudelijke afspraken te realiseren?
Tijd: Is het gewenste (deel)resultaat gerealiseerd?
Middelen: Zijn de toegekende middelen toereikend geweest?

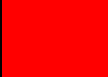
Resultaat en Tijd

Onder Resultaat en Tijd is de betekenis van de antwoordkleuren als volgt:

	Het resultaat is behaald.
	Het resultaat is deels behaald. Beleidsmatige toelichting waarom het resultaat deels is behaald vindt plaats bij het speerpunt zelf.
	Het resultaat is niet behaald. Beleidsmatige toelichting waarom het resultaat niet is behaald vindt plaats bij het speerpunt zelf.

Middelen

Onder Middelen is de betekenis van de antwoordkleuren als volgt:

	De uitvoering van het resultaat is binnen het beschikbaar gestelde budget uitgevoerd.
	De uitvoering van het resultaat is naar alle waarschijnlijkheid niet binnen het beschikbaar gestelde budget uitgevoerd. Het budget dreigt te worden overschreden.
	De uitvoering van het resultaat is niet binnen het beschikbaar gestelde budget uitgevoerd. Het budget is overschreden. Financiële toelichting van de afwijking vindt plaats per programma bij het onderwerp 'Wat mag het kosten?'

Ontwikkelingen sinds de tweede bestuursrapportage helder in beeld

Om de verschillen met de tweede bestuursrapportage 2016 in één oogopslag inzichtelijk te maken, gebruiken we de symbolen ▲ en ▼. Alle vlakjes zonder één van beide symbolen hebben dus dezelfde kleur als in de tweede bestuursrapportage 2016.

	Sinds de tweede bestuursrapportage is er vooruitgang geboekt (van rood/oranje naar groen of van rood naar oranje).
	

	Sinds de tweede bestuursrapportage is er achteruitgang geboekt (van groen naar oranje/rood of van oranje naar rood).
	

De paragrafen:

Een ander onderdeel van het jaarverslag bestaat uit de paragrafen. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (artikelen 9 en 26 BBV) zijn er zeven paragrafen verplicht voorgeschreven: (1) Lokale heffingen, (2) Risicomanagement en weerstandvermogen, (3) Onderhoud kapitaalgoederen, (4) Financiering, (5) Verbonden partijen, (6) Grondbeleid en (7) Bedrijfsvoering. De paragrafen bevatten de verantwoording van wat in de overeenkomstige paragrafen bij de begroting is opgenomen.

Financiële afwijkingen groter dan € 25.000

Per programma worden de afwijkingen van de derde W-vraag ('Wat heeft het gekost?') weergegeven en daaronder, voor zover de afwijkingen groter zijn dan € 25.000, kort toegelicht. Dit geldt ook voor het overzicht algemene dekkingsmiddelen Afwijkingen kleiner dan € 25.000 worden per programma getotaliseerd in overige kleine verschillen. Ook wordt inzicht gegeven in de stand en besteding van het budget onvoorzijne uitgaven.

PROGRAMMAVERANTWOORDING

Programma 1:	Bestuur en Dienstverlening
Programma 2:	Openbare orde en Veiligheid
Programma 3:	Fysieke Leefomgeving
Programma 4:	Economie
Programma 5:	Sociaal Domein
Overzicht:	Algemene dekkingsmiddelen
Overzicht:	Mutaties in reserves

Programma 1: Bestuur en Dienstverlening

Missie

Bestuur en organisatie staan ten dienste van de inwoners. We redeneren 'van buiten naar binnen'. Onze bestuurders en medewerkers staan met beide benen in de maatschappij, zodat zij inwoners en maatschappelijke partners op serieuze wijze kunnen betrekken bij voor hen belangrijke vraagstukken. Wij informeren onze inwoners goed en tijdig over het gemeentelijke beleid. We voeren onze taken snel, adequaat, klantgericht en klantvriendelijk uit. De wensen van onze inwoners en onze wettelijke taken zijn het uitgangspunt van onze dienstverlening. Kernwaarden die belangrijk zijn voor onze dienstverlening zijn: interactiviteit, pro-activiteit, betrouwbaarheid en persoonlijk contact. Waar het voor het bereiken van onze lokale ambities nodig is om met andere overheden samen te werken, doen wij dat op een slimme manier. We zien de gemeenschappelijke regelingen die voor ons taken uitvoeren als een verlengstuk van de gemeente; zij verdienen serieuze aandacht, sturing en waardering.

Ontwikkelingen

Dienstverlening

De wereld verandert. Dat heeft ook gevolgen voor de rol van de overheid en het contact van die overheid met inwoners. In het document "Overheidsbrede Dienstverlening 2020" heeft de Rijksoverheid een aantal concrete uitgangspunten beschreven. Vanuit dat kader hebben wij producten gedigitaliseerd, zoals een aangifte van verhuizing en melding van een voorgenomen huwelijk of geregistreerd partnerschap. Komende jaren gaan wij verder met het digitaal aanbieden van producten. We hebben heldere afspraken gemaakt over het delen van informatie en privacy waarbij de burger centraal staat. Het beoogde doel was dat burgers/ondernemers de overheid sneller en makkelijker konden vinden en dat ze zaken konden doen op de plek en het tijdstip die hen het beste uitkwamen. Wij hebben onze dienstverleningsprocessen hierop aangepast, zoals de implementatie van I-Burgerzaken, waarbij we de burger in staat hebben gesteld om via de website, plaats- en tijdonafhankelijk, digitaal zaken met ons te laten doen.

Gemeentewinkel

Allereerst zal in de komende jaren de financiële taakstelling worden gerealiseerd door geleidelijk minder personeel in te zetten in de gemeentewinkel. Door meer op afspraak te gaan werken (in plaats van vrije inloop) kunnen we die besparing op termijn realiseren. Een financieel effect van deze maatregel zal vanaf 2017 zichtbaar zijn. Daarnaast zijn er zes modules van iBurgerzaken geïmplementeerd, die goed passen in het gedachtengoed van het 'Digitale Agenda 2020' project en als opmaat kunnen worden gebruikt voor de rest van de organisatie.

Klant Contact Centrum

Afgelopen jaar is onderzocht wat de mogelijkheden zijn om de gemeentelijke website te vernieuwen met als doel om de informatievoorziening te verbeteren. Een vernieuwde en verbeterde website zal in 2017 worden ingevoerd.

Operatie Basisregistratie Personen (BRP)

De komende jaren wordt de gemeentelijke basisadministratie voor persoonsgegevens (GBA) vervangen door de landelijke Basisregistratie Personen (BRP). De BRP maakt deel uit van het stelsel van basisregistraties. De BRP bevat persoonsgegevens van ingezetenen en niet-ingezetenen. De BRP is een volledige digitale voorziening die onder andere plaats onafhankelijke dienstverlening mogelijk maakt, vierentwintig uur per dag. Het doel van het realiseren van voorzieningen voor de BRP is de kwaliteit van de gegevens (en daarmee de dienstverlening) te verbeteren. Dit moet leiden tot een efficiënte en betrouwbare manier van invoeren, opslaan, beheren en verstrekken van persoonsgegevens, waarbij persoonsgegevens direct beschikbaar zijn en wijzigingen direct verwerkt worden. Aansluiting op de BRP zal plaatsvinden in de periode 2018-2020. Vooruitlopend op deze aansluiting zijn wij nu al aan de slag gegaan met de iBurgerzaken Apps. Afgelopen jaar is gestart met de module Burgerlijke Stand (geboorte, huwelijk, overlijden). Hiermee kunnen de burger en de begrafenisondernemer online aangifte doen.

Verkiezingen

Voor de periode 2017-2019 staat een viertal verkiezingen gepland. In 2017 gaat het om verkiezingen voor de Tweede kamer, in 2018 voor de gemeenteraad en in 2019 voor het Europees Parlement en Provinciale Staten. Daarnaast kunnen kiesgerechtigden een referendum aanvragen over nieuw aangenomen wetgeving. Dit geeft hen de mogelijkheid zich voor of tegen een bepaalde wet uit te spreken, maar de uitslag is niet bindend. De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van het referendum. De procedures rondom het referendum zijn in lijn met die van de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Het eerste referendum vond plaats op 6 april 2016 en ging over het associatieverdrag met de Oekraïne.

Digitaal aanvragen rijbewijs

In 2016 werd proefgedraaid met het digitaal aanvragen van een rijbewijs. Het doel van deze pilot was om het voor de klant makkelijker te maken een rijbewijs te vernieuwen. In plaats van twee keer fysiek naar de balie bij de verstrekking van een rijbewijs, vraagt de klant digitaal een nieuw rijbewijs aan dat vervolgens per post wordt thuisbezorgd. De pilot is ingegaan in het derde kwartaal 2016.

Wijkmanagement/Burgerparticipatie

Bij brief van 22 december 2015 (Z/15/33911-UIT/15/51544) hebben wij u geïnformeerd over het feit, dat wij met ingang van 1 januari 2016 zijn gestopt met het faciliteren van de dorpstafels. In het vierde kwartaal 2015 is gestart met een ambtelijke werkgroep, die zich buigt over de vraag hoe (burger) participatie te organiseren. Wij zijn in 2016 samen met bewoners in alle kernen gestart met de uitvoering van groenprojecten. Daarnaast zijn er trajecten gestart rondom speelbeleid.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Communicatiebeleidsplan 2015
- ◆ Klanthandvest gemeente Neder-Betuwe
- ◆ Participatie en Inspraakverordening gemeente Neder-Betuwe
- ◆ Verordening burgerinitiatief Neder-Betuwe
- ◆ Regiocontract 2012-2015 (loopt tot juni 2016)
- ◆ Regionale visie 'Verrassend Rivierenland. Waard om bij stil te staan'
- ◆ Nieuwe wijze van onderlinge samenwerking in Rivierenland
- ◆ Implementatieplan Klantcontactcentrum (raadsbesluit 6 maart 2014)

Thema's

1.1 Bestuurs- en organisatiecultuur

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Behouden van een gezonde bestuurs- en organisatiecultuur.	A1.	Continueren van het ingezette cultuurtraject met actieve betrokkenheid van college, MT en alle medewerkers.		
		A2.	Aandacht besteden aan bestuurlijke integriteit.		
		A3.	Beoordelen van medewerkers, naast vakinhoudelijke kennis, op houding en gedrag, w.o. klant-, samenwerkings- en resultaatgericht werken.		

1.2 Communicatie en Dienstverlening

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang		
				Resultaat/tijd	Middelen	
A	Tijdige en proactieve participatie van inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers bij de voorbereiding en uitvoering van besluitvorming.	A1.	Uitvoering geven aan het in 2015 vastgestelde communicatiebeleidsplan.			
		A2.	Uitvoering geven aan het gemeentelijke participatiebeleid.			
		A3.	Beoordelen medewerkers op de kerncompetentie 'klantgerichtheid' binnen de HRM-gesprekscyclus.			
		A4.	Bezoeken van wijken, bedrijven en maatschappelijke organisaties door college en raad.			
B	Onze communicatie aan de balie, via de telefoon en via internet is snel, adequaat en klantgericht volgens de normen van het kwaliteitshandvest	B1.	Verdere uitbouw van KCC naar 'De overheid geeft antwoord' en van onze dienstverlening conform ons klanthandvest.			
		B2.	Afhandeling van alle bij het KCC binnenkomende telefonische vragen vindt voor minimaal 80% direct (zonder doorverbinden) en correct plaats.	▼		
		Toelichting: Intussen heeft de Rijksoverheid dit concept min of meer laten varen, aangezien het in de praktijk vrijwel onmogelijk is gebleken om voor 80% vragen af te handelen. Dat komt door de vaak specialistische aard van vragen die een KCC medewerkster niet kan beantwoorden. Een 50% doelstelling geeft een realistischer beeld en daar werken we aan door de front- en backoffice meer op elkaar aan te laten sluiten, digitale hulpmiddelen te gebruiken en slimmer/snelter te werken door het gebruik van moderne technieken. Om die reden zal in toekomstige rapportages van 50% worden uitgegaan.				
		B3.	Nagaan welke regels en controleprocedures onnodig zijn en deze schrappen (activiteit gereed: 31 december 2016).			
	B4.	Aan de orde stellen van eventuele knelpunten die zich voordoen in de communicatie door en binnen de gemeenschappelijke regelingen waarvan wij lid zijn.				

1.3 Bestuurlijke samenwerking

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Slim samenwerken met andere gemeenten om onze lokale ambities te bereiken.	A1.	Samenwerken via gemeenschappelijke uitvoeringsdiensten als de Avri en de Omgevingsdienst Rivierenland op beleidsarme taken om kosten te besparen, kwetsbaarheid te verminderen en expertise te benutten; waar dit budgetneutraal kan tevens op kleine schaal met buurgemeenten samenwerken om onderdelen van onze bedrijfsvoering robuuster te maken en van elkaars expertise gebruik te maken; samen met de gemeente Buren de uitvoering van de Participatiewet verzorgen.		
		A2.	Continueren en (daar waar het onze lokale ambities ten goede komt) uitbouwen van de samenwerking op beleidsvelden via onder meer Regio Rivierenland.		
		A3.	Houden van een jaarlijkse thema-avond voor de raad over sturing op verbonden partijen.		
B	Optimaal benutten gelden hogere overheden.	B1.	Uitvoeren van plannen in het kader van het Regiocontract 2012-2015.		
		B2.	Samenwerken in Regio Rivierenland om de opvolger van het Regiocontract zo veel mogelijk bij onze ambities aan te laten sluiten.		
		B3.	Samenwerken in Regio Rivierenland om op voor Neder-Betuwe belangrijke onderwerpen een effectieve lobby op te zetten, waarbij ook de raad betrokken is.		

Wat heeft het gekost?

P1 Programma: Bestuur en Dienstverlening						
Bedragen x € 1.000				Begroot voor wijziging 2016	Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten				4.431	5.428	4.878
Baten				-616	-832	-765
Exploitatieresultaat				3.815	4.596	4.112

Analyse van het verschil per programma						
Nr.	Programma			Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016	Verschil
P1	Bestuur en Dienstverlening					
Lasten				5.428	4.878	-550
Baten				-832	-765	66
+ = nadeel - = voordeel				4.596	4.112	-484

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening (verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)

Programma 1

Wijk- en buurtgericht werken (voordeel € 28.000 incidenteel).

In het budget van wijkmanagement was nog rekening gehouden met het realiseren van een loods in IJzendoorn voor het verenigingsleven. Bij de rapportage besteding budgetten 2016 "Decemberbrief" bent u reeds geïnformeerd over de mogelijkheid van het vrijvallen van het resterende budget van Wijk- en buurtgericht werken door het niet realiseren van deze loods. Dit resulteert in een incidenteel voordeel van € 27.890.

Ophogen voorziening dubieuze debiteuren (nadeel € 66.000 incidenteel).

Op het budget lasten en invordering is een incidenteel nadeel ontstaan ter hoogte van € 66.000. In december 2016 heeft er een opschoningsactie plaatsgevonden van oude vorderingen waarvan de haalbaarheid van invorderen nihil was. Het merendeel betrof belastingvordering. Om voldoende voorziening te hebben om het risico te kunnen afdekken van eventueel oninbare vorderingen moest de voorziening conform de gestelde kaders worden verhoogd met € 66.000.

Informatie en Automatisering gids (I&A) (voordeel € 288.000 incidenteel).

In 2016 zijn 5 projecten uit de I&A gids afgerond met een positief saldo (€ 7.000).

Dit betreffen de projecten: DigiD en eHerkenning, Basisregistratie Kadaster, Implementatie Verplichtingenadministratie, Generieke digitale infrastructuur en Vervangen BAG applicatie. Het voordeel van € 7.000 kan vrijvallen ten gunste van het saldo jaarstukken 2016.

Projecten I&A gids die niet zijn afgerond in 2016 en door lopen in 2017(€ 281.000).

Het betreffen de volgende projecten:

Implementatie BGT:

Vorbereiden op basisregistratie grootschalige topografie.

GEO Informatieplan/optimalisatie applicaties:

Opstellen gegevensbeheer, BAG, WOZ, beheer openbare ruimten en 3D-vraagstukken alsmede de functionaliteit van de GEO applicaties te optimaliseren. Dit project is in 2016 gestagneerd i.v.m. het vertrek van de informatiemanager. Na invulling van de vacature zal dit project worden afgerond.

Management informatiesysteem:

Met de invoering van een management informatiesysteem zijn wij nog niet gestart. Wij hebben ons eerst ingezet om de wettelijke BBV vernieuwingen, welke met ingang van 1 januari 2017 verplicht doorgevoerd moesten zijn, te realiseren. Met deze werkwijze willen wij eerst een goede basis leggen voor het implementeren van een management informatie systeem. Als de organisatie op dit gebied weer op sterkte is en alle knelpunten op het gebied van een juiste financiële informatievoorziening zijn opgelost kan er gestart worden met de implementatie van het management informatiesysteem.

iBurgerzaken / Digitale aangiften eo. meldingen:

Implementatie van iBurgerzaken sluit aan op de BRP die een volledig digitale dienstverlening mogelijk maakt. In 2016 is een aantal modules geïmplementeerd en de verwachting is dat dit onderdeel van het project in 2017 wordt afgerond. Een aantal technische componenten en verbindingen die nodig zijn voor de uitvoering van digitale dienstverlening, konden in 2016 nog niet worden uitgevoerd.

Cyclorama's:

Door gebruik te maken van foto's kunnen lokale situaties rondom aanvragen, klachten en meldingen van burgers sneller en effectiever worden beoordeeld. Dit "project" betreft een structurele uitvoering van foto's en bij de eerstvolgende bestuursrapportage zal een administratieve wijziging worden doorgevoerd en wordt dit budget ondergebracht bij het onderdeel vastgoed. In deze jaarstukken wordt dan ook voorgesteld om het niet bestede deel van het I&A gids budget van € 281.000 te bestemmen voor uitgaven in 2017.

Inhuur van derden t.o.v. vrijval personeelslasten (voordeel € 42.000 incidenteel).

In totaal is er een bedrag van € 1.484.000 besteed aan inhuur van derden in 2016. Dit heeft betrekking op diverse soorten van inhuur: op basis van detacheringen vanuit een andere gemeente, via detacheringbureaus, op basis van Payroll, via uitzendbureaus, stagiaires, enz. Per saldo is er in 2016 een onderschrijding te melden ter hoogte van € 42.000. Dit betekent dat niet alle beschikbare middelen zijn ingezet voor inhuur van derden waardoor er een eenmalig voordeel is ontstaan op basis van het totaal budget inhuur derden 2016. Voor verdere informatie zie Paragraaf 7 Bedrijfsvoering.

Overige personeelslasten (voordeel € 40.000 incidenteel).

In de begroting 2016 is een bedrag van € 901.000 opgenomen voor overige personeelslasten. Dit betreft o.a. reiskosten woon-werkverkeer van het personeel, secundaire arbeidsvoorwaarden, jubilea, juridische advisering, verzekeringen, ARBO, ontvangsten van derden, enz. De werkelijke overige personeelslasten zijn € 861.000. In 2016 is hierdoor een onderschrijding ontstaan ter hoogte van € 40.000. Dit voordeel is o.a. ontstaan door een afname van verkoop van verlofuren en minder uitgaven op het ARBO-budget. Daarnaast is er minder aan declaraties voor personeel (dienstreizen, parkeer, veer- en tolgelden, enz.) uitgekeerd ten opzichte van voorgaande jaren. Voor verdere informatie zie Paragraaf 7 Bedrijfsvoering.

Vrijval pensioenvoorziening wethouders (voordeel € 33.000 incidenteel).

Naar aanleiding van een aantal wijzigingen dat betrekking heeft op nieuwe of vertrekkende wethouders is er een actueel beeld ontstaan over het noodzakelijke niveau van deze voorziening. Om de beleggingstegoeden volledig aan te laten sluiten op de pensioenaanspraken en daarmee op de juiste niveaus te brengen, dient er een bedrag van € 172.000 beschikbaar te zijn in deze voorziening. Dit betekent dat bij de jaarrekening incidenteel een bedrag van € 33.000 ten gunste kan worden gebracht van het jaarrekeningsaldo 2016. Voor verdere informatie zie Paragraaf 7 Bedrijfsvoering.

Leges gemeentewinkel (voordeel € 42.000 incidenteel).

Op het budget 2016 "leges bevolkingsregister en burgerlijke stand" is een incidenteel voordeel ontstaan van € 58.862 onder programma 1. Tegenover deze meeropbrengst staat een hogere afdracht van € 16.764 aan het Rijk voor de geleverde goederen. De gemeente kan het aantal aanvragen reisdocumenten en rijbewijzen niet beïnvloeden. Het bijstellen van aanvragen van paspoorten, Nederlandse identiteitskaarten en rijbewijzen op basis van verwachtingen is erg lastig. Om die reden vindt tussentijdse bijstelling bij een bestuursrapportage alleen plaats op basis van werkelijk gerealiseerde aantal aanvragen ten opzichte van de geraamde aantal aanvragen.

Overige kleine verschillen (voordeel € 76.000 incidenteel).

Investeringen

Voor programma 1 Bestuur en Dienstverlening zijn geen investeringen van toepassing.

Mutaties in reserves

Voor programma 1 Bestuur en Dienstverlening zijn geen mutaties in reserves toe te lichten.

Programma 2: Openbare Orde en Veiligheid

Missie

Neder-Betuwe is een gemeente waar iedereen zich veilig voelt met een lokale overheid die zich daarvoor aantoonbaar inzet. Spelregels en grenzen zijn helder. Er wordt snel en merkbaar opgetreden tegen overlast en criminaliteit. Wij stimuleren inwoners, bezoekers, ondernemers en veiligheidspartners om vanuit hun eigen verantwoordelijkheid bij te dragen aan de veiligheid binnen de gemeente.

Ontwikkelingen

De nieuwe politie organisatie.

In 2016 zijn de voorbereidingen gestart voor het politiejaarplan 2017. De politie is sinds enkele jaren bezig met het vormgeven van Context Gedreven Werken (CGW) binnen het basisteam, waarbij de vraag: "wordt de burger er beter van" centraal staat. De contextteams in De Waarden werken samen aan de afhandeling van (spoed)incidenten, de levering van gebiedsgebonden politiezorg, de uitvoering van handhavingstaken op straat, het opnemen van aangiften en het opsporen van verdachten van overlast en criminaliteit in het gehele gebied de Waarden. De lokale context is daarbij leidend, waarbij de lokale focus ligt op de thema's: HIC-feiten, jeugdoverlast, verkeer en drugs. Eén van de zaken welke in geheel de Waarden opgestart zal worden is het Educatief programma Jongeren (EPJO). Dit is een interactief schoolprogramma gericht op misdaadpreventie en het tegengaan van radicalisering onder leerlingen van groep 8 (11-12 jaar) van de basisschool. Overige thema's die opgepakt worden, zijn onder andere overlast van psychisch kwetsbaren, het tegengaan van High Impact Crime en ondermijning. Daarnaast is er aandacht voor overige afspraken op thema's op het gebied van milieu, controle van wapenverlofhouders, executie van vonnissen en evenementen. Uiteraard blijven tegelijkertijd ook de landelijke thema's, zoals vastgelegd in de Integrale Veiligheidsstrategie Oost-Nederland 2015-2018, bepalend voor welke zaken worden aangepakt.

Een belangrijk onderwerp bij de vorming van de Nationale Politie en in relatie hiermee de vorming van de basisteams is de uitbreiding van het aantal wijkagenten geweest. In het inrichtingsplan van de Nationale Politie zijn voor het team De Waarden in totaal 41 wijkagenten opgenomen: 33 senior politie medewerkers en 8 operationeel experts. Uit de verdeling bleek dat de gemeente Neder-Betuwe kan rekenen op vier wijkagenten (drie senior politie medewerkers en één operationeel expert). De gemeente Neder-Betuwe heeft op dit moment drie wijkagenten (senior politie medewerker) beschikbaar. Daarnaast is de openstaande vacature van de operationeel expert per 1 januari 2017 eveneens ingevuld. Daarmee is de gemeente op volle sterkte. De uitbreiding van het aantal wijkagenten in de gemeente wordt benut om de aanpak van de diverse veiligheidsproblemen en aandachtsgebieden in de dorpen te versterken. Wijkagenten leveren een belangrijke bijdrage aan de handhaving van de openbare orde, veiligheid en leefbaarheid in de (lokale) samenleving.

Inbraakpreventie.

Het voorkomen van inbraken heeft zowel bij justitie, politie en gemeente een hoge prioriteit. Ondanks het feit dat het aantal inbraken in de gemeente de afgelopen jaren is gedaald, zal de aanpak op hetzelfde niveau worden voortgezet. De hoofddoelstelling van het plan van aanpak woninginbraken is het creëren van bewustwording bij bewoners over de risico's op woninginbraken en het stimuleren van bewoners om maatregelen te treffen tegen woninginbraak. Daarnaast zal de opsporing en vervolging intensief worden voortgezet. In 2016 zijn steeds meer inwoners zelf een rol gaan spelen in het veiliger maken van hun eigen woonomgeving. Het communicatiemiddel whatsapp wordt gebruikt om bewonersgroepen te vormen, de zogenoemde whatsapp-signaleringsgroepen. De gemeente heeft in samenwerking met de politie een plan van aanpak opgesteld om hier meer bekendheid aan te geven. De gemeente stimuleert en ondersteunt nieuwe en bestaande whatsapp-signaleringsgroepen onder andere door borden te plaatsen in de gebieden waar de groepen geformeerd zijn. Inmiddels zijn er in drie gebieden borden geplaatst en nog steeds zijn er groepen inwoners die zich aanmelden en meedoen aan deze vorm van buurtpreventie.

Overige ontwikkelingen veiligheidsbeleid.

Naast de speerpunten uit de kadernota veiligheid 2015-2018 (zoals het voorkomen van woninginbraken, de aanpak van drugs- en alcoholgebruik, het tegengaan van vandalisme en het aanpakken van ernstige overlast) is er in 2016 nog een aantal thema's opgepakt, welke in 2017 verder zullen worden uitgewerkt. Het gaat hierbij onder andere over de thema's zorg en veiligheid (waarbij ernstige multiprobleemzaken in gezamenlijkheid vanuit zorg én vanuit veiligheid worden opgepakt), antidiscriminatie, ondermijnende criminaliteit en radicalisering.

Drank- en Horecawet.

Aan het door de gemeenteraad vastgestelde Preventie- en handavingsbeleid alcohol wordt uitvoering gegeven. Ook de komende jaren zal een nauwe samenwerking tussen diverse afdelingen en externe partijen plaatsvinden. Er is ingezet op preventie en alcoholmatiging onder jeugd met diverse acties. Voor wat betreft het toezicht op naleving Drank- en Horecawet zijn in de eerste helft van het jaar de controles uitgevoerd door BOA's van de Avri. Per 1 september 2016 zijn binnen een samenwerkingsconvenant de gemeenten Buren, Culemborg, Neder-Betuwe en West Maas en Waal toezichthouders ingehuurd via een particulier vakkundig Bureau Horeca Bijzondere Wetten. De overeenkomst is aangegaan in eerste instantie tot 1 januari 2018 met een optie tot verlenging. In 2017 zal een evaluatie plaatsvinden van het Preventie- en handavingsbeleid wegens herziening gezondheidsbeleid en het coalitieprogramma waarin naleving Drank- en Horecawet en alcoholmatiging onder met name jongeren als speerpunt is genoemd.

Veiligheidsregio Gelderland-Zuid.

De brandweer heeft eind 2016 in het kader van de Nationale Brandpreventieweken verschillende oefeningen georganiseerd in Gelderland-Zuid. De thuiswonende senior stond centraal tijdens de oefeningen. Senioren blijven steeds langer zelfstandig thuis wonen. Uit onderzoek is gebleken dat het aantal slachtoffers bij brand onder senioren toeneemt. In november heeft de brandweer in Dodewaard geoefend in een gebouw waar veel 65-plussers wonen. De oefening heeft plaats gevonden in het woongebouw De Steegakker in Dodewaard. De brandweer Gelderland-Zuid heeft sinds kort de beschikking over een voorlichtingsvoertuig, namelijk de RedAlert. Na de oefening stonden de medewerkers van Brandweer Gelderland-Zuid bij de RedAlert om met de bewoners te praten over brandveiligheid. Met behulp van de RedAlert kan men op een interactieve wijze inzicht krijgen in (brand)risico's in hun eigen woonomgeving en zien zij hoe zij dergelijke risico's kunnen voorkomen.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Kadernota Integraal Veiligheidsbeleid 2014-2018 (Raadsbesluit 5 juni 2014)
- ◆ Jaarplan Veiligheid 2017
- ◆ Veiligheidsstrategie 2014-2018 Oost-Nederland 'Een Veiliger Oost-Nederland door betrokken samenwerking'
- ◆ Meerjarenbeleidsplan 2014-2018 Politie (opgesteld conform de wet Nationale Politie)
- ◆ Plan van aanpak/draaiboek Oud en Nieuw
- ◆ Regionaal Crisisplan
- ◆ Rampenplan en Rampenbestrijdingsplannen
- ◆ Preventie- en Handhavingsplan uitvoering Drank- en Horecawet 2014-2018 (Raadsbesluit 5 juni 2014)
- ◆ Algemene Plaatselijke verordening Gemeente Neder-Betuwe 2015

Thema's

2.1 Openbare orde en veiligheid

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Veilige gemeente, integrale aanpak.	A1.	Uitvoeren van de Kadernota Veiligheid 2014-2018 en de APV.		
		A2.	Stimuleren van gerichte voorlichting en preventieve maatregelen om het aantal inbraken te verminderen. In samenwerking met de politie en bewoners is een plan van aanpak opgesteld waarbij de gemeente inwoners stimuleert en ondersteunt bij het opzetten van Whatsapp-signaleringsgroepen.		
		A3.	Aanbieden door Bureau Halt op de basisscholen van voorlichting over criminaliteit, normen en waarden, groepsdruk, overlast, vuurwerk (project oud nieuw), respect en digipesten.		
		A4.	Blijven participeren in het Veiligheidshuis.		
B	Voorkomen van vernielingen en verhalen van schade.	B1.	Voortzetten project 'Vandalisme-offensief'.	▼	
		Toelichting: Voor het verhalen van schade is de bestaande procedure geüpdatet. De procedure is uiteindelijk door langdurige afwezigheid van de verantwoordelijke collega's beperkt uitgevoerd. Van alle bekende schades werd aangifte gedaan door de AVRI.			
		B2.	Aangifte doen van alle vernielingen die aan gemeentelijke eigendommen worden aangericht en indien de dader bekend is de schade verhalen.	▲	▲
		B3.	Publiceren van aangerichte schade aan gemeentelijke eigendommen in de kranten; bij grote aangerichte schade een Burgernet-bericht uit laten gaan.		
C	Zo min mogelijk alcoholmisbruik, drugsgebruik en drugshandel	C1.	Het Regionaal hennepsteelt convenant, het uitvoeringsconvenant en het beleid op grond van artikel 13b Opiumwet is vastgesteld en hier wordt uitvoering aangegeven		
		C2.	Communiceren naar de inwoners over de 'aanpak hennepsteelt' via het Magazine NB en de gemeentelijke website.		
		C3.	Bevorderen dat de politie daadkrachtig optreedt, vooral tegen de overlast van drugshandel, en gericht onderzoek verricht op locaties waarover signalen binnenkomen dat er wordt gedeald.		
		C4.	Uitvoeren van het drank- en horecabeleid.		
		C5.	Aanbieden preventie/voorlichtingslessen over alcohol, roken en blowen aan VO scholen. Er zijn regionale middelen beschikbaar die IrisZorg inzet voor preventie/voorlichtingslessen op VO-scholen. Er wordt een medewerker van IrisZorg ingezet voor gerichte persoonlijke hulpverlening bij verslavingsproblematiek. Daarnaast wordt een straathoekwerker van IrisZorg ingezet. Beide medewerkers maken deel uit van het Sociaal Team.		
D	Op zondag zijn de winkels gesloten.	D1.	Uitvoering geven aan bestaande winkeltijdenverordening		

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
E	De naleving van de leeftijdsgrens op basis van de Drank & Horecawet door alcoholverstrekkers (horeca, sportverenigingen supermarkten en slijterijen), stijgt van 10% in 2013 tot boven de 40% eind 2015.	E1.	Informatie verstrekken aan en communicatie met alcoholverstrekkers		
		E2.	Samenwerking met politie, ondernemers, verenigingen, scholen en gezondheidsorganisaties		
		E3.	Organiseren van toezicht en handhaving volgens het vastgestelde Preventie- en Handhavingplan uitvoering Drank- en Horecawet 2014-2018.		

2.2 Programmaonderdeel Hulpdiensten

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	De aanrijdtijden van de hulpdiensten voldoen aan de landelijke vijftienminutennorm en de overschrijding daarvan bedraagt maximaal 5%.	A1.	Toetsen of de hulpdiensten voldoen aan de gestelde normen.		
		<p>Toelichting: De brandweer voldoet aan de landelijke norm van 15 minuten. De gemiddelde opkomsttijd ligt namelijk op 8.44 minuten in Neder-Betuwe. De ambulance vormt nog altijd een aandachtspunt. Het percentage van de spoedritten RAV (A1-ritten) binnen de 15 minuten lag over het jaar 2016 op 89.3%. De RAV voldeed dus niet aan het gewenste niveau van 95%. Dit is overigens een landelijk probleem. De percentages van de spoedritten (A1-ritten) binnen de 15 minuten per dorpskern waren: Dodewaard 87,6%, Echteld 97,4%, IJzendoorn 93,5%, Kesteren 92,6 %, Ochten 94,7% en Opheusden 78,5%. Omdat de RAV wordt bekostigd door de zorgverzekeraars, is de RAV in gesprek met de zorgverzekeraars voor een budgetuitbreiding. Op dit moment ligt het gemiddelde van de spoedritten binnen de 15 minuten in Gelderland-Zuid op 93%. Mede door de budgetuitbreiding is het doel om de 95% weer te halen over het jaar 2018.</p>			
B	Adequate brandweezorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding	B1.	Aandringen bij de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) op adequate brandweezorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding.	▼	
		<p>Toelichting: Het dekkingsplan van de brandweer waarin de rampenbestrijding regionaal is georganiseerd, is in 2016 geactualiseerd. Het dekkingsplan is een onderdeel van het brandweezorgplan dat eind 2017 gereed zal zijn.</p>			
		B2.	De Meldkamer Ambulancezorg stuurt twee ambulances naar het slachtoffer bij een 1-1-2 melding van een hartstilstand. Het alarmeringssysteem HartslagNu schakelt vervolgens maximaal 30 burgerhulpverleners in om het slachtoffer zo snel mogelijk te bereiken. Het doel in 2016 was om 150 burgerhulpverleners in onze gemeente te hebben en 10 aangemelde AED apparaten. De doelstelling burgerhulpverleners is gehaald want inmiddels zijn er 178 burgerhulpverleners in de gemeente Neder-Betuwe actief. De lokale EHBO verenigingen zijn de leveranciers van de burgerhulpverleners. Het aantal AED apparaten is nog niet behaald. In 2017 zal hier alsnog naar toe worden gewerkt.		

Wat heeft het gekost?

P2 Programma: Openbare Orde en Veiligheid					
Bedragen x € 1.000			Begroot voor wijziging 2016	Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten			2.039	2.141	2.441
Baten			-13	-76	-368
Exploitatieresultaat			2.025	2.065	2.073
Analyse van het verschil per programma					
Nr.	Programma		Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016	Vershill
P2	Openbare Orde en Veiligheid				
Lasten			2.141	2.441	300
Baten			-76	-368	-292
+ = nadeel - = voordeel			2.065	2.073	8

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening (verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)

Programma 2

Opsporing en ruiming van conventionele explosieven (CE). (voordeel en nadeel € 292.000 Incidenteel).

Binnen programma 2 "Openbare Orde en Veiligheid" is een forse afwijking van € 292.000 aanwezig tussen de geraamde lasten en baten conform begroting na wijziging en de werkelijkheid conform de jaarstukken 2016.

Deze forse afwijking is als volgt te verklaren:

Voor de kosten van het opsporen en ruimen van conventionele explosieven (CE) is door het rijk een regeling getroffen. Het rijk biedt de mogelijkheid om een tegemoetkoming (70%) aan te vragen voor gemaakte kosten voor de opsporing en ruiming van CE. De aanvraag hiertoe moet vergezeld gaan van een raadsbesluit met daarin de totale uitgaven die daartoe in 2016 zijn gemaakt. De totale werkelijke lasten voor 2016 voor de opsporing en ruiming van conventionele explosieven (CE) bedragen € 385.000; begroot was € 90.000, dus een nadelig verschil van € 295.000.

Door voor 1 maart 2017 een suppletieverzoek uit het gemeentefonds in te dienen bij het rijk wordt een recht (baat) verkregen van € 269.000; begroot was € 63.000, dus een voordelig verschil van € 206.000. Daarnaast ontvangen wij nog voor € 82.000 van initiatieven van derden voor werkzaamheden die betrekking hebben op het opsporen en ruimen van conventionele explosieven. Hierover bent u eerder geïnformeerd middels een raadsvoorstel op 2 februari 2017.

Overige kleine verschillen (nadeel € 8.000 Incidenteel).

Investeringsen

Op programma 2 Openbare orde en Veiligheid zijn geen investeringen toe te lichten.

Mutaties in reserves

Op programma 2 Openbare orde en Veiligheid zijn geen mutaties in reserves van toepassing.

Programma 3: Fysieke Leefomgeving

Missie

Neder-Betuwe is een veilige, schone, aantrekkelijke en gevarieerde gemeente en bekend als hét laanboomcentrum van Nederland respectievelijk Europa. Wij werken samen met bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties aan het behoud en de ontwikkeling van een duurzame, vitale gemeente. We streven naar een evenwichtige ruimtelijke ordening waarbij landschappelijke waarden worden behouden. De woningvoorraad is kwalitatief op orde en wordt voortdurend afgestemd op de behoefte. Nieuwe kansen en ontwikkelingen worden aangegrepen om de aanwezige ruimtelijke kwaliteiten te versterken.

Ontwikkelingen

Omgevingswet (omgevingsplannen/bestemmingsplannen)

Omdat een aantal bestemmingsplannen 10 jaar geleden is vastgesteld, is gestart met het opstellen van één bestemmingsplan voor alle woonkernen. In het kader van de nieuwe Omgevingswet is gestart met de verkenning naar wat de komst van deze wet betekent voor de gemeente Neder-Betuwe. De (beleids)verkenning levert inzicht op over de vraag welke acties ondernomen moeten worden om te zorgen voor een succesvolle implementatie van de wet.

Wonen

De Woningwet 2015 stelt nieuwe spelregels voor de sociale huursector. De herziene Woningwet is erop gericht dat woningcorporaties zich concentreren op hun kerntaak: zorgen dat mensen met een laag inkomen goed en betaalbaar kunnen wonen. Bij de wet hoort een AMvB (Algemene Maatregel van Bestuur) waarin details over de uitvoering van de wet zijn vastgelegd.

De hoofdpunten uit de nieuwe Woningwet betreffen:

1. het werkdomein woningcorporaties
2. Scheiding of splitsing van diensten algemeen economische belang en niet- diensten algemeen economische belang
3. Passend toewijzen
4. Governance en intern toezicht
5. Verslaglegging en financiële transparantie
6. Extern toezicht en sanering
7. Rol gemeenten
8. Rol huurders
9. Woningmarktgebieden
10. Diversen (klachtenreglement, wooncoöperatie, overcompensatie, gemengde dienstverlening)

In maart 2016 werd de Woonvisie 'Vitale kernen in een sterke gemeente 2.0' vastgesteld. Met de Woonvisie Neder-Betuwe 2016-2021 willen we inzetten op het toevoegen van duurzaam aantrekkelijke woningen en nieuwbouw, het inzetten op een realistische woningbouwambitie, woningbouw in elke kern, volwaardige afronding van de huidige plannen, het verder verduurzamen van de woningvoorraad en betaalbare woningen voor kwetsbare doelgroepen. Met de provincie vindt permanente afstemming plaats in het kader van de Woonagenda. Wat nieuwbouwplannen betreft richten we ons op afronding van de plannen die al langer lopen (Triangel Ochten, Veilingterrein Kesteren, Casterhoven, Herenland Opheusden, Broedershof Echteld). Daarnaast wordt ingezet op een aantal nieuwbouwplannen die nu in ontwikkeling zijn (Fructus; IJzendoorn-West fase 2). Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de woningbouwbehoefte in onze gemeente.

Spuitzone

In onze gemeente lopen wij bij toekomstige bouwprojecten regelmatig aan tegen de problematiek van de spuitzones. Vuistregel is dat een spuitzone (de afstand tussen locaties waar gewasbestrijdingsmiddelen worden gebruikt en 'gevoelige' bestemmingen als woningen) 50 meter dient te zijn. Uit jurisprudentie blijkt echter, dat de afstand die daadwerkelijk opgenomen kan worden in een bestemmingsplan kleiner mag zijn, indien voldaan wordt aan verschillende voorwaarden. De belangrijkste voorwaarden zijn kort gezegd: het toepassen van driftreducerende maatregelen, die via een zgn. 'instandhoudingsplicht' in een bestemmingsplan zijn vastgelegd. Vereist is daarbij wel, dat in een zgn. locatiespecifiek onderzoek wordt bevestigd, dat de toe te passen maatregelen daadwerkelijk driftreducerend werken op de omgeving. Recent zijn de eisen die de Raad van State stelde aan een dergelijk onderzoek overigens versoepeld. Tot voor kort werden alleen onderzoeken toegestaan waarin de maatregelen aan de hand van rekenmodellen werden beoordeeld. In feite was de Wageningen Universiteit (WUR) de enige instantie in Nederland die dergelijke modelmatige onderzoeken kon uitvoeren. In enkele zeer recente uitspraken (mei en juni 2016) is de Raad van State daarvan echter afgeweken: het ziet er naar uit, dat nu ook meer 'juridische rapporten/beschouwingen' worden geaccepteerd, mits daarin gebruik wordt gemaakt van eerdere (wel modelmatige) rapporten die worden toegepast op de betreffende specifieke locatie. Over de effecten van deze uitspraken is overleg gevoerd met Hekkelman advocaten. Ook zij bevestigen, dat hiermee de weg vrij lijkt voor rapportages zonder een modelmatige onderbouwing (mits gebaseerd op eerdere berekeningen en vertaald naar de specifieke situatie). Overigens wordt er vanuit gegaan dat een dergelijk rapport moet worden opgesteld door een ter zake deskundig bureau (en dus niet door een particuliere initiatiefnemer zelf). Hoe dan ook zal dit kostenbesparend zijn; de modelmatig opgezette berekeningen waren altijd zeer kostbaar.

Actualisatie archeologische beleidskaart

De gemeenteraad heeft in zijn vergadering van 14 april 2016 het onderwerp 'Archeologische beleidskaart Neder-Betuwe' behandeld. Het opstellen van een paraplubestemmingsplan is doorgeschoven naar 2017 omdat enkele onderwerpen die in dit paraplubestemmingsplan ook opgenomen zouden worden (zoals de Bodembelastingkaart) niet in 2016 gereed waren. De verwerking van de archeologische beleidskaart zal nu in 2017 samen met andere onderwerpen worden opgenomen in een paraplubestemmingsplan.

Bommenregeling

Bij opsporing en ruiming niet gesprongen explosieven (NGE), treedt de initiatiefnemer op als opdrachtgever van het NGE-bedrijf dat de opsporing/ruiming uitvoert. De gemeente is alleen bij 'eigen' initiatieven/projecten opdrachtgever. Ten aanzien van de teruggave van een deel van de NGE kosten op basis van de thans vigerende bommenregeling kan de gemeente richting derden maximaal aangegeven dat zij zich wil inspannen om via het Rijk tot gedeeltelijke teruggave te komen. Uitgangspunt daarbij is dat de gemeente niet zelf (voor)financiert en ook geen financiële risico's aangaat. Het Rijk is voornemens om in 4 jaar deze regeling af te bouwen. Het Rijk wil naar het principe dat de initiatiefnemer betaalt, net als bij b.v. archeologie.

Bodembelastingkaart en beleid in het kader van bommenregeling 2.0

De huidige bommenkaart uit 2008 dient geactualiseerd te worden omdat de wet- en regelgeving is veranderd. Daarnaast dienen we bij bestemmingsplanwijzigingen en aanvragen omgevingsvergunning te beschikken over een toetsingskader aangaande onderzoek naar en de ruiming van conventionele explosieven en hebben we een aansprakelijkheid op basis van art. 175 en 176 van de gemeentewet. Op landelijk niveau wordt onder meer met Gemeente Neder-Betuwe gesproken over de ontwikkeling en mogelijke inhoud van een normenkader rondom het opsporen en ruimen van CE. Kennis hebben van de inhoud van een normenkader is bij het actualiseren van de bodembelastingkaart NGE (zogenaamde bommenkaart) en het opstellen van bijbehorende beleidskeuzes van essentieel belang. De landelijke besluitvorming over het normenkader en daarmee het kader om beleidskeuzes op te maken laat op zich wachten. Daarom is het ter vaststelling voorleggen van de bommenkaart doorgeschoven naar 2017.

Omgevingsdienst Rivierenland

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) zijn wat betreft de uitvoering ondergebracht bij de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR). De gemeente is verplicht om voor deze taken beleid vast te stellen en uit te (laten) voeren. Gelet op de uitvoering van deze taken door de ODR hebben de regiogemeenten er voor gekozen om samen te werken bij het opstellen van het uitvoeringsbeleid. Hierdoor ontstaat meer uniformiteit, rechtsgelijkheid voor burgers en bedrijven, een gelijk kwaliteitsniveau en een efficiëntere en effectievere uitvoering van de taken. Het is gericht op uitvoeringsbeleid en maakt keuzes HOE de gemeente de aspecten laat uitvoeren. Dit beleidskader is door het college vastgesteld op 2 februari 2016. De raad is hierover geïnformeerd. Dit beleidskader is niet bedoeld om uitspraken te doen over de "WAT-vraag". Deze keuzen en de prioritering hiervan zijn vastgelegd in een werkprogramma dat jaarlijks afzonderlijk wordt vastgesteld door het college. Hierin wordt een overzicht gegeven van alle diensten die de gemeente Neder-Betuwe afneemt van de ODR. Het werkprogramma 2016 is door het college vastgesteld en de raad is hierover geïnformeerd. Met de ODR zijn concrete kwaliteitsafspraken gemaakt. Deze zijn vertaald in de "Verordening Kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Neder-Betuwe", met als doel de kwaliteit van de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving te waarborgen en te bevorderen. Deze verordening is vastgesteld in de raadsvergadering van 7 juli 2016. Over de naleving van de kwaliteitsafspraken doen burgemeester en wethouders jaarlijks mededeling aan de raad.

Avri (IBOR)

Het onderhoud en beheer van de openbare ruimte is ondergebracht bij Avri IBOR. Bij brief van 1 maart 2016 is de raad geïnformeerd over de jaar resultaten 2015. Hierin is onder meer aangegeven, dat de door Avri geleverde financiële overzichten voor verbetering vatbaar zijn en dat "de bedrijfsvoering" binnen Avri nog stappen moet zetten om invulling te kunnen geven aan een tijdige en volledige verantwoording. Hiertoe heeft Avri IBOR onderzoek laten uitvoeren en een verbeterplan opgesteld. In 2016 is Avri IBOR onvoldoende in staat gebleken om betrouwbare (financiële) en goed onderbouwde rapportages te overleggen op basis waarvan tijdig en afdoende kan worden gestuurd. De vier IBOR-gemeenten trekken gezamenlijk op met als doel tot een verbetering van de gesignaleerde knelpunten te komen. Inmiddels is besloten dat IBOR een vast agendaonderdeel is van het Algemeen Bestuur AVRI.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Beheerplannen onderhoud wegen, gebouwenbeheer en groen
- ◆ Landschap Ontwikkeling Plan (LOP)
- ◆ Bestemmingsplannen
- ◆ Nota Bovenwijkse Voorzieningen
- ◆ Structuurvisie Neder-Betuwe 2015
- ◆ Regionaal Woningbouwprogramma 2016
- ◆ Woonvisie Neder-Betuwe 2016 – 2021 Vitale kernen in een sterke gemeente 2.0
- ◆ Nota grondbeleid 2016
- ◆ Nota Wonen-Welzijn-Zorg
- ◆ Welstandsnota
- ◆ Bouwverordening
- ◆ Regionaal beleidskader uitvoering VTH-taken binnen de regio Rivierenland, vastgesteld 2 februari 2016 (college)
- ◆ Verordening Kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Neder-Betuwe, vastgesteld raad 7 juli 2016
- ◆ Notitie Integraal Handhaven 2014-2017, onderdeel Bouw, RO, APV (voor wat betreft het onderdeel APV), vastgesteld op 18 februari 2014 (college)
- ◆ Nota Externe Veiligheid 2015-2019
- ◆ Waterplan
- ◆ Nota begraafplaatsenbeleid
- ◆ Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan (vGRP)
- ◆ Nota duurzaamheid 2016-2020
- ◆ Masterplan Centrum Kesteren, vastgesteld op 15 dec 2011
- ◆ Uitvoeringsprogramma speeltuinen 2016 - 2020
- ◆ Startnotitie Neder-Betuwe Gezond! (Sociaal Economische Gezondheidsverschillen) (raadsbesluit 31 oktober 2013)
- ◆ Structuurvisie ABC Opheusden
- ◆ Beleidsnota Externe Veiligheid Neder-Betuwe 2015-2018

Thema's

3.1 Ruimtelijke ordening

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Een overgang van bestemmingsplannen naar meer integrale Omgevingsplannen zoals bepaald in de Omgevingswet, die naar verwachting 2018 in werking treedt.	A1.	Onderzoeken op welke wijze de toekomstige Omgevingsplannen kunnen worden vormgegeven en actueel gehouden. Toelichting: hiervoor is een integrale benadering nodig, omdat ook ander beleid dan RO (denk aan milieu, water, APV, welstandsnota) wordt geïntegreerd. Om te voorkomen dat in 2018 een gigantische herzieningsoperatie moet worden opgetuigd, dient vanaf 2016 de voorbereiding hiervoor te starten. Onder A2 t/m A4 worden de eerste stappen beschreven die in 2016 worden opgepakt. Een concreet, uitgewerkt voorstel hieromtrent volgt in sep/okt 2016. Op basis hiervan is in het vierde kwartaal uitvoering gegeven aan de activiteiten A2 t/m A4		
		A2.	Evaluatie huidige handboek (systematiek en regels)		
		A3.	Opnemen ontwikkelgerichte plannen in handboek.		
		A4.	Samenvoegen bestemmingsplannen kernen tot één bestemmingsplannen Woongebied.		
B	Herijken van het beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing.	B1.	Evaluëren nota Vrijkomende agrarische bebouwing in regionaal verband. Naar verwachting kan op basis daarvan begin 2016 een voorstel aan de gemeenteraad worden gedaan. Toelichting: de raad heeft op 9 juni 2016 kennis genomen van de evaluatie en een geactualiseerde beleidsnota vastgesteld.		
C	Beperking archeologische onderzoekskosten voor agrarische ondernemers.	C1.	Actualiseren archeologische beleidskaart. Toelichting: de archeologische beleidskaart 2016 is vastgesteld in de raad van 14 april 2016.		

3.2 Wonen

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Woningbouw aansluitend op de Woonvisie 2016-2021.	A1.	Toevoegen van duurzaam aantrekkelijke woningen.		
		A2.	Inzetten op een realistische nieuwbouwambitie.		
		A3.	Woningbouw in elke kern, volwaardige afronding van de huidige plannen.		
		Toelichting: Nog geen woningbouw Dodewaard. Ontwikkelande partijen (grondeigenaren) hebben nog geen plannen ingediend. Voor het gemeentelijk deel van Fructus is een stedenbouwkundig plan in voorbereiding. We streven naar een proces waardoor we eind 2017 procedureel de voorbereidingen klaar hebben. In 2016 zijn (vooralsnog) 108 woningen gereed gemeld.			
		A4.	Verder verduurzamen van de woningvoorraad.		
		A5.	Betaalbare woningen voor kwetsbare doelgroepen.		
B	Behouden van aanbod kleinschalige (intramurale) zorgvoorzieningen in onze dorpen.	B1.	Faciliteren van gerealiseerde woon-zorgvoorzieningen in onze dorpen (Steegakker, Elim, Reigerhof, Habion) zodat zij optimaal hun rol in de lokale samenleving kunnen vervullen.		
		B2.	Uitvoering geven aan het Bor (Besluit omgevingsrecht, onderdeel van de Wabo) Toelichting: op basis van deze wet wordt het eenvoudiger om een tijdelijke mantelzorgwoning te plaatsen		
		B3.	Meewerken aan alternatieven voor (dreigende) leegstand i.v.m. scheiden van wonen en zorg.		
		B4.	Maken van prestatieafspraken met betrekking tot woningtoewijzing met het welzijnswerk over de wijze waarop zij senioren kunnen faciliteren met diensten op het gebied van zorg, welzijn en gemak.		

3.3 Duurzaamheid

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Milieu – en energiebewust gedrag van inwoners en bedrijfsleven.	A1.	Uitvoeren van de nota duurzaamheid (2015-2020) Naast uitvoeren van bestaande projecten ook nieuwe ontwikkelingen volgen en implementeren.		
B	Schoonhouden van openbare ruimte.	B1.	Bevorderen participatie, bijvoorbeeld door te zorgen dat het onderwerp zwerfvuil op de agenda van de verschillende stakeholders komt te staan en door inwoners, wijken en verenigingen te stimuleren om gezamenlijk de problematiek aan te pakken.		
		B2.	Verwijderen van zwerfvuil in de openbare ruimte samen met scholen en maatschappelijke organisaties. Acties en actoren zijn vastgelegd in een vierjarig uitvoeringsprogramma dat in het 3 ^e kwartaal 2016 is vastgesteld.		
		B3.	Actualiseren van de APV : Geactualiseerde APV is in het derde kwartaal 2016 vastgesteld.		
		B4.	Opstellen van een beleidsnota hondenpoep. Toelichting: Begin 2016 stelden we hondenpoepbeleid op met een vierjarig uitvoeringsprogramma waarin het Communicatietraject, optimalisering van voorzieningen, en gerichte handhaving o.g.v. klachten- en meldingenlijn de basis vormen. Het hondenbeleid is vastgesteld door het college in het tweede kwartaal. Inhoudelijk is de nota vooraf afgestemd met de raad. De uitvoering is vóór de zomervakantie opgestart.		

3.4 Ruimte en groen

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Representatief aanzien van de dorpen met hoge ecologische kwaliteit (uitstraling van Europees laanboomcentrum).	A1.	In gesprek gaan met boomkwekers of zij bereid zijn te investeren in het groen in de gemeente (aanleg en onderhoud).		
		A2.	Opstellen groenbeleidsplan (waaronder visie en uitvoeringsprogramma) in samenwerking met boomkwekers, hoveniers, inwoners en Helicon (gereed: december 2016)		
		A3.	Onderzoeken van mogelijkheden voor het realiseren van een 'markant punt' als onderdeel van de inrichting ABC terrein.		
		Toelichting: Er is in samenwerking met TCO en het Laanboompact een businesscase opgesteld voor oprichting van een Laanboomgebouw op het ABC. Een aanzienlijk deel van de middelen hiervoor is beschikbaar. Met de provincie wordt gekeken naar subsidiemogelijkheden voor het ontbrekende deel. Doel is om in 2017 een go-no go beslissing te kunnen nemen.			
B	Onderhoud kwaliteitsniveau begraafplaatsen in stand houden.	B1.	Het begraafplaats beleid actualiseren waarin opgenomen de uitkomst van het onderzoek van privatiseren. (gereed: eind 2016)		
		B2.	Onderzoeken van privatisering gemeentelijke begraafplaatsen. (gereed: eind 2016).		
C	Verbetering van het groenonderhoud met betrokkenheid van onze inwoners.	C1.	Hanteren van aantrekkelijke voorwaarden op het gebied van onderhoud van groen door inwoners.		
		C2.	Hanteren van een planmatige aanpak (in het kader van (burger) participatie) voor het betrekken van inwoners bij het onderhoud van openbaar groen.		
D	Een passende en aantrekkelijke speelruimte voor inwoners van 0- t/m 18 jaar	D1.	Gefaseerde uitvoering speelruimtebeleidsplan		

3.5 Toezicht en Handhaving

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Handhaving op het gebied van het omgevingsrecht	A1.	Uitvoeren van het beleidskader uitvoering VTH-taken Regio Rivierenland.		

Wat heeft het gekost?

P3 Programma: Fysieke Leefomgeving						
Bedragen x € 1.000				Begroot voor wijziging 2016	Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten				14.251	20.106	20.447
Baten				-10.136	-14.398	-15.566
Exploitatieresultaat				4.115	5.708	4.881

Analyse van het verschil per programma							
Nr.	Programma				Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016	Vershill
P3	Fysieke Leefomgeving						
Lasten					20.106	20.447	341
Baten					-14.398	-15.566	-1.168
+ = nadeel - = voordeel					5.708	4.881	-827

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening (verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)	Programma 3
---	--------------------

Uitvoering beheer openbare ruimte door Avri (voordeel € 135.500 Incidenteel).

Overeenkomstig hetgeen bepaald is in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) heeft de Avri op 1 februari jl. de jaarrapportage 2016 overlegd. In 2016 is er wederzijds veel aandacht geweest voor intensivering van de samenwerking van de vakspecialisten, hetgeen door zowel Avri als gemeente positief wordt ervaren. Onder meer bij het actualiseren van de DVO zijn de vakspecialisten nauw betrokken. Men weet elkaar steeds beter te vinden, hetgeen draagvlak en integraliteit ten goede komt. Uit de uitgevoerde schouwen blijkt dat in algemene zin wordt voldaan aan de kwaliteitseisen zoals vastgelegd in de huidige DVO. Daar waar dat niet volledig het geval was, is Avri IBOR aangeschreven, waarna de omissies alsnog zijn weggenomen. Als gevolg van een motie is additief aan de DVO door Avri IBOR het bijmaaien en kantsteken verzorgd. De jaarrapportage 2016 laat geheel onverwacht zien, dat er in tegenstelling tot eerdere prognoses sprake is van lagere lasten dan geraamd. Met name de volgende zaken dragen volgens de jaarrapportage 2016 van Avri IBOR hieraan bij:

Gladheidbestrijding (voordeel € 24.000) :

Van januari tot en met april 2016 zijn 17 strooiacties nodig geweest. In november en december waren 11 strooiacties nodig. In totaal zijn in 2016 28 strooiacties uitgevoerd. In de begroting was voor 2016 met 35 strooiacties rekening gehouden.

Straatmeubilair (voordeel: € 33.500)

Onderschrijding doordat er regelmatig gebruik is gemaakt van de bestaande voorraad materialen. Daarnaast is er meer materiaal hergebruikt.

Gazons (voordeel € 13.000):

Het gazonbestek is in 2016 aanbesteed. Omdat de bezwaartermijn nog niet was afgerond is er laat gestart met maaien. Er is een extra maaironde uitgevoerd om de gazons op beeld te krijgen. Na deze maaironde heeft een nieuwe aannemer het gazonbestek uitgevoerd. In de eerste maanden heeft de aannemer het gewenste kwaliteitsniveau niet behaald. Dit had met name te maken met erg natte ondergronden waardoor het maaiwerk in juni zelfs tijdelijk stil is gelegd. Er is veel tijd aan toezicht besteed in deze periode. Vanaf juli zijn de maaiwerkzaamheden op niveau uitgevoerd.

Riolering (voordeel € 37.500):

Er hebben zich in 2016 minder storingen voorgedaan dan verwacht. Daarnaast is bij het uitvoeren van NEN- keuringen (riolering) in 2016 een voordeel ontstaan van € 12.000. Als gevolg van een onjuiste prognose van Avri (verwachte budgetoverschrijding) hebben deze keuringen niet plaatsgevonden. Voorgesteld wordt om van dit voordeel € 12.000 bij de jaarrekening 2016 te bestemmen voor 2017.

Wegmarkeringen (voordeel € 28.300):

Na de zomerperiode was het aanbrengen van de wegmarkering slecht mogelijk, doordat in deze periode de weg bevuild was. Daarna is als gevolg van een onjuiste prognose van Avri (verwachte budgetoverschrijding) helemaal geen uitvoering gegeven aan wegmarkeringen. Voorgesteld wordt om het niet bestede deel van het budget wegmarkering te bestemmen voor uitvoering in 2017.

Plantsoenen (nadeel € 24.000):

Avri geeft aan, dat de overschrijding een gevolg van een onjuiste begroting vooraf is.

Overige kleine verschillen (voordeel € 23.200)

Aansprakelijkheidsstellingen (nadeel € 32.000 Incidenteel).

De overschrijding op niet (meer) verhaalbare schades zoals het schoonmaken van het wegdek door olie op de weg, of de niet verhaalbare eigen bijdrage op het vervangen van een lichtmast door aanrijding, vernieling e.d. zijn door Avri te laat bij Neder-Betuwe onder de aandacht gebracht en konden niet meer worden verhaald bij de verzekering c.q. waarborgfonds. Om dit in de toekomst te voorkomen zijn hier nieuwe afspraken met Avri over gemaakt.

Niet gerealiseerde bezuiniging begraven (nadeel € 30.000 incidenteel).

Deze bezuiniging is niet haalbaar. Het wegnemen van formatie is niet mogelijk en het ontslaan van medewerkers is geen reële optie, los van de frictiekosten. Er zijn voor de uitwerking van het onderzoek verzelfstandiging gemeentelijke begraafplaatsen uren ingezet. In de raad van 8 december 2016 is in het kader van dit onderzoek de uitbesteding + gepresenteerd als de meest interessante optie waarbij een acceptabele kostendekkendheid wordt gerealiseerd. zal zijn.

Aanvulling voorziening verliezen grondexploitatie ter afdekking van verliezen (nadeel € 162.000 incidenteel).

Ten aanzien van de projecten met een verliesgevend resultaat wordt een bijdrage ter grootte van het verwachte verlies (op contante waarde) gestort in de voorziening verliezen grondexploitatie. Op deze wijze wordt het verlies meteen afgedekt. Op basis van de actualisaties per 31 december 2016 bedraagt het totaal aan verwachte verliezen € 1.676.027. Dit houdt in dat de voorziening verliezen grondexploitatie moet worden aangevuld met € 162.439. Voor meer informatie over de verwachte verliezen en de aanvullende storting in de voorziening verliezen grondexploitatie verwijzen wij u naar de paragraaf 6 "Grondbeleid".

Bouwvergunningen (voordeel € 126.000 incidenteel).

Leges Omgevingsvergunning (bouwen, bodemonderzoek en leges Welstand). Het aantal aanvragen Omgevingsvergunning met de activiteit bouwen in enig jaar laat zich moeilijk voorspellen. Als gevolg van de economische groei heeft 2016 voorzien en meer en grotere bouwprojecten die hebben geleid tot meer legesinkomsten dan geprognosticeerd.

Bouwgrond in grondexploitatie (BIE), Bouwgrond in grondexploitatie - initiatieven (BIE-initiatieven).

(voordeel minder lasten € 1,9 miljoen, nadeel minder baten € 1,9 miljoen incidenteel).

Binnen programma 3 "Fysieke leefomgeving" is een forse afwijking aanwezig tussen de geraamde lasten en baten conform begroting na wijziging en de werkelijkheid conform de jaarstukken 2016. Deze afwijking is toe te wijzen aan de bouwgrond in exploitatie (BIE) en bouwgrond in exploitatie - initiatieven (BIE-initiatieven). De ramingen zijn gebaseerd op de geactualiseerde ramingen voor bouwgrondexploitatie en bouwgrondexploitatie - initiatieven welke bij de jaarstukken 2015 door u zijn vastgesteld. De werkelijkheid wijkt af en is ontstaan doordat exploitatiebijdragen en grondverkoop in 2016 zijn achtergebleven bij de verwachtingen zoals deze waren gecalculeerd. Met name door vertraging in de ontwikkeling als gevolg van uitgestelde procedures bestemmingsplannen, onduidelijkheden over de realisatie als gevolg dat initiatiefnemers met gewijzigde plannen komen, langlopende onderhandelingstrajecten waardoor verkopen uitgesteld zijn of later worden verwacht, is de opbrengstverwachting niet gehaald. De verwachting is dat deze opbrengsten in 2017 alsnog worden ontvangen. Bij de actualisatie van de diverse projecten per 31-12-2016 zijn de financiële consequenties verwerkt.

Er is sprake van een totale afwijking in lasten en baten van € 1.9 miljoen. De voornaamste verschillen in lasten en baten worden veroorzaakt door het project ABC ontwikkeling te Opheusden (€ 1,5 miljoen), Het project Tolsestraat € 0,2 miljoen) en door projecten bouwgrond in exploitatie-initiatieven (€ 0,2 miljoen).

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 6.

Aanleg Rondweg Dodewaard (nadeel meer lasten € 2,2 miljoen, voordeel meer baten € 2,2 miljoen incidenteel)

Voor de aanleg van de Rondweg in Dodewaard hebben wij € 2,2 miljoen aan subsidiegelden ook daadwerkelijk uitgegeven. Deze lasten en baten zijn niet geraamd. U bent over deze lasten en baten afzonderlijk geïnformeerd.

Tussentijdse winstneming (voordeel € 745.000 incidenteel)

De projecten Tolsestraat in Opheusden en de Wegwijzer in Kesteren zijn in een dusdanig vergevorderd stadium dat er ruimte is voor tussentijdse winstneming. Dit heeft plaatsgevonden in overleg met onze accountant. (Voor het project Tolsestraat € 545.000 en voor het project de Wegwijzer € 200.000).

Overige kleine verschillen (voordeel € 45.000 incidenteel)

Investerings

P3 Programma:		Fysieke Leefomgeving					
Beschikbaar gestelde Investering (lopend/bestaand)		Startjaar	Investeringsbedrag	Uitgaven tot 31-12-2016	Restant per 31-12-2016	Voortgang	
						Beleidsmatig	Financieel
Lopend	Riolvervanging Hoofdstraat 2013	2013	200	109	91		
Lopend	Startersleningen	2014	450	450			
Lopend	Voorber/aanleg waterberging 2014 *	2015	262	70	192		
Lopend	Voorber/aanleg waterberging 2015 *	2015	262		262		
Lopend	Rioleringsmaatr.De Heuning 2014/2015 *	2015	219	110	109		
Lopend	Maatregelen wateroverlast Opheusden 2015**	2015	542	418	124		
Lopend	Duurzaamheidsleningen	2016	250	175	75		
Lopend	Servicebus gebouwenonderhoud	2016	40		40		
Lopend	Voorber/aanleg waterberging 2016 *	2016	262		262		
Lopend	Rioleringsmaatr.Panhuis 2016 *	2016	43		43		
Lopend	Vervanging riolering	2016	300	50	250		
Toekomstig	Voorber/aanleg waterberging 2017 *	2017	262		262		
Toekomstig	Voorber/aanleg waterberging 2018 *	2018	262		262		
Toekomstig	Investering riolering 2019*	2019	332		332		
Toekomstig	Investering waterplan 2019*	2019	35		35		
	* Onderdeel van het GRP 2014-2018						
	** Aanvulling op GRP 2014-2018 (raadsbesluit 5 maart 2015)						
Totaal Investeringsbedragen				3.721			

Mutaties in reserves

P3 Programma: Fysieke Leefomgeving		Mutaties in reserves			
Bedragen x € 1.000		Begroot voor wijziging 2016	Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016	
Lasten		314	104	129	
Baten			-85	-526	
Exploitatieresultaat		314	19	-397	
Analyse van het verschil in mutaties in reserves per programma					
Nr.	Programma	Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016	Verschil	
P3	Fysieke Leefomgeving				
Lasten		104	129	25	
Baten		-85	-526	-441	
+ = nadeel - = voordeel		19	-397	-416	

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening (verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)

Programma 3

Verlaging reserve grondexploitaties en storting in de algemene reserve

De reserve grondexploitaties heeft tot doel het afdekken van de risico's die de gemeente Neder-Betuwe loopt op het gebied van bouwgronden in exploitaties. De algemene risico's en de specifieke risico's, die worden gelopen binnen de bouwgronden in exploitatie, bedragen in totaliteit per 31 december 2016 € 1.735.656. Op 31 december 2015 was dit € 2.174.483; een afname ten opzichte van 31 december 2015 met € 438.828. Dit heeft tot gevolg dat de reserve grondexploitaties verlaagd kan worden met € 438.827. Deze vrijval van de reserve grondexploitaties is gestort in de algemene reserve. Verder is er sprake van overige kleine verschillen (nadeel € 22.000 incidenteel).

Programma 4: Economie

Missie

We streven naar economische groei door te zorgen voor een goed ondernemersklimaat en een goede kwaliteit van onze werklocaties. Tevens dienen onze winkelkernen vitaal te zijn door in te zetten op ontwikkeling en behoud van winkelconcentratiegebieden. We stimuleren ook economische groei via uitbreiding van verblijfs- en dagrecreatie, waarbij de sterke kanten en mogelijkheden van de gemeente benut worden. Kwaliteitsverbetering is hierbij het uitgangspunt. We ontwikkelen de mobiliteit in onze gemeente zodanig dat deze de bereikbaarheid, de verkeersveiligheid en leefbaarheid versterkt.

Ontwikkelingen

Regio Rivierenland

De 10 samenwerkende gemeenten in regio Rivierenland hebben eind 2014 drie economische speerpunten benoemd waarop met elkaar zal worden samengewerkt (Agribusiness, Logistiek & Economie en Recreatie & Toerisme). Deze regionale speerpunten zijn uitgewerkt in het Ambitiedocument 2016-2020 Regio Rivierenland. De keuze voor deze drie speerpunten is gebaseerd op de specifieke kenmerken die Regio Rivierenland onderscheiden van andere regio's en met deze focus wordt gewerkt aan het beter vermarkten van de regio. De resultaten van gesprekken met verschillende maatschappelijke partners, externe stakeholders, provincie, onderwijsinstellingen, ondernemers en vertegenwoordigers zijn gebruikt als input om de gezamenlijke ambities aan te scherpen. Het Ambitiedocument 2016-2020 is, na besluitvorming door de 10 samenwerkende gemeenteraden, in april 2016 ter vaststelling voorgelegd aan het Algemeen Bestuur van Regio Rivierenland. De opgaven uit het regionaal Ambitiedocument zijn verder uitgewerkt in een uitvoeringsplan. Voor de uitvoering van de projecten wordt van gemeenten ook een duidelijke financiële input verwacht. Elke euro die door gemeenten beschikbaar wordt gesteld, kan verveelvoudigd worden door cofinanciering van derden. Voorgesteld is te komen tot een regionaal investeringsfonds waaruit (co)financiering van de projecten kan plaatsvinden. De raad van de gemeente Neder-Betuwe heeft in een op 17 maart 2016 aangenomen motie voorgesteld een richtinggevend bedrag van € 3 per inwoner per jaar op te nemen voor het realiseren van de ambities uit het regionaal ambitiedocument. Inmiddels heeft elke regiogemeente voor 2017 een bedrag van € 3,- per inwoner gereserveerd voor het regionaal investeringsfonds.

Stimuleren Lokale economie en ondernemerschap

Om de geformuleerde missie daadwerkelijk invulling te geven, dient er (nog) meer aandacht te zijn voor een goede dienstverlening aan en samenwerking met ondernemers. In 2016 is hiervoor al een goede bodem gelegd door de platforms OVNB en R&T nieuw leven in te blazen. Met beide platforms vinden regelmatig overleggen plaats zodat er voortdurend sprake is van kennisdeling en informatie-uitwisseling. Samen met de ondernemers zijn reeds verschillende activiteiten en projecten opgezet en uitgevoerd. Hiermee bouwt de gemeente aan een goede relatie met ondernemers die vanuit hun rol als werkgever voor de gemeente van groot belang zijn. Behalve effectieve beleidsvorming en het beschikbaar stellen van noodzakelijke middelen, is een professionele dienstverlening daarbij van belang. Om ondernemers met hun vragen effectief te kunnen bedienen is eind 2016 een (virtueel) bedrijvenloket gelanceerd. Ondernemers hoeven hierdoor voor hun vraag niet meer op zoek naar de juiste medewerker, maar kunnen hun vraag op elk gewenst moment (digitaal) richten aan het bedrijvenloket. De gemeente heeft de ambitie om de ontvangen vragen binnen drie werkdagen te beantwoorden. Deze werkwijze zal jaarlijks worden gemonitord. Ook is samen met ondernemers een wekelijks spreekuur opgezet: een spreekuur voor en door ondernemers. Hier kunnen ondernemers zich laten informeren en adviseren door andere ondernemers op het gebied van juridische vraagstukken, fiscaliteiten, btw-vraagstukken, marketing ed.

Winkelconcentratie en detailhandelsbeleid

Om de leefbaarheid in en de vitaliteit van de dorpskernen te behouden en te verbeteren is een goed voorzieningenniveau van groot belang. De gemeente wil initiatieven stimuleren die bijdragen aan de winkelconcentraties in de kernen Dodewaard, Kesteren, Ochten en Opheusden, waarbij wordt zorggedragen voor een evenwichtige verdeling van het voorzieningenniveau over de vier grotere kernen. De gemeenteraad heeft de regionale detailhandelsvisie in het eerste kwartaal 2015 vastgesteld. In het verlengde van deze visie is, samen met de ondernemers in onze gemeente, ook een lokale detailhandelsvisie opgesteld. In 2015 is een procesvoorstel opgesteld. Er werd onder alle Neder-Betuwse ondernemers een enquête uitgezet: 230 ondernemers hebben antwoord gegeven op tal van vragen op het gebied van ondernemen in onze gemeente. Hun oordeel en visie zijn als input gebruikt voor de opstelling van de visie. De vertegenwoordigers van de ondernemersverenigingen fungeerden hierbij als klankbordgroep. De Detailhandelsstructuurvisie Gemeente Neder-Betuwe is in oktober 2016 door de raad vastgesteld.

Breedbandontwikkeling

Zowel lokaal als regionaal is/wordt onderzocht wat de mogelijkheden zijn om breedband te realiseren in de gemeente/regio. Binnen de gemeente is in het najaar van 2013 een groep van ondernemers onder begeleiding van NGS-Euregio gestart met het onderzoeken van de mogelijkheden en interesse bij bedrijven om glasvezel aan te leggen op bedrijventerreinen (met een toekomstige optionele uitbreiding naar het buitengebied). Ook door Regio Rivierenland wordt sinds 2014 onderzocht wat de mogelijkheden zijn om een volledig dekkend regionaal netwerk voor breedband te realiseren. De werkgroep glasvezel Neder-Betuwe had als doel: voor 1 januari 2016 de drie bedrijventerreinen Bonegraaf Dodewaard, Panhuis Kesteren, Heuning Ochten, gemeentelijke instellingen en/of anderen te voorzien van glasvezel. De gemeente heeft gesprekken gevoerd met de werkgroep en andere initiatiefnemers en met hen afgesproken dat de gemeente t.a.v. initiatieven een faciliterende houding zal aannemen en dat wij daarbij ook nauwlettend de ontwikkelingen binnen regio Rivierenland in de gaten zullen houden. In onze informatiebrief aan de raad van juni 2015 is aangegeven dat 'faciliteren' betekent dat gerekend mag worden op een vlotte dienstverlening bij afgifte van (aanleg)vergunningen voor de bekabeling voor glasvezel. Deze positieve grondhouding t.a.v. breedbandontwikkeling heeft ertoe geleid dat het bedrijf Fore Freedom op de bedrijfsterreinen De Heuning, De Bonegraaf en het ABC-terrein glasvezel heeft gerealiseerd. Hiermee is de gemeente Neder-Betuwe koploper in de regio wat betreft de verglazing van de bedrijventerreinen. Regio Rivierenland heeft als doelstelling om een 100% dekkende, toekomst vaste en open glasvezelinfrastructuur te realiseren in Rivierenland. De focus van de projectgroep van Regio Rivierenland ligt hierbij op de 'alleen-koper-adressen': adressen die momenteel alleen een koperaanluiting hebben. Dit zijn m.n. adressen in het buitengebied. In Neder-Betuwe betreft dit ruim 2100 adressen. Adressen die momenteel coax of glasvezel hebben komen namelijk niet in aanmerking voor staatsteun en kunnen dus geen onderdeel van dit project uitmaken. Voor deze adressen vinden wel gesprekken plaats met marktpartijen en er wordt onderzocht of de overheden hierbij kunnen stimuleren en faciliteren. De resultaten van de pilots en onderzoeksrondes met marktpartijen zijn op 30 mei 2016 gepresenteerd in een regionale bijeenkomst voor de gemeenteraden. N.a.v. de reacties van de marktpartijen is geconcludeerd dat, om aan de doelstelling van 100% dekking te kunnen voldoen, alleen het zogenaamde

'overheidsmodel' een mogelijkheid is. De marktpartijen zullen dit namelijk niet oppakken. Op 30 mei is de ambitie uitgesproken om aan de slag te gaan met het 'overheidsmodel'. Het Algemeen Bestuur van de regio heeft hierover op 29 juni 2016 een besluit genomen. De gemeenteraden is na de zomer van 2016 gevraagd of zij mee willen doen aan het doorlopen van de route van het 'overheidsmodel'. en ze zijn in het najaar van 2016 nader geïnformeerd over het doorlopen van de route van het 'overheidsmodel' (fase 5). Onderdeel van fase 5 is o.a. het notificatietraject Europese Unie en onderzoeken naar de technische, financiële en juridische gevolgen. Naar verwachting zal de EU een uitspraak doen over het ingediende voorstel en zal er meer duidelijkheid zijn over de technische, financiële en juridische gevolgen. De gemeenteraden zullen vervolgens worden bijgepraat over de uitkomsten van fase 5 en zullen gevraagd worden om een besluit te nemen over het vervolgetraject

Recreatie en toerisme

Uit regionaal onderzoek is gebleken dat er goede mogelijkheden zijn om recreatie en toerisme verder te ontwikkelen in onze regio en gemeente. Deze ontwikkeling zal leiden tot meer bestedingen en tot toename van werkgelegenheid. Daarnaast kan het bijdragen aan het behouden van voorzieningen en de leefbaarheid in onze kernen. Om deze kansen te kunnen benutten geven we uitvoering aan de regionale en lokale visie. Wij willen ondernemers stimuleren en waar mogelijk faciliteren om nieuwe initiatieven te realiseren die passen binnen ons recreatiebeleid en daarmee uitbreiding van het recreatieaanbod en kwaliteitsverbetering te bereiken. Ook marketing en promotie van onze gemeente en van regio Rivierenland zijn hierbij van groot belang. De samenwerking met de regiogemeenten en de ondernemers is hierbij essentieel. De regiogemeenten gaan aan de slag om prestatieafspraken op te stellen met het Regionaal Bureau voor Toerisme Rivierenland, die aansluiten bij het ambitie- en uitvoeringsdocument van de regio Rivierenland en bij de wensen van de gemeenten. Eind 2015 is het platform Recreatie & Toerisme nieuw leven ingeblazen. Dit platform komt vier maal per jaar bijeen. In het platform zijn afspraken gemaakt over de toekomstige samenwerking en over de door ondernemers gewenste (project)ontwikkelingen. Doordat de gemeenteraad op 11 februari jl. middelen voor de sector ter beschikking stelde, kon een aanvang worden gemaakt met de facilitering en uitvoering van deze projecten. Inmiddels is samen met de ondernemers en het Regionaal bureau voor toerisme Rivierenland, een recreatief-toeristische aanbodkaart gemaakt. Ondernemers kregen de kans hierop te adverteren en zodoende ook (financieel) bij te dragen aan de kaart. De kaart was begin juli 2016 gereed: een goed moment voor de ondernemers die hun klanten nog het gehele zomerseizoen deze kaart (gratis) konden aanbieden. Met de ontwikkeling van deze recreatiekaart is ook een aanvullende fietsroute in Neder-Betuwe/ Overbetuwe gerealiseerd, de Romeinse Limesroute. Daarnaast zijn eerste voorbereidende werkzaamheden opgestart om samen met de ondernemers een nieuw klompenpad door de uiterwaard van Kesteren-Opheusden te ontwikkelen. Inmiddels maakt dit klompenpad onderdeel uit van het Uitvoeringsprogramma Landschap Neder-Betuwe, waarvoor cofinanciering vanuit het HOP-fonds is toegekend en subsidie bij de provincie Gelderland is aangevraagd. Tevens hebben eerste oriënterende gesprekken plaatsgevonden om in het kader van intensivering van de samenwerking met de gemeente Overbetuwe en Buren samen een nieuwe (thema-) fietsroute te ontwikkelen. Met deze Fietsroute Laanboomteelt wordt een crosssectorale verbinding gelegd tussen recreatie en toerisme en de agrarische sector en wordt de laanboomteelt in onze gemeente nog beter op de kaart gezet. Bij de ontwikkeling van deze fietsroute wordt nadrukkelijk de samenwerking met ondernemers gezocht. Neder-Betuwe maakt deel uit van een kernteam dat in 2016 een verkennend onderzoek uitvoerde naar de ontwikkelkansen voor het gebied Veerhaven e.o. Ochten. In deze verkenningsfase hebben de gemeente Neder-Betuwe, Provincie Gelderland, gemeente Druten en Waterschap Rivierenland op 4 november 2016 een intentieovereenkomst ondertekend. Dit onderzoek past bij de ambities en de ontwikkeling van het speerpunt recreatie en toerisme van regio Rivierenland. Naar aanleiding van de verschillende initiatieven in het Midden-Waalgebied voert de provincie Gelderland een verkenning uit naar de onderlinge samenhang en de vraag in welke vorm vastlegging van de diverse initiatieven het best kan plaatsvinden. Belangrijk aandachtspunt bij alle plannen en initiatieven is de waterveiligheidsopgave. De gedachten gaan uit naar het opstellen van een Masterplan Midden-Waalgebied waarin de verschillende deelprojecten en de onderlinge samenhang worden opgenomen. Daarbij vindt er een onderzoek plaats naar meekoppelkansen op het dijktraject Gorinchem - Nijmegen langs de Waal, waarbij een kansenkaart zal worden opgesteld op het gebied van recreatie en toerisme, zodat bij dijkverzwaringen ook een impuls aan recreatie en toerisme kan worden gegeven,

Logistieke Hotspot Rivierenland (LHR)

Neder-Betuwe maakt onderdeel uit van de Gelderse Corridor. Dit is één van de Gebiedsgerichte opgaven uit de provinciale Omgevingsvisie die in april 2015 expliciet werd opgenomen in het provinciale coalitieakkoord. In het akkoord is het initiatief van de 20 corridorgemeenten meegenomen. In lijn met alle landelijke, provinciale, regionale en lokale visies wil de provincie de ambities aanscherpen via de gedachte van een 'veerkrachtige economie in een veilig, gezond & leefbaar gebied'. Als 'parels aan het corridorsnoer' zijn er (van west naar oost) nu door de provincie vier knopen onderscheiden:

1. de nieuwe Hollandse Waterlinie
2. de Logistieke Hotspot Rivierenland als model voor een bredere duurzame logistieke ontwikkeling
3. Knoop 38 in Valburg als een integraal en duurzaam te ontwikkelen knooppunt
4. Grensontkennende logistiek (transport) Emmerich, Montferland en Zevenaar

De provincie zet hierbij (vanuit haar rol als regisseur van de corridor) een concept neer en zet in op integrale samenhang en geeft aan dat de betrokken partners hierbij een alliantie moeten aangaan. Vanuit de regio wordt terecht ook ingezet op bevordering van de Logistieke Hotspot Rivierenland. 'De logistieke Hotspot Rivierenland (LHR) is een samenwerking tussen de tien gemeenten uit de regio Rivierenland (waaronder Neder-Betuwe), gemeente Druten, diverse ondernemers, de onderwijssector, KvK, VNO-NCW en de provincie Gelderland.

Het doel van de LHR is de verdere (logistieke) ontwikkeling van de regio met de volgende speerpunten:

- het versterken van de regionale bedrijvigheid op basis van de logistieke kwaliteiten;
- het aantrekken van (inter)nationale bedrijvigheid naar de regio, waardoor de werkgelegenheid in de regio gegarandeerd dan wel geïntensiveerd kan worden.

Ten behoeve van de aansturing van de LHR is een stichting opgericht, waarin vanuit de verschillende 'bloedgroepen' een afvaardiging zitting neemt. Door gewijzigde structuren van Regio Rivierenland en van de bevoegdheden van de Stuurgroep Logistieke Hotspot Rivierenland kan de gemeente Neder-Betuwe via deze lijn geen invloed meer uitoefenen op ontwikkelingen en besluitvorming. Met deelname in de Stichting Logistieke Hotspot Rivierenland heeft de gemeente positie. De portefeuillehouder EZ neemt wel deel aan het overleg van de stuurgroep dat is gehandhaafd als klankbord. Het eerdere inzicht van het college om pas over te gaan tot aankoop van certificaten als het bedrijfsleven zelf voor minimaal 50% participeert blijkt op grond van de gewijzigde structuur in de praktijk niet overeind te houden. Een voorstel om daarom toch over te gaan tot éénmalige aankoop van certificaten is in mei 2016 voorgelegd aan de gemeenteraad. De effectuering hiervan heeft plaatsgevonden. De evaluatie LHR is inmiddels besproken in het speerpuntberaad Logistiek en Economie waarin ook wordt nagedacht over het vervolgetraject.

Blezenburg

In Regio Rivierenland heeft in het verleden onderzoek plaatsgevonden naar uitbreiding voor de containerterminal die nu binnen de regio op Medel is gevestigd. Uit dit onderzoek bleek de voorkeurslocatie te liggen binnen de gemeente Neder-Betuwe ter plaatse van de Biezenburg. Bij vervolgonderzoek door de Regio naar de haalbaarheid van de uitbreiding voor een containerterminal – flora en fauna en nautische haalbaarheid – zijn ook twee alternatieve locaties in beeld gekomen die eerder niet beschikbaar waren, het terrein van de glasfabriek in Tiel (AGC-locatie) en de Schele Hoek nabij de huidige containerterminal. Aanvullend op de haalbaarheidsonderzoeken ter plaatse van de Biezenburg heeft de Logistieke Hotspot Rivierenland (LHR) ook onderzoek gedaan naar de alternatieve locaties. Uit het onderzoek naar de verschillende locaties voor mogelijke uitbreiding van de containerterminal capaciteit is naar voren gekomen dat het voorlopig niet verstandig is om een keuze te maken voor één locatie, dan wel een locatie af te laten vallen. De LHR adviseerde in haar rapport betreffende de uitbreiding van de containerterminalcapaciteit de stuurgroep, de gemeente Neder-Betuwe en de provincie om alle drie locaties aan te houden als potentiële ontwikkellocatie voor extra terminalcapaciteit. De gemeente Neder-Betuwe kan in dit geval slechts besluiten al dan niet de ontwikkellocatie beschikbaar te houden. De definitieve locatiekeuze/-afweging zal binnen de regio gemaakt moeten worden, omdat deze keuze gemeentegrensoverschrijdend is. Vanzelfsprekend heeft de betreffende grondgebied gemeente hierin het laatste woord, al dan geen medewerking te verlenen aan de komst van een containerterminal. Het voornemen is om vanwege veranderingen in de markt het locatieonderzoek te updaten, zodat er binnen afzienbare tijd duidelijkheid kan worden geboden over nut en noodzaak tweede terminal. Het initiatief ligt bij de bestuurlijk trekker Gelderse Corridor.

Mobiliteit

Binnen de gemeente zijn op verschillende plaatsen projecten in ontwikkeling of in uitvoering op het gebied van ruimte en infrastructuur. Al deze ontwikkelingen hebben met name invloed op de mobiliteit in de gemeente(kernen) en kunnen zorgen voor een spanningsveld tussen leefbaarheid en mobiliteit. De provincies Utrecht en Gelderland waren bezig met de voorbereidingen voor de aanleg van een zogenaamde wisselstrook (tidal flow). Aanpassingen aan zowel de Rijnbrug als in kruisingen aan de provinciale weg N233 moesten ervoor gaan zorgen dat de doorstroming van het verkeer aanzienlijk verbeterde. Uit marktconsultatie is gebleken dat het realiseren van een extra rijstrook op de huidige brug voor risico's zorgt, mede gezien de leeftijd van de huidige brug. Er vindt nu onderzoek plaats naar en gesprekken met diverse partijen over een oplossing.

Op de A15 zien we in toenemende mate de verkeersdrukte groeien, ook op wegvakken in Neder-Betuwe. Dit zorgt voor onveiligheid en verminderde bereikbaarheid. De Regio is bezig met een lobby voor een betere doorstroming op de A15. Na enkele brandbrieven van de burgemeester en constructief overleg met Rijkswaterstaat heeft Rijkswaterstaat meegedeeld dat in 2017 ook op Neder-Betuws grondgebied filedetectie komt.

De treinverbinding Tiel - Arnhem is de ruggengraat van het Rivierenlandse openbaar vervoersysteem; vanuit de hele regio sluiten busverbindingen aan op de trein. De directe treinverbinding tussen Tiel en Arnhem staat voortdurend onder druk omdat het spoorvak Elst- Arnhem overbelast raakt. De bestuurlijke lobby voor het behoud van een rechtstreekse verbinding heeft er toe geleid dat er gezamenlijk overeenstemming is bereikt over het doen uitvoeren van concrete maatregelen die alle treindiensten tussen Arnhem en Nijmegen (inclusief de doorgaande treindienst Tiel Arnhem) op een robuuste wijze mogelijk maken. Ook over de verdeling van kosten van deze maatregelen zijn afspraken gemaakt. De hier voorgestelde maatregelen kunnen pas naar verwachting in 2018/2019 fysiek worden uitgevoerd. De komende jaren is een robuuste uitvoering van de dienstregeling voor alle treinen op het baanvak tussen Nijmegen en Arnhem daarom nog niet gegarandeerd. De uitvoering van de dienstregeling in de komende jaren zullen betrokken partijen monitoren.

De gemeente is in overleg met de provincie Gelderland in het kader van het proces om de OV-visie van de provincie te implementeren. De provincie geeft aan dat er een groeiend gat is tussen de wensen van reizigers en het OV-aanbod. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar in lege bussen die vooral buiten de stedelijke gebieden rondrijden. Ook lagere budgetten noodzaken tot wijzigingen in het openbaar vervoer. Concreet betekent dit dat de provincie gaat schrappen waar de lijnen slecht bezet zijn. Een deel van dit budget zet de provincie in voor investeringen in weg en spoor, t.b.v. het behoud van een sterk lijnennet. Een ander deel van dit budget zet ze in voor het flexnet dat beter voldoet aan de mobiliteitsvraag. In dit flexnet kunnen reizigers hun vervoer op maat regelen, waar ze ook wonen in Gelderland, desgewenst van deur tot deur. Met name een goede communicatie van de provincie en vervoerders met de reizigers is van belang.

Met ingang van 1 januari 2017 is Versis (voorheen Regiotaxi) gestart in de regio Rivierenland. Als gemeenten staan we nu aan het roer van het aanvullend, vraagafhankelijk vervoer. We hebben vanaf de start op 1 januari een operationele regiecentrale, nieuwe vervoerders die vanuit verschillende percelen in de regio hun ritten uitvoeren en een gemeenschappelijke regeling die voor de tien gemeenten als verantwoordelijke organisatie Versis beheert. In het eerste kwartaal 2017 zal een pilot uitgevoerd worden voor de mogelijke ingroei van de doelgroep jeugd met een vervoersvraag vanuit de jeugdwet. Ingroei van het leerlingenvoer in 2017 is niet haalbaar vanwege de te korte tijd in verband met gedegen voorbereiding van de aanbesteding, in relatie tot de benodigde aanpassingen en doorrekeningen van de gevolgen voor het gezamenlijke contract Versis.

De aanpassingen aan de wegen rond Echteld zijn gestart. Er is begonnen met de aanleg van de directe verbinding tussen de Voorstraat en de N323. Deze vervangt de bestaande onlogische 'slinger' in de Voorstraat tussen de Meersteeg en Echteld die nu van en naar de A15 wordt gebruikt. Volgens planning is de aansluiting in 2018 gereed. De verkeerssituatie op de N323 rondom de open afritten met de A15 en de kruising met de Meersteeg/De Diepert is verbeterd. Hierdoor kan het toenemende verkeer van en naar het bedrijfsterrein Medel beter en veiliger worden afgewikkeld. Langs de Voorstraat (tussen het spoor en de Brenksestraat) en langs de Meersteeg (tussen de Eierkampseweg en de brug over de Linge) is gestart met de realisatie van vrij liggende fietspaden. Dit is in 2017 gerealiseerd. Begin 2018 zijn alle werkzaamheden naar verwachting afgerond. De gemeente heeft de noodzakelijke werkzaamheden voor deze maatregelen verricht, de uitvoering ligt nu bij andere partijen, zoals de provincie en Sweco. De Verbindingsweg Dodewaard is inmiddels aangelegd en opengesteld. Voor de zgn. weg onderlangs is een subsidie door de provincie Gelderland toegekend en vergunning verleend. Er is reeds met de aanleg gestart.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Businessplan voor de Bedrijfsomgeving Panhuis Kesteren (oktober 2013)
- ◆ Neder-Betuws Verkeer en Vervoerplan (NBVVP, december 2011)
- ◆ Masterplan Centrum Kesteren (december 2011)
- ◆ Business en Masterplan Logistieke Hotspot (vastgesteld in Programmaraad Welvarend voorjaar 2012, ter kennisname aan gemeenteraad aangeboden)
- ◆ Toeristisch recreatieve visie Regio Rivierenland 2012-2015 'Versterken en Uitbouwen' (september 2012)
- ◆ Visie recreatie en toerisme gemeente Neder-Betuwe 'Natuurlijk in Neder-Betuwe' (mei 2013)
- ◆ Regionale detailhandelsvisie (maart 2014)
- ◆ Detailhandelsstructuurvisie Gemeente Neder-Betuwe (2016)
- ◆ Geactualiseerde structuurvisie ten aanzien van de intensieve veehouderij (2015)
- ◆ Kadernota Basismobiliteit (2015)
- ◆ Intergemeentelijke Strategische Visie voor de Laanboomteelt (2015)
- ◆ Ambitiedocument Regio Rivierenland 2016-2020 (2016)
- ◆ Uitvoeringsprogramma Regio Rivierenland 2016-2020 (2016)
- ◆ Regionaal Programma Bedrijventerreinen (2016)
- ◆ Regionaal investeringsfonds Regio Rivierenland (2016)
- ◆ Structuurvisie ABC Opheusden

Thema's

4.1 Logistieke Hotspot Rivierenland

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Bevordering van werkgelegenheid en economische ontwikkeling door (grote) bedrijven naar Rivierenland te trekken.	A1.	Deelnemen aan een aantal trajecten/projecten (o.m. Herijking Regionaal Programma Bedrijventerreinen, Logistieke Hotspot) van Regio Rivierenland.		
		A2.	Deelnemen in de gemeenschappelijke regeling Industrieschap Medel. Toelichting: Medel ligt op Tiels grondgebied, waardoor de gemeente Tiel verantwoordelijk is voor de publieke aangelegenheden.		
B	De beste locatie voor een tweede containerterminal waarbij geldt dat deze pas wordt ontwikkeld als er voldoende marktvaart is.	B1.	Ondersteunen Logistieke Hotspot bij het locatieonderzoek naar de tweede containerterminal		

4.2 Bereikbaarheid en veiligheid

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Een optimale bereikbaarheid van onze gemeente in combinatie met een optimale verkeersveiligheid.	A1.	Samenwerken met de provincies Gelderland en Utrecht en aanliggende gemeenten om de fileproblematiek rond de Rijnbrug voor korte en lange termijn op te lossen.		
		Toelichting: De beide provincies hebben aangegeven de uitvoeringsplanning niet te halen (geplande realisatie was 2018). Dit omdat de wisselstrook op de huidige brug technisch niet te realiseren blijkt te zijn.			
		A2.	Lobbyen voor een veilige en zo mogelijk filevrije A15.		
		A3.	Stimuleren en bevorderen van het openbaar vervoer in de gemeente, waaronder de lobby voor het behouden van een directe treinverbinding tussen Tiel en Arnhem.		
		A4.	Verder oplossen van de knelpunten vanuit het Neder-Betuws Verkeers- en Vervoerplan op het gebied van de veiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid (fysieke maatregelen treffen). Actualiseren van het uitvoeringsprogramma. Toelichting: N.a.v. nieuwe coalitieakkoord 2.0 is de behandeling van een geactualiseerd NBVVP inclusief uitvoeringsprogramma doorgeschoven naar 2017.		
		A5.	Stimuleren en bevorderen van de voorlichting en educatie op het gebied van de verkeersveiligheid.		
		A6.	Realiseren van de rondweg van Dodewaard in combinatie met het faciliteren van de vestiging van De Beijer BV op de Waalwaard in Dodewaard.		
		A7.	Uitvoeren van de aansluiting van de Voorstraat in Echteld op de N323/A15.		
A8.	Inzetten op aanvullende financiering door hogere overheden om een westelijke toegang tot het ABC-terrein mogelijk te maken. (regionale ontsluiting in westelijke richting)				

4.3 Recreatie en toerisme

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Recreatiemogelijkheden en daarmee economische groei en arbeidsplaatsen scheppen door initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme te faciliteren.	A	Uitvoering geven aan de acties in: - de regionale visie Recreatie en toerisme (vanaf 2017 als onderdeel uitvoeringsprogramma i.o. regionaal Ambitiedocument) en - de Lokale visie recreatie en toerisme.		
		A	Continueren van financiële steun aan het Regionaal Bureau voor Toerisme Rivierenland		
		A.	Samenwerken met ondernemers in het lokaal platform Recreatie en toerisme.		
		A	Uitvoering geven aan het door de raad op 11 februari 2016 geaccordeerde bestedingsplan door: - Samen met ondernemers en het RBT een aanbodkaart realiseren; de kaart is medio juli 2016 opgeleverd en verspreid onder ondernemers. - Samen met ondernemers de mogelijkheden onderzoeken van nieuwe/aanvullende lokale routenetwerken.		

4.4 Agribusiness

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Ontwikkeling ABC-terrein (bouw vanaf 2016).	A1.	Faciliteren (planologisch) van de eerste bedrijven die zich op het ABC-terrein willen vestigen.		
B	Ruimte voor agrarische ondernemers.	B1.	Deelnemen in Greenport Gelderland		
		B2.	Uitvoeren van het regionaal meerjarenprogramma Agribusiness		

4.5 Glasvezel

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Snelle communicatieverbindingen voor bedrijventerreinen en voor particulieren in het buitengebied	A1.	Faciliteren van particuliere initiatieven		
		A2.	Nastreven van snelle communicatieverbindingen voor bedrijven en particulieren samen met nutsbedrijven.		
		A3.	Deelnemen aan eventuele regionale en provinciale projecten		

4.6 Versterken lokale economie

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Aantrekkelijk ondernemersklimaat.	A1.	Onderhouden van contacten met Werkgevers Adviespunt Rivierenland (WAPR) en samenwerken met lokale ondernemers in het platform (OVNB)		
		A2.	Het opzetten van een digitaal bedrijvenloket Samenhang met besluitvorming in Kadernota t.a.v. middelen voor accountmanagement		
		A3.	Het opstellen van een economische rapportage 2015		
		A4.	Deelnemen aan het project Ik Start Smart om zodoende het jonge en innovatieve ondernemerschap te faciliteren.(Q3) Deelname is afhankelijk van provinciale besluitvorming over financieringsvormen. Bij een positief besluit kan het project doorstarten per 1 oktober 2016. Toelichting: In december 2016 heeft de Kamer van Koophandel laten weten dat, als gevolg van provinciale besluitvorming, het project Ik Start Smart in Gelderland geen vervolg meer zal krijgen.		
		A5.	Onderzoeken van de mogelijkheden om in de directe schil rond de dorpskernen, als overgang naar het buitengebied, meer ambachtelijke bedrijvigheid toe te laten dan nu mogelijk is. N.B. d.m.v. raadsbrief is de raad eind juni geïnformeerd over gemotiveerd afzien van nader onderzoek		
		A6.	Revitaliseren bedrijventerrein 't Panhuis.		
		A7.	Deelname aan beurzen en het faciliteren van ondernemersbijeenkomsten		

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang Resultaat/tijd Middelen	
B	Optimale vestigingsmogelijkheden voor bedrijven.	B1.	Voortzetten uitgifte bedrijventerreinen Bonegraaf-West en Tolsestraat.		
		B2.	Uitbreiden bedrijventerrein 't Panhuis en de Heuning, naar aanleiding van aantoonbare vraag van reeds in onze gemeente gevestigde bedrijven.		
		B3.	Faciliteren van het bedrijventerrein Casterhoven op het moment dat er aantoonbare vraag van bedrijven is		
		B4.	Faciliteren van de vestiging van de Beijer BV op de Waalwaard in Dodewaard in combinatie met de realisatie van de rondweg Dodewaard.		
		B5.	Het uitvoeren van een leegstandsmonitor bedrijventerreinen		
C	Een adequaat winkelaanbod in de vier grote dorpen van de gemeente.	C1.	Stimuleren van initiatieven die bijdragen aan de winkelconcentraties in de kernen Dodewaard, Kesteren, Ochten en Opheusden, waarbij wordt zorggedragen voor een evenwichtige verdeling van de winkelvoorzieningen in de vier grotere kernen.		
		C2.	Faciliteren van de Aldi in Ochten bij een verplaatsing naar de plaats van het oude gemeentehuis.		
		C3.	Uitvoeren van de plannen voor de Winkelconcentratie Kesteren met marktpartijen volgens het vastgestelde Masterplan.		
		C4.	Faciliteren van de Aldi Opheusden bij verplaatsing naar het Damcon-terrein.		
		C5.	Voortzetten van het Winkelconcentratieplan Opheusden rondom Swaenestate.		
		C6.	Faciliteren van initiatieven voor het centrumplan Dodewaard		
		C7.	Opstellen van een lokale detailhandelsvisie, inclusief het uitvoeren van een leegstandsmonitor en het opstellen van beleid ten aanzien van vrijkomende locaties in de kernen. De visie is in de raad van september ter vaststelling aangeboden.		

Wat heeft het gekost?

P4 Programma: Economie					
Bedragen x € 1.000			Begroot voor wijziging 2016	Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten			346	568	608
Baten			885	-170	-183
Exploitatieresultaat			1.232	398	425
Analyse van het verschil per programma					
Nr.	Programma		Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016	Vershill
P4	Economie				
Lasten			568	608	41
Baten			-170	-183	-13
+ = nadeel - = voordeel			398	425	28

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening (verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)				Programma	4
--	--	--	--	-----------	---

Overige kleine verschillen (nadeel € 28.000 incidenteel)

Investerings

P4 Programma: Economie						
Beschikbaar gestelde investering (lopend/bestaand)	Startjaar	Investerings- bedrag	Uitgaven tot 31-12-2016	Restant per 31-12-2016	Voortgang	
					Beleidsmatig	Financieel
Lopend Herstructurering Bedrijventerrein Panhuis	2014	1.228	97	1.131		
Totaal investeringsbedragen		1.228				

Mutaties in reserves

Op programma 4 Economie zijn geen mutaties in reserves van toepassing.

Programma 5: Sociaal Domein

Missie

Iedereen doet mee en iedereen doet ertoe

De kracht en mogelijkheden van onze inwoners zijn de vertrekpunten bij de (her)inrichting van het sociale domein. Samen met en door de inwoners werken wij aan een samenleving waarin ruimte, begrip en aandacht is voor de verschillende identiteiten die onze gemeente rijk is. Het creëren van een klimaat van welzijn is een taak van ons allemaal.

Ontwikkelingen

Uitvoering van onze zorgtaken (van transitie naar transformatie)

De Kernpunten ("basislijn") genieten inmiddels grote bekendheid. De inwoners maar ook onze partners zoals onderwijs, huisartsen, politie, vrijwilligers- en professionele instellingen weten ze te vinden. Landelijke ervaringen wijzen uit hoe cruciaal het is om een goed toegangspuntaal te hebben. De doorontwikkeling van het Sociaal Team ("eerste lijn") heeft ook in 2016 de maximale aandacht gekregen. De Kernpunten en het Sociaal Team zijn complementair aan elkaar en zorgen uiteindelijk voor een adequate dienst- en hulpverlening aan onze inwoners. Omdat deze dienst- en hulpverlening in de komende jaren gepaard gaat met forse bezuinigingen is de noodzaak om de zorg middels de basis- en eerste lijn te laten kantelen van hoogste prioriteit. Onze Generalisten en het Sociaal Team zijn de instrumenten om deze "kanteling" te realiseren. Grote veranderingen vragen in eerste instantie om extra investeringen op het gebied van andere werkvormen, menskracht en netwerken. Alleen door deze investeringen is de gemeente in staat om in de loop van de komende jaren de dure tweede lijnszorg tot een noodzakelijk minimum terug te dringen. Niet alleen onze gemeente maar ook de vele zorgaanbieders waar de gemeente producten (deels nog verplicht) inkoopt zijn genooddaakt om te transformeren. In 2016 is hier lokaal en regionaal stevig in geïnvesteerd.

De eerste maanden van 2016 stonden ook in het teken van de afronding van de jaarrekening inzake de 3D. In het kader van doel- en rechtmatigheid zijn naast onze eigen administratie nog vele pogingen ondernomen om inzicht te krijgen in de administratie/facturatie van diverse zorgaanbieders en de SVB. Tevens is voortvarend gewerkt aan de regio brede berekeningen van een ieders solidariteitsbijdrage over het jaar 2015. Naar aanleiding van de bevindingen van de interne controles en de accountantscontrole over het jaar 2015 zijn in 2016 de nodige activiteiten ondernomen die hebben geleid tot een kwaliteitsslag in 2016. Die acties hadden betrekking op de dossiervorming, periodieke toetsing, rechtmatigheid, processen en verantwoording door zorgleveranciers. Dit alles met het doel om een goedkeurende accountantsverklaring over de jaarrekening 2016 te krijgen en daarmee aan te kunnen tonen dat we rechtmatig gewerkt hebben.

In 2016 heeft een cliëntervaringsonderzoek Wmo en Jeugdhulp plaatsgevonden. De uitkomsten van het onderzoek schetsen een beeld van hoe inwoners de gefinancierde Wmo- en Jeugdhulp ervaren. Zij weten het Kernpunt goed te vinden en voelen zich serieus genomen door de Kernpuntmedewerkers. Ontvangers van Jeugdzorg merken verbetering op het gebied van opgroeien, zelfstandigheid en meedoen in de omgeving. Het merendeel van de inwoners die een beroep doen op de Wmo voelt zich beter door de hulp en kan beter meedoen. Het onderzoek gaf ook handvatten om onze dienstverlening te verbeteren, bijvoorbeeld op het gebied van communicatie over onafhankelijke cliëntondersteuning en de eigen bijdrage. Andere aandachtspunten zijn de wachtlijsten in de jeugdhulp en de relatief grote ontevredenheid onder ontvangers van Huishoudelijke Hulp. De uitkomsten van het onderzoek zijn onderdeel van de nulmeting.

Versterking basis- en eerstelijns voorzieningen

Met de komst van nieuwe taken op het gebied van jeugd en Wmo in 2015 is er veel veranderd. Enerzijds ging dit gepaard met forse bezuinigingen (ook op bestaande onderdelen als de Huishoudelijke hulp) en anderzijds bood dit ook mogelijkheden om de zorg beter, effectiever en goedkoper te maken. Deze kans hebben wij in Neder-Betuwe aangegrepen door in 2016 te starten met het preventieteam. Het preventieteam valt onder de Kernpunten en heeft als taak om tot een pakket aan preventieve en welzijnsvoorzieningen te komen, waarmee inwoners ondersteund worden met lichte vormen van zorg en ondersteuning of met collectieve oplossingen in plaats van maatwerkvoorzieningen. Aan het preventieteam nemen de volgende professionals deel: sociaal werkers van Welzijn Rivierstroom, jongerenwerkers van Mozaïek Welzijn, de gezondheidsmakelaar van de GGD, de identiteitsgebonden preventiewerker van Eleos, buurtsportcoaches, de wijkverpleegkundige en de leerplichtambtenaar. De medewerkers waren reeds in onze gemeente werkzaam, maar door het preventieteam is hun samenwerking geïntensiveerd en is de verbinding met de front office directer. Het preventieteam heeft bestaande voorzieningen in de basis lijn in kaart gebracht, de samenwerking opgezocht met lokale professionele- en vrijwilligersorganisaties en op basis van behoeften en signalen zijn preventieve initiatieven ondersteund. Voorbeelden van bestaande en nieuwe (vrijwilligers) initiatieven zijn vrijwillige thuisadministratie, maatjesprojecten, het 'Praathuis' voor inwoners die de Nederlandse taal willen verbeteren en begeleide omgangsregeling om tot een goede omgangsregeling te komen tussen gescheiden ouders.

Versterking mantelzorgondersteuning

De noodzaak om mantelzorgers te ondersteunen was ook in 2016 een urgent aandachtspunt. De vraag naar mantelzorg en de ondersteuning hierin, bijvoorbeeld in de vorm van respijtzorg, werd echter steeds groter. Door de ontwikkelingen van de vermaatschappelijking van de zorg zijn de afgelopen decennia steeds meer mensen langer thuis blijven wonen. De meeste mensen vinden het ook prettig om zo lang als mogelijk zelfstandig en later gefaciliteerd door een palet aan ambulante voorzieningen thuis of in hun eigen buurt te blijven wonen. Maar de andere kant van de medaille is, dat er steeds minder intramurale voorzieningen zijn zodat mensen eigenlijk ook geen keuze meer hebben, mochten zij toch in een verzorgingstehuis willen wonen. De zorgkosten die de vermaatschappelijking heeft meegebracht werden ook in 2016 voor een groot deel opgevangen door mantelzorgers. Mantelzorgers en zorgvrijwilligers zijn de drijvende kracht binnen ons zorgstelsel. In 2016 gaf de gemeente extra prioriteit aan de versterking van mantelzorgers en zorgvrijwilligers. Het mantelzorgsteunpunt van Welzijn Rivierstroom (voorheen Adviespunt Neder-Betuwe) speelde hierin een grote rol. Het organiseerde voorlichtingsbijeenkomsten en lotgenotencontact voor mantelzorgers (en hun zorgvrager), koppelde mantelzorgers en/of hun naaste aan een maatje (respijtzorg) en legde verbindingen tussen organisaties om elkaar te kunnen versterken. Daarnaast hebben we ingezet op bewustwording bij het netwerk van een mantelzorger, zodat de mantelzorger ook door zijn eigen netwerk 'gezien' en 'gesteund' werd. Zo hebben de drie scholen voor voortgezet onderwijs in 2016 het certificaat mantelzorgvriendelijke school ontvangen. In 2016 brachten we tevens het mantelzorgcompliment meer onder de aandacht door middel van artikelen in lokale media en door via onze professionals in de Kernpunten en het Sociaal Team onze inwoners te wijzen op de mogelijkheden. Dit heeft een verdubbeling van het aantal aanvragen als resultaat gehad (53 in 2015 tegenover circa 100 in 2016).

Armoede in de gemeente/schuldhelpverlening

Uit een vervolgonderzoek (GGD Gelderland-Zuid 2015) is gebleken dat in onze gemeente relatief veel armoede voorkomt. De economische crisis van de afgelopen jaren heeft hier mede aan bijgedragen. Armoede maakt dat mensen minder deelnemen aan de samenleving. Armoede kan bijdragen aan gezondheidsklachten. Binnen het SEGV beleid (Sociaal Economische Gezondheidsverschillen) is hiervoor aandacht. Om alle jongeren in staat te stellen te kunnen sporten is de overeenkomst met het Jeugdportsportfonds in 2015 verlengd met vier jaar. Onze ervaring leert dat casuïstiek op het terrein van jeugdzorg veelal gepaard gaat met armoede/schuldenproblematiek. De gemeente ziet dat schuldenproblematiek hele huishoudens ontwricht en dat hier in deze gezinnen eerst “orde op zaken” moet worden gesteld. Vervolgens is het pas mogelijk om aan een vorm van hulpverlening voor een kind/gezin te beginnen. Gelet op dit feit werken wij sinds juli 2015 samen met de gemeente Buren om de schuldenproblematiek van onze inwoners concreet en voortvarend aan te pakken. Binnen de Kernpunten is dit onderwerp een speerpunt naast de andere levensdomeinen. Het jaar 2016 stond in het teken van preventie en het ontwikkelen en uitbreiden van ondersteuningsvormen voor onze inwoners. Doel is stabilisatie van de schuldenproblematiek om te voorkomen dat inwoners in saneringstrajecten terecht komen. Dit onder meer door het inzetten van schuldhulpmaatjes. Bij inwoners bij wie dat, gezien hun (geestelijke) gesteldheid, niet mogelijk blijkt, ligt de focus meer op bewindvoering. Mede als gevolg van onze “keukentafelgesprekken” en verstrekte voorlichting zijn de uitgaven voor bijzondere bijstand de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen. In de eerste helft van 2016 is onderzocht welke mogelijkheden tot bijstelling van beleid er zijn. Voorstellen tot actualisatie zijn in het 4e kwartaal 2016 in het college besproken. Omdat besluitvorming hierover een directe relatie kent met besluitvorming inzake de collectieve ziektekostenverzekering (zie raadsbrief 1n van 22 december 2016), heeft besluitvorming hierover niet plaatsgevonden in 2016.

Passend onderwijs in relatie met leerlingenvervoer

In 2016 zijn de beleidsregels leerlingenvervoer geactualiseerd en hiermee is duidelijk beschreven hoe wij uitvoering geven aan de verordening. De aanvragen voor het schooljaar 2016/2017 zijn hieraan getoetst. Er is veel overleg geweest met ouders/verzorgers, scholen en de vervoerder. Eerste goede stappen zijn gezet naar een betere samenwerking, o.a. gericht op de verantwoordelijkheid van de ouders en de zelfredzaamheid van de jongeren. De samenwerking met de cliëntenraad leerlingenvervoer is constructief geweest. Het aantal leerlingen in het vervoer is per augustus 2016 afgenomen. Of dit een effect is van Passend Onderwijs kan nog niet met zekerheid worden vastgesteld. Er is een eerste analyse van vervoerbewegingen geweest, maar in regionaal overleg met de samenwerkingsverbanden is besloten dat nader onderzoek nodig is om de juiste conclusies te kunnen trekken.

Welzijn- en subsidiebeleid

Ter ondersteuning van de taakstelling van de transitie stond ook het nieuwe welzijn- en subsidiebeleid op de agenda. Dit beleid kreeg in 2016 in samenwerking/overleg met de inwoners en maatschappelijke partners verder vorm en vormde de basis om te komen tot bewonersinitiatieven en activiteiten die de doelstellingen van burgerparticipatie, preventie, “welzijn gaat vóór zorg” en gezondheid/gezonde leefstijl aangaan en ondersteunen. In november 2016 werd het nieuwe welzijnsbeleid tijdens de beeldvormende avond behandeld. Naar aanleiding hiervan werden afspraken gemaakt over verdere aanpassing van het stuk.

Accommodatiebeleid

In 2016 is het plan van aanpak accommodaties Dodewaard verder uitgewerkt. Basis voor de te ondernemen stappen waren het Uitvoeringsplan Accommodatiebeleid 2014-2018 en het raadsbesluit van 17 maart 2016 (RAAD/16/2013). Dit heeft echter in 2016 nog niet tot besluitvorming geleid. Voor de kern Kesteren lag het in de planning dat er een plan van aanpak accommodaties zou komen. Met de voorbereiding is begonnen, maar in verband met een nadere prioritering werden aanpassingen aan het plan en onderliggende opdracht (een breder beleidskader) afgesproken (Coalitieakkoord 2016-2018 2.0).

Gezondheid

De fusie tussen de Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Regio Nijmegen en de GGD Rivierenland is helemaal afgerond, maar op sommige terreinen is de werkwijze nog iets verder op elkaar afgestemd. Zo is bijvoorbeeld voor het Meldpunt Bijzondere Zorg de werkwijze van de regio Nijmegen ook in Rivierenland ingevoerd. Veilig Thuis is onder verscherpt toezicht gesteld omdat dit nog niet goed loopt. Er is een verbeterplan opgesteld en er zal goed gekeken worden naar de kosten die dit met zich meebrengt. Ook zal de GGD de meerjarenstrategie gaan uitvoeren. In deze strategie is beschreven dat de GGD zich wil ontwikkelen tot een netwerkorganisatie die meer flexibel is en snel kan reageren op de vraag van de burger. Hierbij staat afstemming met andere zorgpartners centraal om onder meer preventie zo goed mogelijk vorm te geven. Daarnaast zijn de rollen van de GGD van toezichthouder, crisisorganisatie en kennis- en expertiseorganisatie onveranderd. De landelijke gezondheidsnota kwam later dan verwacht vanwege alle ontwikkelingen op het gebied van de zorg. Daardoor is het plan van aanpak voor het SEGV beleid (onze lokale gezondheidsnota) ook later. Hierin moet namelijk de landelijke gezondheidsnota worden meegenomen. Daarnaast is het wegens ambtelijke capaciteit die ingezet moest worden voor de motie over het bibliotheekwerk niet gelukt om de gezondheidsnota in 2016 te realiseren. Volgens de huidige planning wordt dat eind 2017. De inzet van het project combinatiefuncties/buurtsportcoaches is verder ontwikkeld en zorgt voor een beter en groter netwerk en nieuwe impulsen op het gebied van gezondere levensstijl, sport en bewegen. De inzet van de buurtsportcoach is steeds meer zichtbaar in de gemeente. Hij zorgt er voor dat de drempel om te gaan bewegen laag is en dat diverse doelgroepen makkelijk kunnen kiezen voor een sport- of beweegactiviteit op maat. Ook zorgde hij er voor dat bestaande sportfaciliteiten beter benut werden. Hij is een enthousiaste professional die verantwoord bewegen leuk maakt. De buurtsportcoach ondersteunde en stimuleerde bewoners, verenigingen en professionals om zelf initiatief te nemen. Het ging daarbij om het behalen van duurzame resultaten. De buurtsportcoach is een aanjager, een opbouwwerker in sport, bewegen en een gezonde leefstijl. De ontwikkelde activiteiten zijn in en door de samenleving uitgevoerd en sluiten aan bij de geformuleerde doelstellingen vanuit ons Wmo/Jeugd- en het SEGV beleid.

Bibliotheek

Op 5 november 2015 heeft de raad drie moties aangenomen met betrekking tot het bibliotheekwerk. De uitwerking van deze moties resulteert op dit moment in drie verschillende acties. Ten eerste is er een plan van aanpak laaggeletterdheid opgesteld dat de gemeente zelf gaat uitvoeren zonder inzet van Bibliotheek Rivierenland. Dit lokale onderzoek is wel binnen de gestelde termijn van de raad afgerond. Daarnaast wordt gewerkt aan een regionaal onderzoek naar de mogelijkheden om het basispakket van de bibliotheek meer modulair op te bouwen of op een andere manier vorm te geven zodat meer keuzemogelijkheden ontstaan voor de gemeente dan wel kostenreductie mogelijk is. Het lukte niet om dit onderzoek binnen de gestelde termijn (voor de Begrotingsraad d.d. 3 november 2016) af te ronden, omdat alle gemeenten andere belangen hadden en het veel tijd kostte om dit op elkaar af te stemmen. De besluitvorming is daardoor opgeschoven naar de raadsvergadering van 9 maart 2017. Over de voortgang van de uitvoering van de moties bent u tijdens de college-informatieavond van 24 maart en 29 september jl. uitvoerig bijgepraat.

Participatiewet, werk- en inkomen

De samenwerking met de gemeente Tiel is met ingang van 2016 beëindigd. In de geest van de transitie, dicht tegen en met onze

inwoners, is besloten om geen onderdeel te worden van Werkzaam Rivierenland met uitzondering van de uitvoering van de voormalige Wet Sociale Werkvoorziening (tot 2016 belegd bij Lander, vanaf 2016 bij Werkzaam). De dienstverlening is nu kleinschaliger en op maatwerk gericht vorm gegeven door een goede samenwerking met de gemeente Buren. Ook in deze aanpak fungeerden de Kernpunten als aanlooppunt. Daarna volgt voor het aanvragen van een uitkering en het krijgen van ondersteuning bij re-integratie, verwijzing naar het gemeentehuis in Opeusden, waar consulenten van Buren de eerste intake verrichten. Verdere klantcontacten vonden plaats in het gemeentehuis van Buren. Die consulenten zijn de "bekende" gezichten van onze klanten en er werd samengewerkt aan het vinden van betaalde arbeid, onbetaalde arbeid, dagbesteding, scholingsmogelijkheden. Ook jong gehandicapten en klanten die een beschutte werkplek of andere vormen van participatie zochten volgden deze route. Zodra het inhoudelijke jaarverslag 2016 van de gemeente Buren in ons bezit is, zal dat aan u worden voorgelegd.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Visie Lokaal Sociaal Beleid 2012-2020 (raadsbesluit 12 april 2012)
- ◆ Nota herijking welzijnsbeleid (raadsbesluit 16 april 2015)
- ◆ Algemene subsidieverordening Welzijn (raadsbesluit 10 december 2015) en de daarop betrekking hebbende beleidsregels (collegebesluit 15 december 2015)
- ◆ Groeinota Jeugdzorg in Rivierenland (raadsbesluit 31 oktober 2013)
- ◆ Nota Kernpunten (raadsbesluit 19 december 2013)
- ◆ Wmo-/Jeugd beleidsplan "Samen kan meer" 2015 – 2016 (raadsbesluit 30 oktober 2014) (voorstel tot vaststelling van het nieuwe beleidsplan 2017-2020 staat gepland voor 27 oktober 2016)
- ◆ Verordening Jeugdhulp (raadsbesluit 9 juni 2016)
- ◆ Nota Sturing, bekostiging en inkoop transacties Jeugdzorg en AWBZ/WMO (raadsbesluit 24 april 2014)
- ◆ Strategische visie accommodatiebeleid (2010) en Uitvoeringsplan accommodatiebeleid 2014-2018 (18 september 2014)
- ◆ Speelruimtenota 2015-2025 (raadsbesluit 17 september 2015)
- ◆ Gemeenschappelijke regeling GGD-Gelderland (raadsbesluit 10 december 2015)
- ◆ Meerjarenstrategie GGD-Gelderland (raadsbesluit 10 december 2015)
- ◆ Startnotitie Neder-Betuwe Gezond! (Sociaal Economische Gezondheidsverschillen) (raadsbesluit 31 oktober 2013)
- ◆ Uitvoeringsplan Sociaal economische gezondheidsverschillen 2016 (collegebesluit over plan van aanpak volgt eind 2016)
- ◆ Project combinatiefuncties/buurtsportcoaches (raadsbesluit 8 november 2012) /uitvoeringskader buurtsportcoaches/cultuurcoaches (collegebesluit: 26 januari 2016)
- ◆ Speelruimtenota 2015-2025 (raadsbesluit d.d. 17 september 2015)
- ◆ Beheerplan onderhoud sportvelden 2016-2025 (raadsbesluit 2 juli 2015)
- ◆ Convenant bibliotheekwerk Rivierenland 2015 – 2018 (raadsbesluit 26 november 2014)
- ◆ Verordening Voorziening huisvesting onderwijs (raadsbesluit 10 december 2015)
- ◆ Beleidsnotitie Voor- en Vroegschoolse Educatie in een geharmoniseerd stelsel (collegebesluit 10 september 2012)
- ◆ Verordening leerlingenvervoer (raadsbesluit 17 september 2015 en beleidsregels leerlingenvervoer (Besluit 31 mei 2016)
- ◆ Beleidsregels Bijzondere Bijstand (collegebesluit 17 februari 2015)
- ◆ Verordening cliëntondersteuning 2016 (raadsbesluit 10 december 2015)
- ◆ Vangnetregeling Participatiewet (raadsbesluit 17 september 2015)
- ◆ Re-integratieverordening (raadsbesluit 18 december 2014)
- ◆ Verordening verrekking bestuurlijke boete (raadsbesluit 18 december 2014)
- ◆ Verordening studietoelage Participatiewet (raadsbesluit 18 december 2014)
- ◆ Afstemmingsverordening Participatiewet (raadsbesluit 18 december 2014)
- ◆ Verordening individuele inkomensubsidie (raadsbesluit 18 december 2014)
- ◆ Verordening loonkostensubsidie (raadsbesluit 18 december 2014)
- ◆ Verordening tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten (raadsbesluit 18 december 2014)
- ◆ Beleidsplan Schuldhulpverlening 2012-2015 (raadsbesluit 8 november 2012) en de daarop gebaseerde beleidsregels (collegebesluit 25 juni 2013)

5.1 Transitie in het sociaal domein

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	De transformatie van de 3 D's (kanteling = meer effectieve en minder dure zorg).	A1.	Maken van afspraken en samenwerken met wettelijke verwijzers, zoals huisartsen, specialisten e.d. die ons informeren over hun handelen betreffende onze inwoners		
		A2.	Informeren van de raad over de stand van zaken in relatie tot de middelen. Dat gebeurt op drie momenten in het jaar (bij de beide bestuursrapportages en de jaarrekening).		
		A3.	Vorm geven aan de Kanteling door de Kernpunten en het Sociaal Team en de actiepunten uit de nota Wmo en Jeugd en het nieuwe welzijnsbeleid.		
		A4.	Binnen de voor de transitie/transformatie beschikbare middelen efficiënte zorg aanbieden en het realiseren van een besparing binnen een termijn van de komende drie/vier jaar.		

5.2 Zorg

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Zorg voor jezelf en voor elkaar wordt, meer dan nu het geval is, weer 'normaal' gevonden.	A1.	Ondersteunen, begeleiden en faciliteren van de 'Huizen van de Buurt' waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en versterken; dit samen met inwoners. En daarbij rekening houden met de lokale situatie.		
		A2.	Versterken van de eigen kracht en zelfstandigheid van de (zorg)vrijwilligers (los van de gemeente of zorginstelling) door inzet van het opbouwwerk van het Adviespunt Neder-Betuwe.		
B	Mantelzorgers ontlasten.	B1.	Ondersteunen van mantelzorgers door lotgenotencontact, respijtzorg (bijv. door de inzet van maatjes), informatiebijeenkomsten, een zo dekkend mogelijk aanbod van zorgvrijwilligers en de inzet op een mantelzorgvriendelijk werkklimaat binnen bedrijven.		
		B2.	Verstrekken van informatie over mantelzorg op scholen voor het middelbaar onderwijs en bezien op welke wijze die scholen kunnen worden gefaciliteerd om jonge mantelzorgers te werven.		
C	Goed toegankelijke en bereikbare jeugdzorg en actief beleid voor pleegzorg; versterken van de eigen kracht.	C1.	Uitvoeren van het Wmo en Jeugdbeleidsplan 2015 en 2016.		
D	Passende zorg voor ouderen en gehandicapten op dorpsniveau (wijkzorg).	D1.	Adviseren van onze inwoners thuis over eventueel (kleine) aanpassingen aan hun woning door opgeleide vrijwillige woonadviseurs, waardoor langer zelfstandig thuis wonen comfortabeler en veilig wordt. Daarnaast zetten we in op valpreventie		
		D2.	Ondersteunen van onze inwoners bij het zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen door het aanbieden van alternatieven zoals o.a.: maaltijdvoorzieningen, huiselijke elektronica (domotica), boodschappendienst.		
		D3.	Ondersteunen van ouderen en andere hulpzoekenden bij individuele hulpvragen op het gebied van wonen, zorg en welzijn.		
E	Keuzevrijheid in zorg en ondersteuning voor onze inwoners.	E1.	Zorgen voor maatwerk met oog voor keuzevrijheid wat betreft zorg en ondersteuning.		

5.3 Werk, inkomen, armoedebestrijding

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang		
				Resultaat/tijd	Middelen	
A	Re-integratie van mensen met een bijstands uitkering naar werk.	A1.	Inzetten van het Participatiebudget om uitkeringsgerechtigden aan werk te helpen.			
		A2.	Zoeken naar mogelijkheden met bijstandsgerechtigden zodat zij een maatschappelijke bijdrage kunnen leveren.			
		A3.	Maatwerk bieden bij de ondersteuning en plaatsing van werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.			
		A4.	Inzetten van de Kernpunten in samenwerking met de werkcoaches uit de gemeente Buren om uitkeringsgerechtigden te betrekken bij het vrijwilligerswerk.			
B	Efficiënte inzet van de beperkte middelen voor re-integratie, met behoud van ambitieniveau m.b.t. uitstroom, tegen de achtergrond van de nieuwe Participatiewet.	B1.	De uitvoering van de Participatiewet samen met de gemeente Buren vormgeven en voorkomen dat er voor de cliënten geen onnodige belemmeringen ontstaan.			
		B2.	Realiseren van stage-/werkplekken voor de doelgroep Participatiewet door samenwerking met private partijen en ondernemers.			
C	Meer werkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking bij reguliere werkgevers en de overheid (garantiebanen).	C1.	Bevorderen van uitstroom van mensen met grote afstand tot de arbeidsmarkt. Toelichting: deze mensen kunnen geen beroep meer doen op de WSW of de Wajong en komen direct bij de gemeente terecht.	▲		
D	Zo min mogelijk armoede in de gemeente.	D1.	Hanteren van een integrale aanpak door afstemming van kennis en deskundigheid binnen de gemeentelijke organisatie.			
		D2.	Uitvoeren van de in 2015 vastgestelde beleidsregels bijzondere bijstand.			
		Toelichting: De afgelopen jaren zijn de uitgaven voor bijzondere bijstand aanzienlijk gestegen. Dit is voor ons aanleiding geweest om het beleid te herijken. Voorstellen daartoe zijn in het 4e kwartaal 2016 in ons college besproken. Gezien de samenhang met besluitvorming rond de collectieve ziektekostenverzekering heeft besluitvorming hierover in 2016 niet plaatsgevonden.				
		D3.	Voortzetten van het jeugdsportfonds.			
		D4.	Uitvoeren van diverse projecten uit uitvoeringsplan ter verkleining van de sociaal-economische gezondheidsverschillen. Toelichting: het plan van aanpak volgt eind 2016.			
E	Preventie van schulden dan wel het oplossen van ontstane schulden.	E1.	Versterken van preventieve maatregelen. Toelichting: voorkomen van schulden door eerder signaleren en (vrijwillige) begeleiding.			
		E2.	Aanbieden van schuldhulpverlening			
		E3.	Ontwikkelen en implementeren van een aanpak/richtlijnen om binnen de kernpunten ondersteuning te bieden aan inwoners bij wie sprake is van een problematische schuldensituatie.			
		E4.	Inzetten van vrijwilligers door Stichting Welzijn Buren bij het op orde krijgen van de thuisadministratie, het invullen van lastige financiële formulieren en begeleiden bij het oplossen van (beginnende) schulden.			

Verloop aantal uitkeringsgerechtigden Neder-Betuwe

	2013				2014				2015				2016			
	Wwb	IOAW	IOAZ	Bbz	Wwb	IOAW	IOAZ	Bbz	Wwb	IOAW	IOAZ	Bbz	P-wet	IOAW	IOAZ	Bbz
Beginstand 1 januari	171	13	4	2	202	14	3	1	222	12	3	1	239	16	3	1
Instroom	117	3	0	3	108	3	0	2	111	10	1	2	88			
Uitstroom	86	2	1	4	88	5	0	2	85	7	0	2	78			
Eindstand 31 december	202	14	3	1	222	12	3	1	248	15	4	1	248	17	4	0

Ten opzichte van de situatie per 31 december 2015 en 1 januari 2016 zitten verschillen. Dat heeft te maken met het feit, dat de gemeente Buren op een andere manier registreert dan de gemeente Tiel.

5.4 Gezondheid

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		/erantwoording/voortgang resultaat/tijd Middelen	
A	Een goede gezondheid voor iedere inwoner, jongeren die zich ontwikkelen tot gezonde en actieve volwassenen.	A1.	Zorgen voor ziektepreventie en medische zorg in samenwerking met de GGD zoals: jeugdgezondheidszorg, inspectie kinderopvang, individuele en groepsvoorlichting.		
		A2.	Ondersteunen van inwoners door het Kernpunt en het Sociaal Team. Daar zoveel mogelijk inzetten op preventie en voorliggende voorzieningen als voorlichting, GGZ preventie of (school)maatschappelijk werk en waar nodig door verwijzen naar het Meldpunt bijzondere zorg of andere tweedelijnsvoorzieningen (bijv. verslavingszorg).		
		A3.	Bieden van faciliteiten e.d. ter stimulering van vernieuwende initiatieven op het gebied van het activeren van kwetsbare inwoners.		
		A4.	Continueren en uitbouwen van de inzet van de buurtsportcoaches.		
B	Minder overgewicht bij onze bewoners.	B1.	Creëren van een netwerk van buurtcoach/zorg/sport om diverse projecten uit te rollen, waarin verschillende partners samenwerken om bewegen meer onderdeel te laten zijn van het dagelijks leven en overgewicht terug te dringen of te voorkomen.		
		B2.	Stimuleren van sportverenigingen om een meer maatschappelijke rol/functie op te pakken waardoor er vaker contact is met mensen die nog niet bewegen.		
		B3.	Uitrol B-Fit op zoveel mogelijk basisscholen en binnen de peuteropvang.		
C	Jongeren kunnen meer bewegen en hebben daar ook meer ruimte voor.	C1.	Betrekken van jongeren bij de invulling van de speelruimte.		
		C2.	Uitvoeren van de nieuwe speelruimtenota		
		Toelichting: Voor 2016 stond Kesteren in de planning. Voor de speelruimten op het vm. VLC terrein en Carvonestraat was realisatie nog niet mogelijk, omdat daar de woningbouw nog niet werd gerealiseerd. Wel werd in Opheusden gestart (oorspronkelijke planning was 2017) en werden in nauwe samenwerking met bewoners in Ochten afspraken gemaakt over de realisatie van speelruimte in Triangel			
		C3.	Buurtsportcoaches vormen een team bij het organiseren van buurtgerichte- en naschoolse activiteiten in het dorp		
D	Minder gebruik van alcohol en drugs.	D1.	Voorlichten van inwoners over de schadelijke gevolgen van alcohol en drugs als onderdeel van het uitvoeringsplan van het SEGV.		
		D2.	Opstarten interventies uit het uitvoeringsplan 'alcohol en drugs'.		
E	Minder depressie en eenzaamheid.	E1.	Onderzoeken in overleg met de GGD en andere hulpverleningsinstanties hoe het probleem van depressie van inwoners vanuit een collectieve interventie benaderd kan worden en deze interventie opnemen in het Sociaal Economisch Gezondheidsbeleid.		

5.5 Leefbaarheid

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Leefbaarheid kernen behouden en versterken.	A1.	Uitwerken van het op 17 maart 2016 vastgestelde plan van aanpak voor de accommodaties in de kern Dodewaard.		
		Toelichting: De verdere uitwerking van de plannen is doorgeschoven naar 2017 omdat de voorbereidingen meer tijd vergden. Daarnaast wordt een relatie gelegd met het uitvoeringsplan coalitieakkoord 2016-2018 2.0.			
		A2.	Opstellen van een plan van aanpak voor voldoende en toereikende accommodaties in de kern Kesteren.		
		Toelichting: Bij de 2 ^e Bestuursrapportage 2016 is besloten het plan van aanpak door te schuiven naar 2017. Voor de verdere aanpak wordt vervolgens een relatie gelegd met het uitvoeringsplan coalitieakkoord 2016-2018 2.0.			
		A3.	In stand houden van de buurtbus, regiotaxi, Klaartje en Swobrik.		
		A4.	Regie voeren via de Regio Rivierenland op vervoersstromen (basismobiliteit) om beter maatwerk te leveren en vraagafhankelijk vervoer effectiever en efficiënter te maken.		
B	Leefbaarheid kleine dorpen Echteld en IJzendoorn behouden en versterken.	B1.	Extra aandacht voor ondersteuning en borging van het Huis van IJzendoorn.		
		B2.	Alert zijn en blijven op ontwikkelingen in relatie tot leefbaarheid in de kern Echteld, waar geen Huis van het dorp is.		
		B3.	Richten van onze aandacht bij het maken en uitvoeren van beleid daar waar mogelijk specifiek op (de problematiek van) de kleine kernen.		
C	Subsidies komen mede ten goede aan leefbaarheid, participatie en informele maatschappelijke ondersteuning van burgers; subsidieontvangers tonen maatschappelijke betrokkenheid.	C1.	Uitvoeren van de startnotitie Herijking welzijnsbeleid in combinatie met het opstellen van een nieuw welzijns- en subsidiebeleid dat is gebaseerd op de kanteling en uitgaat van de kernbegrippen, ontmoeting, participatie, perspectief en meetbaarheid, alsmede het verkleinen van de sociaal economische gezondheidsverschillen.	▼	
		Toelichting: In november 2016 is het nieuwe welzijns-subsidiebeleid in de beeldvormende avond behandeld. Naar aanleiding daarvan moesten de nodige aanpassingen worden aangebracht en is de verdere behandeling doorgeschoven naar 2017.			
		C2.	Organiseren van verantwoording van subsidies op een voor de ontvanger eenvoudige wijze.		

5.6 Onderwijs

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang		
				Resultaat/tijd	Middelen	
A	Openbaar basisonderwijs in alle kernen behouden, van goede kwaliteit.	A1.	Stimuleren van samenwerking of fusie met schoolbesturen in de directe omgeving of regio.			
		A2.	Overleggen met het schoolbestuur over begroting, toekomstplannen instandhouding van scholen en eventuele knelpunten.			
		A3.	Onderzoeken op welke wijze de vervangende nieuwbouw of aanpassing van de basisschool De Bellefleur in Dodewaard het beste kan plaatsvinden.			
B	Openbaar voortgezet onderwijs van goede kwaliteit met aanbod van HAVO-top ook bij de nieuwbouw Pantarijn.	B1.	Realiseren van vervangende nieuwbouw van het Pantarijn in 2017 mede als voorbereiding op de gewenste HAVO-top, waarbij de bouwopdracht en de verantwoordelijkheid bij het Pantarijn liggen en de gemeente een faciliterende en controlerende rol heeft.			
C	Alle kinderen (ongeacht hun identiteit) hebben toegang tot adequate vroeg- en voorschoolse educatie met een goede aansluiting op het basisonderwijs.	C1.	Uitvoering geven aan de resultaten van het in het 4e kwartaal van 2015 gehouden onderzoek betreffende de mogelijkheden om VVE samen met de basisscholen te laten verzorgen.	▲		
D	Vormgeving van het lokaal onderwijsbeleid gezamenlijk met de scholen via het opstellen van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).	D1.	Inspelen op nieuwe ontwikkelingen (zoals Passend onderwijs en Jeugdwet) en deze vooraf en samen met de scholen en maatschappelijke organisatie bespreken en gezamenlijk haalbare ambities afspreken.			
		D2.	Uitvoeren van de onderdelen (Afstemming zorg en ondersteuning, thuis nabij onderwijs en bijbehorende ondersteuning en thuiszitters) van passend onderwijs, schoolbegeleiding en de wijze van besteding.			
		D3.	Maken van afspraken over zorgverlening dyslexie door de scholen en gemeente en ondersteuning van samenwerkingsverbanden passend onderwijs.			
		D4.	Overleggen met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs in samenwerking met de regiogemeenten om meer thuisnabij onderwijs te stimuleren/realiseren..			
		D5.	Houden van toezicht op het goed onderhouden van de schoolgebouwen door de schoolbesturen na de overheveling van het buitenonderhoud.			
E	Ontwikkeling inwoners door kennis, informatie, literatuur en het stimuleren van lezen via onze bibliotheekvoorzieningen, mede om de laaggeletterdheid tegen te gaan.	E1.	In standhouden van schoolbibliotheken op de basisscholen die hierop een beroep doen, met behulp van de lees-/mediacoaches die op de basisscholen actief zijn.			
		E2.	Moderniseren van de bibliotheekhuisvesting van Kesteren en Dodewaard zodat ook deze bibliotheekvestigingen voldoen aan het vernieuwde bibliotheekconcept.			
		Toelichting: Dit is afhankelijk van de ontwikkelingen binnen het accommodatiebeleid en de toekomstige invulling van de bibliotheekfunctie. Beide zaken zijn nog in ontwikkeling/onderzoek. Definitieve besluitvorming zal naar verwachting in 2017 plaatsvinden.				
		E3.	Uitvoeren van het convenant Bibliotheekwerk Rivierenland door het in stand houden van de Basisbibliotheek Rivierenland.			
		E4.	Deelnemen aan het Bondgenootschap Laaggeletterdheid waarmee de gemeente met de bibliotheek en in totaal 36 partners laaggeletterdheid terugdringen.			

Wat heeft het gekost?

P5 Programma: Sociaal Domein						
Bedragen x € 1.000				Begroot voor wijziging 2016	Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten				26.589	26.474	26.285
Baten				-4.386	-5.078	-5.475
Exploitatieresultaat				22.203	21.395	20.810
Analyse van het verschil per programma						
Nr.	Programma			Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016	Vershill
P5	Sociaal Domein					
Lasten				26.474	26.285	-189
Baten				-5.078	-5.475	-397
+ = nadeel	- = voordeel			21.395	20.810	-585

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening (verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)

Programma 5

Bijzondere bijstand (nadeel € 73.500 incidenteel).

Via de 2e Bestuursrapportage 2016 is het budget Bijzondere bijstand incidenteel verhoogd met een bedrag van € 140.000. Aanvullend is bij de rapportage besteding budgetten 2016 het budget bijzondere bijstand weer verlaagd met € 109.000 als gevolg van de systematiek rondom de verstrekte leenbijstanden. Op grond van de septembercirculaire 2016 is een extra bijdrage van de rijksoverheid van € 44.302 i.r.t. de instroom van asielzoekers ontvangen die eveneens in de rapportage besteding budgetten 2016 op het budget bijzondere bijstand is bijgeraamd. Per saldo was de verwachting dat het budget over 2016 verder toereikend zou zijn.

Inmiddels is gebleken, dat er op de post bijzondere bijstand per 31 december 2016 een tekort is van circa € 73.500. De overschrijding moet u echter in relatie zien met de via de decembercirculaire 2016 extra beschikbaar gestelde middelen voor de verhoogde asielinstroom ten bedrage van € 106.325. Een groot deel daarvan zijn kosten i.r.t. de bijzondere bijstand. Daarnaast is de bijdrage ook bedoeld ter dekking van andere uitgaven, zoals de door de GGD uitgevoerde "algemene" gezondheidscheck bij de statushouders. Voor meer informatie verwijzen wij u naar het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en de raadsinformatiebrief inzake de decembercirculaire 2016.

U wordt voorgesteld, zoals in de raadsinformatiebrief inzake de decembercirculaire 2016 is aangegeven, om het niet gebruikte deel van de € 106.325 door te schuiven naar 2017 voor nog te verwachten kosten inzake de verhoogde asielinstroom. Daarom wordt u bij de bestemming van het saldo van deze jaarstukken voorgesteld een bedrag van € 32.825 (€ 106.325 - € 73.500) te bestemmen en beschikbaar te stellen voor 2017.

Drie decentralisaties (voordeel € 579.000 incidenteel)

Met betrekking tot de drie decentralisatiebudgetten in totaliteit is sprake van een overschot van € 579.000. Hierover bent u in de maand mei jongstleden uitgebreid geïnformeerd middels de raadsinformatiebrief (Z/16/37352/UIT/17/75213) inzake de drie decentralisaties. Bij de opmaak van deze jaarstukken is het voordeel vooralsnog gezien als een incidenteel resultaat in afwachting van de analyse die plaats vindt op de cijfers 3D in relatie tot 2015/2016. Kort samengevat betreffen de overschotten/tekorten per decentralisatie als volgt:

- Participatiewet: € 514.000 overschot
- Wmo: € 635.000 overschot
- Jeugdwet: € 570.000 tekort
- Totaal € 579.000 overschot

Conform de met u gemaakte afspraken in het coalitieakkoord wordt voorgesteld om bij de bestemming van het saldo van deze jaarstukken het uiteindelijke resultaat van de 3D budgetten in totaliteit te storten in de reserve 3D. Zodoende zal voorgesteld worden het bedrag van € 579.000 te storten in de reserve 3D.

Overige kleine verschillen (voordeel € 80.000 incidenteel)

Investeringsen

P5 Programma:		Sociaal Domein					
Beschikbaar gestelde investering (lopend/bestaand)		Startjaar	Investeringsbedrag	Uitgaven tot 31-12-2016	Restant per 31-12-2016	Voortgang	
						Beleidsmatig	Financieel
Lopend	Nieuwbouw Pantarijn	2014	4.683	175	4.508		
Lopend	Renovatie sportvelden	2016	414		414		
Toekomstig	Vervangen bus ouderenvervoer (Swobrik)	2019	45		45		
Toekomstig	Vervangen bus ouderenvervoer (Klaartje)	2020	53		53		
Totaal investeringsbedragen				175	5.020		

Mutaties in reserves

P5 Programma:		Sociaal Domein		Mutaties in reserves		
		Bedragen x € 1.000		Begroot voor wijziging 2016	Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016
Lasten				269	269	269
Baten				-465	-495	-495
Exploitatieresultaat				-196	-226	-226

Analyse van het verschil in mutaties in reserves per programma						
Nr.	Programma			Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016	Vershil
P5	Sociaal Domein					
Lasten				269	269	
Baten				-495	-495	
+ = nadeel - = voordeel				-226	-226	

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening (verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)				Programma	5
--	--	--	--	-----------	---

Geen verschillen te verklaren.

Overzicht van: Algemene dekkingsmiddelen

Wat zijn algemene dekkingsmiddelen?

Dit onderdeel beschrijft hoe de gemeente aan dekkingsmiddelen (geld) komt om de voornemens uit de programma's te realiseren (te betalen). De belangrijkste onderdelen van het overzicht algemene dekkingsmiddelen zijn de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de lokale heffingen (belastingen) en het beheer van activa die voor de openbare dienst bestemd zijn. Deze inkomsten zijn vrij besteedbaar en derhalve niet rechtstreeks aan een programma toe te rekenen.

Daarnaast omvat dit overzicht:

- inkomsten uit beleggingen, deelnemingen en financieringsfunctie;
- inkomsten uit verhuur en diensten van derden: onvoorziene uitgaven.

Actuele kaderstellende beleidsnota's

- ◆ Coalitieprogramma 2014-2018 'Samenwerken aan een vitale samenleving 2.0';
- ◆ Diverse belastingverordeningen;
- ◆ Nota risicomangement en weerstandsvermogen;
- ◆ Nota reserves en voorzieningen.

Thema's

6.1 Onroerende Zaak Belasting

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Het handhaven van een gelijkblijvende totale opbrengst onroerendezaakbelasting zonder inflatiepercentage.	A1.	Handhaven van de bestaande opbrengst onroerendezaakbelasting.		
		A2.	Opbrengst onroerendezaakbelasting mag alleen toenemen als gevolg van areaaluitbreiding nieuwbouw.		

6.2 Weerstandsvermogen verbeteren

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Het verhogen van de weerstandsratio.	A1.	Realiseren van een weerstandsratio van minimaal 1,0 of meer.		
		A2.	Beperken van risico's.		
		A3.	Realiseren van een jaarlijks begroot overschot van minimaal € 100.000 per jaar.		
		A4.	Actualiseren van beheerplannen volgens een vast patroon met als doel structurele besparingen te onderzoeken.		

6.3 Risico's op grondposities

Wij wilden bereiken:		Wat zouden wij ervoor doen?		Verantwoording/voortgang	
				Resultaat/tijd	Middelen
A	Een adequate beheersing van de risico's op onze grondposities.	A1.	Inventariseren, benoemen en verkleinen van de risico's ten aanzien van onze grondposities.		

Wat heeft het gekost?

AD	Overzicht	Algemene Dekkingsmiddelen				
		Bedragen x € 1.000		Begroot voor wijziging 2016	Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016
Laasten				50	270	262
Baten				-34.419	-35.328	-35.469
Exploitatieresultaat				-34.369	-35.059	-35.207

Analyse van het verschil per overzicht						
Nr.	Overzicht			Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016	Vershill
AD	Algemene Dekkingsmiddelen					
Laasten				270	262	-8
Baten				-35.328	-35.469	-141
+ = nadeel - = voordeel				-35.059	-35.207	-149

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening (verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000) Algemene Dekkingsmiddelen

Algemene uitkering (voordeel € 109.000 incidenteel).

Bij de decembercirculaire 2016 heeft er een positieve bijstelling van € 125.065 plaatsgevonden van de algemene uitkering over 2016 waarover u geïnformeerd bent in de raadsinformatiebrief van 11 januari 2017 (Z/16/044602/UIT/16/69856). Aanvullend hebben er in 2016 verrekeningen van de algemene uitkering over voorgaande jaren plaatsgevonden met een nadelig effect van € 16.454. Per saldo resulteert dit in een voordeel van € 108.611 voor 2016. Tegenover deze positieve bijstelling staan extra lasten voor de implementatie richtlijnen Energy Efficiency Directive (EED) van € 7.433 en € 106.325 voor de tegemoetkoming in de extra kosten verhoogde asielinstroom (budget bijzondere bijstand). In deze jaarstukken ziet u onder Programma 5 Sociaal domein voor het budget bijzondere bijstand een overschrijding van € 73.500.

U wordt voorgesteld om;

- Het bedrag van € 7.433 (EED) te bestemmen voor de extra uitvoeringslasten die de ODR in 2017 in rekening gaat brengen.
- Het niet gebruikte deel van € 32.825 voor het budget Bijzondere Bijstand 2016 te bestemmen voor extra kosten vanwege verhoogde asielinstroom in het jaar 2017.

Overige kleine verschillen (voordeel € 40.000 incidenteel)

Investerings

Voor het overzicht algemene dekkingsmiddelen zijn geen investeringen toe te lichten.

Mutaties in reserves

AD	Overzicht	Algemene Dekkingsmiddelen			Mutaties in reserves	
		Bedragen x € 1.000		Begroot voor wijziging 2016	Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016
Laasten				550	1.947	2.386
Baten					-1.235	-1.235
Exploitatieresultaat				550	713	1.151

Analyse van het verschil mutaties in reserves overzicht algemene dekkingsmiddelen						
Nr.	Overzicht			Begroot na wijziging 2016	Rekening 2016	Vershill
AD	Algemene Dekkingsmiddelen					
Laasten				1.947	2.386	439
Baten				-1.235	-1.235	
+ = nadeel - = voordeel				713	1.151	439

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening (verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000) Algemene Dekkingsmiddelen

Verlaging reserve grondexploitaties en storting in de algemene reserve

De reserve grondexploitaties heeft tot doel het afdekken van de risico's die de gemeente Neder-Betuwe loopt op het gebied van bouwgronden in exploitaties. De algemene risico's en de specifieke risico's, die worden gelopen binnen de bouwgronden in exploitatie, bedragen in totaliteit per 31 december 2016 € 1.735.656. Op 31 december 2015 was dit € 2.174.483; een afname ten opzichte van 31 december 2015 met € 438.828. Dit heeft tot gevolg dat de reserve grondexploitaties verlaagd kan worden met € 438.827. Deze vrijval van de reserve grondexploitaties is gestort in de algemene reserve.

Verder zijn er overige kleine verschillen (nadeel € 22.000 incidenteel).

Overzicht van de gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen

Overzicht van Algemene Dekkingsmiddelen		2016		
	Opbrengst Begroot voor wijziging	Opbrengst Begroot na wijziging	Opbrengst Werkelijk	
Lasten				
Vaste lasten politiegebouw en overige gemeentelijke gebouwen	46	39		33
Overige vaste lasten	3	1		-1
	50	40		32
Baten				
Lokale heffingen (waarvan besteding niet gebonden is)				
Onroerend Zaak Belasting	-5.201	-5.150		-5.155
Forensenbelasting	-16	-18		-18
Toeristenbelasting	-32	-47		-48
Hondenbelasting	-127	-129		-127
Precariobelasting	-500	-1.371		-1.387
	-5.877	-6.715		-6.736
Algemene Uitkering				
Algemene uitkering gemeentefonds	-17.442	-18.192		-18.317
Algemene uitkering gemeentefonds voorgaande jaren		-64		-48
Algemene uitkering gemeentefonds (conventionele explosieven)		229		229
Algemene uitkering sociaal Domein	-9.999	-10.253		-10.253
	-27.440	-28.280		-28.389
Dividend				
- BNG	-18	-19		-19
	-18	-19		-19
Saldo compensabele btw en uitkering uit het BTW compensatiefonds				
compensabele BTW compensatiefonds	2.500	2.500		3.215
uitkering uit BTW compensatiefonds voor eigen rekening	-2.500	-2.500		-3.215
Overige baten algemene dekkingsmiddelen				
Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen	-1.005			
Overige baten (Vitens)	-19	-14		-14
Verhuur Politiegebouw en overige gemeentelijke gebouwen	-60	-60		-72
Overige baten (diensten voor derden, pachten)		-11		-10
	-1.084	-85		-96
	-34.369	-35.059		-35.207

Overzicht van de aanwending van het budget voor onvoorziene uitgaven

In de jaarstukken moet inzicht worden gegeven in de besteding van het geraamde bedrag voor onvoorziene uitgaven (artikel 25 en 28 BBV). De lasten die gedekt worden uit onvoorziene uitgaven dienen in principe te voldoen aan de volgende criteria: incidenteel, onontkoombaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar. In de begroting is in programma 1 een budget voor onvoorziene uitgaven opgenomen ad. € 186.184.

Bestedingen die gedekt worden uit het budget onvoorziene uitgaven:

Op de post onvoorziene is in 2016 middels begrotingswijzigingen aanspraak gemaakt voor een bedrag van € 66.033. Bij de rapportage besteding budgetten 2016 op 8 december 2016 is het begrote bedrag met € 100.000 naar beneden bijgesteld en als voordelig resultaat teruggegeven aan de algemene middelen. Derhalve resteert nog het bedrag van € 20.151 dat in deze jaarrekening vrijvalt ten gunste van de algemene middelen.

De besteding van onvoorziene is als volgt ontstaan:

Bestedingen en verloop van het budget onvoorziene uitgaven:				
	Begroting 2016 voor wijziging	Begroting 2016 na wijziging	Besteed budget	Restant budget
Budget 2016	-186.184	-86.184	66.033	-20.151
Programma:				
1			20.000	raadgevende referendum (Z/36117 INT/14040)
1			-20.000	decembercirculaire 2015 uitkering voor het raadgevende referendum
3			6.083	Brug over de Linge (Z38223 INT/53386)
5			59.950	Veilig Thuis 2e halfjaar 2016
		Totaal:	66.033	

PARAGRAFEN

Paragraaf 1:	Lokale heffingen
Paragraaf 2:	Risicomanagement en weerstandsvermogen
Paragraaf 3:	Onderhoud kapitaalgoederen
Paragraaf 4:	Financiering
Paragraaf 5:	Verbonden partijen
Paragraaf 6:	Grondbeleid
Paragraaf 7:	Bedrijfsvoering

Paragraaf 1: Lokale heffingen

Algemeen

Deze paragraaf is als volgt opgebouwd:

- ◆ Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen.
- ◆ Een totaaloverzicht van lokale heffingen 2016.
- ◆ Een overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen.
- ◆ Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.
- ◆ Overzicht van de belastingdruk en vergelijking met andere gemeenten

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Het totale pakket van de gemeentelijke belastingen en heffingen bestaat uit verschillende belastingen/heffingen, die gelegitimeerd worden door een door de gemeenteraad vastgestelde belastingverordening.

Voor de hoogte van de tarieven en leges gelden de volgende uitgangspunten:

- ◆ Streven naar een volledige kostendekking bij leges en andere rechten.
- ◆ De opbrengst van leges en rechten niet meer laten stijgen dan met de inflatiecorrectie.

Een totaaloverzicht van lokale heffingen 2016

Totaaloverzicht lokale heffingen 2016				
	Opbrengst begroot voor wijziging	Opbrengst begroot na wijziging	Opbrengst werkelijk	Verschil begroot na wijziging en werkelijk
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN:				
1 Onroerende-zaakbelastingen:				
OZB eigenaar woningen	3.553.446	3.528.543	3.530.461	-1.918
OZB eigenaar niet-woningen	993.068	978.520	978.708	-188
OZB gebruikers niet-woningen	653.948	643.399	645.811	-2.412
2 Forensenbelasting	16.464	17.819	18.191	-372
3 Toeristenbelasting	32.274	46.629	48.123	-1.494
4 Hondenbelasting	127.414	128.688	127.189	1.499
5 Precariobelasting	500.000	1.371.402	1.386.801	-15.399
HEFFINGEN MET EEN BESTEMMING:				
6 Rioolheffing	1.955.546	1.941.266	1.938.836	2.430
7 Afvalstoffenheffing	1.493.000	1.483.442	1.483.422	20
8 Lijkbezorgingrechten	350.000	350.000	336.681	13.319
9 Staangelden markten en kermissen	8.163	3.245	4.436	-1.192
# Leges:				0
Bevolkingsregistratie en burgerlijke stand	481.117	436.777	495.820	-59.043
Vergunningen APV	12.277	12.393	16.827	-4.435
Standplaats- en ventvergunningen	0	5.000	6.535	-1.535
Sloopvergunningen	500	500	0	500
Omgevingsvergunning	550.887	550.887	677.180	-126.293
	10.728.104	11.498.509	11.695.022	-196.512

Een overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen

1. Onroerendezaakbelasting

Onder de naam 'onroerendezaakbelasting' worden met betrekking tot binnen de gemeente gelegen onroerende zaken twee directe belastingen geheven. Het betreft hier een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt, en een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht. Op basis van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ) wordt van elke individuele onroerende zaak de waarde vastgesteld, waarna het te betalen bedrag aan belasting wordt berekend en middels een aanslag aan de belastingplichtige wordt opgelegd. Vanaf 2007 wordt er jaarlijks getaxeerd.

Percentage Onroerende-zaakbelasting 2016	
Eigenaar woningen	0,1927%
Eigenaar niet-woningen	0,2645%
Gebruikers niet-woningen	0,1944%

De totale OZB opbrengst voor 2016, is met inachtneming van het 10^e amendement bij vaststelling van de begroting 2016 geraamd op € 5.150.462. De werkelijke OZB opbrengst voor 2016 bedraagt € 5.154.980. Dit resulteert in een minimale hogere opbrengst van € 4.518.

2. Forensenbelasting

De forensenbelasting is bedoeld om eigenaren van tweede woningen mee te laten betalen aan de gemeenschapsvoorzieningen in onze gemeente waarvan ze ook gebruik maken tijdens hen verblijf in onze gemeente. In de begroting 2016, na wijziging 1^e bestuursrapportage 2016, is er een opbrengst geraamd van € 17.819. Omdat de situatie inzake verhuur en eigen gebruik jaarlijks en ook tussentijds door verkoop kan wijzigen kunnen er kleine verschillen ontstaan tussen raming en opbrengsten. De werkelijke opbrengst bedraagt € 18.191.

3. Toeristenbelasting

Voor het jaar 2016 zijn wij uitgegaan van een geraamde opbrengst van € 46.629 voor de toeristenbelasting. In werkelijkheid is er voor een bedrag van € 48.123 aan toeristenbelasting opgelegd.

4. Hondenbelasting

Onder de naam 'hondenbelasting' wordt een directe belasting geheven met betrekking tot het houden van honden binnen de gemeente. De belasting wordt geheven naar het aantal honden dat binnen de gemeente wordt gehouden. Bij de begroting 2016 is rekening gehouden met een opbrengst van € 128.688. In werkelijkheid is een opbrengst gerealiseerd van € 127.189. Kleine verschillen tussen ramingen en opbrengsten kunnen voorkomen omdat niet met zekerheid te voorspellen is hoeveel honden er aan- en afgemeld worden gedurende een belastingjaar.

5. Precariobelasting

De gemeente heft vanaf 2013/2014 precariobelasting op kabels en leidingen t.b.v. het transport van gas. In 2016 is er voor een bedrag van € 500.246 opgelegd en toegevoegd aan de reserve precariobelasting. Eveneens is in 2016 de aanslag voor elektriciteitskabels 2014 opgelegd ten grootte van € 886.555. De aanslagen zijn voldaan en toegevoegd aan de reserve precario. Belastingplichtigen zijn tegen beide aanslagen in bezwaar gegaan. De uitkomst van deze procedure is met name inzake de elektriciteitskabels onzeker gezien de uiteenlopende jurisprudentie van de Hoge Raad.

Vooruitlopend op de hervorming van het lokaal belastinggebied wil het kabinet de precario op nutsleidingen afschaffen. De Tweede Kamer heeft op 21 februari 2017 ingestemd met de wet die de heffingsbevoegdheid van precariobelasting voor enige openbare werken van algemeen nut beperkt. Bij het wetsvoorstel heeft de Tweede Kamer een amendement aangenomen waarmee de overgangsregeling wordt teruggebracht van tien naar vijf jaar. Het overgangsrecht geldt voor gemeenten die op 10 februari 2016 in hun belastingverordening een tarief hadden voor nutsnetwerken en mogen uiterlijk tot 1 januari 2022 nog precariobelasting op nutsnetwerken heffen. Onder de overgangsregeling kan een gemeente maximaal het tarief in rekening brengen dat op 10 februari 2016 gold. Dit betekent dat gemeenten geen precariobelasting meer kunnen heffen over netwerken die nutsbedrijven in, op of boven gemeentegrond exploiteren.

6. Rioolheffing

Onder de naam 'rioolheffing' wordt een recht geheven van de eigenaar van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Dit gebeurt om de aanleg en het onderhoud van het rioleringsstelsel te bekostigen. De rioolheffing wordt geheven middels een vast bedrag via de eigenaar. Bij de jaarlijkse tariefaanpassing wordt uitgegaan van de lijn die in het Gemeentelijk Rioleringsplan is vastgelegd. In 2016 was voor rioolheffingen € 1.941.266 begroot, in werkelijkheid is er € 1.938.836 ontvangen. Het verschil kan verklaard worden door bezwaarschriften en verminderingen van (nog) niet aangesloten objecten (nieuwbouw) ten opzichte van de raming.

Overzicht aantal aansluitingen	Tarieven	Begroot aantal aansluitingen	Werkelijk aantal aansluitingen	Vershil aantal aansluitingen
	216,36	8.972	8.961	-11

Bij de vaststelling van de verordening rioolheffing 2016 is het tarief, conform het vastgestelde GRP, verhoogd van € 209,59 naar € 216,36.

7. Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is bedoeld om het inzamelen van huishoudelijk afval te bekostigen. De inzameling van huishoudelijke afvalstoffen, het vaststellen van de tarieven en het innen van de heffing wordt geheel uitgevoerd op regionaal niveau door Afvalverwijdering Rivierenland (AVRI). Afvalstoffenheffing wordt geheven van inwoners die feitelijk gebruik maken van een perceel ten aanzien waarvan als gevolg van de Wet milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt. De heffing wordt per perceel geheven. Het tarief bestaat uit een vast deel (in 2016 € 114 per huishouden) plus een bedrag voor elke keer dat een grijze container wordt geleegd (€ 3,50 voor een container van 140 liter, € 6,00 voor een container van 240 liter).

Afvalstoffenheffing	2016
<u>Basistarief (voor iedereen gelijk)</u>	€ 114,00
Per extra grijze container	€ 50,00
<u>Variabel tarief (per keer)</u>	
- grijze container 140 liter	€ 3,50
- grijze container 240 liter	€ 6,-
- gft-container (140 en 240 liter)	gratis
- papiercontainer (140 en 240 liter)	gratis
- zak plastic verpakkingsmateriaal	gratis
- inworp ondergrondse container	€1,20
- brengcontainers voor glas, papier, textiel, plastic	gratis
- restafval op milieustraat per huisvuilzak (60 liter)	€ 1,70
- voorrijtarief voor aan huis ophalen van grof huishoudelijk afval	€ 20,-

De geraamde afvalstoffenheffing na wijziging bedraagt € 1.483.442, de daadwerkelijk gerealiseerde opbrengst is € 1.483.422.

8. Lijkbezorgingrechten

Op basis van een verordening worden rechten geheven voor het gebruik van de algemene begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de algemene begraafplaatsen. De rechten worden geheven van degene op wiens aanvraag dan wel ten behoeve van wie de dienst wordt verricht of van degene die van de bezittingen, werken of inrichtingen gebruik maakt. Voor 2016 was voor begraafrechten € 350.000 begroot. In werkelijkheid is € 336.681 aan begraafrechten ontvangen. De minderopbrengst is te verklaren door het aantal begrafenissen. Uitgangspunt is 120 begrafenissen en in werkelijkheid hebben 109 begrafenissen plaatsgevonden. Dit heeft geresulteerd in een minderopbrengst van € 13.300. Op de ingestelde egalisatievoorziening begraafrechten wordt nu het tekort van € 13.300 onttrokken. Hier tegenover staat een overschot van € 17.000 op het budget onderhoud begraafplaatsen welke ten gunste van de voorziening komt. Na de verwerking van deze mutaties komt de eindstand van deze voorziening bij de jaarstukken 2016 uit op € 94.287.

9. Staangelden markten en kermissen

Onder de naam 'marktgeld' wordt een recht geheven voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een markt als bedoeld in de marktverordening, daaronder inbegrepen de diensten welke in verband hiermee worden verleend. Voor 2016 was er bedrag van € 3.245 begroot. In werkelijkheid is er € 4.436 ontvangen.

10. Legesverordening

Onder de naam 'leges' wordt een groot aantal verschillende rechten geheven ter zake van namens het gemeentebestuur verstrekte diensten. De rechten worden geheven bij de aanvrager van de dienst dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend. Uitgangspunt is dat de totale rechten, zoals geheven via deze verordening, in totaliteit 100% kostendekkend zijn. Er vindt voor de leges een jaarlijkse algemene inflatiecorrectie plaats.

In totaliteit is er voor 2016 een bedrag van € 1.005.557 aan opbrengst leges geraamd. De daadwerkelijke opbrengst leges betreft voor 2016 een bedrag van € 1.196.362. Er is dus een bedrag van € 190.805 meer aan leges binnengekomen dan geraamd.

Dit voordeel is als volgt ontstaan:

Meer leges bevolkingsregistratie en burgerlijke stand	€	59.043
Meer opbrengsten vergunningen APV	€	4.435
Meer opbrengsten Omgevingsvergunningen	€	126.293
Overige	€	1.034
Totaliteit meer leges ontvangen dan geraamd	€	190.805

Het voordeel op de leges bevolkingsregistratie en burgerlijke stand is als volgt te verklaren:

- In 2016 zijn er meer reisdocumenten en rijbewijzen verstrekt dan verwacht, dat resulteert in een voordeel van € 45.413. Hier tegenover staat een hogere afdracht van € 14.216 aan het rijk.
- Het overige voordeel van € 13.630 is ontstaan door onder andere het dubbele aantal uitgegeven uittreksels burgerlijke stand en overige documenten waaronder ook de Verklaringen omtrent Gedrag.

Het voordeel op opbrengsten Omgevingsvergunningen is te verklaren door de economische groei in 2016. Deze heeft in 2016 voorzien in meer en grotere bouwprojecten (waaronder de uitbreiding van een bedrijfshal aan de Cuneraweg 9b te Ochten, zorgappartementen aan de Stationsstraat te Kesteren, 10 woningen aan de GJ Brenkmanlaan te Kesteren, woningen in IJzendoorn West en Casterhoven, bedrijfshal aan de Waalbandijk 69 te Dodewaard), en daarmee geleid tot meer legesinkomsten dan geprognostiseerd.

Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

Bij de kwijtschelding van heffingen wordt de 100% norm van de relevante bijstandsnorm gehanteerd. Voor de overige regels wordt het Rijksbeleid gevolgd. Kwijtschelding wordt verleend voor de hondenbelasting, de rioolheffing en de onroerendezaakbelasting. Voor de overige heffingen en rechten wordt geen kwijtschelding verleend.

	2013	2014	2015	2016
Aantal opgelegde aanslagbiljetten	6.826	7.039	7.167	7.220
Aantal dwangbevelen	234	187	143	141
Aantal kwijtscheldingsverzoeken	17	28	21	20

Overzicht van de belastingdruk en vergelijking met andere gemeenten

Gemiddelde belastingdruk per meerpersoonshuishouden Neder-Betuwe

Bron: gegevens COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden)

Gemiddelde belastingdruk meerpersoonshuishouden Neder-Betuwe 2016

Belastingsoort	2016
Onroerende zaak-belasting*	425
Afvalstofheffing	192
Rioolrecht	216
Totaal	833

*gemiddelde waarde € 214.500

Positie Neder-Betuwe bij vergelijk regio in 2016

In onderstaand overzicht ziet u de gemiddelde belastingdruk per meerpersoonshuishouden uitgedrukt in euro's en dit in vergelijking met omliggende gemeenten.

Neder-Betuwe	Buren	Tiel	West Maas en Waal	Geldermalsen	Neerijnen	Overbetuwe
833	759	613	755	908	841	618

Rangorde Neder-Betuwe bij vergelijk regio in 2016

In onderstaand overzicht ziet u de gemiddelde belastingdruk per meerpersoonshuishouden uitgedrukt in een nummer van een rangorde van de 393 gemeenten. Ook hierbij zijn de omliggende gemeenten meegenomen ter vergelijking. Nummer 1 heeft hierbij de laagste lasten en nummer 393 heeft de hoogste lasten in Nederland.

Neder-Betuwe	Buren	Tiel	West Maas en Waal	Geldermalsen	Neerijnen	Overbetuwe
336	232	33	222	375	344	40

Paragraaf 2: Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Algemeen

Deze paragraaf geeft aan op welke wijze het risicomanagement in 2016 is uitgevoerd, welke vooraf geïdentificeerde risico's zich hebben voorgedaan, de stand van het weerstandsvermogen uitgaande van de weerstandscapaciteit op de balansdatum en de actuele stand van de geïdentificeerde risico's. De actualisering vindt tweemaal per jaar plaats: bij het opstellen van de begroting voor het komende dienstjaar en bij het opstellen van de jaarstukken van het afgelopen dienstjaar.

Hieronder wordt toegelicht welke systeem van risicomanagement Neder-Betuwe hanteert, vervolgens wordt een overzicht gegeven van de weerstandscapaciteit en de ratio van het weerstandsvermogen, daarna volgt een overzicht van de geïdentificeerde risico's.

Risicomanagement

Het kader voor de uitvoering van het risicomanagement en de bepaling van het weerstandsvermogen wordt gevormd in de Nota risicomanagement en weerstandsvermogen die door de gemeenteraad op 3 december 2013 is vastgesteld. Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen en op basis daarvan maatregelen te nemen en te evalueren. Daarbij ligt het accent op de financiële risico's, personele en organisatorische risico's, grondexploitatie risico's, risico's van deelnemingen en verbonden partijen. Risicomanagement beschouwen we hierbij niet als een doel op zich. Doordat we beter inzicht hebben in de risico's in onze gemeentelijke processen is risicomanagement een hulpmiddel bij het bereiken van de gemeentelijke doelen. Om ook in de toekomst een financieel gezonde gemeente te blijven gaan we verstandig en verantwoord om met risico's. Risico's zijn onlosmakelijk verbonden met de uitvoering van bedrijfsprocessen en kunnen nooit helemaal worden uitgesloten. Als gemeente willen we ons bewust zijn van de risico's die we lopen en van de beheersingsmaatregelen die we kunnen nemen. Bij de beheersing van de risico's hanteren wij als beleidslijn dat er sprake moet zijn van een evenwicht tussen praktische uitvoerbaarheid en effectiviteit en kosten (efficiency) van een maatregel. Wij streven na om geen onnodige risico's te lopen en, mits financieel verantwoord, zoveel mogelijk risico's af te dekken door verzekeringen. Wij hebben verzekeringen afgesloten voor aansprakelijkstelling door derden, schade aan opstallen en tegen risicofraude. Risico's die niet worden afgedekt door een verzekering of een voorziening moeten kunnen worden opgevangen door de beschikbare weerstandscapaciteit.

De definitie van een risico luidt als volgt: De kans op het optreden van een gebeurtenis die zowel negatieve als positieve gevolgen voor de gemeente kan hebben, waarvan de omvang thans onbekend is, maar substantieel kan zijn. Voor het opnemen van een risico hanteren we een ondergrens van € 100.000.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit het verschil tussen:

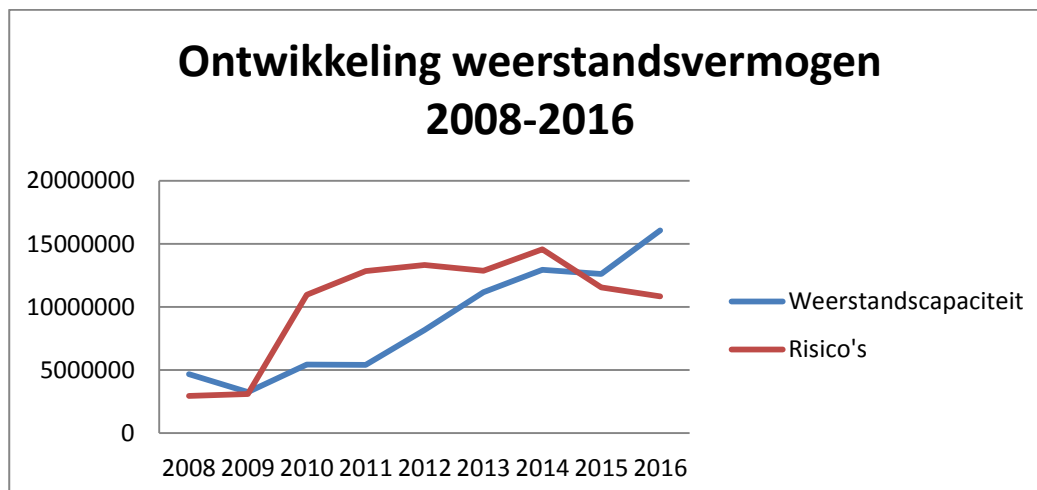
de *beschikbare weerstandscapaciteit*: de middelen waarover de gemeente kan beschikken om onverwachte substantiële kosten te dekken;

de *benodigde weerstandscapaciteit*: het totaal van de financieel gekwantificeerde risico's die de gemeente loopt (ondanks de beheersmaatregelen).

Deze verhouding wordt uitgedrukt in de 'Ratio weerstandsvermogen'. Voor de waardering daarvan gebruiken we de volgende waarderingstabel:

Ratio:	Betekenis:
> 2,0	Uitstekend
1,4 tot 2,0	Ruim voldoende
1,0 tot 1,4	Voldoende
0,8 tot 1,0	Matig
0,6 tot 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Uitgangspunt voor deze raadsperiode is dat we minimaal een ratio van 1.0 bereiken. In de begroting 2017 en meerjarenraming 2018-2020 is aangegeven dat hieraan wordt voldaan. In het bestaan van Neder-Betuwe ontwikkelt deze ratio zich positief. Tien jaar geleden was de ratio nog 0,6 en was Neder-Betuwe art. 12 gemeente. Daarna is een stijgende lijn ingezet en komen we in deze jaarrekening uit op een ratio van 1,5. (begroting 2016 0,9). Deze verbetering wordt veroorzaakt door enerzijds versterking van de weerstandscapaciteit en anderzijds door vermindering van de risico's. De vermindering van de risico's was overigens al voor een groot deel bereikt bij de analyses voor de jaarrekening 2015 en de begroting 2017.

De belangrijkste mutaties zijn:

Versterking weerstandscapaciteit:

De weerstandscapaciteit is ten opzichte van de begroting toegenomen met € 2.553.000. Deze toename komt door een verhoging van de reserve precariobelasting met ca. 1 mln. waarin de opbrengsten van deze heffing worden gestort met het oog op de eindigheid van deze heffingsmogelijkheid (5 jaar) en het gunstige jaarrekeningresultaat.

Vermindering de risico's:

De risico's gebaseerd op deze jaarstukken zijn € 3.398.000 lager dan opgenomen in de begroting 2016. Zoals hiervoor is vermeld is een deel van deze vermindering al verwerkt en toegelicht in de jaarrekening 2015 en de begroting 2017. Ten opzichte van de laatste actualisatie ten behoeve van de begroting 2017 nemen de risico's met € 1.071.000 af. De belangrijkste mutaties zijn:

- **Verlaging risico Casterhoven met € 700.000;**
Eind 2015 is een nieuwe grondexploitatie vastgesteld met een gunstiger eindresultaat dan eerder is voorzien. In de voorziening afwaardering gronden was een groter tekort voorzien. Ook zijn er aan aantal achtergestelde leningen afgelost. Het risico is opnieuw bepaald met als uitgangspunt een worst case scenario. Op basis daarvan is het risico met € 700.000 verminderd.
- **Verlaging risico's grondexploitaties met € 438.000;**
De algemene risico's en specifieke risico's op grondexploitaties zijn verminderd door uitvoering van de exploitaties/initiatieven zoals het ABC terrein.

Genoemde mutaties zijn verderop in deze paragraaf toegelicht.

De risico's die zich in 2016 hebben voorgedaan bedragen 2,7 % van het totaal aan ingeschatte risico's ad. € 14.238.000.

Risico	Toelichting	Risicobedrag Begroting 2016	Werkelijke uitkomst
Verbonden partijen	In 2016 zijn extra uitgaven gedaan voor de GGD	€ 56.217	€ 46.977
Leerlingenvervoer	Het betreft een toename van het aantal aanvragen	€ 60.000	€ 28.000
Grondexploitaties	Het betreft een toename van het verwachte verlies zoals in paragraaf 6. Grondexploitaties is aangegeven.	€ 845.000	€ 162.000
Bijzondere bijstand	Het betreft een z.g.n. open einde regeling. In 2016 zijn meer uitgaven gedaan dan begroot		€ 149.000
Totaal			€ 385.977

Het lage percentage kan er op duiden dat de risico-inschattingen aan de voorzichtige kant zijn en/of dat de genomen beheersmaatregelen effectief zijn. De eerstvolgende risicoanalyse is bij de voorbereiding van de begroting 2018. Daarbij worden deze en vorige uitkomsten betrokken.

Berekening van de weerstandscapaciteit, het weerstandsvermogen en het weerstandsratio

Berekening van de weerstandscapaciteit, de financiële risico's, het weerstandsvermogen en het weerstandsratio			
Weerstandscapaciteit	Begroting 2016	Begroting 2016 na wijziging	Jaarstukken 2016
Reserves:			
Algemene reserve	-8.862.000	-8.588.000	-9.027.000
Reserve grondexploitaties *	-2.174.000	-2.174.000	-2.174.000
Reserve drie decentralisaties	-722.000	-692.000	-692.000
Reserve precario	-1.500.000	-2.430.000	-2.430.000
Subtotaal – Reserves	-13.258.000	-13.884.000	-14.323.000
Heffingen:			
OZB x)	0	0	0
Leges en andere heffingen xx)	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	0	0	0
Onvoorzien			
Onvoorzien algemeen	-186.000	-20.000	0
Saldo onvoorzien	-186.000	-20.000	0
Stand financiële positie			
Begroting 2016 en mjr 2017-2019	-311.000	-311.000	-390.000
Totaal vastgestelde begrotingswijzigingen	0	79.000	0
1e bestuursrapportage 2016	0	102.000	0
2e bestuursrapportage 2016	0	34.000	0
Rapportage besteding budgetten 2016	0	-294.000	0
Resultaatbestemming jaarstukken 2016 (algemene reserve)	0	0	-1.016.000
Toevoeging bestemmingsreserve drie decentralisaties	0	0	-579.000
Stand financiële positie	-311.000	-390.000	-1.985.000
Overige mutaties in het weerstandscapaciteit			
Verlaging algemene reserve i.v.m. nog te maken kosten Winkelcon. Kesteren	255.000	255.000	255.000
Verlaging reserve grondexploitatie i.v.m. lagere risico's	0	0	439.000
Verhoging algemene reserve i.v.m. lagere risico's grondexploitaties	0	0	-439.000
Stand overige mutaties in het weerstandscapaciteit	255.000	255.000	255.000
Totale weerstandscapaciteit	-13.500.000	-14.039.000	-16.053.000
Financiële risico's	2016	2016	2016
Totaal risico's	14.238.000	11.911.000	10.840.000
Totale weerstandscapaciteit	-13.500.000	-14.039.000	-16.053.000
Saldo weerstandsvermogen (weerstandscapaciteit minus risico's)	738.000	-2.128.000	-5.213.000
Weerstandsratio	0,9	1,2	1,5
	Matig	Goed	Goed

*) Toelichting stand en verloop reserve grondexploitatie.

De hoogte van de reserve grondexploitatie wordt bepaald door de hoogte van de berekende risico's van de grondexploitaties in paragraaf 6. Het verschil wordt conform het bestaande beleid verevend met de algemene reserve.

Overzicht van risico's gelijk of groter dan € 100.000

	Actualisatie t.b.v. begroting 2016	Voorlaatste actualisatie begroting 2017	Actualisatie t.b.v. jaarstukken 2016	Vershill actualisatie B2017 R2016	Risicoscore
Grondexploitaties:					
1. Algemene risico's grondexploitaties	845.000	529.000	351.000	-178.000	Laag
2. Specifieke risico's grondexploitaties	2.608.000	1.645.000	1.385.000	-260.000	Midden
Verbonden partijen:					
3. Risico's verbonden partijen	8.154.000	6.921.000	6.221.000	-700.000	Midden
Openeinde regelingen:					
4. Uitvoering 3 Decentralisaties	722.000	630.000	653.000	23.000	Hoog
Overige risico's:					
5. Personeel en Organisatie (bedrijfsvoering)	1.041.000	925.000	966.000	41.000	Midden
6. Bodemsanering overdracht woonwagencentra	200.000	200.000	200.000		Hoog
7. Ontwikkelingen gemeentefonds	200.000	180.000	183.000	3.000	Midden
8. Invoering VPb	100.000	100.000	100.000	0	Hoog
9. Precariobelasting kabels en leidingen	0	443.000	443.000	0	Hoog
10. Overige risico's < € 100.000	368.000	338.000	338.000	0	Midden
Totaal risico's	14.238.000	11.911.000	10.840.000	-1.071.000	

In de tabel is de recente actualisatie van de risico's vergeleken bij de voorlaatste actualisatie bij de opstelling van de begroting 2017.

Toelichting:

Grondexploitaties

1. Algemene risico's grondexploitaties

Grondexploitaties kennen algemene en specifieke risico's. De algemene risico's bestaan onder andere uit rentestijgingen, stijging van het inflatiecijfer, aanbestedingsrisico's, marktontwikkelingen en vertragingen in de planvorming of in de gronduitgifte. Voor de dekking van algemene, niet gespecificeerde risico's die met de huidige exploitaties gelopen worden, is een risico inschatting opgenomen van € 351.000. Deze inschatting is gebaseerd op 10% van de stand van de boekwaarden per 31 december 2016 van de bouwgrond in exploitatie (BIE grexen, BIE initiatieven en het risico van overige projecten), Voor een verdere specificatie van de boekwaarden verwijzen wij u naar het overzicht "Actuele prognose van de verwachte resultaten diverse grondcomplexen" in paragraaf 6. Grondbeleid. In dit overzicht zijn ook de contante waarden van de verwachte verliezen en winsten opgenomen. De verliezen zijn conform het BBV afgedekt via de verliesvoorziening. De verwachte winst uit de grondexploitaties ad. € 2.190.109 is voorzichtigheidshave niet meegenomen bij de bepaling van het weerstandsvermogen. In overleg met de accountant is van deze verwachte winst een tussentijdse winstneming genomen van € 745.000.

2. Specifieke risico's grondexploitaties

De hier genoemde risico's sluiten aan op de informatie in paragraaf 6. Grondbeleid:

Bouwgrond in exploitatie (BIE-GREX)

Het betreft een risico binnen het project Herenland te Opheusden dat geschat is op € 435.000.

Bouwgrond in exploitatie (BIE-Initiatieven)

Bij de opgenomen risicobepaling voor exploitatieovereenkomsten met derden is rekening gehouden met de mogelijkheid dat een exploitatieovereenkomst niet tot stand komt of niet kan worden afgesloten.

- ◆ Broedershof in Echteld € 20.000
- ◆ Agro Business Centre € 930.000
- ◆ Totaal: € 950.000

Agro Business Centre

In 2014 is besloten tot de realisatie van het Agro Business Centre. De voorinvestering voor de ontwikkeling van het gebied (plankosten, ontsluiting, riolering, rente) ad. € 3.100.000 wordt uiteindelijk op de grondeigenaren die het gebied tot ontwikkeling brengen verhaald. Er is een risico dat de kosten hoger uitvallen dan verwacht. Dit risico wordt beperkt doordat er verschillende onderzoeken zijn uitgevoerd om elementen die onverwachte kosten met zich mee kunnen brengen in beeld te brengen (archeologie, bodemkwaliteit). Daarnaast is er een risico dat niet het volledige gebied tot ontwikkeling komt, waardoor er geen volledig kostenverhaal plaatsvindt. Inmiddels is een overeenkomst voor grondaankoop getekend en hebben zich meerdere gegadigden gemeld. De risico-inschatting is verlaagd van 40% naar 30% (€ 930.000).

Verbonden partijen

3. Risico's verbonden partijen

Overzicht Risico Inschatting Verbonden partijen				
Nr:	Naam partij		Bijdrage per Jaar	RisicoInschatting
1	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid	GR	1.505.724	0
2	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD)	GR	1.075.603	43.397
3	Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland	GR	161.620	0
4	AVRI	GR	1.300.000	77.376
5	Omgevingsdienst Rivierenland	GR	1.237.930	0
6	Regionaal archief Rivierenland	GR	227.421	0
7	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal	GR	0	0
8/9	WSW (Werkzaak Rivierenland)	GR	411.000	0
10	Industrieschap Medel	GR	0	0
11	Casterhoven	PPS	0	6.100.000
12	Waterbedrijf Vitens N.V.	Venn	0	0
13	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	Venn	0	0
	Totaal		5.919.298	6.220.773

De gemeente heeft te maken met verbonden partijen zoals de gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen. Daarnaast zijn er externe partijen, waarbij de gemeente via het aandelenbezit risico's kan lopen. Bij laatstgenoemde partijen gaat het om fluctuaties in de waarde van de aandelen of het dividend. Bij risico's van een verbonden partij gaat het in hoofdzaak om financiële en bestuurlijke risico's die mede verband houden met de structuur, organisatie en bedrijfsvoering van een verbonden partij. Het risico is per verbonden partij bepaald met inachtneming van het beleid dat de gemeenschappelijke regeling zelf voert op het gebied van weerstandsvermogen en risicomanagement. Tot nu toe werd het risico globaal bepaald op 10 % van de bijdrage die wij als gemeente verstrekken aan de verbonden partij. Begroting 2016: € 362.351. Echter de verbonden partij behoort ook zelf risicomanagement gestalte te geven. Van elke partij is een risico inschatting gemaakt op basis van de begrotingen c.q. jaarstukken die in 2016 zijn ontvangen. De resultaten daarvan zijn opgenomen in bovenstaande tabel. Alleen voor de GGD en de Avri resteert een risico. Het blijkt dat de overige verbonden partijen hun risico's adequaat hebben afgedekt. Als gevolg van deze meer nauwkeurige benadering van de risico's is de risico inschatting naar beneden bijgesteld tot € 120.773. De risico's m.b.t. Industrieschap Medel en PPS Casterhoven worden hierna toegelicht.

Industrieschap Medel

Voor het totale project Medel hebben wij in deze begroting geen risico opgenomen. Uit de actuele door het industrieschap Medel opgestelde risicoanalyse blijkt dat het (geprognostiseerde) positieve resultaat uit de grondexploitatie tot op heden groter is dan de benodigde risicoreservering.

Casterhoven

Voor het project Casterhoven is bestedingsruimte gefaciliteerd van € 22 miljoen. Voor de financieringslasten (rente en aflossing) staat de gemeente garant. Indien niet tegen passende voorwaarden en tarieven in de financieringsbehoefte van de CV kan worden voorzien, voorzien de gemeente en marktpartijen naar rato van hun deelname tot een maximum van € 4.500.000 de CV van extra financieringsmiddelen via achtergestelde leningen. Tot nu toe zijn achtergestelde leningen verstrekt tot een bedrag van € 875.000. Deze zijn inmiddels afgelost. Eind 2015 is een nieuwe grondexploitatie vastgesteld. Op basis van het berekende worst casescenario van de uitvoering van deze GREX en een kans van 100% is een risico berekend van € 4,1 mln. De GREX heeft een looptijd van 3 jaar. Gelet op de looptijd van het project van 20 jaar worden de risico's voorsnog hoger geschat en wordt uitgegaan van een gefaseerde afbouw in 5 jaar van het huidige niveau ad. € 7.5 mln naar het genoemde niveau ad. 4,1 mln. De risico inschatting, uitgaande van de eerste fase bedraagt op basis hiervan € 7.5 mln - $(1/5 * € 3.4 \text{ mln.})$ is afgerond € 6.8 mln. Elk jaar wordt beoordeeld of het verantwoord is de volgende stap te nemen. Gelet op de voorspoedige ontwikkeling van het project is het risico met opnieuw € 700.000 verlaagd. In de begroting 2016 was nog rekening gehouden met het volledige risicobedrag ad. € 7.500.000 en € 292.000 i.v.m. de verstrekking van achtergestelde leningen. Deze zijn inmiddels afgelost.

4. Openeindregelingen:

3 Decentralisaties (Jeugd, WMO en Participatie)

Het budget voor de 3 decentralisaties bedraagt € 13.066.000 voor 2016. De uitgaven bedroegen: € 12.485.000. Het overschot ad. € 579.000 wordt toegevoegd aan de reserve 3D. Hoewel het tweede jaar is afgerond en er beter zicht is ontstaan op de uitgaven versus begroting zijn de risico's nog onvoldoende specifiek te kwantificeren en is daarom het algemene risico gehandhaafd op 10% van de genoemde extra middelen ad. €. 1.306.000. De kans wordt mede gelet op de uitkomst over 2016 geschat op 50% %, de risicoraming bedraagt € 653.000. Dit bedrag is afgedekt door de reserve 3D ad. € 692.000 (exclusief voorgestelde toevoeging bij deze jaarstukken). De belangrijkste risico's worden hieronder aangegeven.

- ◆ Geen compleet beeld jeugdindicaties;
- ◆ Budget niet toereikend door de omvang van de toegepaste kortingen door de rijksoverheid op de budgetten in relatie tot de volumeontwikkeling;
- ◆ Kortingen op de budgetten door aanpassingen door de rijksoverheid van het verdeelmodel;
- ◆ De verantwoordingen van de zorgaanbieders zijn niet op tijd of niet volledig;
- ◆ De verantwoording over de uitvoering van de Pgb's door SVB is niet deugdelijk;
- ◆ Uitvoering Participatie door gemeente Buren wijkt af van de DVO;
- ◆ Ambtelijke capaciteit ontoereikend;
- ◆ Interne processen onvoldoende op orde.

Diverse beheersmaatregelen zijn genomen om de risico's te beperken zoals: verbetering sturing en monitoring op zorgaanvragen en uitgaven, inrichting processen, controles zoals omvang pgb's en identiteit cliënten, concretere afspraken met Buren voor uitvoering Participatiewet.

Overige risico's

5. Personeel en Organisatie (bedrijfsvoering)

Het gaat hier om specifieke risico's, zoals wachtgeld, ontslag/WW-uitkering, pensioen, juridische bijstand, Arbo, aansprakelijkheid van eigen personeel en externe krachten. Door een toenemende complexiteit en noodzakelijke kennis en vaardigheden neemt de afhankelijkheid en daardoor de kwetsbaarheid aanzienlijk toe (onjuist menselijk handelen, brand, hardware storingen/servercrash, virussen, hackers enz.). Gaan er zaken fout in de bedrijfsvoering, dan komt het realiseren van onze doelstellingen in gevaar. Tevens kan dit tot financiële, juridische en politiek-bestuurlijke risico's leiden. Voor deze risico's hebben wij een inschatting gemaakt van € 966.000 (10% van de totale personeelskosten in 2016). Het risico op overschrijding van de voorziening reorganisatie is vervallen. Er is ook geen risico meer opgenomen voor eventuele toekomstige reorganisaties.

6. Bodemsanering, overdracht c.q. groot onderhoud woonwagencentra

Met ingang van 1 november 2007 heeft de gemeente Neder-Betuwe een aantal woonwagencentra overgedragen aan de woningcorporatie SWB. Uit bodemonderzoeken blijkt dat op minimaal twee woonwagencentra sprake is van ernstige bodemverontreiniging. Hiervoor blijft de gemeente verantwoordelijk. Voor mogelijke saneringskosten is een risicobedrag opgenomen van € 200.000. De gesprekken hierover die in 2016 zijn gevoerd hebben tot nu toe geen resultaat opgeleverd. Verwacht wordt dat dit jaar hierover duidelijkheid zal ontstaan.

7. Ontwikkelingen Gemeentefonds

De laatste jaren ervaren we dat de uitkeringen uit het Gemeentefonds steeds minder voorspelbaar zijn. Om fluctuaties in de uitkering te kunnen opvangen is een risicobedrag van € 183.000 (1% van de algemene uitkering, exclusief uitkering sociaal domein).

8. Invoering Vpb € 100.000

Invoering Wet op de Vennootschapsbelasting voor overheidsbedrijven (Vpb). Per 1 januari jl. is de Vennootschapsbelasting ook van toepassing voor overheidsbedrijven. De Vennootschapsbelasting dient betaald te worden over de eventuele winst over 2016. Inmiddels is de te betalen Vennootschapsbelasting over 2016 voorlopig geraamd op € 23.000. Gelet op de onzekerheden qua regelgeving op de invoering is het risico gehandhaafd op € 100.000.

9. Precariobelasting op kabels en leidingen

Over 2014 is naar aanleiding van een uitspraak van het Gerechtshof Amsterdam een naheffingsaanslag precariobelasting ad. € 887.000 opgelegd over 2014 over het elektriciteitsnetwerk. Voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen. Daarin wordt een terugbetalingsrisico genoemd. Dit risico is geschat op 50% of € 443.000.

10. Risico's kleiner dan € 100.000

Omschrijving risico	Risicoservert	Risicoscore
Voor de onzekerheid van het openbaar onderwijs (Stichting Spoenk) is een risicoserverting opgenomen. De meerjarenraming van Spoenk heeft aangegeven dat er mogelijk een tekort gaat ontstaan	60.000	Midden
Voor de onzekerheid dat de aansluiting N323/A15 niet binnen de daarvoor ontvangen middelen kan worden gerealiseerd is een risicoserverting opgenomen		
Er wordt uitgegaan van een verwacht tekort van afgerond € 84.000. Voor dit verwachte tekort hebben wij een risicoserverting opgenomen van 50%	42.000	Midden
Voor eventuele rente ontwikkelingen	50.000	Midden
Voor het niet realiseren van onze geraamde leges omgevingsvergunningen	50.000	Midden
Voor het risico van het niet kunnen realiseren van het begrote aanbestedingsvoordeel op het wegenbeheer van € 50.000 is een risicoserverting opgenomen van 50%	25.000	Midden
Voor eventuele extra bijdrage voor het leerlingenvervoer (open einde regeling) 10% budget	60.000	Midden
Organiseren raadgevend referendum op grond van de Wet Raadgevend referendum	31.000	Midden
uitvoering bommenregeling, mogelijke ruimingskosten	20.000	Laag
Totaal	338.000	

Overzicht kengetallen

Het betreft de volgende kengetallen, gebaseerd op de balans ultimo 2016. In kleur is de norm aangegeven die geadviseerd wordt door de provincie en die afgeleid is van landelijke normeringen.

Jaarstukken 2016 Kengetal	Signaleringswaarden Provincie			Verloop kengetallen			
	minst risico	neutraal	meest risico	Rek. 2015	Begr. 2016	Rek. 2016	
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%	56%	59%	36%	
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%	54%	57%	34%	
Solvabiliteitsratio	>50%	20 -50%	<20%	32%	34%	39%	
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%	8%	10%	3%	
Structurele exploitatieruimte	>0%	0	<0%	-0,1%	1,9%	7,0%	
Belastingcapaciteit				115%	115%	115%	

Groen : Voldoende,

Oranje: Matig,

Rood : Onvoldoende

Toelichting kengetallen

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen (het totaal van de baten) en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan instellingen die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Bij Neder-Betuwe betreft dit een aantal leningen aan dorpshuizen. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). De norm is gebaseerd op de VNG-uitgave "Houdbare Gemeentefinanciën" waarin is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan de jaaromzet (<100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld een gemeentehuis of dat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente. De mate van weerbaarheid geeft in combinatie met de andere kengetallen een indicatie over de financiële positie. De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Wanneer de helft of meer van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat, dan is een gemeente voldoende solvabel. Is het kengetal voor solvabiliteit kleiner dan 20%, dan is er veel vreemd vermogen aanwezig en wordt dat als onvoldoende beoordeeld.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Deze boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Hiervoor is als norm vastgesteld kleiner dan 20% wordt als voldoende beoordeeld en groter dan 35% wordt als onvoldoende beoordeeld.

Structurele exploitatieruimte

Het kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Als gevolg van de bezuinigingsmaatregelen en het behoedzame begrotingsbeleid ontwikkelt het saldo van de structurele baten en lasten zich positief.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Om deze ruimte weer te kunnen geven is deze gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). De definitie van het kengetal is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage: Neder Betuwe € 833, gemiddeld landelijk 2016 € 724, afgerond: 115%:

Norm:

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onvoldoende wil dus in dit verband zeggen dat Neder-Betuwe een hogere belastingdruk kent dan gemiddeld en niet of nauwelijks ruimte heeft om tegenvallers via belastingheffing op te vangen.

Beoordeling kengetallen

Onze kengetallen voor de netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen zijn in 2016 fors gedaald. Dit wordt veroorzaakt door aan de ene kant een lagere schuld (€ 0,7 miljoen) ten opzichte van de begroting 2016 en aan de andere kant fors hogere inkomsten (€ 7,2 miljoen) ten opzichte van de begroting 2016 hetgeen resulteert in een daling van de beide kengetallen met 24% (van 59% naar 36% en van 57% naar 34%).

De toename van onze solvabiliteitsratio ten opzichte van de begroting 2016 (van 34% naar 39%) is ontstaan als gevolg van aan de ene kant een groei van het eigen vermogen met € 3,8 miljoen en aan de andere kant een toename van de passivazijde van de balans met € 2,5 miljoen.

De daling van het kengetal grondexploitatie ten opzichte van de begroting 2016 is ontstaan door aan de ene kant een daling van de boekwaarden van de gemeentelijke bouwgronden en aan de andere kant een fors hogere inkomsten (€ 7.2 miljoen) ten opzichte van de begroting 2016 hetgeen resulteert in een daling van dit kengetal 7% (van 10% naar 3%).

Paragraaf 3: Kapitaalgoederen

Algemeen

Artikel 12 van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) geeft aan dat in deze paragraaf voor het onderhoud van kapitaalgoederen het beleidskader wordt aangegeven met de daaruit voortvloeiende financiële consequenties in de P&C documenten. Het gaat om de volgende groepen kapitaalgoederen waar een voorziening tegenover staat: wegen, gebouwen, riolering, verkeer & vervoer, openbare verlichting en begraafplaatsen.

Het onderhoud van kapitaalgoederen vergt een substantieel budget, zodat deze paragraaf belangrijk is voor de beoordeling van de financiële positie. Uiteraard is ook het gewenste onderhoudsniveau van groot belang. De huidige nota activabeleid is per 1 januari 2010 in werking getreden en is er op gericht om eenheid te verkrijgen in de waardering, administratieve verantwoording en afschrijving van de geactiveerde uitgaven en zodoende een belangrijk beleidskader voor deze paragraaf.

De belangrijkste afspraken die zijn gemaakt in de nota activabeleid zijn:

- ◆ alleen *nieuwe* investeringen met een economisch nut te activeren;
- ◆ het grensbedrag op € 25.000 vast te stellen voor investeringen met economisch nut;
- ◆ geen bestemmingsreserve meer hanteren voor nieuwe investeringen en de kapitaallasten ten laste laten komen van de exploitatie;
- ◆ een investeringskrediet dat na twee jaar niet (volledig) is benut aframen. Een investeringskrediet kan alleen langer "open" blijven indien de noodzaak daartoe voldoende is beargumenteerd.
- ◆ vervangingsinvesteringen en investeringen als gevolg van nieuw beleid dienen middels de investeringsstaat bij de kadernota kenbaar te worden gemaakt. Na accordering van de Raad worden de lasten opgenomen in de begroting.

Verkeer en vervoer

Beleidskader: Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan (NBVVP)

Uitgangspunt is het Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan (NBVVP) dat op 15 december 2011 is vastgesteld. Het plan heeft betrekking op de verkeerscirculatie, de verkeersveiligheid, het openbaar vervoer, de fietspaden en de kwaliteit van de leefomgeving. De oplossingsrichtingen/maatregelen in dit NBVVP zijn opgenomen in een uitvoeringsprogramma. Het gaat dan om de maatregelen die in de periode 2011 tot en met 2020 zijn gepland.

Financiële consequenties

De voorziening conform het beheerplan Verkeer en Vervoer Beheerplan 2012-2020

Stand voorziening 01-01-2016	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Stand voorziening 31-12-2016	Stand voorziening cf beheerplan	Verschil
392.965	71.323		25.399	438.889	351.655	-87.234

Er is een verschil van € 87.234 euro ten opzichte van de stand van de voorziening conform het beheerplan.

Geraamd was € 351.655 en de werkelijke stand per 31 december 2016 is € 438.889. Dit wordt als volgt verklaard.

- Project 30-/60 km wordt in 2017 in totale herinrichting betrokken	€	20.000
- Nog te besteden middelen voor wijziging voorrangssituatiefietspad Tiel Ochten (inclusief ontvangen subsidie)	€	70.000
- Overige kleine verschillen	€	2.766 -/-

Het wijzigen van de voorrangssituatie op het fietspad Tiel-Ochten wordt begin 2017 uitgevoerd. Nadat in 2016 subsidie was verkregen en het project verder was voorbereid, bleek het te ver in het jaar en de winterperiode. Uitvoering in het voorjaar komt de kwaliteit van de uitvoering uiteindelijk ten goede. Het project wordt nu ook betrokken bij een bredere herinrichting vanuit wegbeheer/riolering, waardoor werk met werk gemaakt wordt.

Wegen en Kunstwerken

Beleidskader

- ◆ Het Wegenbeheerplan 2014-2017 is vastgesteld in maart 2014 (RAAD/13/01551) met de volgende uitgangspunten:
 1. Voldaan moet worden aan het wettelijk kader, zorgplicht voor het voldoen van wegen aan hun functie.
 2. Keuzes voor minimaal niveau van onderhoud aan wegen.
 3. Uitgaan van een jaarlijkse inspectie van de wegen.
 4. Bepaling van de methodiek voor de minimale eeuwigdurende gemiddelde jaarlijkse beheerkosten (CROW Systematiek voor rationeel wegbeheer).
 5. Buffer voor onvoorziene werken van € 100.000.
 6. Relatie met gemeentelijk rioleringsplan, groenbeheerplan, beheerplan openbare verlichting en verkeersveiligheidsplan voortdurend bezien.
- ◆ Kunstwerken: beleidskader en uitvoeringsprogramma zijn 10 december 2015 (RAAD/15/01939) door de gemeenteraad vastgesteld.

Financiële consequenties

Wegen

In het wegenbeheerplan 2014 - 2017 is een prognose opgenomen voor de jaren 2018 - 2023. Het aanbestedingsvoordeel van € 50.000,- voor het jaar 2016 is behaald. Het asfaltonderhoud 2016-2017 is aanbesteed volgens een Uniforme Administratieve Voorwaarden voor Geïntegreerde Contractvormen (AUV-GC) contract. Hierbij is de aannemer verantwoordelijk voor het ontwerp, de aanleg en het 5-jarig onderhoud op de wegconstructie van de betreffende wegvakken. Deze vorm van aanbesteding wordt in najaar 2017 geëvalueerd. Voor het onderhoud van de elementenverharding is in 2016 een nieuwe raamovereenkomst gesloten.

Kunstwerken

Er is € 50.000 voor constructief beheer en onderhoud van Kunstwerken opgenomen. Het budget is aan de voorziening wegen toegevoegd.

De voorziening conform het beheerplan Wegenbeheerplan 2014-2017 inclusief Kunstwerken

	Stand voorziening 01-01-2016	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Stand voorziening 31-12-2016	Stand voorziening cf beheerplan	Verschil
wegen	1.357.142	895.667	50.000	402.305	1.800.504	1.017.885	-782.619
kunstwerken	39.600	50.000		28.006	61.594	14.700	-46.894
	1.396.742	945.667	50.000	430.311	1.862.098	1.032.585	-829.513

Toelichting wegen:

Conform uitvoeringsprogramma wegen zijn onderhoudstaken uitgevoerd.

Het verschil van € 782.619 is te verklaren doordat een aantal projecten zijn doorgeschoven naar 2017:

Hoofdstraat Kesteren (buiten centrum)	€ 4.600	(restant aanwenden in 2017).
Hoofdstraat Kesteren (Kern)	€ 160.000	(wachten op winkelconcentratie Kesteren bestemmingsplanprocedure is in 2017 afgerond)
*Asfalt Dalwagenseweg gedeelte tussen		
*De Burg. Lodderstraat en Dodewaardsestraat	€ 127.972	(door de ontwikkeling rotonde ABC terrein is gelijktijdige uitvoering niet wenselijk. Deze werkzaamheden vinden plaats in 2017).
*Elementen – Smachtkamp Opheusden	€ 36.056	(i.v.m. het integrale aanpak met riolering project doorgeschoven naar 2017).
*Regulier asfaltonderhoud 2016	€ 352.417	(i.v.m. aanbesteding in oktober 2016 vindt de uitvoering in 2017 plaats, dit mede in verband met de voorbereidingstijd UAV-GC contract. Uitvoering van asfaltwerkzaamheden na oktober is niet meer mogelijk vanwege de weersomstandigheden)
*Regulier elementenonderhoud 2016	€ 141.318	(i.v.m. aanbesteding in augustus 2016 vindt de uitvoering van de werkzaamheden plaats in 2017. Uitvoering van een gedeelte van de werkzaamheden na november is niet meer mogelijk vanwege de weersomstandigheden)
*Overige kleine verschillen	€ 10.293	
Verklaring vrijval i.v.m. aanbestedingsvoordeel	€ 50.000	-/- De volledige taakstelling is in 2016 behaald.

Toelichting kunstwerken:

Alle werkzaamheden van 2016 zijn conform het uitvoeringsprogramma uitgevoerd Alleen een factuur van € 31.484 hiervoor zal nog in 2017 worden ontvangen.

Het verschil tussen de stand van de voorziening en de stand conform het beheerplan is dan (46.894-31.484) € 15.410.

Dit verschil is ontstaan door enkele meevallers tijdens de uitvoering.

Gebouwen

Beleidskader: het gebouwenbeheerplan

Het beleidskader is vastgelegd in de Actualisatie Beheerplan Onderhoud gebouwen 2016-2019 en is vastgesteld door de raad op 10 december 2015 (RAAD/11/101139). Tevens heeft de raad besloten om gebouwen te verduurzamen en energiezuinig te maken en daartoe een Duurzaam Meerjaren Onderhoud Plan te gaan gebruiken.

Financiële consequenties

De voorziening conform het beheerplan Actualisatie Beheerplan Onderhoud gebouwen 2016-2032

Stand voorziening 01-01-2016	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Stand voorziening 31-12-2016	Stand voorziening cf beheerplan	Verschil
464.588	249.157		199.464	514.281	519.147	4.866

Onderhoud gemeentelijke gebouwen:

Het verschil tussen de geraamde- en de werkelijke bedragen van de onttrekkingen en toevoegingen aan de voorziening is als volgt te verklaren:

Toevoeging aan de voorziening:

In 2016 is een bedrag van € 32.724 extra toegevoegd aan de voorziening. Deze extra toevoeging bestaat uit het restant van de Rijkssubsidie voor de uitgevoerde renovatie van de kerktoren IJzendoorn en zonnepanelen gemeentehuis.

Onttrekkingen aan de voorziening:

De werkzaamheden inzake de dakbedekking van het gemeentehuis is gecombineerd met het plaatsen van zonnepanelen en de plaatsing van cv ketels van De Biezenwei is naar voren gehaald. Hiervoor is een bedrag van € 34.300 meer uitgegeven dan gepland. Door verschuivingen in het beheerplan is € 3.290 meer uitgegeven aan kleine verschillen in de geraamde kosten voor 2016. De voorziening is lager dan geraamd in het beheerplan door de extra uitgaven voor het gemeentehuis (besluit college aanschaf zonnepanelen).

Speelruimte

Beleidskader. Speelruimtenota 2015-2025

Het beleidskader is vastgelegd in de Speelruimtenota 2015-2025 raadsbesluit d.d. 2 juli 2015 (RAAD/15/1901). Het doel is om te voorzien in een passende en aantrekkelijke speelruimte voor bewoners van 0 t/m 18 jaar. In het beleidskader zijn onder andere de beleidsuitgangspunten en verwachtingen ten behoeve van beheer en onderhoud van speelruimte opgenomen. Daarnaast is het streven dat een eerlijke spreiding van speelplekken, gebaseerd op het aantal kinderen in de wijk, ontstaat.

Financiële consequenties

De voorziening conform het beheerplan Speelruimtenota 2015-2025

Stand voorzlening 01-01-2016	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Stand voorzlening 31-12-2016	Stand voorzlening cf beheerplan	Verschil
20.100	119.738		66.842	72.996	25.838	-47.158

Onderbesteding van het budget voor de uitvoering van de speelruimtenota heeft te maken met een grotere aandacht voor restauratie, verplaatsing, verwijdering van speelvoorzieningen in plaats van de aanleg van een aantal nieuwe speellocaties en aanpassingen in verband met de nieuwe richtlijnen valondergrond. Met het oog op veiligheid van de toestellen kregen restauratie en onderhoud prioriteit. Onderhoud en restauratie drukken niet op de reservering voor de uitvoering van de speelruimtenota, maar worden betaald uit het onderhoudsbudget. Een andere oorzaak van de onderbesteding is dat de capaciteit ging naar de ontwikkeling van voorzieningen in nieuwbouwwijken, 12+voorzieningen en de ontwikkeling van speelvoorzieningen in samenwerking met basisscholen. In de dorpskernen werken de verschillende scholen samen met de provincie aan de inrichting van de schoolpleinen om deze als speelvoorziening moderner, aantrekkelijker en gezonder te maken. De pleinen worden meer publieke voorzieningen die ook na schooltijd door buurtbewoners kunnen worden gebruikt en de gemeente werkt hier aan mee. Gekozen is om de speelruimtenota de komende jaren uit te voeren, maar tempo en volgorde af te stemmen op de actualiteit en daarin actuele ontwikkelingen en noodzakelijk onderhoud voor te laten gaan.

Begraafplaatsen

Beleidskader: het Begraafplaatsenbeheerplan

De nota Actualisatie begraafplaatsenbeheerplan gemeente Neder-Betuwe 2014-2030 is op 19 december 2013 door uw raad (RAAD/13/01555) vastgesteld. Het onderhoud op de begraafplaatsen is uitbesteed aan derden op basis van een onderhoudsbesteding. Het onderhoudsbesteding garandeert een gelijkwaardig onderhoudsniveau op alle begraafplaatsen. Voor elke beheergroep worden op alle begraafplaatsen jaarlijks dezelfde onderhoudsmaatregelen uitgevoerd. In de raad van december 2016 is besloten het beheer en onderhoud voor langere periode in de markt te plaatsen.

Financiële consequenties

De voorziening conform het beheerplan Actualisatie begraafplaatsen 2014-2030

Stand voorziening 01-01-2016	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Stand voorziening 31-12-2016	Stand voorziening cf beheerplan	Verschil
60.418	53.500		21.228	92.690	47.961	-44.729

In het beheerplan is een bedrag opgenomen voor uitbreiding van de urnenmuur op begraafplaats Kalkestraat. Momenteel kan nog in de behoefte worden voorzien voor het plaatsen van urnen in de huidige urnenmuur. De € 25.000 wordt doorgeschoven naar 2018. Ook zijn er geen graven geruimd. Dit was gelet op de beschikbare capaciteit niet noodzakelijk. Hiervoor was een bedrag van € 7.500 gereserveerd. Voor onderzoek historische graven was € 6.000 gereserveerd. Dit zal medio 2017 worden opgepakt. Voor communicatie is € 6.610 minder uitgeven. Dit blijft in de voorziening voor communicatie bij toekomstige ruimingen, digitalisering van graven op website, enz.) Daarnaast zijn er nog overige kleine verschillen van € 380. De lijkbezorgingsrechten en de egalisatievoorziening begraafrechten worden verantwoord in Paragraaf 1:Lokale heffingen.

Riolering

Beleidskader: het Gemeentelijk Rioleringsplan

Het beleidskader vloeit voort uit het Gemeentelijk Riolerings Plan 2014-2018 (vastgesteld december 2013 RAAD/13/0562). De belangrijkste punten in het plan zijn:

1. Voldaan wordt aan de wettelijke kaders onder andere: zorgplicht voor doelmatige inzameling en transport van afvalwater (Wet milieubeheer), zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater (Waterwet) en zorgplicht voor het voorkomen of beperken van grondwateroverlast (Waterwet);
2. Het instand- en bedrijfszeker houden van de rioleringen, gemalen en andere installaties;
3. Door middel van meten, monitoren en analyseren van en in het rioolstelsel voldoende inzicht verkrijgen in het daadwerkelijke functioneren van het (afval)watersysteem om de doelmatigheid van investeringen te kunnen afwegen;
4. Afstemmen van werkzaamheden met kostenbesparing als doel;
5. Relatie met andere gemeentelijke beheerplannen steeds bezien, (wegenbeheerplan, groenbeheerplan);
6. Streven naar optimale samenwerking met andere waterkwaliteitsbeheerders waarmee invulling wordt gegeven aan het Bestuursakkoord Water;
7. Beperking van de verwachte kostenstijging voor de zorgtaken in de toekomst door de verdere implementatie van de samenwerkingsovereenkomst regio Rivierenland vastgesteld in 2013 met regiogemeenten en waterschap;
8. Een gezonde financiële positie bereiken zonder grote schommelingen in de opbouw van de heffing;

Vanuit het Netwerk Waterketen regio Rivierenland wordt regionaal invulling gegeven aan rioleringsvraagstukken met als doel meer efficiënt en kostenbesparend te kunnen werken. Op verschillende terreinen wordt er samengewerkt en zit het Netwerk Waterketen regio Rivierenland op koers.

Financiële consequenties

Het GRP geeft per jaar gespecificeerd aan welke investeringen zullen plaatsvinden, zodat de kapitaallasten hiervan berekend kunnen worden. Voorts worden de jaarlijkse exploitatiekosten berekend en inzichtelijk gemaakt. De sluitposten zijn de rioolheffingen en de toevoegingen of beschikkingen over de voorziening riolering. De rioolheffingen (inkomsten) moeten 100% kostendekkend en in balans zijn. Om dit mogelijk te maken wordt de heffing de komende jaren stapsgewijs verhoogd en geïndexeerd. Dit alles conform het Raadsvoorstel van 19 december 2013 inzake vaststelling Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2014 tot en met 2018.

Verloop voorziening v. Gemeentelijk Rioleringsplan 2014-2018

Stand voorziening 01-01-2016	Toevoeging	Aanwending	Stand voorziening 31-12-2015	Stand voorziening cf beheerplan	Verschil
478.983		111.087	367.896	343.796	-24.100

Rioolheffing:

Het aantal heffingseenheden bedraagt op 31 december 2016: 8961 stuks ten opzichte van 8954 aansluitingen op 31 december 2015. Er is sprake van een geringe toename van het aantal aansluitingen. In het GRP wordt gerekend met een jaarlijkse toename van 94 stuks. In 2016 zijn 118 objecten gerealiseerd welke nog niet 100% werden bewoond en dus in 2017 pas een aanslag ontvangen.

Kapitaallasten

Een aantal investeringen is niet geheel afgerond vanwege benodigd vooronderzoek en de complexiteit van de uitvoering. Het grootste deel van de werkomzet is al wel uitgevoerd en op die basis kan dat naar verwachting binnen het budget worden afgerond. Nog gestart wordt met de maatregel bedrijventerrein Panhuis, waar we dit jaar beginnen met de inventarisatie om de omvang van het probleem scherper te krijgen. Renovatie bestaand riool: Op basis van een meervoudige aanbesteding zijn reparaties uitgevoerd. Door voortzetting van de bestaande financieel gunstige overeenkomst kan meer werk worden uitgevoerd dan geraamd, waardoor het stelsel eerder op niveau komt en tegen lagere kosten.

Investeringen renovatie kleine gemalen

Vanwege de verstengeling van beheer en onderhoud en benodigde investeringen om de kosten in de toekomst te beperken is naast de exploitatiebudgetten drukriolering ook het benodigde budget voor de investering (elk jaar in de planperiode € 60.000) in renovatie van gemalen bij de Avri ondergebracht

Waterplan

In het waterplan 2014-2018 is in de maatregelentabel de stedelijke wateropgave opgenomen. Hierin is verdeeld over de planperiode een evenredig bedrag per jaar opgenomen voor de aanleg van waterberging. Deze bedragen vallen onder het GRP. In 2016 is de voorbereiding gestart van de waterberging ten westen van Opheusden. Ter plaatse wordt waterberging gerealiseerd, rekening houdend met toekomstige woningbouw. In afwachting van de realisatie en de hoge grondprijs in dit gebied wordt het krediet doorgeschoven.

Openbare verlichting

Beleidskader: het Beheerplan Openbare Verlichting

1. De gemeente verlicht de openbare ruimten, die eigendom zijn van de gemeente en waarvan ze (weg) beheerder is, met uitzondering van: zelfstandige recreatieve fietspaden en voetpaden die geen belangrijke functie hebben voor het woon-werkverkeer en de laagste categorie wegen buiten de bebouwde kom.
2. Vervanging alleen bij technische afschrijving of bij terugverdien effecten bij lager energie verbruik.
3. De verlichtingsniveaus worden afgestemd op de functie van de te verlichten ruimten. De categorisering uit het verkeersveiligheidsplan is overgenomen in de beleidsnota openbare verlichting.
4. Verlichting van achterpaden is een primaire verantwoordelijkheid van de eigenaren van het pad en de aanliggende panden.
5. De verlichtingsmiddelen, armaturen, lichtmasten en lampen, zullen in hun toepassing de meest efficiënte oplossing zijn. Om de installatie zo doelmatig mogelijk te beheren wordt een standaard materialen pakket samengesteld.
6. Uitgangspunt is het gebruik van 'groene stroom'.

In december 2015 is het Beleids- en beheerplan Openbare Verlichting 2016 t/m 2020 vastgesteld (RAAD/15/01940). Dit plan geldt per 1 januari 2016. Gelijk met het beleids- en beheerplan is een motie aangenomen, waarmee aan de markt een innovatief vervangingsplan wordt gevraagd. Met het toevoegen van het innovatief plan voor de verduurzaming aan het beleid- en beheerplan openbare verlichting 2016-2020 wordt onze openbare verlichting versneld, binnen twee jaar, verduurzaamd. Door de inrichting en (voor)financiering van het plan volledig bij de inschrijvers te laten, zijn meer vervangingen mogelijk dan in het beleid- en beheerplan openbare verlichting 2016-2020 staat beschreven. Zodoende wordt, voor hetzelfde geld, een omvangrijkere verduurzaming gerealiseerd en eerder en meer bespaard op het energieverbruik. Het innovatief vervangingsplan wordt in het eerste halfjaar van 2017 voorbereid en gaat daarna in uitvoering.

Financiële consequenties

De voorziening conform het beheerplan Openbare verlichting 2009-2018

Stand voorziening 01-01-2016	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Stand voorziening 31-12-2016	Stand voorziening cf beheerplan	Verschil
284.022	93.294		30.516	346.800	214.980	-131.820

Als gevolg van het vervangingsplan wordt de komende jaren een behoorlijk deel van de lichtmasten en armaturen vervangen. De lichtmasten uit de periode 1965-1975 zijn namelijk aan het einde van hun levensduur. Het toepassen van led-verlichting vergt een hogere aanschafprijs, maar heeft lagere onderhouds- en energiekosten. Dit wordt door de voorfinanciering van de aannemer opgevangen. Het verschil van € 131.820 is te verklaren doordat in afwachting van het innovatief vervangingsplan geen replace, vervanging en schilderwerk in 2016 zijn uitgevoerd.

Paragraaf 4: Financiering

Algemeen

De paragraaf financiering (ook wel treasuryparagraaf genoemd) moet verplicht samengesteld worden bij begroting en jaarstukken, conform het Besluit Beheer en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

In de toelichting op artikel 13 BBV komt de Wet financiering decentrale overheden (Fido) aan de orde. Voor de financiering vormt de Wet Fido het wettelijk kader. De wet is gesteld in termen van de financieringsfunctie (treasury) van de decentrale overheden. De intentie van de Wet Fido is het beheersen van risico's, het bevorderen van de kredietwaardigheid van decentrale overheden en het bereiken van transparantie ten aanzien van het treasurybeleid van die decentrale overheden.

Dit uit zich in een aantal bepalingen, te weten:

- ◆ Het verplicht stellen van de vervaardiging van een treasurystatuut en het opnemen van een paragraaf financiering in de programmabegroting en in het jaarverslag van de programmaverantwoording. (Statuut van de gemeente dateert van 1 januari 2016.)
- ◆ Deze verplichtingen komen overigens niet rechtstreeks voort uit de Wet Fido maar uit artikel 212 van de Gemeentewet en de artikelen 9, 13 en 26 van het BBV.
- ◆ Het stellen van de kwalitatieve voorwaarde dat het opnemen en uitzetten van gelden en verlenen van garanties alleen in het kader van het publieke belang mag plaatsvinden.
- ◆ Het stellen van de kwantitatieve voorwaarde in de zin dat uitzetten van overtollige gelden en het aangaan van derivaten een prudent karakter moet hebben.
- ◆ Het stellen van kwantitatieve begrenzingen aan het maximale renterisico dat een decentrale overheid in enig jaar mag lopen in het kader van de financiering door middel van korte schulden (bekend als kasgeldlimiet) en lange schulden (bekend als renterisiconorm).

Het doel van deze paragraaf, voor u als gemeenteraad, is om de uitvoering van de treasuryfunctie te kunnen volgen. De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van het voorgenomen beleid uit de verschillende beleidsvelden in die zin dat de treasuryfunctie de financiering van het beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn bevat.

Financiering

De financiering van gemeentelijke activiteiten is in principe gebaseerd op integrale financiering. De totale financieringsbehoefte van de gemeente is de graadmeter. De ruimte die de kasgeldlimiet biedt om kort geld aan te trekken voor onder andere voorfinanciering van investeringen wordt optimaal benut. De renteontwikkeling voor de korte en lange termijn alsmede de ruimte ten opzichte van de kasgeldlimiet zijn belangrijke factoren die meespelen bij het consolideren van kort geld in lang geld ten behoeve van investeringen. De looptijd van de geldleningen wordt afhankelijk gesteld van de aard van de investeringen alsmede van de resterende looptijd van de bestaande leningen en de te betalen rentepercentages bij de verschillende termijnen van de leningen. Bij het aantrekken van geldleningen wordt bij tenminste twee financiële instellingen een offerte gevraagd.

Gesteld kan worden, dat onze gemeente de financieringsfunctie uitsluitend voor de publieke taak gebruikt. Onze huisbankier is de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, waarmee een rekening-courantverhouding is afgesloten met automatische afroaming binnen bepaalde grenzen van de saldi naar daggelden ter beperking/ verbetering van de rentelasten/rentebaten. Tevens kan gesteld worden dat het beheer prudent is en dat aan kasgeldlimiet en renterisiconorm voldaan wordt.

Schatkistbankieren

In 2013 is de Wet financiering decentrale overheden (Fido) gewijzigd in verband met het rentedragend aanhouden van liquide middelen van decentrale overheden door het Rijk. Op grond van deze wet zijn alle decentrale overheden verplicht om hun overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Een decentrale overheid behoudt, op basis van de wet Fido, de mogelijkheid om leningen te verstrekken en uitzettingen te verrichten uit hoofde van de publieke taak. De deelname aan schatkistbankieren verandert daar niets aan. Het verplicht schatkistbankieren zonder leenfaciliteit voor decentrale overheden heeft als doel het verbeteren van de overheidsfinanciën.

Rentebeheer:

De nieuwe BBV voorschriften, die met ingang van 1 januari 2016 zijn ingegaan, schrijven een andere systematiek van rentetoerekening voor;

- ◆ Aan de voormalige Nog Niet in Exploitatie genomen Gronden (NIEGG) mag vanaf 1 januari 2016 geen rente meer worden toegerekend.
- ◆ Vanaf 1 januari 2017 wordt voorgeschreven dat de gemeenten geen bespaarde rente mogen berekenen over hun eigen vermogen. Dit heeft tot gevolg dat onze interne rekenrente daalt van 4% naar 1%, met uitzondering van rente voor de grondexploitaties, deze bedraagt 2,47%.
- ◆ Voor de riolering blijven we nog 4% hanteren conform het beheerplan gemeentelijke riolering.

In juni 2016 hebben wij u via een raadsinformatiebrief geïnformeerd over de nieuwe systematiek van deze rentetoerekening en een voorlopige uitslag gegeven van de financiële gevolgen van deze nieuwe systematiek. Het heeft enige tijd geduurd voordat de commissie BBV een duidelijk standpunt heeft ingenomen over hoe één en ander exact berekend moest worden. In de 2e bestuursrapportage 2016 is het totaaloverzicht van de financiële effecten op onze financiële positie, die de nieuwe systematiek van rentetoerekening conform de wijzigingen van het Besluit Begroting en Verantwoording voor 2016 – 2020, verwerkt.

Verloop financiering over het verslagjaar.

In het onderstaande overzicht wordt inzicht gegeven in het verloop van de financiering over het verslagjaar.

Overzicht renteresultaat		Begroot 2016	Werkelijk 2016	Verschil 2016
Betaalde rente	kort lopende geldleningen	5.664	121	5.543
Betaalde rente	langlopende geldleningen	987.435	987.679	-244
Bespaarde rente	eigen financieringsmidd.	0	0	0
Ontvangen rente	kort lopende geldleningen	-3.725	-3.726	1
totaal betaalde en ontvangen rente		989.374	984.074	5.300
Betaalde kosten	i.v.m. financiering	8.000	8.006	-6
Totaal betaalde rente en kosten		997.374	992.080	5.294
Totaal afschrijvingen		1.579.453	1.748.223	-168.770
Totaal door te berekenen rente en afschrijvingen en kosten		2.576.827	2.740.303	-163.475
Door berekende kapitaallasten		2.613.072	2.766.489	-153.416
Rente resultaat		36.245	26.187	10.058

De totale afschrijving bedraagt meer dan waarvan uitgegaan is in de begroting 2016 na wijziging. De gemeente is in het bezit van strategische gronden. Een deel van deze gronden zijn verkocht aan het Project Agro business Centre. Bij strategische gronden is nu een voordeel ontstaan (verkoop gronden). Tegenover dit voordeel staat een nadeel voor het afboeken van de bestaande boekwaarde. In de begroting 2016 na wijziging was uitgegaan van een nadelig renteresultaat van afgerond € 36.245. Het werkelijk renteresultaat 2016 betreft afgerond € 26.187. Per saldo is hier een incidenteel voordeel op behaald van afgerond € 10.058.

Mutaties in portefeuille opgenomen en uitgezette leningen

Onderstaande overzichten geven inzicht in de ontwikkeling van de financiering- en beleggingspositie over 2016.

Informatie portefeuille opgenomen leningen	2016
Aantal	22
Oorspronkelijk bedrag	60.295.688
Nieuwe leningen	12.500
Stand per 1-1-2016	28.756.694
Stand per 31-12-2016	23.991.158
Gemiddelde grootte (oorspronkelijk)	2.870.628
Gemiddelde grootte (per 31-12)	1.142.436
Aflossingen regulier	4.778.036
Aflossingen vervroegd	0
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.
Gemiddeld rentepercentage ongewogen	4,46
Gemiddeld rentepercentage gewogen	3,76

Informatie portefeuille uitgezette leningen	2016
Aantal	12
Oorspronkelijk bedrag	2.130.650
Nieuwe leningen	175.000
Stand per 1-1-2016	1.093.745
Stand per 31-12-2016	1.174.174
Gemiddelde grootte (oorspronkelijk)	193.695
Gemiddelde grootte (per 31-12)	97.848
Aflossingen regulier	94.572
Aflossingen vervroegd	0
Renteaanpassingen (oud percentage)	n.v.t.
Renteaanpassingen (nieuw percentage)	n.v.t.

Uitzettingen

De uitgezette leningen bedragen per 31 december 2016 in totaal € 1.174.174, en bestaat uit;

- ◆ De aan Vitens verstrekte achtergestelde lening (€ 358.031).
- ◆ De renteloze leningen die de gemeente heeft verstrekt aan plaatselijke verenigingen (€ 191.143). Het risico hierop is beperkt. Vaak is er sprake van een subsidieband met de gemeente, zodat verrekening kan plaatsvinden.
- ◆ De starterleningen, waarop op 19 december 2013 een besluit genomen is, ten aanzien van het verstrekken van startersleningen als stimuleringsinstrument voor het Neder-Betuwse woningmarktbeleid (€ 450.000).
- ◆ De duurzaamheidsleningen (besluit 10 december 2015) ten aanzien van het verstrekken van duurzaamheidsleningen als stimulering voor huiseigenaren om te investeren in het energiezuinig maken van de eigen woning. In 2016 is hiervan een bedrag van € 175.000 uitgekeerd aan de Stichting Stimulering Volkshuisvesting Gemeenten (SVn).

Risicobeheer

De belangrijkste algemene financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, koersrisico, valutarisico, debiteurenrisico.

Renterisico

Renterisico is nooit uit te sluiten; voor in de toekomst aan te trekken leningen is de rentevoet afhankelijk van een groot aantal, nauwelijks te beïnvloeden factoren.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op korte termijn weer (korte termijn financiering). De grens waarboven niet met kort geld gefinancierd mag worden. De grens voor kort geld ligt bij één jaar. De kasgeldlimiet op grond van de wet Fido is voor het jaar 2016 vastgesteld op € 4,2 miljoen, zijnde het door het rijk vastgestelde percentage van 8,5 % over ons begrotingstotaal van € 48,8 miljoen. In het jaar 2016 heeft er geen overschrijding plaats gevonden van de kasgeldlimiet.

De gemeente Neder-Betuwe heeft te maken met een financieringsoverschot. Er vinden weinig tot geen investeringen plaats en geplande investeringen lopen vertraging op in de uitvoering. Het oplopend rekeningcouranttegoed in een jaar ontstaat door het feit dat er in het vierde kwartaal van een jaar forse aflossingen plaatsvinden op onze langlopende geldleningen.

Kasgeldlimiet 2015				
Bedragen x € 1.000	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
1 Toegestane kasgeldlimiet				
In procenten van de grondslag	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
In bedragen	4.151	4.151	4.151	4.151
2 Omvang vlottende korte schuld				
Opgenomen gelden < 1 jaar				
Schuld in rekening-courant (gemiddelde 4)				
Overige geldleningen niet zijnde vaste schuld				
3 Vlottende Middelen				
Contante gelden in kas	1	1	1	1
Tegoeden in rekening-courant (4) gemiddelde	2.389	4.690	6.617	6.855
Overige uitstaande gelden <1 jaar	0	0	0	0
	2.389	4.691	6.618	6.856
4 Toets kasgeldlimiet				
2-3 Totaal netto-vlottende middelen (-) / schuld (+)	-2.389	-4.691	-6.618	-6.856
1 Toegestane kasgeldlimiet	4.151	4.151	4.151	4.151
1-4 Ruimte (-) Overschrijding (+)	-6.541	-8.842	-10.769	-11.007

Renterisiconorm

Het renterisico op de lange financiering wordt begrensd door de renterisiconorm. Als lange financiering wordt volgens de Wet Fido aangemerkt: alle financieringsvormen met een rentetypische looptijd langer dan 1 jaar.

De renterisiconorm wordt evenals de kasgeldlimiet berekend over het begrotingstotaal. Als norm wordt in de Wet 20% van het begrotingstotaal met een minimum van € 2,5 miljoen aangehouden. Dit houdt in dat in enig jaar de aflossing van de lange schuld niet hoger mag zijn dan 20% van het begrotingstotaal lasten. Uit onderstaand overzicht blijkt wat de gemeente de komende jaren binnen de gestelde normen mag aflossen aan vaste geldleningen.

Renterisico op vaste schuld	
Bedragen x € 1.000	2016
Renterisiconorm	
1 Stand van totale lasten begroting	48.838
2 Bij ministriële regeling vastgesteld percentage	20%
3 Renterisiconorm	10.411
4a Rente herziening op vaste schuld o/g	0
4b Rente herziening op vaste schuld u/g	0
5 Netto renteherziening op vaste schuld (4a-4b)	0
6a Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)	0
6b Nieuw aangetrokken vaste schuld (u/g)	0
7 Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (6a-6b)	0
8 Betaalde aflossingen	4.776
9 Herfinanciering (laagste van 4a en 6a)	0
10 Renterisico op vaste schuld (8+9)	4.776
Toets renterisiconorm	
3 Renterisiconorm	10.411
10 Renterisico op vaste schuld	4.776
Ruimte (-) Overschrijding (+) (10-3)	-5.635

De renterisiconorm is in 2016 niet overschreden. Dit jaar is er geen nieuwe lening aangetrokken. In 2016 hebben er geen renteherzieningen van de vaste schuld plaatsgevonden.

Kredietrisico

Kredietrisico is slechts beperkt aanwezig, omdat kredietverstrekkingen bijna uitsluitend aan plaatselijke verenigingen zijn verleend. Vaak is een verrekening met subsidies mogelijk.

Liquiditeitsrisico

Voor het jaar 2016 hebben zich geen liquiditeitsrisico's voorgedaan.

Koersrisico

Koersrisico wordt niet gelopen, omdat onze gemeente geen beleggingen met koersen meer heeft.

Valutarisico

Valutarisico is door invoering van de Euro nauwelijks meer van belang. Ons treasurystatuut verbiedt het gebruik van derivaten.

Debiteurenrisico

Voor verwachte oninbaarheid van de belastingdebiteuren en de overige debiteuren is een voorziening dubieuze debiteuren gevormd. Hierin worden ook de nog niet geïnde maar wel opgelegde dwangsommen meegenomen.

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. De hoogte van deze voorziening wordt als volgt bepaald aan de hand van de openstaande vorderingen:

- 20% van het saldo betrekking hebbend op het dienstjaar -1
- 30% van het saldo betrekking hebbend op het dienstjaar -2
- 50% van het saldo betrekking hebbend op het dienstjaar -3
- 100% van het saldo betrekking hebbend op het dienstjaar -4
- 100% van het saldo betrekking hebbend op opgelegde dwangsommen

Hierbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de op het moment van opstellen van de jaarrekening inmiddels ontvangen bedragen en met vorderingen waarvoor betalingsregelingen zijn getroffen.

Voorziening	1-1-2016	Toevoeging	Aanwendng	31-12-2016
91046 Voorziening dubieuze debiteuren	162.063	97.867	138.576	121.354
91060 Voorziening debiteuren dwangsommen	214.650	17.584	34.449	197.785
91064 Voorziening dubieuze debiteuren Sociale Zaken	1.615.157		1.138.482	476.675
Totaal	1.991.870	115.451	1.311.506	795.814

Over 2006 tot en met 2015 is in totaal € 147.863 nog te ontvangen van belastingdebiteuren en overige debiteuren (exclusief dwangsommen), hiervan wordt minimaal € 121.354 als dubieus aangemerkt. Bij de 2^e bestuursrapportage 2016 heeft er een toevoeging van € 30.714 voor belastingdebiteuren/overige debiteuren plaatsgevonden. De uiteindelijke toevoeging bedroeg in 2016 € 97.867. Er is in 2016 een bedrag van € 138.576 aan oninbare debiteuren ten laste van de voorziening gebracht.

De nog niet geïnde maar wel opgelegde dwangsommen worden in de voorziening debiteuren dwangsommen meegenomen. Hiervoor lopen nog verschillende procedures. Ultimo 2016 staat er nog voor € 197.785 open aan dwangsommen, welke volledig als dubieus worden aangemerkt. Zodra de opgelegde dwangsommen geïnd zijn komen deze ten gunste van de exploitatie. In 2016 is er een bedrag van € 21.450 ontvangen en ten gunste van de exploitatie gekomen en twee opgelegde dwangsommen zijn ingetrokken.

Het saldo van de debiteuren Werk & Inkomen (Sociale Zaken) bestaat uit de vorderingen BUIG (BBZ, Wwb, loaw en loaz) ad € 1.245.937 en vanaf 1 januari 2016 uit de vorderingen leenbijstand ad. € 132.010. Voor de betreffende openstaande vorderingen is conform onze kaders een voorziening getroffen voor verwachte oninbaarheid van € 304.687. Voor de vordering BBZ dient 75% terugbetaald te worden aan het Rijk en 25% (€ 171.988) dient gezien de ouderdom volledig als dubieus te worden aangemerkt. Zodoende is er voor 2016 in totaal als dubieuze debiteuren opgenomen een bedrag van € 476.675. Voor de terugbetalingsverplichting is een bedrag van € 515.965 opgenomen op de balans onder de vlottende passiva t.i.v. de voorziening. Tevens is er in 2016 een bedrag van € 300.426 aan oninbare debiteuren ten laste van de voorziening gebracht (opschoningsactie Buren). Ten aanzien van de benodigde stand van de voorziening heeft er een vrijval van € 322.091 plaatsgevonden naar de exploitatie van 2016.

Paragraaf 5: Verbonden Partijen

Algemeen

In deze paragraaf lichten wij de hoofdlijnen van de in 2016 en verder te verwachten ontwikkelingen bij onze verbonden partijen eruit. Elke verbonden partij stelt zijn eigen begroting op, waarin u meer concrete plannen vindt uitgewerkt.

Wat is een verbonden partij?

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een financieel én bestuurlijk belang heeft.

Financieel belang

Een financieel belang is aanwezig als een ter beschikking gesteld bedrag niet verhaalbaar is bij faillissement, dan wel als financiële aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt (artikel 1 BBV). Bij leningen en garantstellingen is dus geen sprake van een verbonden partij: de gemeente behoudt juridische verhaalsmogelijkheden als de partij failliet gaat. Ook bij exploitatiesubsidies is er geen sprake van een verbonden partij: het gaat hier om overdrachten (subsidiës).

Bestuurlijk belang

Een bestuurlijk belang is aanwezig, indien er zeggenschap bestaat uit hoofde van stemrecht dan wel vertegenwoordiging in het bestuur van de organisatie: als de burgemeester, een collegelid, een raadslid of een ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt. Bij alleen een benoemingsrecht of een voordrachtsrecht – de gemeente mag een bestuurder of commissaris in de organisatie benoemen of voordragen – is er strikt genomen geen sprake van een verbonden partij. Gemeenten maken vaak van zo'n recht gebruik om ervoor te zorgen dat er kwalitatief goede bestuurders in het bestuur van een partij terechtkomen.

Verschillen in juridische rechtsvormen van verbonden partijen

Een belangrijk onderscheid is het verschil tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke verbonden partijen. Daarnaast bestaat er nog een mengvorm, de zogenaamde publiek-private samenwerkingsverbanden (PPS-constructies). Hieronder wordt in het kort op de juridische verschillen ingegaan.

Publiekrechtelijk

Bij publiekrechtelijke verbonden partijen gaat het met name om gemeenschappelijke regelingen. Bij gemeenschappelijke regelingen gaat het vaak om primaire gemeentelijke taken met een uitvoerend karakter. Zij vormen een verlengd lokaal bestuur waarbij de vrijwilligheid van de samenwerking voorop staat (voor sommige taken is door de wetgever verplichte samenwerking opgelegd, denk hierbij bijvoorbeeld aan de veiligheidsregio). De gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam is de 'zwaarste' en meest voorkomende vorm: deze regeling heeft – als enige – rechtspersoonlijkheid en een algemeen bestuur (vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten), dat het dagelijks bestuur controleert. Gemeenten kunnen aan dit openbaar lichaam in principe alle gemeentelijke taken en bevoegdheden overdragen. Het risicoprofiel van een gemeenschappelijke regeling is hoog vanwege de financiële aansprakelijkheid. De participerende gemeenten zijn volledig financieel aansprakelijk. Bovendien is de bekostiging van de jaarlijkse activiteiten een verplichte uitgave. De invloed van onze gemeente wordt beperkt doordat meerdere gemeenten deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling.

Privaatrechtelijk

Bij privaatrechtelijke verbonden partijen gaat het met name om stichtingen en vennootschappen. Een stichting heeft een bestuur voor de dagelijkse leiding en kent een ideëel of sociaal doel, waarbij alleen aan dat doel kan worden uitgekeerd. Stichtingen kennen geen controlerend mechanisme, tenzij dat in de statuten is geregeld. Het risicoprofiel loopt van laag tot gemiddeld. De gemeente is alleen financieel aansprakelijk voor de verstrekte middelen. Alhoewel de stichting formeel zelf verantwoordelijk is voor exploitatierisico's wordt vaak bij de gemeente aangeklopt als dit risico zich voordoet of als er sprake is van onvoorziene uitgaven. Bestuurders zijn alleen persoonlijk aansprakelijk als er sprake is van wanbeleid.

Een vennootschap heeft een raad van bestuur en, afhankelijk van wat daarover in de statuten is bepaald of van de omvang van de vennootschap, een raad van commissarissen. De raad van bestuur wordt gecontroleerd door de vergadering van aandeelhouders. Gemeenten maken vaak gebruik van vennootschappen bij nutsvoorzieningen, havenactiviteiten, cultuur en economie. De belangrijkste reden om samen te werken met dit type verbonden partij zijn de financiële voordelen door winstdeling en dividend. Het risicoprofiel van een vennootschap ligt vaak hoger dan dat van een stichting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de aard van de activiteiten, de omvang en de autonome positie die een vennootschap vaak inneemt. Toch kan het risicoprofiel als gemiddeld worden benoemd, vanwege het feit dat de gemeente alleen risico loopt over het ingebrachte geld.

Publiek-private samenwerking (PPS)

Het publiek- private samenwerkingsverband (PPS) is een bijzondere vorm van een verbonden partij, omdat naast de overheid ook private partijen deelnemen. Een veel voorkomend voorbeeld van een PPS zien we in lokale gebiedsontwikkeling. Deze samenwerkingsvorm komt in verschillende variaties voor. Het risicoprofiel is op financieel gebied hoog te noemen. Bij een PPS-constructie loopt de gemeente risico. Hiertegenover staat dat er forse exploitatiewinsten zijn waarin de gemeente kan meedelen.

De wetgever heeft een voorkeur voor publiekrechtelijke boven privaatrechtelijke participaties. Gedachte hierachter is dat in een publiekrechtelijke participatie de openbaarheid en de controle beter zijn gewaarborgd dan in een privaatrechtelijke participatie.

Risico's

Het inzichtelijk maken van de verbonden partijen is om twee redenen van belang. De eerste reden is dat de verbonden partijen vaak beleid uitvoeren dat de gemeente in principe ook zelf kan blijven doen (zie onder 'Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen'). De tweede reden betreft de kosten / het budgettaire beslag /de financiële risico's, die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Als het gaat om verbonden partijen kunnen we onderscheid maken in twee typen risico's: financiële en bestuurlijke risico's. Naast de aard en omvang van de activiteiten wordt het risicoprofiel ook beïnvloed door de juridische vorm, structuur en organisatie van een verbonden partij. De belangrijkste soorten verbonden partijen inclusief de mate van bijbehorende risico's zijn hieronder weergegeven:

Belangrijkste soorten verbonden partijen	Rechtsvorm	Risico (Financieel/bestuurlijk)
Stichting	Privaatrechtelijk	Laag
Vennootschap (BV, NV)	Privaatrechtelijk	Middel
Gemeenschappelijke regeling	Publiekrechtelijk	Hoog
Publiek-private samenwerking (PPS)	Privaatrechtelijk	Hoog

De risico's van gemeenschappelijke regelingen en PPS-constructies zijn relatief hoger dan die van andere verbonden partijen. Bij de gemeenschappelijke regelingen vanwege het feit dat de aangesloten gemeenten volledig financieel aansprakelijk zijn en bij de PPS-constructies vanwege de samenwerking met een private partij met eigen (winst)-doelstellingen.

Onze verbonden partijen in 2016

Hieronder is weergegeven een overzicht van rechtspersonen waarin de gemeente Neder-Betuwe in 2016 participeert en die begrepen kunnen worden onder de noemer 'verbonden partijen' (de laatste kolom wordt aan het eind van deze paragraaf toegelicht).

Nr.	Naam partij (soort verbonden partij)	Website	Relatie programma	Arr.
1.	Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (Gemeenschappelijke regeling)	www.vrgz.nl	Openbare orde en veiligheid	②
2.	Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) (Gemeenschappelijke regeling)	www.ggd gelderlandzuid.nl	Sociaal domein	②
3.	Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.regiorivierenland.nl	Alle programma's	②
4.	Afvalverwijdering Rivierenland (Avri) (Gemeenschappelijke regeling)	www.avri.nl	Fysieke leefomgeving	②
5.	Omgevingsdienst Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.odrivierenland.nl	Openbare orde en veiligheid; Fysieke leefomgeving	②
6.	Regionaal archief Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.regionaalarchiefrivierenland.nl	Diverse programma's	②
7.	Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal (Gemeenschappelijke regeling)		Economie	①
8.	Werkzaam Rivierenland (Gemeenschappelijke regeling)	www.landergroep.nl / www.rivierenlandkanmeer.nl	Economie; Sociaal domein	②
9.	Industrieschap Medel (Gemeenschappelijke regeling)	www.medel.nl	Economie	②
10.	Casterhoven (Publiek-private samenwerking)	www.casterhoven.nl	Fysieke leefomgeving	②
11.	Waterbedrijf Vitens N.V. (Vennootschap)	www.vitens.nl	Economie	①
12.	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (Vennootschap)	www.bng.nl	Algemene inkomsten en uitgaven	①

Doorgaans geldt bij gemeenschappelijke regelingen dat Neder-Betuwe stemrecht heeft in het Algemeen Bestuur. De vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur bestaat meestal uit één of meerdere collegeleden, maar soms ook raadsleden.

Visie en beleid ten aanzien van verbonden partijen

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van verbonden partijen vindt zijn basis in de financiële verordening gemeente Neder-Betuwe 2012.

Verbonden partijen: waarom eigenlijk?

Net als onze eigen organisatie dragen onze verbonden partijen bij aan het realiseren van onze lokale doelen en ambities zoals deze in deze jaarstukken zijn verwoord. Door het deelnemen in verbonden partijen wil de gemeente dus een publiek belang dienen. De gemeente neemt tevens de verantwoordelijkheid om ook de belangen van de verbonden partijen zelf te dienen – deze verantwoordelijkheid ontstaat automatisch door deelname in een derde rechtspersoon.

Hoewel de gemeente zelf verantwoordelijk is voor het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen en wettelijke plichten, laten wij dus voor een groot aantal terreinen het voorbereiden en/of uitvoeren van beleid over aan onze verbonden partijen. Verbonden partijen maken dus voor ons beleid of voeren voor ons beleid uit, terwijl wij dat in principe (voor zo ver de wet dat toestaat) zelf zouden kunnen doen. Hier zijn vier redenen voor:

- ◆ via gemeenschappelijke regelingen kan worden samengewerkt aan beleidsuitdagingen die gemeentegrensoverschrijdend zijn of die voor meerdere gemeenten van groot belang zijn;
- ◆ sommige taken vragen specialistische kennis die onze eigen organisatie niet kan bieden;
- ◆ het beleggen van taken bij een verbonden partij kan efficiënter/goedkoper zijn dan de taken in de eigen organisatie te beleggen, waardoor voor minder geld minstens dezelfde (maar vaak een hogere) kwaliteit geleverd kan worden;
- ◆ voor sommige beleidsterreinen is het wettelijk verplicht om een gemeenschappelijke regeling op te richten.

Verbetering 'grip' op verbonden partijen

Onze verbonden partijen zijn (deels) 'van ons', werken 'voor ons' en worden door ons bekostigd. Daarom is het van belang dat raad, college en ambtelijke organisatie, elk voor zo ver het zijn bevoegdheden en verantwoordelijkheden betreft, het doen en laten van onze verbonden partijen (kunnen) sturen en monitoren. In 2012 heeft de rekenkamercommissie een onderzoeksrapportage over het thema 'verbonden partijen' opgesteld. Mede op basis van de aanbevelingen van de rekenkamercommissie is door raad, college en ambtelijke organisatie een aantal veranderingen/verbeteringen doorgevoerd in de wijze waarop wordt omgegaan met de sturing en monitoring van verbonden partijen. De raad bespreekt jaarlijks de sturing op de verbonden partijen in (bijvoorbeeld) een thema-avond. Om beter op maat te kunnen sturen ten aanzien van een verbonden partij is gekozen om te werken met toezichtsarrangementen. Hieronder leest u een nadere toelichting.

Aansturing van en toezicht op verbonden partijen in de praktijk

Het werken met toezichtsarrangementen houdt in dat het toezicht op verbonden partijen gebeurt op basis van verschillende 'arrangementen', die in zwaarte toenemen. Het laagste niveau wordt toegepast bij verbonden partijen waarvan de raad vindt dat het bestuurlijke en financiële risico laag is of laag/gemiddeld. Het hoogste niveau wordt toegepast bij verbonden partijen die de raad een hoog bestuurlijk en financieel risico toekent. Elk arrangement houdt een andere werkwijze ten aanzien van de betreffende verbonden partijen in, van een meer 'losse' benadering tot een strak toezicht. Het aantal arrangementen kan onderwerp van nadere discussie zijn. Omwille van de overzichtelijkheid kiezen wij er alsnog voor om met twee arrangementen (niveaus) te werken en deze de volgende kenmerken te geven:

Niveau 1: bestuurlijk en financieel risico is licht

Dit arrangement bestaat uit de volgende maatregelen/instrumenten:

- a. De verbonden partij is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen van de lokale begroting en het lokale jaarverslag.
- b. De begroting en de jaarrekening met accountantsverklaring van de verbonden partij, mits het gaat om een gemeenschappelijke regeling, worden opgenomen op de raadskalender van de raad, waardoor de verbonden partij ieder jaar in de raadsvergadering ter sprake komt.
- c. De raad maakt zienswijzen/bedenkingen kenbaar bij de begroting en de jaarrekening van de verbonden partij, mits die mogelijkheid is opgenomen in de gemeenschappelijke regeling.
- d. De raad stelt desgewenst vragen aan het college.
- e. Het college neemt het initiatief om de raad periodiek mondeling te informeren over nieuwe ontwikkelingen.

Niveau 2: bestuurlijk en/of financieel risico is normaal

Dit arrangement bestaat uit alle maatregelen die gelden bij toezichtsarrangement niveau 1 en aanvullend daarop:

- f. Bestuursrapportages van de verbonden partij die opgesteld worden als onderdeel van de P&C-cyclus van de verbonden partij worden ter kennisname gebracht van de raad (voor zo ver beschikbaar).
- g. Op verzoek van de raad geeft de verbonden partij (via of met betrokkenheid van het college) informatie op maat. Als gebruik gemaakt wordt van dit instrument kan het wenselijk zijn om regionaal draagvlak te zoeken voor de informatievraag.
- h. Bespreking door de raad van de kadernota die de verbonden partij in het kader van zijn P&C-cyclus opstelt, voordat deze wordt vastgesteld in het Algemeen Bestuur van de verbonden partij (voor zover dit agenda-technisch te realiseren valt en uiteraard alleen als er een kadernota wordt opgesteld).
- i. Elke agenda van de vergadering van het Algemeen Bestuur wordt met het collegeadvies dat het college hierover vanuit onze organisatie krijgt ter kennisname van de raad gebracht.
- j. Een jaarlijkse bijeenkomst van de raad met de directeur van de gemeenschappelijke regeling (eventueel samen met andere gemeenten).
- k. Het college overweegt een onderzoek ex artikel 213a Gemeentewet (doelmatigheid en doeltreffendheid) bij de verbonden partij te houden. Als gebruik gemaakt wordt van dit instrument kan het wenselijk zijn om regionaal draagvlak te zoeken voor dit onderzoek.
- l. Op verzoek van de raad kan een rekenkamercommissie-onderzoek worden gehouden. Als gebruik gemaakt wordt van dit instrument kan het wenselijk zijn om hier regionaal draagvlak voor te zoeken.

Bij verbonden partijen die in oprichting zijn of minder dan twee jaar bestaan is het goed om altijd het hoogste niveau aan te houden. Belangrijke voordelen van het werken met toezichtsarrangementen zijn:

- toezichtsarrangementen zijn 'eenzijdig': de raad bepaalt de arrangementen zonder instemming van de verbonden partijen;
- het werken met toezichtsarrangementen schept een duidelijk kader waarbinnen elke verbonden partij kan worden geplaatst, zonder dat steeds hoeft te worden teruggegrepen op afspraken die specifiek voor één verbonden partij gelden;
- afhankelijk van ontwikkelingen kan een verbonden partij een niveau hoger of lager worden geplaatst, zodat de raad steeds kan inspringen op de actualiteit;
- er wordt systematisch gestuurd op verbonden partijen, waarbij raad, rekenkamercommissie, college en organisatie ieder in samenhang hun eigen middelen kunnen inzetten;
- door het werken met toezichtsarrangementen kunnen raad en college de bestuurlijke energie zoveel mogelijk richten op de verbonden partijen die de raad voor het bereiken van onze lokale ambities het belangrijkste vindt en op de verbonden partijen die de raad het meest risicovol vindt. Dit geeft de ruimte om bedrijfsmatige taken zoveel mogelijk op afstand te zetten en onze aandacht zoveel mogelijk te richten op beleidsmatige verbonden partijen. Tegelijkertijd biedt dit de mogelijkheid om, als daar aanleiding toe is, een strakker toezicht op een uitvoeringsgerichte verbonden partij in te stellen.

Ontbreken financiële gegevens verbonden partijen 2016

Een aanvullende opmerking met betrekking tot de financiële gegevens van de verbonden partijen is gelegen in het feit dat ten tijde van het opstellen van deze paragraaf de jaarstukken 2016 van de afzonderlijke verbonden partijen nog niet zijn vastgesteld. De cijfers onder het kopje 'Financiële gegevens' zijn derhalve nog gebaseerd op de jaarstukken 2015 van de betreffende verbonden partij. Bij het opstellen van de begroting 2018 (zomer 2017) worden deze cijfers geactualiseerd aan de hand van de vastgestelde jaarstukken 2016 van de diverse verbonden partijen. De jaarstukken 2016 dienen allemaal, zoals staat opgenomen in de Wet gemeenschappelijke regelingen, voor 15 juli 2017 te zijn vastgesteld door het Algemeen bestuur van de verbonden partij. Voor de begroting 2018 geldt een deadline van 1 augustus 2017. In uw raadsvergaderingen van 8 juni 2017 worden deze stukken dan ook voorgelegd.

1. Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Burgemeester

Vestigingsplaats : Nijmegen

Doelstelling

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid (VRGZ) is een organisatie voor brandweezorg, geneeskundige hulpverlening en voorbereiding en coördinatie op het gebied van rampenbestrijding en crisisbeheersing.

De VRGZ zorgt voor een veilige regio, waarin rampen en crises zo goed mogelijk voorkomen en bestreden worden en de inwoners kunnen rekenen op snelle en goede geneeskundige hulpverlening en brandweezorg. Dit doet zij samen met de achttien gemeenten in Gelderland-Zuid, de politie en andere lokale, regionale en landelijke partijen.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid werkt in de beleidsvelden van de risicobeheersing en de rampenbestrijding en crisisbeheersing veel samen met externe partners. Het gaat dan met name om gemeenten, politie, Rijkswaterstaat, Waterschap Rivierenland, Defensie, de provincie Gelderland en de GGD Gelderland-Zuid.

Het samenwerkingsverband behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid door uitvoering te geven aan:

- ◆ het onder alle omstandigheden bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde uitvoering van werkzaamheden ter zake van het voorkomen, beperken en bestrijden van brand, het beperken van brandgevaar, het voorkomen en beperken van ongevallen bij brand en alles wat daarmee verband houdt, het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand, het beperken en bestrijden van ongevallen en rampen en het bevorderen van een goede hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- ◆ het doelmatig organiseren, coördineren en (laten) uitvoeren van het vervoer van zieken en ongevalsslachtoffers, de registratie daarvan en het bevorderen van adequate opname van zieken en ongevalsslachtoffers in ziekenhuizen of andere instellingen voor intramurale zorg;
- ◆ het voorbereiden en bewerkstelligen van een doelmatig georganiseerde en gecoördineerde geneeskundige hulpverlening bij rampen;
- ◆ het inventariseren en analyseren ten behoeve van de deelnemende gemeenten van gemeentegrensoverschrijdende risico's op het gebied van de fysieke veiligheid;
- ◆ het adviseren van de deelnemende gemeenten op het gebied van hulpverlening en veiligheid.

De sector GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio)

Sector GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio) draagt zorg voor de advisering, coördinatie en aansturing van de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen. De GHOR is evenals het Veiligheidsbureau een netwerkorganisatie die er samen met haar ketenpartners (waaronder ziekenhuizen, huisartsen, ambulancedienst, GGD, GGZ) voor zorgt dat de geneeskundige hulpverlening voor, tijdens en na een ongeval, dreigende crisis of ramp adequaat geregeld is.

Sector Brandweer

Sector Brandweer is verantwoordelijk voor de uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van specialistisch brandweerwerk en externe veiligheidsregelgeving. Voorbeelden hiervan zijn het waarschuwen van de bevolking, het verkennen van gevaarlijke stoffen, het verrichten van ontsmettingen en het grootschalig optreden, het Vuurwerkbesluit en het BRZO. Tevens zijn de aanschaf en het beheer van regionaal brandweermaterieel en het beheer van het door het Rijk in bruikleen verstrekte materieel een verantwoordelijkheid van de sector Brandweer. Daarnaast worden de lokale brandweerkorpsen ondersteund bij de preparatie, preventie en de nazorg. De sector Brandweer is het regionaal kenniscentrum op het gebied van brandpreventie, externe veiligheid en industriële veiligheid.

Sector Meldkamer

De gemeenschappelijke meldkamer (GMK) is onderdeel van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid. Centralisten van ambulance, brandweer en politie zitten fysiek bijeen en nemen rechtstreeks de meldingen aan die via alarmnummer 112 binnenkomen.

Sector Veiligheidsbureau

In het Veiligheidsbureau werken medewerkers van brandweer, GHOR, gemeenten, politie, Defensie, de provincie Gelderland en het Waterschap Rivierenland samen aan het ontwikkelen, organiseren, borgen en coördineren van multidisciplinaire plannen en processen die nodig zijn voor een professionele rampenbestrijdings- en crisisbeheersingsorganisatie.

Sector Regionale Ambulancevoorziening

Sector RAV (regionale ambulancevoorziening) exploiteert het ambulancevervoer in de regio. De RAV beschikt over ambulances en motoren die zijn gestationeerd op meerdere ambulancestandplaatsen in de regio. Deze worden zo snel en efficiënt mogelijk ingezet voor ambulancehulpverlening. De kosten van de ambulancevoorziening worden volledig gedragen door de zorgverzekeraars.

Financieel belang

De kosten van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid worden gedragen door bijdragen van het Rijk, bijdragen van Provincie, bijdragen van zorgverzekeraars en bijdragen van gemeenten. De verdeling van de algemene kosten, alsmede de specifieke kosten, die gemaakt worden ten behoeve van de deelnemende gemeenten, geschiedt naar evenredigheid van het aantal inwoners. Met betrekking tot het onderdeel brandweer, als gevolg van de regionalisering van de brandweer die in 2013 heeft plaatsgevonden, is de verdeling van de kosten nog grotendeels gebaseerd op historische kosten. In 2015 is voor dit onderdeel onderzoek gedaan naar een meer toekomstbestendige verdeelsleutel. De nieuwe verdeelsleutel doet recht aan de meerkernige plattelandsgemeenten. De nieuwe verdeelsleutel is meegenomen bij de begroting 2017.

De VRGZ heeft in de begroting 2016 van de VRGZ rekening gehouden met een totale gemeentelijke bijdrage van € 34.290.269, waarvan het deel voor Neder-Betuwe een bedrag betreft van € 1.500.285.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
Eigen vermogen	6.023.000	5.881.000
Vreemd vermogen	<u>68.611.000</u>	<u>46.070.000</u>
Totaal	74.634.000	51.951.000

Exploitatieresultaat 2015: € 357.000 positief

Ontwikkelingen

Regionale Ambulancevoorziening (RAV)

Het nieuwe financieringsstelsel voor de RAV is per 1 januari 2014 in werking getreden. De bekostiging van de RAV geschiedt uit de opbrengsten die vanuit het ambulancevervoer worden gegenereerd. Daartoe worden jaarlijks met zorgverzekeraars afspraken gemaakt over de te realiseren productie, alsmede het daarvoor geldende budget. De wijziging van het financieringsstelsel betekent een budgetafname van in totaal € 80.000, te realiseren in een termijn van twee jaren. Op dit moment voldoet de RAV niet aan het gewenste niveau van 95% van de spoedritten binnen de 15 minuten. Omdat de RAV wordt bekostigd door de zorgverzekeraars, is de RAV in gesprek met de zorgverzekeraars voor een budgetuitbreiding. Op dit moment ligt het gemiddelde van de spoedritten binnen de 15 minuten in Gelderland-Zuid op 93%. Mede door de budgetuitbreiding is het doel om de 95% weer te halen over het jaar 2018.

Doorontwikkeling brandweer

In de 'Visie op de brandweezorg Gelderland-Zuid' heeft het algemeen bestuur die richting ook vastgesteld. Met als hoofdlijnen het verschuiven naar de voorkant, anders kijken naar repressie, differentiatie en sturen op risico's met een vernieuwd dekkingsplan. Het algemeen bestuur heeft tijdens de thema-avond op 27 januari 2015 een aantal uitgangspunten en aandachtspunten meegegeven voor de doorontwikkeling van de brandweer. Op grond van deze bestuurlijke uitgangspunten en enkele organisatorische principes, zou de brandweer medio 2015 komen tot een nieuw voorstel voor de inrichting van de brandweerorganisatie in de Veiligheidsregio Gelderland Zuid, de Brandweezorgplan. Dit plan wordt eind 2017 opgeleverd. Hierin worden risico's in samenhang benaderd, dus vanuit risicobeheersing én incidentbestrijding. In dit plan staat beschreven hoe de brandweer invulling gaat geven aan de visie om risico gestuurde brandweezorg te realiseren. Een onderdeel van het Brandweezorgplan is het dekkingsplan. Het dekkingsplan is eind 2016 geactualiseerd.

Sector Gemeenschappelijke Meldkamer

In 2011 heeft het kabinet besloten tot schaalvergroting van de meldkamers in Nederland. In 2012 is besloten dat terug wordt gegaan naar 10 gemeenschappelijke meldkamers. Voor de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid betekent dit dat de huidige Gemeenschappelijke Meldkamer (GMK) gaat fuseren met de GMK's van de veiligheidsregio's Twente, IJsselland, Noord- en Oost-Gelderland en Gelderland-Midden (de politieregio Oost-Nederland). Eind 2013 heeft het bestuur van de Veiligheidsregio ingestemd met een transitieakkoord. In dit akkoord werden de belangrijkste uitgangspunten voor de fusie van de meldkamers beschreven, alsmede de financiële consequenties ervan. Zoals het er nu naar uitziet zal de samenvoeging van de meldkamers in Oost-Nederland in 2019 plaatsvinden.

2. Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD) Gelderland-Zuid

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Nijmegen

Doelstelling

Wie gezond is, leeft meestal prettiger en doet makkelijker mee in de samenleving. En goed kunnen meedoen op het gebied van werk, opleiding, sport of op ander terrein bevordert de gezondheid. Om daar verder op te bouwen moet de basis stevig zijn. Dat wil zeggen: handhaven van een gezonde leefomgeving, voorkomen van ziekten en zorgen dat die zo snel mogelijk worden opgespoord en bestreden. Maar ook samenwerken met anderen buiten het gezondheidsdomein. Zoals met bedrijven en met organisaties actief op het terrein van werk, opleiding en sport. Daarmee is de doelstelling van GGD Gelderland Zuid het bewaken en bevorderen van de gezondheid van de bewoners in het werkgebied.

Financieel belang

De verwachte gemeentelijke bijdrage voor de begroting 2016 GGD, is op het moment van samenstellen van deze paragraaf verbonden partijen nog in concept. Deze is t.o.v. 2015 fors gestegen aangezien in de begroting 2016 nu ook de JGZ 0-4 jaar ondergebracht is bij de GGD (voorheen STMG) en Veilig Thuis. Vanuit de primaire begroting 2016 van de GGD is voor Neder-Betuwe rekening gehouden met een bijdrage van € 1.076.094. Aanvullend is sprake van de ontwikkeling van diverse onderdelen waarvoor in 2016 begrotingswijzigingen zijn vastgesteld (WMO toezicht € 2.352, IKB € 19.279, Cao € 15.161 en Veilig Thuis € 43.594).

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
Eigen vermogen	937.000	2.809.000
Vreemd vermogen	<u>3.991.000</u>	<u>5.173.000</u>
Totaal	<u>4.928.000</u>	<u>7.982.000</u>

Exploitatieresultaat 2015: € 173.000 negatief

Ontwikkelingen

De fusie tussen de GGD Regio Nijmegen en de GGD Rivierenland is helemaal afgerond, maar op sommige terreinen zal de werkwijze nog iets verder op elkaar afgestemd worden. Zo zal ook de financiering van Veilig Thuis nog verder geharmoniseerd worden. Veilig Thuis zal verder doorontwikkeld worden om de problemen die bij het starten zijn ontstaan structureel aan te pakken. Ook zal de GGD de meerjarenstrategie verder gaan uitvoeren. In deze strategie is beschreven dat de GGD wil aansluiten bij de burger, inzetten op kwetsbare burgers en wil omvormen tot een netwerkorganisatie. Daarnaast blijven de rollen van de GGD van toezichthouder, crisesorganisatie en kennis- en expertiseorganisatie onveranderd.

3. Gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Tiel

Doelstellingen

Regio Rivierenland is een samenwerkingsverband van tien gemeenten in de Betuwe, de Bommelerwaard en het westen van het Land van Maas en Waal. Op basis van het principe van verlengd lokaal bestuur werken wij via Regio Rivierenland samen op tal van beleidsterreinen. De andere deelnemende gemeenten zijn Buren, Culemborg, Geldermalsen, Lingewaal, Maasdriel, Neerijnen, Tiel, West Maas en Waal en Zaltbommel.

Regio Rivierenland heeft de visie voor de komende jaren vastgelegd in het Ambitiedocument 2016-2020 Regio Rivierenland, waarin de focus ligt op de drie regionale speerpunten Agribusiness, Economie en Logistiek en Recreatie en Toerisme. Daarnaast werken we via Regio Rivierenland samen op beleidsterreinen waar wij samenwerking van toegevoegde waarde zien voor het verwezenlijken van onze lokale ambities en op terreinen waar de rijks- of provinciale overheid willen dat wij als gemeenten samenwerken.

Regio Rivierenland werkt aan belangenbehartiging op de volgende beleidsonderwerpen: algemeen bestuur, verkeer, vervoer en waterstaat, economische zaken, ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, milieu, onderwijs, cultuur, recreatie, volksgezondheid, sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening. Door samen te werken met de andere Rivierenlandse gemeenten kunnen we:

- (1) grote uitdagingen het hoofd bieden;
- (2) Rivierenland positioneren als een interessant gebied voor (binnen- en buitenlandse) investeerders en toeristen;
- (3) krachtig lobbyen en samenwerken binnen de FruitDelta Rivierenland;
- (4) efficiënt omgaan met mensen en middelen.

Regio Rivierenland ondersteunt de samenwerking van gemeenten bij beleidsvorming en belangenbehartiging ten aanzien van alle programma's uit onze begroting. De samenwerking via Regio Rivierenland valt volledig binnen de kaders die de raad stelt. Naast beleidsmatige taken richt Regio Rivierenland zich ook op uitvoeringstaken. Dit gebeurt via het onderdeel contractgestuurde dienstverlening.

Regio Rivierenland heeft een Algemeen Bestuur (AB) en een Dagelijks Bestuur (DB). Het Algemeen Bestuur bestaat uit tien leden en wordt voorgezeten door de onafhankelijke Regio-voorzitter die door de gemeenteraden gezamenlijk is benoemd. De AB-leden zijn bestuurders uit de tien colleges. Uit de leden van het Algemeen Bestuur worden de leden van het Dagelijks Bestuur gekozen. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de voorzitter en vier leden van het Algemeen Bestuur.

Regio Rivierenland heeft een informatieve website met een onderdeel dat specifiek voor raadsleden is ontwikkeld: www.regiorivierenland.nl. Hier leest u de antwoorden op veel door raadsleden gestelde vragen, onder meer over de terreinen waarop de regionale samenwerking plaatsvindt, maar ook over de financiële aspecten en over de rol van de raden in de regionale samenwerking.

Financieel belang

De bijdragen van de aangesloten gemeenten zijn grotendeels gebaseerd op het inwoneraantal. Voor de bijdrage 2016 is het uitgangspunt de inwoneraantallen per 1 januari 2015. De totale gemeentelijke bijdrage bedraagt voor 2016 € 1.738.000. Dit is ten opzichte van de begroting 2015 een marginale bijstelling van in totaal € 38.000 (-2,1%). Dat de begroting 2016 van Regio Rivierenland geen stijging laat zien komt enerzijds door het gegeven dat er geen nieuw beleid in is opgenomen en anderzijds dat de stijgingen voortkomend uit bestaand beleid (afbouw compensatie Avri-kostenverdeelssystematiek en de werkbudgetten voor de speerpuntberaden) geheel worden gedekt door interne kostenbesparingen binnen de gemeenschappelijke regeling.

Het aandeel van de gemeentelijke bijdrage voor Neder-Betuwe betreft voor 2016 € 166.259. U dient wel te beseffen dat de gemeentelijke bijdrage van € 166.259 exclusief de afzonderlijke dienstverleningsovereenkomsten (DVO) zoals bijvoorbeeld de uitbesteding van leerplicht betreft.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
Eigen vermogen	3.506.000	3.829.000
Vreemd vermogen	48.147.000	39.611.000
Totaal	51.653.000	43.440.000

Exploitatieresultaat 2015: € 69.000 positief (exclusief voordeel € 196.000 op exploitatie panden Regio Rivierenland). In totaliteit is op basis van de jaarstukken Regio Rivierenland 2015, aangevuld met het exploitatieresultaat van de panden een bedrag uitgekeerd aan de deelnemende gemeenten ter hoogte van € 265.000.

Ontwikkelingen

Beleidsmatige samenwerking

In de beleidsmatige samenwerking via Regio Rivierenland ligt de focus op de drie regionale speerpunten. Deze speerpunten hebben een sterke economische inborst, maar raken ook aan ruimtelijke en sociale opgaven. Onder het speerpunt Agribusiness zetten we in om agribusiness-centra te ontwikkelen voor innovatie en kennis op het gebied van onder andere productontwikkeling, biobased- en circulaire economie en duurzame energie. Verder proberen we om vraag en aanbod van arbeid op elkaar af te stemmen, om agribusiness met de samenleving te verbinden en zeker ook om ruimte te scheppen in overheidsbeleid en regelgeving voor bedrijvigheid. De activiteiten van Greenport Gelderland en het Laanboompact zijn onderdeel van dit speerpunt.

Binnen het speerpunt Economie en Logistiek is het de bedoeling om innovatieve concepten en centra te ontwikkelen om transport en logistiek slimmer, sneller en schoner te maken met aandacht voor technologische ontwikkeling en duurzaamheid. Ook stemmen we vraag en aanbod van arbeid op elkaar af, zetten we ons in om een Regionaal Ontwikkel Bedrijf op te richten om ondernemers te faciliteren én om ons te kunnen richten op kwalitatieve opgaven. Tot slot streven we binnen dit speerpunt ernaar om het kwaliteitsnetwerk goederenvervoer te verbeteren, te streven naar optimale bereikbaarheid en naar de juiste samenwerkingsverbanden. Stichting Logistieke Hotspot Rivierenland maakt onderdeel uit van dit speerpunt.

De inzet in het speerpunt Recreatie en Toerisme ligt in de oprichting van een platform voor verbinding, inspiratie en innovatie rondom bepaalde thema's. Ook binnen dit speerpunt proberen we vraag en aanbod van arbeid op elkaar af te stemmen. Verder gaan we proactief het toeristisch aanbod stimuleren dat inspeelt op de sterke punten van de regio en proberen we ruimte te scheppen in overheidsbeleid en regelgeving voor bedrijvigheid. Voor alle speerpunten zijn lobby bij nationale en Europese overheden, 'branding' van het merk Rivierenland en de betrokkenheid van maatschappelijke partners belangrijke elementen.

Om samen invulling te geven aan het ambitiedocument gaan we op zoek naar partners. Dit kunnen ondernemers, onderwijs- of kennisinstellingen en/of ondernemende burgers en maatschappelijke organisaties zijn. Door samen te werken in wisselende, flexibele coalities en op basis van gedeelde ambities en energie komen betere oplossingen tot stand voor vraagstukken. Wij zien meerwaarde in gelegenheidsallianties die vanuit authenticiteit en verscheidenheid een gezamenlijk doel nastreven. Wij willen actief en creatief werken aan het ontwikkelen van het gebied en een impuls geven aan innovatieve initiatieven. De rol van de gemeenten is hierbij faciliterend en samenwerkend en verbindend waarbij we ons richten op vernieuwing met respect voor het bestaande.

Bestuurlijk is Regio Rivierenland een samenwerkingsverband. Dit betekent niet dat samenwerking zich tot de regio Rivierenland alleen moet beperken. Zo blijkt uit onderzoek dat de regio Rivierenland deel uitmaakt van meerdere regionale economische systemen. Het gedeelte tussen de Waal, de Lek en Neder-Rijn in de regio Rivierenland is een duidelijk regionaal functionerend economisch systeem. De gemeenten in de Bommelerwaard zijn qua regionaal economisch systeem gericht op Noord-Brabant. Ook op bestuurlijk niveau hebben zij samenwerkingsverbanden met 's Hertogenbosch en 'de Kennis A2' tussen Utrecht en Eindhoven. Gemeente West-Maas en Waal is onderdeel van het regionaal economische systeem rondom Nijmegen. Als regio en ook als individuele gemeente kunnen we op diverse terreinen (zoals bijvoorbeeld bedrijventerreinen) samenwerken met gemeenten, regio's en partners binnen en buiten onze eigen regio, om zo onze ambities te bereiken.

Ook werken we via Regio Rivierenland samen om het groeiend aantal verantwoordelijkheden op sociaal terrein op een goede wijze te kunnen opvangen. Regio Rivierenland is namens de deelnemende gemeenten het aanspreekpunt voor de provincie Gelderland als het gaat om subsidies voor activiteiten die gericht zijn op de aansluiting tussen jeugdbeleid en jeugdzorg. Daarnaast stemmen de gemeenten met elkaar af over de toekomst van de relatie tussen wonen en zorg. De transities in het sociaal domein en de vergrijzing hebben namelijk aanzienlijke consequenties voor deze relatie.

De gemeenten maken via Regio Rivierenland aanspraak op aanzienlijke externe geldstromen. De provincie en andere externe partijen brengen een veelvoud van de gemeentelijke bijdragen in projecten en activiteiten in en helpen daarmee ook onze ambities waar te maken. Tot 2016 kwam de grootste subsidiestroom via het met de provincie Gelderland afgesloten Regiocontract, waarvan concrete projecten zijn gerealiseerd. De voortgang op projectniveau kon via de website van Regio Rivierenland gevolgd worden. Het Regiocontract 2012-2016 is inmiddels beëindigd. Voor de (publiek-) private initiatieven kunnen we ons dus niet meer beroepen op financiering (door de provincie Gelderland) vanuit het Regiocontract, zoals de voorgaande jaren. Er is geen alternatief voor het Regiocontract in de plaats gekomen. Wij moeten nu zélf zorgen dat de geldpot voor de (publiek-) private initiatieven wordt gevuld. Inmiddels hebben alle gemeenteraden ingestemd met het instellen van een Regionaal Investeringsfonds (RIF). Essentie van het Investeringsfonds is dat door middel van cofinanciering wordt bijgedragen aan initiatieven uit de markt die een stimulans kunnen zijn voor de drie ambities en die niet op een reguliere wijze de financiering rond krijgen. Het Regionaal Investeringsfonds zal op 1 april 2017 van start gaan..

Samenwerking op uitvoeringszaken: contractgestuurde dienstverlening

Gemeenten doen op een aantal terreinen een beroep op Regio Rivierenland die hiermee voor hen een specialistische functie vervult. Het uitgangspunt voor de inzet bij gemeenten is de inhoudelijke kennis van de materie en professionaliteit op het onderwerp. De gemeenten beslissen zelf van welke diensten zij gebruik willen maken en in welke mate. De contractgestuurde dienstverlening heeft betrekking op de volgende vier onderwerpen:

Inkoopbureau

Het Inkoopbureau adviseert over complexe inkoop- en aanbestedingstrajecten (beleid, proces en functie). Het organiseren, begeleiden en uitvoeren van inkopen en aanbestedingen behoort tot de vaste werkzaamheden. Ook derden kunnen gebruik maken van deze dienstverlening.

Leerplicht

Het team Leerplicht beheert voor de deelnemende gemeenten Buren, Culemborg, Geldermalsen, Neder-Betuwe, Neerijnen,

West Maas en Waal en Zaltbommel de gezamenlijke leerplichtadministratie. Ook de uitvoering van de leerplicht en het opmaken van processen-verbaal behoren tot het takenpakket. Daarnaast zijn leerplichtambtenaren met de bevoegdheid van buitengewoon opsporingsambtenaar voor het opmaken van processen-verbaal ingehuurd bij gemeenten die niet deelnemen in de samenwerking. De verdeling van taken is zodanig dat elke gemeente in principe een eigen leerplichtambtenaar heeft; daarnaast is vervanging van elkaar afgesproken.

Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters

Het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters (RMC) heeft als taak voor de deelnemende gemeenten jongeren tussen de 18 en 23 jaar in beeld te krijgen die voortijdig stoppen met school en geen startkwalificatie hebben. Het team RMC biedt hulp om een passende opleiding te vinden. Dit team wordt volledig door het Rijk betaald.

Sociale recherche

Het team Sociale recherche vormt een belangrijke schakel in de handhavingsketen van de sociale zekerheid. Naast opsporing van fraude op verzoek van de deelnemende gemeenten is het team ook in te zetten bij fraudepreventie. Het team Sociale recherche bestaat uit ervaren en goed opgeleide sociaal rechercheurs die allemaal buitengewoon opsporingsambtenaar zijn. Verder is het team toegerust met een uitgebreid scala aan technische hulpmiddelen.

4. AVRI

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Het AB bestaat uit 10 personen, zijnde een wethouder of een raadslid. De gemeenteraad van Neder-Betuwe wijst een afgevaardigde aan (met een plaatsvervanger) die zitting neemt in dit gremium.

Vestigingsplaats : Geldermalsen.

Doelstelling:

De Avri heeft als doelstelling het zo efficiënt mogelijk, tegen zo laag mogelijke kosten en op een duurzame wijze inzamelen en (laten) verwerken van huishoudelijke afvalstoffen binnen de regio Rivierenland. Deze activiteit betreft een gedelegeerde publieke taak. Daarnaast voert Avri bedrijfsmatige activiteiten uit. Voor enkele regionale gemeenten draagt Avri zorg voor de openbare ruimte op grond van afzonderlijk afgesloten DVO's.

Financieel belang

Als lid van de Gemeenschappelijke Regeling Avri is gemeente Neder-Betuwe voor een tiende deel financieel verantwoordelijk voor Avri. Voor de GR Avri zijn leningen aangegaan bij de Bank Nederlandse Gemeente waarvoor Neder-Betuwe voor een evenredig deel borg staat. Mocht de gemeente hierop worden aangesproken, zal compensatie via de afvalstoffenheffing plaatsvinden. Tevens heeft de GR Avri een minderheidsaandeel in de ARN, de verbrandingsinstallatie in Weurt.

Financiële gegevens verbonden partij

De begroting van de GR Avri sluit in principe aan op de financiële middelen die vanuit de regionale afvalstoffenheffing worden gegenereerd. Incidenteel worden extra kosten gecompenseerd vanuit een vereveningsvoorziening Afvalstoffenheffing. Balansgegevens 2016 zijn nog niet definitief bekend aangezien de eerste jaarstukken van een verzelfstandigde Avri (per 1 januari 2016) nog dient te worden vastgesteld op moment van opstellen van deze paragraaf.

Ontwikkelingen

Avri is in 2015 een zelfstandige Gemeenschappelijke Regeling geworden. Voorheen was Avri nog een dienstonderdeel van de gemeenschappelijke regeling Regio Rivierenland. Ontwikkelingen die binnen de GR Avri plaatsvinden, bestaan uit het verzorgen van taken en diensten van deelnemende gemeenten en uitvoeren van gespecialiseerde taken binnen diezelfde gemeenten via dienstverleningsovereenkomsten.

Omdat Avri inmiddels meer grondstoffen inzamelt dan afval, wordt de afhankelijkheid van een schommelende wereldmarkt steeds groter waardoor er in een jaarlijkse begroting relatief grote fluctuaties op kunnen treden.

Vanaf 2016 vindt een doorvertaling plaats van het landelijke afvalprogramma VANG (Van Afvalstof Naar Grondstof) naar Regionaal beleid. Door de deelnemende gemeenten zal een principiële keuze worden gemaakt voor een nieuw inzamelingsstelsel waarmee de verscherpte eisen en normen ten aanzien van het scheidingspercentage kan worden bereikt. Ook zal door Avri geïnvesteerd worden in een nieuwe onderliggende ICT infrastructuur om bedrijfsmatig meer grip te krijgen.

5. Omgevingsdienst Rivierenland (ODR)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Tiel

Doelstelling

Rijk, provincie en gemeenten willen de kwaliteit van vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van bouwen, ruimtelijke ordening en milieu verbeteren. Daartoe is de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR) opgericht.

De ODR is eigendom van de tien gemeenten binnen de Regio Rivierenland en de provincie Gelderland. De ODR voert voor de gemeente Neder-Betuwe alle vergunningverlenings-, toezicht en handhavingstaken op het gebied van bouwen en milieu.

Nadat in 2013 de uitvoering van de milieutaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving is overgegaan naar de Omgevingsdienst Rivierenland (ODR), heeft de gemeente tevens per 1 juni 2015 de bouwtaken ondergebracht bij de ODR. Volgend uit de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) is voor 2016 een werkprogramma vastgesteld, waarin een overzicht is gegeven van alle producten die de gemeente Neder-Betuwe afneemt van de ODR.

Financieel belang

De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan de ODR betreft een bijdrage voor het uitvoeren van alle vergunningverleningstaken, toezicht en handhavingstaken op het gebied van de Wabo (bouwen en milieu)

De totale gemeentelijke bijdrage die in de begroting ODR 2016 is opgenomen betreft een bedrag van € 12.791.809, waarvan de gemeentelijke bijdrage Neder-Betuwe een bedrag betreft van € 557.565.

Als gevolg van voornoemde overdracht van bouwtaken per 1 juni 2015 is deze bijdrage in de bestuursrapportage 2016 ODR bijgesteld naar € 1.152.037.

De ODR heeft als taakstelling meegekregen om de komende jaren efficiencywinst te genereren.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
Eigen vermogen	1.118.177	1.289.964
Vreemd vermogen	<u>1.461.882</u>	<u>1.888.833</u>
Totaal	2.580.059	3.178.797

Exploitatieresultaat 2015: € 417.204 positief

Ontwikkelingen

De gemeente Neder-Betuwe en de ODR stellen jaarlijks een werkprogramma vast. Dit is een bevoegdheid van het college. In dit werkprogramma wordt een overzicht gegeven van alle diensten die de gemeente Neder-Betuwe dat jaar afneemt van de ODR. Eind 2016 zijn de voorbereidingen voor het werkprogramma 2017 gestart.

6. Regionaal Archief Rivierenland (RAR)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén college- en één raadslid

Vestigingsplaats : Tiel

Doelstelling

Het Regionaal Archief Rivierenland is het historisch informatie- en documentatiecentrum voor de gemeenten Tiel, Buren, Culemborg, Geldermalsen, Neerijnen, Neder-Betuwe, Zaltbommel en Maasdriel. Het doel is het gemeenschappelijk beheren van de archiefbewaarpplaats (en) van de deelnemers en van de naar die archiefbewaarpplaats(en) overgebrachte archiefbescheiden, alsmede het toezicht op het beheer van de niet naar die archiefbewaarpplaats (en) overgebrachte archiefbescheiden. Naast het verlenen van diensten geeft men les aan scholen en groepen en organiseert het RAR thema tentoonstellingen.

Financieel belang

De kosten van het Regionaal Archief Rivierenland worden grotendeels gedragen door bijdragen van de deelnemende gemeenten en bijdragen van Waterschap Rivierenland. De verdeling van de algemene kosten, alsmede de specifieke kosten, die gemaakt worden ten behoeve van de deelnemende gemeenten, geschieden naar evenredigheid van het aantal inwoners.

In de begroting 2016 RAR is opgenomen een totaal gemeentelijke bijdrage van € 2.003.562, waarvan opgenomen als gemeentelijke bijdrage voor Neder-Betuwe van € 218.871

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
Eigen vermogen	627.170	620.746
Vreemd vermogen	<u>9.295.887</u>	<u>9.395.735</u>
Totaal	9.923.057	10.034.614

Exploitatieresultaat 2015: € 111.499 positief

Ontwikkelingen

Uitbreiding archiefdepot

Na de samenvoeging van het RAR en SAB zijn de archieven van het Streekarchief Bommelerwaard toegevoegd aan de depots in Tiel. De restcapaciteit verminderde en uitbreiding met één archiefdepot is nodig. Het Algemeen Bestuur heeft hiertoe besloten in 2015 en uitvoering zal plaatsvinden in 2017/2018.

Jaarstukken 2015

In de zienswijze van 10 juni 2016 over het positieve saldo 2015 sprak de gemeenteraad zijn voorkeur uit om dit saldo verdelen over de bekostiging van het verbetertraject, een taakstellende bezuiniging voor 2016 en een reservering voor vervoegde aflossing van een lening. Het Algemeen Bestuur van het RAR besloot op 23 juni 2016 conform.

KPI vragenformulier

Om gemeenten te helpen het versterken van de door de Wet Revitalisering generiek toezicht ingevoerde horizontale verantwoording vorm te geven is het invullen van Kritische Prestatie Indicatoren geïntroduceerd, ook op het gebied van informatiebeheer. In 2016 scoorde Neder-Betuwe 90 % groen wat een goed resultaat genoemd kan worden.

Archiefverordening en Calamiteitenplan archieven

In 2016 werden vastgesteld door de raad de Archiefverordening 2016 Neder-Betuwe en door het college het Calamiteitenplan archieven. Beide documenten werden vooraf aan het RAR voorgelegd om advies.

Jaarverslag 2015

Over het jaarverslag 2015 inzake het beheer van archiefbescheiden is de raad door de brief van 8 november 2016 (Z/16/040018/uit 16/66589 geïnformeerd.

7. Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Kerk-Avezaath

Doelstelling

Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het gebied, zulks met bestemming van het landschappelijk karakter. Middels aandeelhouderschap in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied (met handelsnaam Uit@waarde) wordt getracht deze doelstelling te realiseren. Voor alle duidelijkheid; het recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal is voor de gemeente Neder-Betuwe de verbonden partij en niet de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied. De B.V. recreatiemaatschappij is een verbonden partij voor het recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal.

Financieel belang

De provincie en gemeenten hebben in het kader van de verzelfstandiging die in 1999 heeft plaatsgevonden (ontstaan B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied met handelsnaam Uit@waarde) hun bijdragen in de exploitatietekorten afgekocht met als uitgangspunt dat de nieuwe organisatie zichzelf moet bedruipen.

De gemeente Neder-Betuwe heeft in 2008 voor de laatste maal een afkoopsom betaald (€ 158.000) aan recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal en levert vanaf 2009 geen financiële bijdrage meer.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	6.850	6.853
Totaal	6.850	6.853

Exploitatieresultaat 2015: € 0

Ontwikkelingen

In de jaarrekening van het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal zijn uitsluitend nog de waarde van de deelnemingen in de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied en Avezaath B.V. verantwoord. Alle operationele activiteiten met financiële consequenties worden door de B.V. Recreatiemaatschappij Rivierengebied uitgevoerd zodat er in de administratie van het Recreatieschap Nederrijn, Lek en Waal geen mutaties meer plaatsvinden.

8. Werkzaam Rivierenland

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Eén collegelid

Vestigingsplaats : Tiel

Doelstelling

Werkzaam voert voor de deelnemende gemeenten de Participatiewet (met uitzondering van de bijzondere bijstand), de Wet Participatiebudget, het Besluit bijstandverlening zelfstandigen, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen, de Wet sociale werkvoorziening en de SUWI-wet uit.

Voor Neder-Betuwe voert Werkzaam enkel de Wet sociale werkvoorziening uit.

Financieel belang

Voor 2016 waren er eenmalige middelen opgenomen voor de opstartkosten van de Werkzaam welke gedekt werden uit de reserve van Lander. Voor bedrijfsvoeringskosten is een structurele bijdrage opgenomen in de begroting die geleidelijk aan daalt. De rijkssubsidie voor de uitvoering van de WSW is één op één overgemaakt naar de Werkzaam ten bate van bekostiging van de salariskosten van inwoners met een SW-dienstverband.

Financiële gegevens verbonden partij

De balansgegevens zijn nog niet bekend. De eerste jaarstukken (2016) van de Werkzaam dienen nog vastgesteld te worden.

Ontwikkelingen

Op 1 januari 2016 ging Werkzaam van start. Vanaf dat moment neemt de Werkzaam de operationele taken van de gemeenschappelijke regeling Lander over. Neder-Betuwe neemt enkel deel aan de Werkzaam voor de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (voormalig Lander). De overige zaken rondom werk en inkomen worden samen met de gemeente Buren uitgevoerd.

9. Industrieschap Medel

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Algemeen bestuur : Burgemeester, één wethouder en twee raadsleden

Vestigingsplaats : Tiel

Doelstelling

Het industrieschap Medel heeft als doel de economische ontwikkelingen in de regio en onze gemeente te bevorderen door middel van het ontwikkelen en exploiteren van het bedrijventerrein Medel. Deze ontwikkeling wordt vormgegeven in gezamenlijkheid met de gemeente Tiel binnen de Gemeenschappelijke Regeling Industrieschap Medel middels het participeren, voorbereiden en ondersteunen in het Dagelijks en Algemeen Bestuur van het Industrieschap, alsmede toetsen en beoordelen van ontwikkelingen die ons grondgebied raken.

Financieel belang

De gemeenten Tiel en Neder-Betuwe participeren in principe op gelijke basis. Indien door het Algemeen Bestuur van industrieschap Medel een batig of een nadelig saldo over enig jaar ten goede aan, dan wel ten laste van de deelnemers wordt gebracht, dan geschiedt dit voor gelijke delen.

Per 1 november 2013 is Industrieschap Medel een geldlening aangegaan bij de Nederlandse Waterschapsbank N.V. ter grootte van € 2.500.000,=, met een looptijd tot 1 november 2023. De beide deelnemende gemeenten staan hiervoor – conform de gemeenschappelijke regeling – ieder garant voor 50%.

Voor de overige door Medel aangegeane leningen is geen garantstelling afgegeven.

Er zijn in het eerste halfjaar van 2016 twee nieuwe leningen aangegaan voor de komende 2 jaar (de looptijd van de GREX Medel 1 is nog 4,5 jaar). De gemiddelde rente van alle lopende leningen ligt op circa 1,97%. Alle kortlopende leningen zijn vervangen door langlopende leningen waardoor de risico's op mogelijk hogere rentes op de middellange termijn nagenoeg is uitgesloten.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	<u>39.495.375</u>	<u>42.199.864</u>
Totaal	39.495.375	42.199.864

Exploitatieresultaat 2015: € 0

Ontwikkelingen

Jaarlijks vindt actualisatie van de grondexploitatie van Industrieschap Medel plaats. De grondexploitatie wordt jaarlijks na instemming door het Dagelijks Bestuur aan de raad aangeboden om wensen en bedenkingen kenbaar te maken, waarna deze door het Algemeen Bestuur – rekening houdend met de wensen en bedenkingen van de raad – wordt vastgesteld.

In 2016 is een PIP plan in procedure gebracht voor de totale afronding van Medel. De verwachting is dat het bestemmingsplan in de 1e helft 2017 onherroepelijk zal zijn. Op dat moment zal er circa 52 hectare nieuw uitteefbaar bedrijventerrein beschikbaar zijn. In 2016 zijn gronden aangekocht die vallen binnen deze 52 hectare.

Voor Medel zijn in 2016 twee grondexploitaties opgesteld en aangeboden. Een grondexploitatie betreft het bestaande Medel; daarnaast is een grondexploitatie voor het uitbreidingsgebied opgesteld. Nadat de raad gelegenheid heeft gehad om wensen en bedenkingen kenbaar te maken worden beide grondexploitaties door het Algemeen Bestuur van Medel vastgesteld.

In totaal is in Medel 1 nog 21 hectare beschikbaar. De prognose uitgifte ligt op koers. Voor Medel uitbreiding is de planning dat er jaarlijks (vanaf 2018) circa 10 hectare wordt uitgegeven.

Aan de exploitatie van een dergelijk groot bedrijvenpark zijn over het algemeen risico's verbonden. Deze risico's zijn voor Medel 1 voornamelijk afhankelijk van de afzetsnelheid, grondprijzen, fasering van de uitgaven en eventuele kostprijsstijgingen en/of rentestijgingen. Voor de uitbreiding van Medel zijn naast de genoemde risico's voor Medel 1 ook nog risico's te verwachten ten aanzien van archeologisch onderzoek. Op het moment dat het stedenbouwkundig plan voor de uitbreiding meer duidelijkheid geeft, zal de haalbaarheidsstudie/GREX gedetailleerder worden opgezet, waarmee ook de risico's beter in beeld gebracht worden.

10. Casterhoven (CV)

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe

Aandeelhouder (BV): Burgemeester

Commandlet (CV) : Wethouder met portefeuille financiën

Vestigingsplaats : Geffen

Doelstelling

De opgerichte vennootschap Kesteren-Zuid (Casterhoven) door de gemeente Neder-Betuwe / Bouwbedrijf Gebroeders van Wanrooij BV / Van Grootheest Projekten BV, heeft ten doel: het risicodragend uitvoeren van de grondexploitatie voor het plangebied Kesteren-Zuid, door middel van het verwerven van gronden, het bouw- en woonrijp maken van gronden, het realiseren van binnenwijkse voorzieningen, het uitgeven van bouwrijpe kavels en gronden voor de realisatie van woningen (waaronder begrepen: appartementsrechten) en andere bebouwing en overdracht van binnenwijkse voorzieningen aan de gemeente.

Financieel belang

De drie partijen (gemeente Neder-Betuwe, bouwbedrijf Gebroeders van Wanrooij BV en Van Grootheest Projekten BV) participeren op gelijke basis. De winsten of verliezen worden derhalve ook gelijkmatig over de drie partijen verdeeld.

Om de totale financieringsbehoefte van Casterhoven zekerheid te geven heeft de gemeente Neder-Betuwe een garantiestelling afgegeven tot maximaal € 22 miljoen. Dit bedrag is aangetrokken bij de BNG. Binnen Casterhoven is begin 2013 een liquiditeitsprobleem ontstaan, waardoor Casterhoven niet meer aan haar betalingsverplichtingen kon voldoen. Om dit op te lossen is door alle drie de aandeelhouders een rentedragende lening aan Casterhoven uitgezet. Derhalve heeft het college medio 2012 besloten om – conform de gesloten samenwerkingsovereenkomst – een bijstorting te doen van maximaal € 500.000 in de ontwikkeling van Casterhoven. Het ontstane tekort in de financiering wordt onder de drie aandeelhouders gelijk verdeeld. De gemeente heeft een bedrag van € 291.819 aan Casterhoven geleend. Casterhoven beschikt momenteel nog niet over voldoende financiële middelen om deze lening af te kunnen lossen.

Per 31 december 2014 heeft er binnen de CV Casterhoven voor € 17.713.307 aan investeringen plaatsgevonden (exclusief rentekosten van € 4.773.313). De totale investeringskosten bedragen samen € 22.486.620.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
Eigen vermogen	4.022.904 -/-	4.553.025 -/-
Vreemd vermogen	<u>21.083.256</u>	<u>22.281.639</u>
Totaal	17.060.352	17.728.614

Exploitatieresultaat 2015: € 530.121

Ontwikkelingen

Het project Casterhoven kent na het aantrekken van een financiering haar eigen financiële afwikkeling. Deze is vastgelegd in de grondexploitatie. Het uiteindelijke resultaat zal conform de financiële verhoudingen over partijen worden verdeeld.

In 2015 is de grondexploitatie vastgesteld en kent een looptijd tot 2018.

Fase 1 van woningbouwprogramma is nagenoeg voltooid. De openbare ruimte van deze fase is opgeleverd. Ook in fase 2 worden woningen gerealiseerd en opgeleverd. Voor de rand fase 2 en fase 4 wordt een bestemmingplan voorbereid die in 2017 een bouwtitel zal opleveren voor nog eens circa 200 woningen.

11. Waterbedrijf Vitens N.V.

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe
Als aandeelhouder

Vestigingsplaats : Velp

Doelstelling

De klanten (o.a. inwoners van Neder-Betuwe) voorzien van kwalitatief goed drinkwater tegen een zo laag mogelijke prijs.

Financieel belang

De gemeente Neder-Betuwe bezit, na omzetting van de preferente aandelen in een achtergestelde lening, 16.023 (0,28%) gewone aandelen van € 1 nominaal.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
Eigen vermogen	471,7	421,2
Vreemd vermogen	<u>1.242,7</u>	<u>1.292,5</u>
Totaal	1.714,4	1.713,7

Exploitatieresultaat 2015: € 55,4 positief
(bedragen in miljoenen euro's)

Ontwikkelingen

Vitens heeft een onwrikbare continuïteitsdoelstelling rond onze primaire taak: het produceren, distribueren en leveren van drinkwater van topkwaliteit. Om dit te kunnen garanderen en de missie te realiseren heeft Vitens twee strategische doelen geformuleerd. Het eerste doel is Customer Excellence: een excellente dienstverlening leveren aan de klanten. Het tweede doel betreft een duurzame inzet van de bronnen en middelen, zodat Vitens ook op de lange termijn kunnen zorgen voor betrouwbaar en goed drinkwater. Daarnaast is de ontwikkeling van de kernkwaliteiten van de Vitens medewerkers een belangrijke voorwaarde om onze doelen te behalen. Vitens heeft tien strategische programma's geformuleerd om deze doelen te behalen. Deze programma's zijn gericht op het werken aan de kernkwaliteiten, de twee strategische doelen en de continuïteitsdoelstelling.

Voor de kernkwaliteiten:

1. werken aan het Vitens DNA: fris vakmanschap leveren, grensverleggend zijn en relevant zijn voor de klant.

Voor de continuïteitsdoelstelling:

2. Pallas (het programma voor procesautomatisering);

3. ICT3 (onder meer data-governance en datamanagement).

Voor Customer Excellence:

4. proactieve klantcommunicatie;

5. werken aan echte klantgerichtheid;

6. vergroten van de aantrekkingskracht van Vitens.

Voor duurzame inzet van onze bronnen en onze infrastructuur:

7. effectief asset management;

8. werken aan de infrastructuur van de toekomst;

9. vergroten van de zichtbaarheid als waterautoriteit;

10. controle houden over onze natuurlijke bronnen.

Voor meer informatie over de strategie van Vitens de komende jaren verwijzen wij u naar de verschillende publicaties die op www.vitens.nl zijn te vinden.

12. N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Vertegenwoordiging gemeente Neder-Betuwe
Als aandeelhouder

Vestigingsplaats : Den Haag

Doelstelling

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.

Financieel belang

Neder-Betuwe heeft zeggenschap in de BNG via het stemrecht van 18.246 aandelen van € 2,50. Dit aandelenbezit heeft een duurzaam karakter.

Financiële gegevens verbonden partij

	<u>31-12-2015</u>	<u>31-12-2014</u>
Eigen vermogen	4.163	3.582
Vreemd vermogen	<u>145.348</u>	<u>149.923</u>
Totaal	149.511	153.505

Exploitatieresultaat 2015: € 226 positief
(bedragen in miljoenen euro's)

Ontwikkelingen

De nettowinst bedroeg voor 2015 € 226 miljoen (2014: € 126 miljoen). De nettowinst is opnieuw sterk beïnvloed door de volatiliteit op de financiële markten, mede veroorzaakt door het opkoopprogramma van de ECB. De effecten hiervan op de markrentre en de verkoopresultaten hebben geleid tot een positief resultaat financiële transacties. In 2014 was het resultaat financiële transacties nog sterk negatief door ongerealiseerde negatieve marktwaardeveranderingen.

Voor 2016 ligt de omvang van nieuw verstrekte langlopende leningen in lijn met die van het voorgaande jaar. Mede onder invloed van aanhoudende lage lange rentetarieven en de terughoudende rentepositie van de bank zal het renteresultaat in 2016 naar verwachting lager uitkomen dan over het jaar 2015. Het resultaat financiële transacties zal ook in de nabije toekomst gevoelig blijven voor politieke, economische en monetaire ontwikkelingen.

Het halfjaarbericht 2016 toont aan dat naar verwachting een positief renteresultaat is te verwachten voor 2016, echter de huidige onzekere marktomstandigheden hebben een negatieve uitwerking op het resultaat financiële transacties. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2016.

Paragraaf 6: Grondbeleid

Inleiding

In paragraaf 6 “Grondbeleid” is aangegeven hoe de gemeente het grondbeleid inzet om haar bestuurlijke doelen te bereiken. Conform artikel 16 van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincie en gemeenten (BBV) en de toelichting daarop, stelt de gemeente de volgende onderdelen verplicht:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen en toepassing;
- een actuele prognose van de verwachte resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winst- en verliesnemingen;
- de beleidsuitgangspunten betreffende de reserves voor grondbeleid in relatie tot de risico's.

Visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen en toepassing

Het gemeentelijke grondbeleid is één van de belangrijkste instrumenten om ruimtelijke beleidsopgaven en ambities in de praktijk te realiseren. De raad heeft in zijn vergadering 8 december 2016 de Nota Grondbeleid gemeente Neder-Betuwe vastgesteld. Bij de realisatie van de gewenste uitvoering van het grondbeleid, dat zich vertaalt in een juiste invulling van de diverse functies ten aanzien van het grondgebruik, gelden de volgende algemene uitgangspunten:

- het bereiken van gestelde visie/doelen in het ruimtelijk ordeningsbeleid en overige beleidsterreinen;
- met de gewenste ruimtelijke kwaliteit;
- op de gewenste tijd en plaats;
- op een efficiënte wijze;
- met een verantwoord financieel-economisch resultaat.

Het grondbeleid heeft de functie om bepaalde doelstellingen te bereiken in het ruimtelijke ontwikkelingsproces waarbij het grondbeleid een afgeleide is van het totale ruimtelijk beleid. Dit geldt ook ten aanzien van de werkvelden Volkshuisvesting, Economische ontwikkelingen en Openbare ruimte (infrastructuur, recreatie en natuur). De Nota Grondbeleid van de gemeente Neder-Betuwe is gericht op facilitair grondbeleid waarbij het uitgangspunt is dat alle ambtelijke kosten en alle externe kosten gemaakt door de gemeente Neder-Betuwe ten behoeve van het initiatief worden verhaald bij in initiatiefnemers/ ontwikkelende partijen. Actief grondbeleid wordt alleen toegepast indien de gemeente Neder-Betuwe volledig eigenaar is van de grond en deze als zodanig in ontwikkeling wil gaan nemen. De gemeente kan besluiten de ontwikkelingen van een locatie ter hand te nemen indien uit financieel planeconomisch onderzoek blijkt dat de risico's binnen de bestuurlijk vastgestelde bandbreedte blijven. Hierover zijn in de vigerende Nota Grondbeleid richtlijnen aangegeven. Deze zijn ook nader toegelicht in de op 30-1-2014 vastgestelde Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen

Projecten en administratieve eenheden

Binnen het grondbeleid onderscheiden we twee typen projecten:

1. Bouwgrond in exploitatie (BIE GREX)
2. Initiatieven van derden (BIE INITIATIEVEN)

1. Bouwgrond in exploitatie (BIE GREX (100 % gemeentelijke grondexploitatie)).

Dit zijn gemeentelijke grondcomplexen waarvoor de ruimtelijke ontwikkeling in planvorming en programma is vastgelegd. Deze complexen op gemeentelijke gronden hebben een actieve grondexploitatiebegroting waarbij actief grondbeleid wordt uitgeoefend omdat de gemeente 100% regie heeft en dus ook de verantwoordelijkheid heeft voor de ruimtelijke ontwikkeling en financiële afwikkeling. Deze complexen noemt men “Onderhanden Werken”. De gemeente regelt de voorbereiding en ontwikkeling en neemt tevens de uitgifte van bouwrijpe gronden/ kavels voor haar rekening. Dit kan ook betekenen dat, als zich risico's voordoen, deze ook voor rekening van de gemeente Neder-Betuwe komen.

2. Initiatieven van derden (BIE INITIATIEVEN)

Bij deze complexen is de gemeente geen grondeigenaar maar ligt het eigendom bij particuliere, private, partijen. De gemeente faciliteert de initiatiefnemer vanuit haar publiekrechtelijke rol. Met de initiatiefnemer wordt een anterieure overeenkomst gesloten waarin nadere afspraken en voorwaarden zijn vastgelegd inclusief het gemeentelijk kostenverhaal; een en ander passend binnen de richtlijnen en uitgangspunten van de Wet ruimtelijke ontwikkeling (Wro). De rol van de gemeente is een facilitaire rol waarbij de gemeente ambtelijke ondersteuning levert tegen een vergoeding door de ontwikkelende partij, te voldoen aan de gemeente voor deze ambtelijke inzet.

Nadat de ontwikkelende partij de overeenkomst heeft ondertekend en het daarin genoemde bedrag of een deelbetaling heeft voldaan aan de gemeente start de gemeente met de toegezegde ambtelijke inzet (“geen poen niets doen” is hierbij het motto). Door op deze manier aan de slag te gaan met BIE INITIATIEVEN en te werken volgens deze nieuwe werkwijze wordt kostendekkend gewerkt.

Ten aanzien van de reeds langer lopende BIE INITIATIEVEN wordt bij de jaarrekening voldoende kapitaal gegenereerd om de lopende overeenkomsten af te ronden. De inzet is dat we deze lang lopende initiatieven met spoed gaan afronden om de verdere oploop van boekwaarden (plankosten en rentekosten) zoveel als mogelijk te beperken. Voorbeelden hiervan zijn IJzendoorn-West, Aldi Ochten en het oude VLC. De uitgesproken verwachting per 1 januari 2016, dat we een groot aantal langer lopende initiatieven / projecten in 2016 zouden kunnen afronden, is grotendeels waargemaakt. Voor een beperkt aantal initiatieven is dat ondanks grote inspanningen nog niet volledig gelukt. De onderhandelingen en overleggen hierover nemen meer tijd in beslag dan in eerste instantie was gecalculleerd. Dat neemt niet weg dat er verwoede pogingen worden ondernomen om deze projecten niet al te lang meer te laten doorlopen, met name ten aanzien van het eerder genoemde kostenaspect. Voor de projecten Triangel zijn inmiddels nadere afspraken gemaakt met twee ontwikkelende partijen en over Herenland West vinden nadere gesprekken plaats.

Inzet van voorzieningen

Conform de richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV) is het pas mogelijk een voorziening in te zetten voor een initiatief en/of project wanneer dit initiatief/project ook daadwerkelijk wordt afgesloten. Zolang het initiatief/project nog door loopt in tijd blijft het resultaat zichtbaar en wordt bij een verlieslatend initiatief/project dekking voor het verlies gevonden en gereserveerd in de "Voorziening verliezen grondexploitatie". Omdat dit een jaarlijks terugkerende berekening is, is sprake van een dynamisch verhaal en wordt jaarlijks het saldo verlies en dus ook de Verliesvoorziening geactualiseerd. Deze zijn in dit jaarverslag en in het financieel overzicht van paragraaf 6 Grondbeleid opgenomen.

Rapportage financiële positie

Rapportage financiële positie

Jaarlijks worden de (grond-)exploitatiebegrotingen van projecten geactualiseerd. Hierbij wordt, naast de actuele input qua kosten en opbrengsten, ook gekeken naar de toe te passen rente en disconteringsvoet. Gezien het grote belang van een actueel inzicht is in 2016 gerapporteerd over de uitvoering, voortgang en resultaten van de diverse complexen over de jaarstukken 2015. Dit is gebeurd in de jaarstukken over 2015, bij de actualisatie per 1 januari 2016 en indien er sprake was van substantiële afwijkingen ten opzichte van de voorgaande rapportage in de 1^e en 2^e bestuursrapportage en rapportage budgetten december 2016 (december brief).

In deze paragraaf wordt u op hoofdlijnen geïnformeerd over de voortgang en realisatie van de binnen onze gemeente aanwezige grondcomplexen. Voor uitgebreide financiële informatie over onze grondexploitaties verwijzen wij u naar het "Jaarverslag Grondexploitaties per 31 december 2016" dat vertrouwelijk ter inzage ligt.

Thans ligt voor u de presentatie van de jaarstukken 2016 en de actualisatie van de diverse grondcomplexen per 31 december 2016. In deze presentatie zijn de volgende elementen verwerkt, te weten de:

- actuele boekwaarden per 31 december 2016, inclusief een vergelijking met de boekwaarde per 31 december 2015.
- actualisatie van de diverse grondcomplexen per 31 december 2016, inclusief een vergelijking met het resultaat van de actualisatie per tweede bestuursrapportage 2016 en de rapportage budgetten december 2016.

Verbonden partijen

Aangezien de projecten Medel en Casterhoven als deelneming onderdeel zijn van "Verbonden partijen" zijn deze beide projecten niet inhoudelijk opgenomen in deze paragraaf. Wel is het risico vermeld in het samenvattend financieel overzicht van de projecten zoals weergegeven in deze paragraaf. Voor meer informatie over Medel en Casterhoven verwijzen wij u naar de Paragraaf 5 "Verbonden Partijen".

Actualisatie complexen

De begrotingen van de BIE GREXEN en BIE INITIATIEVEN zijn per 1 januari 2017 geactualiseerd waarbij een nieuwe beoordeling heeft plaatsgevonden van de te verwachten kosten en opbrengsten alsmede de te hanteren fasering. Ook zijn de te hanteren parameters opnieuw beoordeeld en is rekening gehouden met de richtlijnen zoals de Commissie BBV heeft afgegeven per 1-1-2016.

Parameters

De volgende parameters zijn per 1-1-2017 toegepast in de actualisatiedoorrekening van de BIE-projecten:

BIE GREXEN

- Rente 2,47% bij negatieve boekwaarden (BBV richtlijnen 1-1-2016);
- Rente 0,00 % bij positieve boekwaarden (BBV richtlijnen 1-1-2016);
- Disconto 2,00 % ten behoeve van het netto contant maken per 1 januari;
- Inflatie 2,00% (kosten);
- Inflatie 0,00% (opbrengsten).

BIE INITIATIEVEN

- Rente 2,47 % ten aanzien van voor bestaande initiatieven per 1-1-2015 welke ook in 2016 zijn doorgelopen met een verlies;
 - Rente 0,00 % ten aanzien van voor bestaande initiatieven per 1-1-2015 welke ook in 2016 zijn doorgelopen met een voordeel;
 - Rente 0,00 % voor "nieuwe" initiatieven opgestart ná 1-1-2015 (in verband met "Geen poen, niets doen" -> Overeenkomst);
 - Disconto 2,00 % ten behoeve van het netto contant maken per 1 januari;
 - Inflatie 0,00% (kosten) (in verband met "Geen poen, niets doen" -> Overeenkomst)
 - Inflatie 0,00% (opbrengsten) (in verband met "Geen poen, niets doen" -> Overeenkomst)
- > Overeenkomst = afspraken hierover worden gemaakt in de op te stellen anterieure overeenkomst met ontwikkelende partijen.

Reserve Bovenwijkse voorzieningen en Reserve Ruimtelijke Investeringsvoorzieningen

Per 1-1-2016 bedroeg het saldo van beide Bovenwijkse voorzieningen en Ruimtelijke investeringsvoorzieningen in totaal € 764.141, het saldo per 1-1-2017 komt uit op €753.982.

Paraplukrediet.

Daarnaast wordt een zogenaamd "paraplukrediet" gevraagd ad € 200.000 voor het voorbereiden en uitvoeren van anterieure overeenkomsten. De doelstelling is dat anterieure overeenkomsten volgens het kostenneutraliteitsprincipe worden uitgevoerd. Dit wil zeggen dat de opbrengsten de kosten zullen dekken en de ruimtelijke ontwikkeling voor de gemeente budgettair neutraal plaats vindt, zonder winst of verlies. De kosten worden gedekt door het beschikbaar te stellen paraplukrediet, hier tegenover staan de te verwachten exploitatiebijdragen die initiatiefnemers aan de gemeente betalen als vergoeding voor ambtelijke kosten. Omdat op grond van het BBV het doen van uitgaven valt onder het budgetrecht van de gemeenteraad, wordt nu vóóraf een krediet aangevraagd. Via de bestuursrapportages en bij de jaarrekening wordt u op de hoogte gehouden van de bestedingen en vindt zo nodig bijstelling plaats.

Korte toelichting van de “Materiële vaste activa (MVA)” (voormalige NIEGG-projecten).

De voormalige NIEGG-projecten (Niet in exploitatie genomen gronden) bestaan sinds 1-1-2016 niet meer en zijn wettelijke per die datum onder gebracht bij materiële vaste activa (MVA). Deze projecten zijn bij materiële vaste activa (MVA) ondergebracht tegen de aanwezige boekwaarden per 1 januari 2016. Voor de oude NIEGG-projecten heeft de wet een overgangsbepaling bepaald. Binnen vier jaar, gerekend vanaf 1-1-2016, is een periode gesteld waarin kan worden onderzocht of deze projecten omgevormd kunnen worden naar bouwgronden in exploitatie (BIE).

De boekwaarden van de oude NIEGG-projecten mogen conform de richtlijnen tot uiterlijk 31 december 2019 voor de bestaande boekwaarden “gestald” worden onder materiële vaste activa (MVA). In deze overgangsfase moet er beoordeeld zijn of er mogelijkheden bestaan om deze gronden om te vormen naar bouwgronden in exploitatie (BIE).

In onze administratie zijn aan de ene kant de bestaande boekwaarden opgenomen en aan de andere kant is een voorziening gevormd waarmee deze gronden afgewaardeerd kunnen worden naar landbouwwaarde. Indien vóór 31 december 2019 deze gronden niet omgevormd zijn naar bouwgronden in exploitatie, moeten deze gronden afgewaardeerd worden naar landbouwwaarde. Voor deze afwaardering is een voorziening gevormd. Als deze gronden wel omgevormd kunnen worden naar bouwgronden in exploitatie kunnen de gevormde middelen in de voorziening vrijvallen.

Oude NIEGG-projecten	Bestaande Boekwaarden	Taxatiewaarde (landbouwwaarde)	Gevormde verliesvoorziening
Herenland West Opheusden	935.862	380.000	555.862
Fructus Dodewaard	317.391	91.700	225.691
Acaciastraat Opheusden	33.919	150.000	0
Oranjarahof Ochten	248.182	22.100	226.082
Totaal	1.535.354	643.800	1.007.635

In 2016 is onderzocht of de oude NIEGG's omgevormd kunnen worden naar bouwgronden in exploitatie. Het gaat dan om het formuleren van de inhoudelijke kaders en randvoorwaarden voor de toekomstige ruimtelijke (her)ontwikkeling van deze strategische gronden.

Concreet gaat het hierbij om:

Herenland-West Opheusden

Er ligt een ruimtelijk schetsplan voor invulling van dit gebied, inclusief oplossing voor het water. Dit laatste zal eerst vorm krijgen en na afronding van Herenland (3^e fase) kan de haalbaarheid van een ontwikkeling in Herenland-West nader onderzocht worden.

Fructus Dodewaard

Voor dit plan is een startnotitie vastgesteld en krediet verstrekt om de haalbaarheid te onderzoeken. Een eerste plan is al gemaakt en momenteel wordt overlegd met ontwikkelaars die eigenaar zijn van omliggende percelen over een integraal plan.

Acaciastraat Opheusden

Deze locatie wordt deels door de gemeente gebruikt als gemeentewerf en voor het andere deel heeft een woonzorgcentrum zich gemeld. Indien dit initiatief concreter wordt zal de haalbaarheid nader onderzocht worden.

Oranjarahof Ochten

Voor ontwikkeling/haalbaarheidsstudie van deze MVA is het afgelopen jaar geen verdere actie ondernomen.

Overzicht van actuele prognose van de verwachte boekwaarden, verwachte resultaten, risico's en kredietverlening van de diverse complexen.

Projectnaam	Boekwaarden							Verwachte resultaten op contante waarden						Opgenomen als risico						Investeringskrediet		Afsluiting		
	Gereiseerd			Nog te realiseren		Totaal		Jaarstukken 2015		Jaarstukken 2016		Verschil		Jaarstukken 2015		Jaarstukken 2016		Verschil		Beschikbaar	Beschikbaar			
	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016	Vershil t.o.v. 31-12-2015	Lasten per 1-1-2017	Baten per 1-1-2017	Nomin. per 1-1-2017 - = winst	Eindwaarde looptijd - = winst	1-1-2016 - = winst	1-1-2016 verlies	1-1-2017 - = winst	1-1-2017 verlies	Vershil winst	Vershil verlies	Algemene risico 's 1-1-2015	Project spec. risico 's 1-1-2015	Algemene risico 's 1-1-2017	Project spec. risico 's 1-1-2017	Algemene risico 's	Project spec. risico 's	gesteld per 1-1-2016	aanvullend per 1-1-2017	1-1-2016	1-1-2017	
Herenland	349.376	457.456	108.080	640.221	658.100	413.078	438.881	0	296.583	0	421.839	0	125.256	34.938	385.000	45.746	435.000	10.808	50.000	0	0	2017	2018	
Toilstraat	-566.994	-703.865	-136.871	147.575	0	-566.290	-566.290	-526.128	0	-545.382	0	-19.254	0	-56.699	0	-70.387	0	-13.687	0	0	0	2016	2017	
Bonegraaf West	3.054.622	2.332.135	-722.487	409.965	2.851.790	-109.651	10.133	-107.660	0	9.361	107.660	9.361	305.462	0	233.213	0	-72.249	0	0	0	0	2019	2020	
ABC gem grond/SV	188.715	731.942	543.227	4.988.183	7.542.449	-1.755.688	-1.627.585	-1.120.006	0	-1.408.299	0	-288.283	0	18.872	1.240.000	73.194	930.000	54.323	-310.000	3.100.000	0	2024	2024	
Sub-totaal	3.025.719	2.917.668	-208.051	6.195.944	11.052.299	-2.008.551	-1.734.861	-1.763.794	296.583	-1.963.641	431.200	-199.847	134.617	302.572	1.625.000	281.767	1.365.000	-20.806	-260.000	3.100.000	0			
Wegwijzer	-324.743	-642.296	-317.553	531.108	100.000	-211.189	-211.189	-250.863	0	-202.988	0	47.875	0	-32.474	0	-64.230	0	-31.755	0	166.039	0	2017	2018	
Triangel	140.063	168.789	28.726	11.845	0	180.634	184.949	0	199.886	0	181.322	0	-18.564	14.006	0	16.879	0	2.873	0	473.000	0	2017	2017	
Boveneindsestraat	1.507.674	670.601	-837.070	5.790	0	676.351	709.958	0	658.284	0	682.390	0	24.106	150.767	0	67.060	0	-83.707	0	1.386.159	0	nvt	2.018	
Broedershof	26.597	44.137	17.540	193.665	255.790	-11.278	-17.620	0	4.700	-17.275	0	-17.275	-4.700	2.660	20.000	4.414	20.000	1.754	0	275.369	0	2017	2017	
Ijzendoorn West fase 1	128.110	46.470	-81.640	6.440	0	52.911	54.137	0	48.251	0	53.076	0	4.825	12.811	0	4.647	0	-8.164	0	231.000	0	2016	2017	
Veilingterr. Kesteren	75.300	86.814	11.514	17.940	0	104.754	107.118	0	110.822	0	105.018	0	-5.804	7.530	0	8.681	0	1.151	0	384.800	0	2017	2017	
Aldi Opheusden	41.913	62.543	20.630	16.215	75.000	3.758	4.581	-1.639	0	4.491	1.639	4.491	6.254	0	2.063	0	2.063	0	71.422	7.336	2017	2017		
Aldi Ochten	807.721	83.100	-724.621	18.515	5.000	96.615	98.833	0	78.096	0	96.918	0	18.822	80.772	0	8.310	0	-72.462	0	839.289	0	2016	2017	
Supermarkt Kesteren	12.450	-43.480	-55.930	40.084	2.594	-5.990	-6.767	-1.261	0	-6.504	0	-5.243	0	1.245	0	-4.348	0	-5.593	0	25.336	0	2017	2018	
Heuning (HATRO)	12.586	17.048	4.462	74.375	80.339	11.084	11.432	-471	0	11.208	471	11.208	1.259	0	1.705	0	446	0	128.029	0	2017	2017		
Smacktkamp (nabij Herenland)	-6.415	-8.588	-2.173	69.240	60.500	152	152	0	6.029	0	149	0	-5.880	-642	0	-559	0	-217	0	28.235	32.417	2017	2017	
Vlaustin	26.070	39.956	13.886	4.140	13.790	30.346	31.986	0	11.213	0	30.603	0	19.390	2.607	0	3.996	0	1.389	0	28.974	15.122	2017	2017	
Hotel Fruitpark	0	1.521	1.521	14.835	4.000	12.356	12.526	0	0	0	12.281	0	12.281	0	0	152	0	152	0	16.356	0	2017	2017	
Van Dam Rijnbandijk	16.866	4.314	-12.552	89.715	89.850	4.179	4.284	0	11.329	0	4.200	0	-7.129	1.687	0	431	0	-1.255	0	61.425	32.604	2017	2017	
Verzamelaarscomplex	0	27.616	27.616	28.904	0	56.520	57.557	0	79.178	0	56.428	0	-22.750	0	0	2.762	0	2.762	0	56.520	0	2016	2017	
Vicary Ochten	0	14.824	14.824	27.715	42.539	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.482	0	1.482	0	0	42.539	0	2016	2017	
Triangel, Ochten, 7 woningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2017	2017	
NIEUWE PROJECTEN																								
Nedereindsestraat 29, Kesteren	0	4.714	4.714	0	4.714	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	471	0	471	0	0	4.714	0	2017	2017
Poort van Ochten	0	263	263	0	263	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26	0	26	0	0	263	0	2017	2017
Boerderij De Vaalt	0	7.391	7.391	0	7.391	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	739	0	739	0	0	7.391	0	2017	2017
2 Woningen Nijlandseweg	0	2.431	2.431	0	2.431	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	243	0	243	0	0	2.431	0	2017	2017
Vredo, Dodewaard	0	102	102	0	102	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	10	0	0	1.807	0	2017	2017
Spoorstraat 6-8, Kesteren	0	2.530	2.530	0	2.530	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	253	0	253	0	0	2.530	0	2017	2017
Tollenhof (Pantarijn), Kesteren	0	538	538	0	538	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	54	0	54	0	0	538	0	2017	2017
Broekdijksestraat 6, Echteld	0	1.391	1.391	0	1.391	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	139	0	139	0	0	1.391	0	2017	2017
Ijzendoorn West	0	1.508	1.508	0	1.508	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	151	0	151	0	0	1.508	0	2017	2017
Sub-totaal	2.464.189	594.234	-1.869.955	1.150.498	752.125	1.001.202	1.041.937	-254.234	1.207.786	-226.767	1.238.082	27.467	30.294	246.419	20.000	59.423	20.000	-186.996	0	4.099.077	225.465			
Totaal	5.464.453	3.407.229	-2.057.224	7.336.430	11.804.424	-1.012.022	-697.596	-2.009.649	1.513.589	-2.190.109	1.674.312	-180.461	180.723	546.445	1.645.000	341.190	1.385.000	-205.256	-260.000	7.199.077	225.465			
*) AFGESLOTEN PER 31-12-2016																								
Bedrijfsverplaatsing	0	52.583	52.583	153.057	205.000	640	1.748	-9.410	0	0	1.715	9.410	1.715	-16.962	0	9.466	0	26.428	0	405.000	0	nvt	nvt	
Casterhoven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6.800.000	0	6.100.000	0	-700.000	0	0	0	nvt	nvt
Sub-totaal	5.464.453	3.459.813	-2.004.640	7.489.487	12.009.424	-1.011.382	-695.848	-2.019.059	1.513.589	-2.190.109	1.676.027	-171.051	162.438	529.483	8.445.000	350.656	7.485.000	-178.827	-960.000	7.604.077	225.465			

Resumé tabel actuele prognose van de te verwachten resultaten complexen

Jaarlijks worden de grondexploitatiebegrotingen van projecten geactualiseerd. Hierbij wordt, naast de actuele input qua kosten en opbrengsten, ook gekeken naar de toe te passen rente en disconteringsvoet. Deze grootheden, parameters genoemd, worden uitgedrukt in procenten. Als gevolg van het toepassen van de jaarlijkse renteberekening in de grondexploitatiebegrotingen (BIE GREXEN) en financiële analyses (BIE INITIATIEVEN) waarbij de nadelige boekwaarden van verlieslatende projecten worden belast met rentekosten in verband met vóórfinanciering, voor zover van toepassing, vindt jaarlijks een correctie op de boekwaarde van het voorgaande jaar plaats. Voor een weergave van de gehanteerde parameters verwijzen wij naar de eerder in deze paragraaf beschreven "Parameters". De boekwaarde per 31 december 2016 van de BIE- projecten ad € 3.407.229 laat een daling zien ten opzichte van de boekwaarde per 31 december 2015 ad € 5.464.453 ter grootte van € 2.057.224 Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een lagere boekwaarde op de BIE GREXEN ad € 208.051 (€ 2.817.668 per 31-12-2016 ten opzichte van € 3.025.719 per 31-12-2015) als gevolg van gerealiseerde opbrengsten Tolsestraat (€ 130.000) en Bonegraaf West (€ 800.000) (BIE GREXEN). Daartegenover staat een stijging van de boekwaarde in ABC ontwikkeling (€ 543.000) waar gestart is met het bouwrijp maken zodat de eerste uitgaven kunnen worden gerealiseerd. Ook de boekwaarde van de BIE INITIATIEVEN ad € 594.324 is beduidend lager dan deze was per 31-12-2015 (€ 2.464.189 per 31-12-2015). Dit betekent een verlaging voor de BIE INITIATIEVEN van € 1.869.955. Dit heeft onder andere te maken met ontvangst van subsidiegelden (€ 350.000) voor het project Wegwijzer, (geplande en vervroegde) ontvangsten grondverkoop (€ 885.000) als gevolg van de succesverkoop op Boveneindsestraat, de opbrengst van de verkoop van het voormalig gemeentehuis in Ochten (€ 725.000). Daarnaast spelen de renteaanpassing en discontovoet een rol in de bepaling van de netto contante waarde (NCW). Naast de lopende BIE projecten worden vier complexen afgesloten, te weten: Irenelaan in Dodewaard, Van Tuijl in Kesteren, Veap Shield en Molen de Zwaluw.

Een onderbouwing van de geraamde winstnemingen

Gezien het saldo van de boekwaarde per 31 december 2016 wordt gesteld dat vroegtijdige winstneming niet aan de orde is. Ten aanzien van de projecten met een verlieslatend resultaat wordt, conform richtlijnen van de BBV, een voorziening ter grootte van het te verwachten verlies (op basis van de NCW per 1 januari 2017) gevormd in de "Voorziening verliezen grondexploitaties" waarmee het te verwachten verlies is afgedekt. Op basis van de actualisatie per 31 december 2016 bedraagt het totaal aan verwachte verliezen € 1.676.027. Bij de laatste actualisatie ten behoeve van de jaarstukken 2015 bedroeg het totaal aan verwachte verliezen € 1.513.589 per 1-1-2016. Verschil derhalve € 162.439, waarmee deze verliesvoorziening naar boven wordt bijgesteld. Grotendeels is het resterend aan te vullen bedrag veroorzaakt door het project Herenland (circa € 125.000) als gevolg van diverse oorzaken waarvan onder andere kunnen worden genoemd de aanpassingen in het openbare gebied als gevolg van ontstane wateroverlast en daarnaast extra plankosten die veroorzaakt zijn door de onderhandelingen met een ontwikkelende partij en als gevolg van het nog niet tot een deal komen betekent dit een verlenging van de projectduur van 2017 naar 2018. Daarnaast zijn er op de andere BIE projecten extra inspanningen gepleegd om te komen tot ontwikkeling dan wel beëindiging van projecten. Tot slot speelt de looptijd een rol waarbij voor een aantal projecten de looptijd van het project is verlengd met één jaar. De gemeente Neder-Betuwe heeft geen grip op "markttechnische" omstandigheden maar heeft hier wel mee te maken, hetgeen zich vertaalt in de looptijd en dus ook in extra plankosten om te anticiperen in het proces. In overleg met de accountant is voor de projecten Tolsestraat (€ 545.000) en de Wegwijzer (€ 200.000) een tussentijdse winstneming genomen.

Risico's

In het totaal financieel overzicht per 1 januari 2017 van de projecten is onderscheid gemaakt in enerzijds de "algemene risico's" conform de uitgangspunten van de "Nota risicomanagement en weerstandsvermogen" ad € 350.656 (was per 1-1-2016 € 529.484) en anderzijds "project specifieke risico's" ter grootte van € 7.485.000 (was per 1-1-2016 € 8.445.000) Hierbij zijn de risico's van de deelneming Casterhoven ter grootte van € 6.100.000 als "project specifieke risico's" (per 1-1-2016 was dit groot € 6.800.000) in meegenomen. De andere deelneming, Medel, is hier buiten beschouwing gelaten. Voor meer informatie over Medel en Casterhoven verwijzen wij u naar de Paragraaf 5 "Verbonden Partijen". Totaal bedrag van de risico's bedraagt derhalve € 7.835.656 (per 1-1-2016 was dit bedrag € 8.974.483). Het verschil verlaging risicobedrag ad € 1.138.828 heeft grotendeels te maken met de verlaging van het risico op Casterhoven (€ 700.000) en verlaging risico ABC ontwikkeling (€ 310.000). De dekking voor deze ingeschatte risico's moet gevonden worden enerzijds in de "Reserve Grondexploitaties" voor een bedrag ad € 1.385.000 en voor € 6.100.000 uit het weerstandsvermogen wat betreft Casterhoven.

Voor het bepalen van de algemene risico's is conform de "Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen" 10% van de huidige boekwaarde opgenomen als risicobedrag. Voor een totaaloverzicht van de algemene risico's en de project specifieke risico's verwijzen wij naar het totaal financieel overzicht in paragraaf 2 "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" van de Jaarstukken 2016. De algemene risico's en de specifieke risico's, die worden gelopen binnen de diverse grond-complexen, bedragen in totaliteit per 31 december 2016 € 1.735.656 exclusief Casterhoven. Dit is een afname ten opzichte van 31 december 2015 met € 438.828 exclusief Casterhoven. Toen was het saldo van de risico's € 2.174.483 exclusief Casterhoven. De dekking voor deze risico's wordt gevonden in de "Reserve grondexploitatie". Het totaal van deze reserve bedraagt per 31 december 2016 circa € 2.174.483. Hieruit blijkt dat de Reserve grondexploitatie voldoende is om de algemene en project specifieke risico's van grondexploitaties exclusief Casterhoven af te kunnen dekken en derhalve verlaagd kan worden met € 438.827 naar € 1.735.656.

Aanvullende kredieten

Ten behoeve van drie af te sluiten projecten per 31-12-2016 worden de reeds per 1-1-2016 beschikbaar gestelde kredieten afgesloten. Het betreft de projecten Irenelaan, Van Tuijl en Veap Shield. Basis voor de berekening van het benodigde krediet is de boekwaarde per 31-12-2016 en de nog te investeren bedragen per 1-1-2017. Hierop wordt in mindering gebracht het reeds eerder verstrekte krediet in de projecten. Beschikbaar is gesteld per 1-1-2016, na aftrek van de afgesloten kredieten zoals hiervoor is aangegeven per 1-1-2016, € 7.604.077. Het aanvullende budget ten behoeve van de werkzaamheden uit te voeren in de diverse projecten zoals aangegeven in het overzicht onder investeringskrediet -aanvullend- is benodigd ter grootte van € 225.695. Het totaal aan benodigd kredieten bedraagt per 1-1-2017 € 7.829.772.

Korte toelichting Bouwgrond in exploitatie (BIE) projecten.

Hier treft u een verantwoording aan van de resultaatafwijking per project die € 25.000 of meer bedraagt, zowel positief als ook negatief. Algemeen wordt gesteld dat de gewijzigde richtlijnen van de BBV in relatie tot renteberekening en discontovoet een rol spelen waardoor de individuele resultaten van de projecten onder druk zijn komen te staan. Deze effecten zijn verwerkt in de projectberekeningen en in de projectresultaten. Ten aanzien van de detailinformatie per project verwijzen wij naar het "Jaarverslag (grond)exploitatiebegrotingen, Verantwoording 2016, Actualisatie per 1 januari 2017" welke als onderlegger van deze paragraaf en jaarrekening 2016 fungeert. Wat betreft de looptijd van projecten wordt in zijn algemeenheid gemeld dat de planning van acht BIE projecten verlengd is als gevolg van met name de benodigde extra onderhandelingsstijd die langer is dan per 1-1-2016 gepland. Voor nadere toelichting komen thans in aanmerking: Herenland, Bonegraaf West, ABC ontwikkeling en Wegwijzer.

Herenland.

Per 1-1-2016 bedroeg, conform de (grond)exploitatie, het gecalculeerde resultaat nadelig circa NCW € 297.000, per 1-1-2017 bedraagt het gecalculeerde resultaat nadelig circa NCW € 422.000. Dit is een verslechtering van circa € 125.000 NCW. De onderhandelingen over de ontwikkeling van het perceel Stam en de daarop aansluitende kavels (eigendom gemeente) in fase 3 zijn nog steeds in volle gang. Eind 2016 was er nog geen onderhandelingsakkoord. In 2016 is wel veel extra energie gestoken in het onderhandelingsproces om tot een deal te komen waardoor met name de plankosten zijn toegenomen. Het onderhandelingstraject met de ontwikkelende partij is nog niet afgerond. Nadelig effect circa € 7.000. Ook de opbrengsten blijven hierdoor achter bij de gecalculeerde stand per 1-1-2016. De civieltechnische kosten zijn gestegen met circa € 24.000. In de grondexploitatiebegrotingen per 1-1-2016 was opgenomen dat de gemeente een uitkering aan de ontwikkelaar zal doen ter grootte van € 450.000 hetgeen gelijk staat aan de subsidie die de gemeente van de provincie ontvangt. Dit bedrag is echter groot € 490.000. Thans is dit gecorrigeerd en wordt € 40.000 als hoger uit te betalen subsidie opgenomen in de actualisatie per 1-1-2017. Ten aanzien van de opbrengsten is een wijziging doorgevoerd. Dit heeft te maken met de te voeren onderhandelingen ten aanzien van de restant kavels in fase 3 van exploitatiegebied Herenland waarvan nog niet duidelijk is hoe de uitslag van de onderhandelingen wordt. Per 1-1-2016 was ingecalculeerd dat sprake zou zijn van een ontvangst ter grootte van € 37.000 exploitatiebijdrage. Vooralsnog is deze opbrengst per 1-1-2017 buiten beschouwing gelaten. Alle nominale kosten bij elkaar geteld en daarbij opgeteld de nadelige effecten van de eerder genoemde wijzigingen van de BBV richtlijnen, ontstaat een totaal nadelig verschil in de NCW resultaat bepaling van circa € 125.000 waardoor het resultaat van 1-1-2017 resulteert in een nadeel ter grootte van circa € 422.000.

Bonegraaf West.

Per 1-1-2016 bedroeg, conform de (grond)exploitatie, het gecalculeerde resultaat circa NCW € 107.000 voordelig, per 1-1-2017 bedraagt het gecalculeerde resultaat nadelig circa NCW € 9.000. Dit is een verslechtering van circa € 116.000 NCW. Oorzaken zijn een toename van de te verwachten investeringen voor met name verharding en groen c.a. ter grootte van circa € 47.000. Nieuw is opgenomen in de calculatie een investeringspost voor courtagekosten ten behoeve van verkoopactiviteiten van circa € 31.000, als gevolg van verlenging van de projectduur zijn de plankosten toegenomen met circa € 14.000. Totaal nominale toename kosten bedraagt circa € 92.000. Hierbij wordt opgeteld de nadelige effecten van de eerder genoemde wijzigingen van de BBV richtlijnen waardoor een totaal nadelig verschil in het NCW resultaat is ontstaan ter grootte van € 116.000, waardoor het resultaat van 1-1-2016 neerwaarts is bijgesteld naar een nadelig resultaat van circa € 9.000 .

ABC ontwikkeling .

ABC Structuurvisie

Er is in 2016 geïnvesteerd in de aankoop van gronden en het bouwrijp maken (aanleg infra). Door bijstelling van de rente en ten opzichte van de raming wat lagere civieltechnische kosten in 2016 is het resultaat positiever uitgevallen. Benadrukt wordt dat dit een tussenstand is van een lopende exploitatie, die nu weliswaar nog gunstig oogt, maar het project is nog niet af en er kunnen nog tegenvallers komen. Hierin is het tempo waarin het ABC zich met boomteelt-gerelateerde bedrijven vult (en dus de bijdragen in het kader van kostenverhaal binnenkomen) bepalend. Dit geeft voor de nabije toekomst een vertrouwenwekkend beeld, op de wat langere termijn is dat per definitie met meer onzekerheden omgeven.

Risico's

Het gekwantificeerde risico in de vorige jaarstukken was 40% van het totale krediet van 3,1 miljoen, te weten 1,24 mln. In deze exploitatie zitten twee risicocomponenten: de daadwerkelijke civieltechnische kosten in relatie tot de raming en het binnenkomen van bijdragen in het kader van kostenverhaal. Daarnaast is er een 'risicodemper' voor deze exploitatie: de winst op de andere grondexploitatie 'ABC gemeentelijke gronduitgifte' wordt aangewend ter afdekking van het risico/verlies op onderhavige grondexploitatie. De daadwerkelijke civieltechnische kosten zijn nu reeds voor een groot deel gerealiseerd binnen de oorspronkelijke raming. Het doortrekken van de hoofdontsluiting naar het westen moet nog gebeuren, dus daar resteert nog wat risico op tegenvallende kosten. Er is concreet zicht op de verkoop van gemeentegrond van ruim 8.000 m², waarvan de betaling uiterlijk in het 3e kwartaal 2017 plaatsvindt. Een 2e deel van ruim 1 ha volgt tussen 2017 en 2019. Verder is er een partij die eind 2016 grond van een particulier heeft gekocht om op 17.000 m² een bedrijf te realiseren. Ook zijn er nog particuliere bedrijfsgronden actief in de verkoop en wordt er door partijen geïnvesteerd in gronden. Dit alles geeft zekerheid op afdracht vanuit de bedrijfskavels voor het kostenverhaal, die in deze exploitatie als opbrengsten gelden. Daarnaast laat de exploitatie nu een positief resultaat zien van ruim 4 ton. Tegen deze achtergrond is het niet onlogisch het eerdere project specifieke risico van 1,24 miljoen af te ramen naar 30 % van het totale krediet, zodat deze € 930.000 groot wordt. Het algemene risico blijft staan op 10 % van de boekwaarde.

ABC gemeentelijke gronduitgifte:

In 2016 is conform planning 8.500 m² gemeentegrond verkocht voor de bouw van het eerste bedrijf op het ABC. Daarnaast zijn er gronden door de gemeente aangekocht met het oog op een efficiënte verkaveling en vertrouwen in een vlotte uitgifte en extra investeringen gedaan in nutsvoorzieningen. Tegen deze achtergrond is het resultaat lichtelijk negatiever dan de gepresenteerde cijfers over 2015. Er is concreet zicht op de verkoop van gemeentegrond van ruim 8.000 m², waarvan de betaling uiterlijk in het 3e kwartaal 2017 plaatsvindt. Een 2e deel van ruim 1 ha volgt tussen 2017 en 2019. Dit alles geeft zekerheid op grondopbrengsten in deze exploitatie. Er is ook voorzien in een grondaankoop ten behoeve van de doorverkoop aan een nieuwvestiger. Benadrukt wordt dat dit een tussenstand is van een lopende exploitatie, die nu weliswaar nog gunstig oogt, maar het project is nog niet af en er kunnen nog tegenvallers komen. Conform het raadsbesluit uit 2013 wordt de winst op de gemeentelijke gronduitgifte aangewend op het risico op de grondexploitatie die hoort bij de structuurvisie ABC af te dekken.

Risico's

Het risico in deze grondexploitatie is nihil.

Cumulatief totaal beeld ABC:

In 2016 is ca. 1,1 miljoen gerealiseerd aan investeringen en ca. 3 ton aan opbrengsten. Er wordt nog 5 miljoen aan investeringen en 7,5 miljoen aan opbrengsten verwacht de komende jaren. Het overall beeld voor het ABC is positief en het ontwikkelt zich sneller dan verwacht en het financiële beeld is beter dan verwacht.

Wegwijzer

Ten opzichte van de stand per 1-1-2016 wordt vóór-calculatorisch circa € 48.000 minder positief resultaat per 1-1-2017 verwacht. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door de negatieve effecten van rente en discontovoet als gevolg van gewijzigde administratieve en verslaggeving technische BBV richtlijnen. Daarnaast is de looptijd met één jaar verlengd met als gevolg een toename van de plankosten. Het vóór-gecalculeerde voordelig resultaat op basis van NCW bedraagt per 1-1-2017 circa € 203.000. In overleg met de accountant is voor dit project een tussentijdse winstneming toegepast van € 200.000.

Paragraaf 7: Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering is een belangrijk aspect voor de ambtelijke organisatie om haar werk te kunnen doen. Wanneer we spreken over bedrijfsvoering dan hanteren wij de definitie zoals het ministerie van BZK het geformuleerd heeft: “Bedrijfsvoering betreft de bedrijfsprocessen binnen een gemeente om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren alsmede de sturing en beheersing daarvan.”

Voor een goede bedrijfsvoering zijn budget, personeel met kennis en kunde, infrastructuur, structuur, informatie en beheersinstrumenten nodig. Ook is een gezonde cultuur binnen de organisatie cruciaal om onze doelstellingen te bereiken. Onze organisatie beleeft door de dynamiek in het openbaar bestuur hectische tijden en het ziet er naar uit dat deze hectiek permanent zal zijn. Dat vraagt een organisatie die daarmee om kan gaan en kwaliteit blijft leveren. Het college is primair verantwoordelijk voor een adequate bedrijfsvoering. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak.

Visie en beleid ten aanzien van onze bedrijfsvoering

De overheid vraagt steeds meer zelfredzaamheid van inwoners (ook in onze gemeente krijgt de burgerparticipatie steeds meer vorm) en de gemeente is steeds meer één van de maatschappelijke partijen dan een orgaan dat van bovenaf bepaalt wat goed is. Ons takenpakket, met de transities in het sociaal domein als belangrijkste voorbeeld, verandert steeds, terwijl de financiële mogelijkheden beperkt zijn. Een ‘blik naar buiten’, flexibiliteit, een sterk strategisch en tactisch vermogen, slim samenwerken, integraal werken, klantgerichtheid en resultaatgerichtheid helpen onze organisatie om de door de raad bepaalde doelen toch te bereiken. Deze uitgangspunten staan dan ook centraal in het besturings- en managementconcept van de organisatie dat eind 2013 door het college is vastgesteld en waar de organisatieontwikkeling zich sinds 2014 op richt.

Onze organisatiestructuur is een afgeleide van het zogenoemde directiemodel. De organisatie staat onder algemene leiding van de gemeentesecretaris die tevens algemeen directeur is. Vanaf februari 2014 bestaat de ambtelijke organisatie uit drie afdelingen: afdeling Fysieke pijler, afdeling Sociale pijler en afdeling Bedrijfsvoering. Daarnaast zijn er twee stafeenheden: Concernstaf en Control. Het kleine aantal afdelingen betekent een slagvaardig managementteam (gevormd door de gemeentesecretaris en de afdelingsmanagers, die geadviseerd worden door de controller en de directieadviseur) dat stuurt op de integraliteit en op samenhang van de vele belangrijke, complexe en/of strategische dossiers. Onze afdelingen hebben naast afdelingsmanagers, die de medewerkers die werken op de strategische dossiers aansturen, ook adjunct-afdelingsmanagers; zij richten zich voornamelijk op het coachen en begeleiden van onze medewerkers die werken op de tactische en operationele dossiers en helpen op die manier de organisatie steeds stap voor stap te verbeteren.

In het vierde kwartaal van 2016 heeft er een evaluatie plaatsgevonden van de reorganisatie. De gemeenteraad is hierover middels een rapportage geïnformeerd. Naar aanleiding van deze evaluatie is een aantal aanbevelingen geformuleerd, waarvan een groot deel al in 2016 is opgepakt en waarvan de rest in 2017 verder opgepakt zal worden. Op deze manier krijgen we een slagvaardige organisatie die nadrukkelijk inzet op de strategische aansturing van de organisatie en op strategische beleidsontwikkeling.

Samenwerken: noodzaak en kans tegelijk

Voor elke gemeente, en zeker voor een gemiddelde plattelandsgemeente als Neder-Betuwe, is intergemeentelijke samenwerking een noodzaak. In samenwerkingsverbanden kunnen we niet alleen intergemeentelijke vraagstukken, maar ook vraagstukken die te ‘groot’ zijn voor onze organisatie en vraagstukken die onze gemeentegrenzen overschrijden, beleggen. Zeer belangrijke beleidsuitdagingen zoals de transities op het sociaal domein, logistiek, transport, agribusiness, recreatie en toerisme hebben we dan ook samen met de negen andere gemeenten in Rivierenland opgepakt. Binnen de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid werken we aan een veilige leefomgeving en bereiden we ons voor op eventuele rampen en crisissituaties. Ook efficiëntieoverwegingen spelen een rol om voor samenwerking met andere gemeenten te kiezen. Daarom organiseren we onder meer de afvalinzameling (Avri/Regio Rivierenland), de sociale werkvoorziening (Werkzaak) en ons archief (Regionaal Archief Rivierenland) samen met andere gemeenten. Binnen al deze samenwerkingsverbanden werken specialisten mee aan het bereiken van de politiek-bestuurlijke doelstellingen van Neder-Betuwe.

De afgelopen jaren zijn raad, college en ambtelijke organisatie zich steeds meer het belang van een goede sturing en monitoring van onze samenwerkingsverbanden (verbonden partijen) gaan realiseren en nog meer gaan inzien dat samenwerken volop kansen biedt. Daarom investeren wij blijvend in kennis en bewustwording over verbonden partijen bij onze medewerkers. De organisatie hanteert sinds 2013 heldere afspraken over de interne procesgang en verantwoordelijkheden ten aanzien van al onze verbonden partijen. Afgelopen september is een hernieuwde procesbeschrijving over de advisering met betrekking tot de verbonden partijen vastgesteld door het college. Vanaf 2013 zijn binnen de ambtelijke organisatie diverse activiteiten ontplooid om de sturing en monitoring van verbonden partijen te verbeteren. In onze organisatieontwikkelingsplannen hebben deze aspecten in 2016 wederom een prominente rol gekregen.

De mogelijkheden die intergemeentelijke samenwerking biedt, en ook de noodzaak ervan, moeten leiden tot een “tweede natuur”. De door uw raad gehouden heidag, in februari van vorig jaar, bevestigt deze noodzaak bij het streven naar (duurzame) bestuurlijke zelfstandigheid.

Inbesteding beheer openbare ruimte bij de Avri

In 2013 is een besluit genomen om het beheer van de openbare ruimte in te besteden bij de Gemeenschappelijke regeling Avri onderdeel IBOR. Deze inbesteding is een een-op-een-relatie tussen de gemeente en de Gemeenschappelijke Regeling Avri. Er is dus met deze inbesteding geen relatie met de overige deelnemende gemeenten in de Gemeenschappelijke Regeling Avri. Met inbesteding is weliswaar een deel van onze organisatie op afstand gezet maar indirect blijven wij op financiële wijze verantwoordelijk voor dit deel van onze organisatie. Dit brengt financiële risico's met zich mee. Deze financiële risico's kunnen tot uitdrukking komen in het bijramen van onze begroting wat betreft de budgetten aangaande Avri. De te behalen bezuiniging is hiermee in 2016 naar beneden bijgesteld.

Informatieveliligheid

Wat hebben wij in 2016 ondernomen om te werken aan een verbetering van informatieveiligheid?

- Opleiding medewerker tot CISO (Chief Information Security Officer)
- Bewustwordingscampagnes informatieveiligheid
- Investering in vervanging en verbetering van hardware en software
- Implementatie van de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten)
- Start onderzoek door Rekenkamercommissie naar informatieveiligheid.
- Betere dekking tegen risico's door een betere verzekering tegen cyber criminaliteit.

Controle op belangrijke bedrijfsprocessen

- Proces inkoop en aanbesteding is verbeterd en opnieuw geïmplementeerd.
- Met de komst van een (interim) juridisch controller werden periodiek processen gecontroleerd, afwijkingen gerapporteerd en geadviseerd om verbeteringen door te voeren. Een voorbeeld hiervan is een periodieke controle op het inkoop- en aanbestedingsproces.

Toelichting totale personeelslasten opgenomen in de exploitatie

Hieronder treft u de totale personeelslasten over 2016 aan waarbij een splitsing is aangebracht tussen personeelslasten van (burger)raadsleden, college, griffie en voormalig wethouders en nabestaanden en de personeelslasten van de ambtelijke organisatie. Ook de onderdelen inhuur derden, overige personeelslasten, ziekteverzuim, vervanging personeel bij ziekte en de voorziening reorganisatie worden hier nader toegelicht.

Personeelslasten (burger)raadsleden, college, griffie en voormalig wethouders en nabestaanden

In de begroting 2016 is voor de hier bovengenoemde onderdelen een bedrag opgenomen van € 770.279. De werkelijke personeelslasten in 2016 zijn € 765.887. In 2016 is er per saldo een onderschrijding te melden van in totaal € 4.392. Dit behoeft geen verdere toelichting in dit document.

Personeelslasten (burger)raadsleden, college, griffie en voormalig wethouders en nabestaanden 2016	
Begroting	770.279
Werkelijk	765.887
Verschil (onderschrijding)	-4.392

Personeelslasten ambtelijke organisatie

In de begroting 2016 is een bedrag opgenomen van 7,48 miljoen. De werkelijke personeelslasten zijn 6,16 miljoen. Dit houdt in dat er een voordeel van 1,32 miljoen is ontstaan (vrijval vacaturegelden, zijnde het budget inhuur derden), dit heeft betrekking op niet ingevulde vacatures binnen de organisatie.

Personeelslasten ambtelijke organisatie 2016	
Begroting	7.486.298
Werkelijk	6.163.500
Verschil (vrijval vacaturegelden)	-1.322.798

Vrijval vacaturegelden

Bij het invullen van vacatures wordt de afweging gemaakt hoe deze in te vullen: het in dienst nemen van de medewerker (tijdelijk of vast), inhuren of inhuren op basis van detachering. Met name van de mogelijkheid van detacheringen van personeel van en naar een andere gemeente wordt regelmatig gebruik gemaakt. Op deze wijze ontstaat een vaste kern (medewerkers in dienst) en een flexibele schil (inhuur en detachering).

Budget inhuur derden

Het budget inhuur derden voor 2016 bedraagt € 1.525.958 en wordt gevormd door drie onderdelen:

- ♦ vrijval vacaturegelden
- ♦ bijgeraamd budget bij een bestuursrapportage, bestemming resultaat jaarrekening of nieuw beleid
- ♦ extra budget op basis van inkomsten uit detacheringen van eigen personeel.

Het bijgeraamd budget ten bedrage van € 148.667 in 2016 heeft betrekking op middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de inzet van de interim-gemeentesecretaris (€ 116.667) en middelen die beschikbaar zijn gesteld bij de bestemming van het jaarrekeningsaldo 2015 (€ 32.000). Dit i.v.m. geplande taken in 2015 die niet (volledig) zijn uitgevoerd door de ambtelijke organisatie tijdens de opvang van de vluchtelingen. Het extra budget op basis van inkomsten uit detachering van eigen personeel is in 2016 in totaal € 54.493.

Budget inhuur derden 2016	
Vrijval vacaturegelden	1.322.798
Bijgeraamd budget	148.667
Inkomsten uit detachering	54.493
Totaal budget inhuur derden	1.525.958

Uitgaven inhuur derden

In totaal is er een bedrag van € 1.484.357 besteed aan inhuur van derden in 2016. Dit heeft betrekking op diverse soorten van inhuur: op basis van detacheringen vanuit een andere gemeente, via detacheringbureaus, op basis van Payroll, via uitzendbureaus, stagiaires, enz. Per saldo is er in 2016 een onderschrijding te melden ter hoogte van € 41.601. Dit betekent dat niet alle beschikbare middelen zijn ingezet voor inhuur van derden waardoor er een eenmalig voordeel is ontstaan op basis van het totaal budget inhuur derden 2016. Voor de financiële verwerking verwijzen wij u naar Programma 1 Bestuur en Dienstverlening.

Uitgaven Inhuur derden 2016	
Budget inhuur derden	1.525.958
Uitgaven inhuur derden	1.484.357
Verschil (onderschrijding)	-41.601

Overige personeelslasten

In de begroting 2016 is een bedrag van € 901.094 opgenomen voor overige personeelslasten. Dit betreft o.a. reiskosten woon-werkverkeer van het personeel, secundaire arbeidsvoorwaarden, jubilea, juridische advisering, verzekeringen, ARBO, ontvangsten van derden, enz. De werkelijke overige personeelslasten zijn € 860.800. In 2016 is hierdoor een onderschrijding ontstaan ter hoogte van € 40.294. Dit voordeel is o.a. ontstaan door een afname van verkoop van verlofuren en minder uitgaven op het ARBO-budget. Daarnaast is er minder aan declaraties voor personeel (dienstreizen, parkeer, veer- en tolgelden, enz.) uitgekeerd ten opzichte van voorgaande jaren. Voor de financiële verwerking verwijzen wij u naar Programma 1 Bestuur en Dienstverlening.

Overige personeelslasten 2016	
Begroting	901.094
Werkelijk	860.800
Verschil (onderschrijding)	-40.294

Ziekteverzuim

In 2016 bedroeg het gemiddelde verzuimpercentage 4,7%. Dit betekent een stijging ten opzichte van 2015 van ruim een procentpunt. Deze stijging wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door een aantal langdurige (fysieke) ziektegevallen in 2016. We zien wel een groot verschil in het verzuim over het eerste en tweede half jaar van 2016: het verzuim in het eerste halfjaar bedroeg 6,5% en het verzuim in het tweede halfjaar 3,2%. Een vergelijking met het landelijk verzuimcijfer over 2016 kan nog niet worden gemaakt, omdat dit gegeven nog niet beschikbaar is. Zetten we het verzuim af tegen het landelijk verzuimpercentage van 5,3% over 2015, dan zit onze organisatie onder het gemiddelde.

Vervanging personeel bij ziekte

Verzuim betekent vaak (deels) afwezigheid van de betreffende medewerk(st)er. Indien dit een langdurig karakter heeft is het budget Vervanging personeel bij ziekte (€ 246.700) beschikbaar om vervanging in te schakelen. Daarnaast ontvangen we vanuit het UWV een compensatie op het moment dat een medewerkster met zwangerschapsverlof is of een bijzondere status heeft hetgeen ter dekking kan worden ingezet voor vervanging. Per saldo is er in 2016 een onderschrijding ter hoogte van € 11.497. Dit behoeft geen verdere toelichting in dit document.

Vervanging personeel bij ziekte 2016	
Begroting	246.700
Werkelijk	235.203
Verschil (onderschrijding)	-11.497

Voorziening reorganisatie

U heeft voor de voorziening reorganisatie een budget van € 1.387.983 beschikbaar gesteld. De loonkosten ten behoeve van de boventallig verklaarde managers, de wettelijke ww en de 'van werk naar werk' trajecten, vormen de grootste uitgaven die ten laste van deze voorziening zijn en worden geboekt. Hieronder treft u een overzicht aan van de stand van de voorziening op 31 december 2016.

Stand voorziening reorganisatie 2016	
Begroting	1.387.983
Werkelijk	1.218.215
Stand voorziening 31-12	- 169.768

Voorziening wethouders pensioenen

De gemeente Neder-Betuwe heeft voor de wethouders bij Loyalis Verzekeringen het APPA-plan afgesloten. De Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA) regelt de pensioenrechten van bestuurders en hun nabestaanden. Hiervoor is intern een voorziening gecreëerd. Op basis van informatie verstrekt door Loyalis Verzekeringen is hier een bedrag van € 205.698 in gestort. Naar aanleiding van een aantal wijzigingen die betrekking hebben op nieuwe of vertrekkende wethouders is er een actueel beeld ontstaan over het noodzakelijke niveau van deze voorziening. Om de beleggingstegoeden volledig aan te laten sluiten op de pensioenaanspraken en daarmee op de juiste niveaus te brengen dient er een bedrag van € 172.307 beschikbaar te zijn in deze voorziening. Dit betekent dat bij de jaarrekening incidenteel een bedrag van € 33.391 ten gunste kan worden gebracht van het jaarrekeningsaldo 2016. Hieronder treft u een overzicht aan van de stand van de voorziening op 31 december 2016. Voor de financiële verwerking verwijzen wij u naar Programma 1 Bestuur en Dienstverlening.

Stand voorziening wethouders pensioenen 2016	
Stand voorziening 1-1	205.698
Benodigde stand voorziening 31-12 o.b.v. Loyalis	172.307
Verschil	-33.391

Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid

Op grond van art. 213a Gemeentewet verricht het college periodiek onderzoek naar de doelmatigheid van het door hem gevoerde bestuur. In de verordening 213a is vastgelegd dat het college bij de jaarstukken (paragraaf bedrijfsvoering) rapporteert over de onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid. Doel van de audits is om grip te krijgen op de processen, zowel om in control te zijn als ook om te leren en verbeteren. De audits worden uitgevoerd door de eenheid control binnen de organisatie. Aanbevelingen uit de audits worden opgevolgd in een verbeterplan. De uitvoering van deze verbeterplannen wordt gemonitord.

Onderzoek uitvoering nota Bovenwijkse voorzieningen

Onderzocht is de wijze waarop de uitvoering bijdraagt aan de in de nota gestelde doelen en de bijbehorende processen zoals de berekening en vastlegging van de bijdragen. De uitkomst was dat de nota gedateerd was en de interne processen verbetering behoeften. Inmiddels is er een actuele nota Bovenwijkse voorzieningen door de raad vastgesteld en is de vastlegging van bijdragen van marktpartijen en de toerekening van bijdragen aan de investeringen verbeterd. De administratieve organisatie wordt hierop ingericht en de processen worden beschreven.

Administratieve proces inkoop en aanbesteding

Jaarlijks wordt de zgn. spendanalyse uitgevoerd met als specifiek doel de vaststelling van de rechtmatigheid van de verrichte aanbestedingen. Dit jaar is dit onderzoek verbreed naar de werking van het administratieve proces met name het contractenbeheer. Het onderzoek is in het eerste kwartaal van 2017 afgerond.

DE JAARREKENING

Inhoud van de Jaarrekening

De jaarstukken van een gemeente moeten volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (artikel 24 BBV) ten minste bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening.

De jaarstukken, waarvan de jaarrekening deel uit maakt, dienen een document te zijn waarmee de gemeenteraad kan sturen. De gemeenteraad heeft in het duale stelsel de kaderstellende budgetbepalende en controlerende taken. De jaarrekening ondersteunt de gemeenteraad bij deze taken.

Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten moet de jaarrekening ten minste bestaan uit: het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting, de balans en de toelichting en de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

Het overzicht van baten en lasten in de Jaarrekening en de toelichting

Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting moet bestaan uit:

- Het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten en het saldo per programma,
- Het overzicht van de gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen,
- Het bedrag voor heffing van de vennootschapsbelasting,
- Het bedrag voor onvoorzien,
- Het overzicht van gerealiseerd resultaat voor bestemming,
- Het overzicht van de werkelijke mutaties in reserves en het overzicht van het gerealiseerde resultaat na bestemming,

Het overzichten van baten en lasten in de jaarrekening en de toelichting bevat voor de hierboven genoemde onderdelen ook de ramingen uit de begroting voor en na wijzigingen (artikel 27 BBV).

De toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening bevat tenminste:

- Een analyse van de afwijkingen tussen begroting na wijziging en het overzicht van baten en lasten
- Een overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien,
- Een overzicht van de incidentele baten en lasten per programma,
- Een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves
- Een overzicht van informatie vanuit publieke middelen gefinancierde topinkomens.

De balans

De balans geeft de stand van zaken weer voor wat betreft de omvang en samenstelling van het vermogen van de gemeente. In de balans worden naast de cijfers per balansdatum tevens de cijfers van de balans van het vorige begrotingsjaar opgenomen (artikel 30 BBV). Verder geeft het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeente indelingsvereisten aan waaraan de balans moet voldoen.

De bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen

In deze legt de gemeente in het kader van de Single Information Single Audit (SISA) verantwoording af over de van andere overheidslichamen ontvangen specifieke uitkeringen. De hiervoor te hanteren modellen worden bij Algemene Maatregel van Bestuur (MvB) vastgesteld en gepubliceerd.

Overzicht van gerealiseerde baten en lasten en het saldo voor bestemming

OVERZICHT VAN RESULTAAT VOOR EN NA BESTEMMING												
Nr: Programma's	Begroting 2016 voor wijziging			Begroting 2016 na wijziging			Rekening 2016			Verschil		Verschil
	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	
P1 Bestuur en Dienstverlening	4.431	-616	3.815	5.428	-832	4.596	4.878	-765	4.112	-550	66	-484
P2 Openbare Orde en Veiligheid	2.039	-13	2.025	2.141	-76	2.065	2.441	-368	2.073	300	-292	8
P3 Fysieke Leefomgeving	14.251	-10.136	4.115	20.106	-14.398	5.708	20.447	-15.566	4.881	341	-1.168	-827
P4 Economie	346	885	1.232	568	-170	398	608	-183	425	41	-13	28
P5 Sociaal Domein	26.589	-4.386	22.203	26.474	-5.078	21.395	26.285	-5.475	20.810	-189	-397	-585
AD Algemene dekkingsmiddelen	50	-34.419	-34.369	270	-35.328	-35.059	262	-35.469	-35.207	-8	-141	-149
Werkelijk resultaat voor bestemming	47.705	-48.685	-979	54.986	-55.882	-896	54.921	-57.827	-2.905	-65	-1.944	-2.009

Overzicht van werkelijke mutaties in reserves per programma

OVERZICHT VAN MUTATIES IN RESERVES PER PROGRAMMA.												
Nr: Programma's	Begroting 2016 voor wijziging			Begroting 2016 na wijziging			Rekening 2016			Verschil		Verschil
	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	
P1 Bestuur en Dienstverlening												
P2 Openbare Orde en Veiligheid												
P3 Fysieke Leefomgeving	314		314	104	-85	19	129	-526	-397	25	-441	-416
P4 Economie												
P5 Sociaal Domein	269	-465	-196	269	-495	-226	269	-495	-226			
AD Algemene dekkingsmiddelen	550		550	1.947	-1.235	713	2.386	-1.235	1.151	439		439
Totalen van mutaties in reserves	1.133	-465	668	2.320	-1.815	506	2.784	-2.255	528	463	-441	22
+ = tekort - = overschot												

Toelichting:

Programma 3.

Verlaging reserve grondexploitatie en storting in de algemene reserve

De reserve grondexploitatie heeft tot doel het afdekken van de risico's die de gemeente Neder-Betuwe loopt op het gebied van bouwgronden in exploitatie. De algemene risico's en de specifieke risico's, die worden gelopen binnen de bouwgronden in exploitatie, bedragen in totaliteit per 31 december 2016 € 1.735.656. Op 31 december 2015 was dit € 2.174.483 een afname ten opzichte van 31 december 2015 met € 438.828. Dit heeft tot gevolg dat de reserve grondexploitatie verlaagd kan worden met € 438.827. Deze vrijval van de reserve grondexploitatie is gestort in de algemene reserve. Verder is er sprake van overige kleine verschillen (nadeel € 22.000 incidenteel).

Programma 5.

Bestemmingsreserve Nieuwbouw van Lodenstein College

De storting en onttrekking hebben een structureel karakter. Het betreft hier de storting van rente en de onttrekking van de jaarlijkse kapitaallasten inzake nieuwbouw van het Van Lodenstein College.

Algemene Dekkingsmiddelen.

Algemene reserve

Structureel wordt jaarlijks € 50.000 gestort in de algemene reserve. Het betreft hier de onderuitputting op kapitaallasten. In 2016 heeft geen storting plaatsgevonden omdat geen onderuitputting op kapitaallasten aanwezig was in 2016. Daarnaast is de algemene reserve opgehoogd met € 438.828. Voor verdere toelichting verwijzen wij u naar de toelichting onder programma 3 en paragraaf 6 Grondbeleid.

Overzicht van gerealiseerd resultaat voor en na bestemming

OVERZICHT VAN RESULTAAT VOOR EN NA BESTEMMING												
Nr: Programma's	Begroting 2016 voor wijziging			Begroting 2016 na wijziging			Rekening 2016			Verschil		Verschil
	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	
P1 Bestuur en Dienstverlening	4.431	-616	3.815	5.428	-832	4.596	4.878	-765	4.112	-550	66	-484
P2 Openbare Orde en Veiligheid	2.039	-13	2.025	2.141	-76	2.065	2.441	-368	2.073	300	-292	8
P3 Fysieke Leefomgeving	14.251	-10.136	4.115	20.106	-14.398	5.708	20.447	-15.566	4.881	341	-1.168	-827
P4 Economie	346	885	1.232	568	-170	398	608	-183	425	41	-13	28
P5 Sociaal Domein	26.589	-4.386	22.203	26.474	-5.078	21.395	26.285	-5.475	20.810	-189	-397	-585
AD Algemene dekkingsmiddelen	50	-34.419	-34.369	270	-35.328	-35.059	262	-35.469	-35.207	-8	-141	-149
Werkelijk resultaat voor bestemming	47.705	-48.685	-979	54.986	-55.882	-896	54.921	-57.827	-2.905	-65	-1.944	-2.009
MR Mutaties in reserves	1.133	-465	668	2.320	-1.815	506	2.784	-2.255	528	463	-441	22
Werkelijk resultaat na bestemming	48.838	-49.149	-311	57.307	-57.697	-390	57.705	-60.082	-2.377	398	-2.385	-1.987
+ = tekort - = overschot												

Overzicht van verschillen per programma

OVERZICHT VAN RESULTAAT VOOR EN NA BESTEMMING												
Nr. Programma's	Begroting 2016 voor wijziging			Begroting 2016 na wijziging			Rekening 2016			Verschil		Verschil
	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	Saldo €	Lasten €	Baten €	
P1 Bestuur en Dienstverlening	4.431	-616	3.815	5.428	-832	4.596	4.878	-765	4.112	-550	66	-484
P2 Openbare Orde en Veiligheid	2.039	-13	2.025	2.141	-76	2.065	2.441	-368	2.073	300	-292	8
P3 Fysieke Leefomgeving	14.251	-10.136	4.115	20.106	-14.398	5.708	20.447	-15.566	4.881	341	-1.168	-827
P4 Economie	346	885	1.232	568	-170	398	608	-183	425	41	-13	28
P5 Sociaal Domein	26.589	-4.386	22.203	26.474	-5.078	21.395	26.285	-5.475	20.810	-189	-397	-585
AD Algemene dekkingsmiddelen	50	-34.419	-34.369	270	-35.328	-35.059	262	-35.469	-35.207	-8	-141	-149

Toelichting van verschillen per programma

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening (verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)

Programma 1

Wijk- en buurtgericht werken (voordeel € 28.000 incidenteel).

In het budget van wijkmanagement was nog rekening gehouden met het realiseren van een loods in IJzendoorn voor het verenigingsleven. Bij de rapportage besteding budgetten 2016 "Decemberbrief" bent u reeds geïnformeerd over de mogelijkheid van het vrijvallen van het resterende budget van Wijk- en buurtgericht werken door het niet realiseren van deze loods. Dit resulteert in een incidenteel voordeel van € 27.890.

Ophogen voorziening dubieuze debiteuren (nadeel € 66.000 incidenteel).

Op het budget lasten en invordering is een incidenteel nadeel ontstaan ter hoogte van € 66.000. In december 2016 heeft er een opschoningsactie plaatsgevonden van oude vorderingen waarvan de haalbaarheid van invorderen nihil was. Het merendeel betrof belastingvordering. Om voldoende voorziening te hebben om het risico te kunnen afdekken van eventueel oninbare vorderingen moest de voorziening conform de gestelde kaders worden verhoogd met € 66.000.

Informatie en Automatisering gids (I&A) (voordeel € 288.000 incidenteel).

In 2016 zijn 5 projecten uit de I&A gids afgerond met een positief saldo (€ 7.000).

Dit betreffen de projecten: DigiD en eHerkenning, Basisregistratie Kadaster, Implementatie Verplichtingenadministratie, Generieke digitale infrastructuur en Vervangen BAG applicatie. Het voordeel van € 7.000 kan vrijvallen ten gunste van het saldo jaarstukken 2016.

Projecten I&A gids die niet zijn afgerond in 2016 en door lopen in 2017 (€ 281.000).

Het betreffen de volgende projecten:

Implementatie BGT:

Vorbereiden op basisregistratie grootschalige topografie.

GEO Informatieplan/optimalisatie applicaties:

Opstellen gegevensbeheer, BAG, WOZ, beheer openbare ruimten en 3D-vraagstukken alsmede de functionaliteit van de GEO applicaties te optimaliseren. Dit project is in 2016 gestagneerd i.v.m. het vertrek van de informatiemanager. Na invulling van de vacature zal dit project worden afgerond.

Management informatiesysteem:

Met de invoering van een management informatiesysteem zijn wij nog niet gestart. Wij hebben ons eerst ingezet om de wettelijke BBV vernieuwingen, welke met ingang van 1 januari 2017 verplicht doorgevoerd moesten zijn, te realiseren. Met deze werkwijze willen wij eerst een goede basis leggen voor het implementeren van een management informatie systeem. Als de organisatie op dit gebied weer op sterkte is en alle knelpunten op het gebied van een juiste financiële informatievoorziening zijn opgelost kan er gestart worden met de implementatie van het management informatiesysteem.

iBurgerzaken / Digitale aangiften eo. meldingen:

Implementatie van iBurgerzaken sluit aan op de BRP die een volledig digitale dienstverlening mogelijk maakt. In 2016 is een aantal modules geïmplementeerd en de verwachting is dat dit onderdeel van het project in 2017 wordt afgerond. Een aantal technische componenten en verbindingen die nodig zijn voor de uitvoering van digitale dienstverlening, konden in 2016 nog niet worden uitgevoerd.

Cyclorama's:

Door gebruik te maken van foto's kunnen lokale situaties rondom aanvragen, klachten en meldingen van burgers sneller en effectiever worden beoordeeld. Dit "project" betreft een structurele uitvoering van foto's en bij de eerstvolgende bestuursrapportage zal een administratieve wijziging worden doorgevoerd en wordt dit budget ondergebracht bij het onderdeel vastgoed. In deze jaarstukken wordt dan ook voorgesteld om het niet bestede deel van het I&A gids budget van € 281.000 te bestemmen voor uitgaven in 2017.

Inhuur van derden t.o.v. vrijval personeelslasten (voordeel € 42.000 incidenteel).

In totaal is er een bedrag van € 1.484.000 besteed aan inhuur van derden in 2016. Dit heeft betrekking op diverse soorten van inhuur: op basis van detacheringen vanuit een andere gemeente, via detacheringbureaus, op basis van Payroll, via uitzendbureaus, stagiaires, enz. Per saldo is er in 2016 een onderschrijding te melden ter hoogte van € 42.000. Dit betekent dat niet alle beschikbare middelen zijn ingezet voor inhuur van derden waardoor er een eenmalig voordeel is ontstaan op basis van het totaal budget inhuur derden 2016. Voor verdere informatie zie Paragraaf 7 Bedrijfsvoering.

Overige personeelslasten (voordeel € 40.000 Incidenteel).

In de begroting 2016 is een bedrag van € 901.000 opgenomen voor overige personeelslasten. Dit betreft o.a. reiskosten woon-werkverkeer van het personeel, secundaire arbeidsvoorwaarden, jubilea, juridische advisering, verzekeringen, ARBO, ontvangsten van derden, enz. De werkelijke overige personeelslasten zijn € 861.000. In 2016 is hierdoor een onderschrijding ontstaan ter hoogte van € 40.000. Dit voordeel is o.a. ontstaan door een afname van verkoop van verlofuren en minder uitgaven op het ARBO-budget. Daarnaast is er minder aan declaraties voor personeel (dienstreizen, parkeer, veer- en tolgelden, enz.) uitgekeerd ten opzichte van voorgaande jaren. Voor verdere informatie zie Paragraaf 7 Bedrijfsvoering.

Vrijval pensioenvoorziening wethouders (voordeel € 33.000 Incidenteel).

Naar aanleiding van een aantal wijzigingen dat betrekking heeft op nieuwe of vertrekkende wethouders is er een actueel beeld ontstaan over het noodzakelijke niveau van deze voorziening. Om de beleggingstegoeden volledig aan te laten sluiten op de pensioenaanspraken en daarmee op de juiste niveaus te brengen, dient er een bedrag van € 172.000 beschikbaar te zijn in deze voorziening. Dit betekent dat bij de jaarrekening incidenteel een bedrag van € 33.000 ten gunste kan worden gebracht van het jaarrekeningsaldo 2016. Voor verdere informatie zie Paragraaf 7 Bedrijfsvoering.

Leges gemeentewinkel (voordeel € 42.000 Incidenteel).

Op het budget 2016 "leges bevolkingsregister en burgerlijke stand" is een incidenteel voordeel ontstaan van € 58.862 onder programma 1. Tegenover deze meeropbrengst staat een hogere afdracht van € 16.764 aan het Rijk voor de geleverde goederen. De gemeente kan het aantal aanvragen reisdocumenten en rijbewijzen niet beïnvloeden. Het bijstellen van aanvragen van paspoorten, Nederlandse identiteitskaarten en rijbewijzen op basis van verwachtingen is erg lastig. Om die reden vinden tussentijdse bijstelling bij een bestuursrapportage alleen plaats op basis van werkelijk gerealiseerde aantal aanvragen ten opzichte van de geraamde aantal aanvragen.

Overige kleine verschillen (voordeel € 76.000 Incidenteel).**Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening**
(verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)**Programma 2****Opsporing en ruiming van conventionele explosieven (CE). (voordeel en nadeel € 292.000 Incidenteel)**

Binnen programma 2 "Openbare Orde en Veiligheid" is een forse afwijking van € 292.000 aanwezig tussen de geraamde lasten en baten conform begroting na wijziging en de werkelijkheid conform de jaarstukken 2016.

Deze forse afwijking is als volgt te verklaren:

Voor de kosten van het opsporen en ruimen van conventionele explosieven (CE) is door het rijk een regeling getroffen. Het rijk biedt de mogelijkheid om een tegemoetkoming (70%) aan te vragen voor gemaakte kosten voor de opsporing en ruiming van CE. De aanvraag hiertoe moet vergezeld gaan met een raadsbesluit waarin de totale uitgaven die daartoe in 2016 zijn gemaakt. De totale werkelijke lasten voor 2016 voor de opsporing en ruiming van conventionele explosieven (CE) bedragen € 385.000; begroot was € 90.000, dus een nadelig verschil van € 295.000.

Door voor 1 maart 2017 een suppletieverzoek uit het gemeentefonds in te dienen bij het rijk wordt een recht (baat) verkregen van € 269.000; begroot was € 63.000, dus een voordelig verschil van € 206.000. Daarnaast ontvangen wij nog voor € 82.000 van initiatieven van derden voor werkzaamheden die betrekking hebben op het opsporen en ruimen van conventionele explosieven. Hierover bent u eerder geïnformeerd middels een raadsvoorstel op 2 februari 2017.

Overige kleine verschillen (nadeel € 8.000 Incidenteel).**Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening**
(verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)**Programma 3****Uitvoering beheer openbare ruimte door Avri (voordeel € 135.500 Incidenteel).**

Overeenkomstig hetgeen bepaald is in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) heeft de Avri op 1 februari jl. de jaarrapportage 2016 overlegd. In 2016 is er wederzijds veel aandacht geweest voor intensivering van de samenwerking van de vakspecialisten, hetgeen door zowel Avri als gemeente positief wordt ervaren. Onder meer bij het actualiseren van de DVO zijn de vakspecialisten nauw betrokken. Men weet elkaar steeds beter te vinden, hetgeen draagvlak en integraliteit ten goede komt. Uit de uitgevoerde schouwen blijkt dat in algemene zin wordt voldaan aan de kwaliteitseisen zoals vastgelegd in de huidige DVO. Daar waar dat niet volledig het geval was, is Avri IBOR aangeschreven, waarna de omissies alsnog zijn weggenomen. Als gevolg van een motie is additief aan de DVO door Avri IBOR het bijmaaien en kantsteken verzorgd. De jaarrapportage 2016 laat geheel onverwacht zien, dat er in tegenstelling tot eerdere prognoses sprake is van lagere lasten dan geraamd. Met name de volgende zaken dragen volgens de jaarrapportage 2016 van Avri IBOR hieraan bij:

Gladheidbestrijding (voordeel € 24.000):

Van januari tot en met april 2016 zijn 17 strooiacties nodig geweest. In november en december waren 11 strooiacties nodig. In totaal zijn in 2016 28 strooiacties uitgevoerd. In de begroting was voor 2016 met 35 strooiacties rekening gehouden.

Straatmeubilair (voordeel: € 33.500)

Onderschrijding doordat er regelmatig gebruik is gemaakt van de bestaande voorraad materialen. Daarnaast is er meer materiaal hergebruikt.

Gazons (voordeel € 13.000):

Het gazonbestek is in 2016 aanbesteed. Omdat de bezwaartermijn nog niet was afgerond is er laat gestart met maaien. Er is een extra maaironde uitgevoerd om de gazons op beeld te krijgen. Na deze maaironde heeft een nieuwe aannemer het gazonbestek uitgevoerd. In de eerste maanden heeft de aannemer het gewenste kwaliteitsniveau niet behaald. Dit had met name te maken met erg natte ondergronden waardoor het maaiwerk in juni zelfs tijdelijk stil is gelegd. Er is veel tijd aan toezicht besteed in deze periode. Vanaf juli zijn de maaiwerkzaamheden op niveau uitgevoerd.

Riolering (voordeel € 37.500):

Er hebben zich in 2016 minder storingen voorgedaan dan verwacht. Daarnaast is bij het uitvoeren van NEN- keuringen (riolering) in 2016 een voordeel ontstaan van € 12.000. Als gevolg van een onjuiste prognose van Avri (verwachte budgetoverschrijding) hebben deze keuringen niet plaatsgevonden. Voorgesteld wordt om van dit voordeel € 12.000 bij de jaarrekening 2016 te bestemmen voor 2017.

Wegmarkeringen (voordeel € 28.300):

Na de zomerperiode was het aanbrengen van de wegmarkering slecht mogelijk, doordat in deze periode de weg bevuild was. Daarna is als gevolg van een onjuiste prognose van Avri (verwachte budgetoverschrijding) helemaal geen uitvoering gegeven aan wegmarkeringen. Voorgesteld wordt om het niet bestede deel van het budget wegmarkering te bestemmen voor uitvoering in 2017.

Plantsoenen (nadeel € 24.000):

Avri geeft aan, dat de overschrijding een gevolg van een onjuiste begroting vooraf is.

Overige kleine verschillen (voordeel € 23.200)

Aansprakelijkheidsstellingen (nadeel € 32.000 incidenteel).

De overschrijding is veroorzaakt door onvoorziene omstandigheden en niet (meer) verhaalbare schades zoals het schoonmaken van het wegdek door olie op de weg, of de niet verhaalbare eigen bijdrage op het vervangen van een lichtmast door aanrijding, vernieling ed.

Niet gerealiseerde bezuiniging begraven (nadeel € 30.000 incidenteel).

Deze bezuiniging is niet haalbaar. Het wegnemen van formatie is niet mogelijk en het ontslaan van medewerkers is geen reële optie, los van de frictiekosten. Er zijn voor de uitwerking van het onderzoek verzelfstandiging gemeentelijke begraafplaatsen uren ingezet. In de raad van 8 december 2016 is in het kader van dit onderzoek de uitbesteding + gepresenteerd als de meest interessante optie. Zodra daadwerkelijk deze vorm van aanbesteding is aanbesteed, zal blijken of en hoeveel de besparing zal zijn.

Aanvulling voorziening verliezen grondexploitatie ter afdekking van verliezen (nadeel € 162.000 incidenteel).

Ten aanzien van de projecten met een verliesgevend resultaat wordt een bijdrage ter grootte van het verwachte verlies (op contante waarde) gestort in de voorziening verliezen grondexploitaties. Op deze wijze wordt het verlies meteen afgedekt. Op basis van de actualisaties per 31 december 2016 bedraagt het totaal aan verwachte verliezen € 1.676.027. Dit houdt in dat de voorziening verliezen grondexploitatie moet worden aangevuld met € 162.439. Voor meer informatie over de verwachte verliezen en de aanvullende storting in de voorziening verliezen grondexploitaties verwijzen wij u naar de paragraaf 6 "Grondbeleid".

Bouwvergunningen (voordeel € 126.000 incidenteel).

Leges Omgevingsvergunning (bouwen, bodemonderzoek en leges Welstand). Het aantal aanvragen Omgevingsvergunning met de activiteit bouwen in enig jaar laat zich moeilijk voorspellen. Als gevolg van de economische groei heeft 2016 voorzien en meer en grotere bouwprojecten die hebben geleid tot meer legesinkomsten dan begroot.

Bouwgrond in grondexploitaties (BIE), Bouwgrond in grondexploitaties - initiatieven (BIE-initiatieven).

(voordeel minder lasten € 1,9 miljoen, nadeel minder baten € 1,9 miljoen incidenteel).

Binnen programma 3 "Fysieke leefomgeving" is een forse afwijking aanwezig tussen de geraamde lasten en baten conform begroting na wijziging en de werkelijkheid conform de jaarstukken 2016. Deze afwijking is toe te wijzen aan de bouwgrond in exploitatie (BIE) en bouwgrond in exploitaties - initiatieven (BIE-initiatieven). De ramingen zijn gebaseerd op de geactualiseerde ramingen voor bouwgrondexploitaties en bouwgrondexploitaties - initiatieven welke bij de jaarstukken 2015 door u zijn vastgesteld. De werkelijkheid wijkt af en is ontstaan doordat exploitatiebijdragen en grondverkoop in 2016 zijn achtergebleven bij de verwachtingen zoals deze waren gecalculeerd. Met name door vertraging in de ontwikkeling als gevolg van uitgestelde procedures bestemmingsplannen, onduidelijkheden over de realisatie als gevolg dat initiatiefnemers met gewijzigde plannen komen, langlopende onderhandelingstrajecten waardoor verkopen uitgesteld zijn of later worden verwacht, is de opbrengstverwachting niet gehaald. De verwachting is dat deze opbrengsten in 2017 als nog worden ontvangen. Bij de actualisatie van de diverse projecten per 31-12-2016 zijn de financiële consequenties verwerkt.

Er is sprake van een totale afwijking in lasten en baten van € 1.9 miljoen. De voornaamste verschillen in lasten en baten worden veroorzaakt door het project ABC ontwikkeling te Opeusden (€ 1,5 miljoen), Het project Tolsestraat € 0,2 miljoen) en door projecten bouwgrond in exploitatie-initiatieven (€ 0,2 miljoen).

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar paragraaf 6.

Aanleg Rondweg Dodewaard (nadeel meer lasten € 2,2 miljoen, voordeel meer baten € 2,2 miljoen incidenteel)

Voor de aanleg van de Rondweg in Dodewaard hebben wij € 2,2 miljoen aan subsidiegelden ook daadwerkelijk uitgegeven. Deze lasten en baten zijn niet geraamd. U bent over deze lasten en baten afzonderlijk geïnformeerd.

Tussentijdse winstneming (voordeel € 745.000 incidenteel)

De projecten Tolsestraat in Opeusden en de Wegwijzer in Kesteren zijn in een dusdanig vergevorderd stadium dat er ruimte is voor tussentijdse winstneming. Dit heeft plaatsgevonden in overleg met onze accountant. (Voor het project Tolsestraat € 545.000 en voor het project de Wegwijzer € 200.000).

Overige kleine verschillen (voordeel € 45.000 incidenteel)

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening
(verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)

Programma 4

Overige kleine verschillen (nadeel € 28.000 incidenteel)

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening

Programma 5

Bijzondere bijstand (nadeel € 73.500 incidenteel).

Via de 2e Bestuursrapportage 2016 is het budget Bijzondere bijstand incidenteel verhoogd met een bedrag van € 140.000. Aanvullend is bij de rapportage besteding budgetten 2016 het budget bijzondere bijstand weer verlaagd met € 109.000 als gevolg van de systematiek rondom de verstrekte leenbijstanden. Op grond van de septembercirculaire 2016 is een extra bijdrage van de rijksoverheid van € 44.302 i.r.t. de instroom van asielzoekers ontvangen die eveneens in de rapportage besteding budgetten 2016 op het budget bijzondere bijstand bijgeraamd. Per saldo was de verwachting dat het budget over 2016 verder toereikend zou zijn.

Inmiddels is gebleken, dat er op de post bijzondere bijstand per 31 december 2016 een tekort is van circa € 73.500. De overschrijding moet u echter in relatie zien met de via de decembercirculaire 2016 extra beschikbaar gestelde middelen voor de verhoogde asielinstroom ten bedrage van € 106.325. Een groot deel daarvan zijn kosten i.r.t. de bijzondere bijstand. Daarnaast is de bijdrage ook bedoeld ter dekking van andere uitgaven, zoals de door de GGD uitgevoerde "algemene" gezondheidscheck bij de statushouders. Voor meer informatie verwijzen wij u naar het overzicht van algemene dekkingsmiddelen en de raadsinformatiebrief inzake de decembercirculaire 2016.

U wordt voorgesteld, zoals in de raadsinformatiebrief inzake de decembercirculaire 2016 is aangegeven, om het niet gebruikte deel van de € 106.325 door te schuiven naar 2017 voor nog te verwachten kosten inzake de verhoogde asielinstroom. Daarom wordt u bij de bestemming van het saldo van deze jaarstukken voorgesteld een bedrag van € 32.825 (€ 106.325 - € 73.500) te bestemmen en beschikbaar te stellen voor 2017.

Drie decentralisaties (voordeel € 579.000 incidenteel)

Met betrekking tot de drie decentralisatiebudgetten in totaliteit is sprake van een overschot van € 579.000. Hierover bent u in de maand mei jongstleden uitgebreid geïnformeerd middels de raadsinformatiebrief (Z/16/37352/UIT/17/75213) inzake de drie decentralisaties. Bij de opmaak van deze jaarstukken is het voordeel vooralsnog gezien als een incidenteel resultaat in afwachting van de analyse die plaats vindt op de cijfers 3D in relatie tot 2015/2016. Kort samengevat betreffen de overschotten/tekorten per decentralisatie als volgt:

- Participatiewet: € 514.000 overschot
- Wmo: € 635.000 overschot
- Jeugdwet: € 570.000 tekort
- Totaal € 579.000 overschot

Conform de met u gemaakte afspraken in het coalitieakkoord wordt voorgesteld om bij de bestemming van het saldo van deze jaarstukken het uiteindelijke resultaat van de 3D budgetten in totaliteit te storten in de reserve 3D. Zodoende zal voorgesteld worden het bedrag van € 579.000 te storten in de reserve 3D.

Overige kleine verschillen (voordeel € 80.000 incidenteel)

Analyse van het verschil tussen begroting na wijziging en rekening
(verschillen groter dan € 25.000 en afgerond op € 1.000)

Algemene Dekkingsmiddelen

Algemene uitkering (voordeel € 109.000 incidenteel).

Bij de decembercirculaire 2016 heeft er een positieve bijstelling van € 125.065 plaatsgevonden van de algemene uitkering over 2016 waarover u geïnformeerd bent in de raadsinformatiebrief van 11 januari 2017 (Z/16/044602/UIT/16/69856). Aanvullend hebben er in 2016 verrekeningen van de algemene uitkering over voorgaande jaren plaatsgevonden met een nadelig effect van € 16.454. Per saldo resulteert dit in een voordeel van € 108.611 voor 2016. Tegenover deze positieve bijstelling staan extra lasten voor de implementatie richtlijnen Energy Efficiency Directive (EED) van € 7.433 en € 106.325 voor de tegemoetkoming in de extra kosten verhoogde asielinstroom (budget bijzondere bijstand). In deze jaarstukken ziet u onder Programma 5 Sociaal domein voor het budget bijzondere bijstand een overschrijding van € 73.500.

U wordt voorgesteld om;

- Het bedrag van € 7.433 (EED) te bestemmen voor de extra uitvoeringslasten die de ODR in 2017 in rekening gaat brengen.
- Het niet gebruikte deel van € 32.825 voor het budget Bijzondere Bijstand 2016 te bestemmen voor extra kosten vanwege verhoogde asielinstroom in het jaar 2017.

Overige kleine verschillen (voordeel € 40.000 incidenteel)

Overzicht van incidentele Baten en lasten

Overzicht van Incidentele baten en lasten 2016			x € 1000	
			Lasten	Baten
1	Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA)	P1	-28	
2	Verplichte invoering Individueel Keuze Budget (IKB)	P1	383	
3	Intrekken stelpost te realiseren bezuinigingen op de bedrijfsvoering (2 jaar)	P1	77	
4	Verkiezingen conform planning verkiezingen 2016-2019	P1	-33	
5	Aanvulling Programmagids I&A en I&Aprogramma manager	P1	-171	
6	Personele aangelegenheden	P1	40	
7	Vervanging personeel bij ziekte	P1	75	
8	Voorz.dubieuze debiteuren en teruggave BCF 2012-2014	P1	49	
9	Verkoop werf Dodewaard	P1		-91
10	Overige personeelslasten	P1	-90	
11	Wijk- en buurtgericht werken	P1	-28	
12	Inhuur derden t.o.v. vrijval personeellasten	P1	-42	
13	Leges gemeentewinkel	P1		-42
14	Suppletie uitkering 2015 bommenregeling (meicirculaire)	P2	229	
15	Bommenregeling 2016	P2	27	
16	Opsporing en ruiming conventionele explosieven (CE)	P2	292	-292
17	Implementeren BIS	P3	40	
18	Opstellen structuurvisie groen en groenbeheerplan	P3	40	
19	Openbaar groen burgerparticipatie	P3	38	
20	Aanvullende middelen voor uitvoering bestaand begraafplaatsenbeleid	P3	22	
21	Speelruimtebeleid (toevoeging aan voorziening)	P3	60	
22	Uitvoeringsbudget vervanging beschoeiing aan de Brederode Dodewaard	P3	30	
23	Fietsoversteek de Leede	P3	85	
24	Bijdrage uit Bovenwijkse voorziening Casterhoven	P3	-51	
25	Verkoop kavel De Leede	P3		-98
26	Verlaging ambtelijke kosten uit de projecten in de jaarschijf 2016	P3	30	
27	Extra opbegst project gemeentelijk grondgebruik	P3		-100
28	Herziening bestemmingsplannen	P3	-25	
29	Grondexploitatie Herenland (ophogen verliesvoorziening)	P3	27	
30	Initiatief exov Boveneindsestraat.(verlagen verliesvoorziening)	P3	-29	
31	Initiatief exov Broedershof (ophogen verliesvoorziening)	P3	5	
32	Openbare verlichting incidenteel extra last	P3	32	
33	Uitvoering beheer openbare ruimte door Avri	P3	-136	
34	Aansprakelijkheidsstellingen	P3	32	
35	Realisatie bezuiniging begraafplaatsen	P3	30	
36	Aanvulling voorziening verliezen grondexploitatie	P3	162	
37	Bouwvergunningen	P3		-126
38	Bouwgronden in exploitatie (BIE) en bouwgrondexploitatie initiatieven (BIE-initiatieven)	P3	-1.900	1.900
39	Extra impuls economie	P4	30	
40	Regionaal economische beleidsvorming	P4	-25	
41	Vrijval kapitaallasten en exploitatielasten Huisvesting Pantarijn	P5	-136	
42	Huishoudelijkehulp toelage	P5	97	
43	Uitvoeringsprogramma accommodatiebeleid	P5	18	
44	Veilig Thuis	P5	60	
45	Lander jaarrekening 2015	P5		-300
46	Bijzondere bijstand	P5	105	
47	Leerlingenvervoer	P5	30	
48	GR Werkzaak Rivierenland, bestuursrapportage 2016	P5	-96	
49	Uitvoering 3D	P5	-579	
50	Verlagen budget onvoorziene uitgaven	A	-100	
51	Algemene uitkering vorige dienstjaren	A	-173	
52	Veilig Thuis (onvoorziën)	A	-60	
53	Precariobeslasting op elektriciteitsnet	A		-887
			-1.559	-36
54	Inzet reserve bovenwijkse voorziening fietsoversteek de Leede	R		-85
55	Toevoeging Precariobeslasting op elektriciteitsnet aan Reserve	R	887	
56	Bijdrage aan Casterhoven vanuit Bovenwijkse voorziening	R	51	
57	Verlaging reserve grondexploitatie tgv de algemene reserve	R	439	-439
			1.377	-524

Overzicht bezoldiging topfunctionarissen

WNT-verantwoording 2016 gemeente Neder-Betuwe

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op gemeente Neder-Betuwe van toepassing zijnde regelgeving: het algemene wettelijke bezoldigingsmaximum. Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor gemeente Neder-Betuwe is € 179.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 kalendermaanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

Bezoldiging topfunctionarissen

bedragen x € 1	J.J.J. van Huffelen	M.G.J. Nijhuls	E. van der Neut
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 30/4	1/5 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	nee	ja
Individueel WNT-maximum	€ 59.178	€ 180.000	€ 179.000
Beloning	€ 35.735	€ 116.667	€ 58.558
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 4.262	-	€ 7.213
Subtotaal	€ 39.997	€ 116.667	€ 65.771
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-
Totaal bezoldiging 2016	€ 39.997	€ 116.667	€ 65.771
Gegevens 2015			
Aanvang en einde functievervulling in 2015	1/5 - 31/12	1/1 - 30/4	1/9 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	1,0	1,0
Beloning	€ 74.213	€ 68.000	€ 25.978
Belastbare onkostenvergoedingen	-	-	-
Beloningen betaalbaar op termijn	-	-	-
Totaal bezoldiging 2015	€ 74.213	€ 68.000	€ 25.978

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met dienstbetrekking die in 2016 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2016 geen ontsluitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

DE BALANS

De balans .

Bedragen x € 1.000

Balans gemeente Neder-Betuwe per ultimo					
ACTIVA			PASSIVA		
Omschrijving	2016	2015	Omschrijving	2016	2015
Vaste activa			Vaste passiva		
Immaterieel			Eigen vermogen		
Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio			Algemene reserve	9.027	8.862
Kosten van onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief			Bestemmingsreserves tbv tariefegalisatie		
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	37	43	Overige bestemmingsreserves	12.347	11.419
	37	43	Nog te bestemmen resultaat	2.377	483
				23.750	20.764
Materieel			Voorzieningen	4.603	4.611
Investerings met economisch nut	32.804	33.209		4.603	4.611
Investerings met economisch nut (heffingen)	12.966	13.420	Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Investerings met maatschappelijk nut	294	224	Obligatieleningen		
	46.063	46.852	Onderhandse leningen van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen		
Financieel			Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	23.991	28.757
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	83	83	Onderhandse leningen van binnenlandse bedrijven		
Aan gemeenschappelijke regelingen			Onderhandse leningen van overige binnenlandse sectoren		
Aan overige verbonden partijen			Onderhandse leningen van buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren		
Leningen aan woningbouwcorporaties			Door derden belegde gelden		
Aan deelnemingen			Waarborgsommen	3	4
Aan overige verbonden partijen				23.995	28.761
Overige langlopende geldleningen	1.174	1.094			
Overige uitzettingen met en rentetypische looptijd van één jaar of langer					
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.257	1.176			
			Totaal vaste financieringsmiddelen	52.348	54.137
Totaal vaste activa	47.357	48.071			
Vlottende activa			Vlottende passiva		
Voorraden			Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Grond-en hulpstoffen niet in exploitatie genomen bouwgronden		528	Kasgeldleningen		
Grond-en hulpstoffen overige			Banksaldi	3.561	5.501
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	1.729	2.620	Overige schulden	3.561	5.501
Gereed product en handelsgoederen	1.729	3.148			
	4.916	4.880	Overlopende passiva	5.179	4.784
Overlopende activa					
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar					
Vorderingen op openbare lichamen	176	178			
Verstreckte kasgeldleningen					
Rekening-courantverhouding met het Rijk	4.463	5.653			
Exploitatie-overeenkomsten	747	1.333			
Overige vorderingen	1.453	768			
	6.839	7.933			
Liquide middelen					
Kas- en banksaldi	248	390			
			Totaal vlottende passiva	8.740	10.285
Totaal vlottende activa	13.732	16.350			
Totaal generaal	61.088	64.422	Totaal generaal	61.088	64.422

Gewaarborgde geldleningen

52.447

Toelichting op de balans.

ALGEMENE WAARDERINGSGRONDSLAGEN

Met ingang van 1 januari 2004 is het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) in werking getreden. De jaarrekening is dan ook opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het BBV geeft. In de financiële verordening zijn, met verwijzing naar de nota activabeleid 2010, nadere kaders opgenomen voor de waardering van vaste activa. Deze nota is per 1 januari 2010 in werking getreden en is er op gericht om eenheid te verkrijgen in de waardering, administratieve verantwoording en afschrijving van de geactiveerde uitgaven. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

GRONDSLAGEN VASTE ACTIVA

Vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn.

Immateriële vaste activa

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven. Het saldo van agio en disagio wordt lineair gedurende maximaal de looptijd van een geldlening afgeschreven. Afsluitkosten voor geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Materiële vaste activa met een economisch nut

Materiële vaste activa met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Materiële vaste activa met economisch nut worden lineair afgeschreven op basis van de verwachte gebruiksduur. Op voorstel van het college kan hiervan worden afgeweken door annuïtaire afschrijving toe te passen. Dit is toegepast op de volgende investeringen:

- Vernieuwbouw gemeentehuis
- Huisvesting Pantarijn
- Investerings conform het Gemeentelijk Rioleringsplan

Bijdragen van derden worden in mindering gebracht op de investeringssom. Het saldo vormt de afschrijvingsbasis. De te hanteren afschrijvingstermijn wordt per actief beoordeeld aan de hand van de verwachte economische levensduur. Binnen de onderstaande hoofdgroepen worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

Activa	Afschrijvingstermijn
Gebouwen (nieuw)	40 jaar
Gebouwen (renovatie)	20 jaar
Technische installaties	15 jaar
Sanitair	20 jaar
Gronden	Niet toegestaan
Riolering en pompen riolering	Conform GRP worden diverse termijnen gehanteerd
Transportmiddelen (auto's)	07 jaar
Transportmiddelen (vrachtwagens / aanhangwagens)	10 jaar
Transportmiddelen (Brandweer)	15 jaar
Automatisering (pc's, servers, printers, software)	03 jaar
Kantoormeubilair / schoolmeubilair (nieuwe inrichting)	10 jaar
Immateriële vaste activa (kosten onderzoek en ontwikkeling)	05 jaar
Aankoop bestaande gebouwen / tweedehands materiaal	Resterende technische levensduur

De ten behoeve van bepaalde investeringen (met economisch nut) gevormde bestemmingsreserves worden aan de passiefzijde van de balans verantwoord. Jaarlijks worden de kapitaallasten van die investeringen van deze reserves afgeboekt, ten gunste van het overzicht mutaties in reserves op de rekening van baten en lasten. Uitgangspunt van de gemeente is om de bestemmingsreserves tot een minimum te beperken en de kapitaallasten zoveel mogelijk te laten dragen door de exploitatie.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut worden niet geactiveerd. Bij raadsbesluit kan hiervan worden afgeweken en toch tot activering worden overgegaan.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs dan vindt afwaardering plaats. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als baat genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

GRONDSLAGEN VLOTTENDE ACTIVA

Vorraden

De nog niet in exploitatie genomen bouwgronden en verspreide gronden worden opgenomen op basis van de reeds uitgegeven kosten van grondaankopen, voorbereidingen en dergelijke. De boekwaarden van de gronden worden vermeerderd met het jaarlijks bij te schrijven nadelig exploitatiesaldo en, indien noodzakelijk, verminderd met een bijdrage uit de algemene reserve grondexploitaties.

De als 'onderhanden werken' opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de grondexploitatie worden genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Verliezen worden genomen zodra deze voorzienbaar zijn. Producten gereed worden, indien aanwezig, gewaardeerd tegen de kostprijs of tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de kostprijs.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid van de belastingdebiteuren en de overige debiteuren is een voorziening dubieuze debiteuren gevormd. De hoogte van deze voorziening wordt getoetst aan de hand van de volgende kader/richtlijnen voor openstaande vorderingen:

- 20% van het saldo betrekking hebbend op het dienstjaar -1
- 30% van het saldo betrekking hebbend op het dienstjaar -2
- 50% van het saldo betrekking hebbend op het dienstjaar -3
- 100% van het saldo betrekking hebbend op het dienstjaar -4.
- 100% van het saldo betrekking hebbend op opgelegde dwangsommen

Hierbij wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de op het moment van opstellen van de jaarstukken inmiddels ontvangen bedragen en met vorderingen waarvoor betalingsregelingen zijn getroffen. De voorziening wordt in mindering gebracht op het totaalbedrag van de vorderingen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

GRONDSLAGEN PASSIVA

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. Onderhoudsegalisatievoorzieningen zijn gebaseerd op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Voorzieningen uit van derden verkregen middelen (met uitzondering van de door Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren) worden gewaardeerd na aftrek van de in het kader van deze middelen relevante gemaakte kosten.

In 2008 zijn de BBV voorschriften met betrekking tot het reserveren van door derden verkregen gelden gewijzigd. In artikel 49b wordt gesteld dat de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren niet meer in een voorziening worden gestort, maar op de balans worden opgenomen als vooruit ontvangen bedragen.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

De schuldrestanten per het einde van het boekjaar van de door de gemeente gewaarborgde geldleningen en garantstellingen zijn, buiten de balanstelling opgenomen. Nadere informatie is onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen opgenomen.

TOELICHTING OP DE BALANS (bedragen in de overzichten x € 1.000,-)

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

Met ingang van het verslagjaar 2016 worden de 'Bijdragen aan activa in eigendom van derden' verantwoord onder deze rubriek. Voorheen stonden deze onder de Financiële Vaste Activa.

	Boekwaarde per 31-12-16	Boekwaarde per 31-12-15
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	37	
Totaal	37	

Onder de bijdragen aan activa in eigendom van derden zijn voornamelijk bijdragen opgenomen voor de verbouw van de gebouwen fanfare Kesteren, de Vicary in Ochten en de tennis accommodatie de Rozenhof in Dodewaard.

	Boekwaarde 01-01-16	Investe- ringen	stelsel wijziging	Afschrj- vingen	Bijdragen derden	Afwaa- deringen	Boekwaarde 31-12-16
Bijdragen aan activa in eigendom van derden			43	6			37
Totaal			43	6			37

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn de bezittingen van de gemeente, die zij langdurig gebruikt voor haar bedrijfsvoering. De gemeente heeft het economisch eigendom. Voorbeelden zijn het gemeentehuis, bedrijfsauto's, computers, maar ook riolering en sportvelden/-gebouwen in het bezit van de gemeente. Er wordt onderscheid gemaakt naar activa met een *economisch* nut, activa in openbare ruimte met een *maatschappelijk* nut en *economisch nut* waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven (hierna te noemen 'economisch nut met tarieven'). Op hoofdlijn:

Investerings met:	Boekwaarde per 31-12-16	Boekw.vlgs Jaarrek.2015	splitsing activaklassen	Boekwaarde per 31-12-15
Economisch nut	32.804	33.580	-371	33.208
Maatschappelijk nut	294	224		224
Economisch nut met tarieven	12.966	13.049	371	13.420
Totaal	46.063	46.852	0	46.851

In de jaarrekening 2015 werd dit onderscheid deels extracomptabel gemaakt; in 2016 is de administratie daarop aangepast en wel met de juiste bedragen *)

a. Investerings met een economisch nut

Deze activa hebben een economisch nut omdat ze verhandelbaar zijn (er een markt voor is) en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Onderverdeeld naar categorieën met de boekwaarden:

	31-12-16	31-12-15
Gronden en terreinen	3.095	2.711
Woonruimten		
Bedrijfsgebouwen	27.631	28.627
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	348	
Vervoermiddelen	38	53
Machines, apparaten en installaties	918	973
Overige materiële vaste activa	774	845
Totaal	32.804	33.208

Het verloop binnen het verslagjaar is als volgt:

	Boekwaarde 01-01-16	Investe- ringen	Desinves- teringen	Afschrj- vingen	Stelsel herziening	Boekw. '31-12-16'	Voor- ziening	Gecorr. saldo
Gronden en terreinen	2.711			143	1.535	4.103	1.008	3.095
Woonruimten								
Bedrijfsgebouwen	28.627	11		1.007		27.631		27.631
Grond-, weg- en waterb.k. wrkn				246	594	348		348
Vervoermiddelen	53			15		38		38
Machines, app. en inst.	973			55		918		918
Overige materiële vaste activa	845			71		774		774
Totaal	33.209	11		1.537	2.129	33.812	1.008	32.803

De investering betreft:

Huisvesting Pantarijn (09/14)

10.766

De stelselherziening betreft:

Niet In Exploitatie Genomen Gronden (van Vlottende Activa, voorraden)

1.535.353

Verliesvoorziening vh Niet in Exploitatie Genomen Gronden (van Vlottende Activa, voorraden)

1.008.000

*) Splitsing Grond-, weg- en waterbouwkundige werken in Economisch nut en Economisch nut met tarieven.

593.966

b. Investerings met (uitsluitend) maatschappelijk nut

Materiële vaste activa in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut genereren geen middelen, maar vervullen wel duidelijk een publieke taak. Het betreft investeringen in bijvoorbeeld wegen, water en groenvoorzieningen.

Totaaloverzicht:

	Boekwaarde per 31-12-16	Boekwaarde per 31-12-15
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	294	224
Totaal	294	224

Het verloop binnen het verslagjaar is als volgt:

	Boekwaarde 01-01-16	Investerings	Desinves- teringen	Afschrijvingen	Bijdragen derden	Afwaa- deringen	Boekwaarde 31-12-16
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	224	204		20	114		294
Totaal	224	204		20	114		294

Het betreft hier revitalisering het Panhuis te Kesteren, verkeersremmende maatregelen Keizerstraat Echteld en verkeersbeperkende maatregelen Rijnbandijk Ochten. Vanwege de revitalisering van Het Panhuis is afgelopen jaar € 204.800 geïnvesteerd, terwijl aan project gerelateerde bijdragen € 113.510 is verantwoord.

c. Investerings met een economisch nut met tarieven.

	Boekwaarde per 31-12-16	Boekwaarde per 31-12-15
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	12.966	13.420
Totaal	12.966	13.420

Het verloop binnen het verslagjaar is als volgt:

	Boekwaarde 01-01-16	Investerings	Desinves- teringen	Afschrijvingen	Stelsel- wijziging	Boekwaarde 31-12-16
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	13.420	325		431		13.313
				-246	-594	-348
Totaal	13.420	325		185	-594	12.966

De Investerings betreffen:

872242 INV Riolvervanging Hoofdstraat 2011	12.401
872243 INV Voorber./aanleg waterberging 2014	11.310
872244 INV Rioleringsmaatr. De Heuning 2014/15	30.695
872246 INV Maatregelen wateroverlast Opheusden	220.732
872247 INV Vervanging riolering conform GRP	50.015
Totaal investeringen	325.154

De Stelselwijziging betreft:

) Splitsing Grond-, weg- en waterbouwkundige werken in Economisch nut en Economisch nut met tarieven.	347.660
---	---------

Financiële vaste activa

Een financieel vast actief is aanwezig als duurzaam financieel belang gehouden worden zoals kapitaalverstrekking aan deelnemingen en het verstrekken van leningen.

	Boekwaarde per 31-12-16	Boekwaarde per 31-12-15
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	83	83
Overige verstrekte langlopende leningen	1.174	1.094
Totaal	1.257	1.176

Het verloop van beide categorieën binnen het verslagjaar is als volgt:

	Boekwaarde 01-01-16	Investerings	Desinves- teringen	Aflossingen/ afschrijvingen	Afwaa- deringen	Boekwaarde 31-12-16
Kapitaalverstrekkings aan:						
deelnemingen	83					83
Lenings aan:						
overige langlopende geldleningen	1.094	175		95		1.174
Totaal	1.176	175		95		1.257

Kapitaalverstrekking aan deelnemingen

Het betreft hier kapitaalversterking zoals aandelen Bank Nederlandse gemeenten (BNG), de aandelen Vitens, deelneming in de Logistieke Hotspot Rivierenland en deelneming in Kesteren Zuid BV.

Verstrekte Leningen

De saldi op 31 december 2016 van de overige verstrekte langlopende geldleningen bedragen:

Vitens	€	358.030
Startersleningen	€	450.000
Diverse verenigingen	€	191.142
Totaal	€	1.174.172

In 2016 is er een kapitaalverstrekking aan de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (duurzaamheidsleningen) van € 175.000 gedaan.

VLOTTENDE ACTIVA

Onder de vlottende activa worden afzonderlijk opgenomen de voorraden, de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar, de liquide middelen en de overlopende activa

Voorraden

Onder de Voorraden werden tot vorig jaar ook de Grond- en hulpstoffen (niet in exploitatie genomen gronden) verantwoord. Als gevolg van een wijziging van de BBV zijn de saldi (€ 1.535.353,39) van betreffende complexen op 1 januari 2016 overgeboekt naar de Materiële Vaste Activa, alsmede de verliesvoorziening (€ 1.008.000). Op verzoek van de accountant zijn de Exploitatie-overeenkomsten (saldi € 1.964.246,68), alsmede de verliesvoorziening (€ 1.217.006), overgeboekt naar Overige Vorderingen. Wat resteert zijn de Bouwgronden in exploitatie, als volgt gespecificeerd:

	Boekwaarde 31-12-16	Vorzieningen complexen	Gecorr.saldo 31-12-16	Boekwaarde 31-12-15	Gecorr.saldo 31-12-15
Onderhanden werk: bouwgronden in exploitatie	2.188	459	1.729	2.890	1.379
Totaal	2.188	459	1.729	2.890	1.379

a. Onderhanden werk waaronder bouwgronden in exploitatie

Het gedetailleerd verloop binnen het verslagjaar is als volgt:

bron: staat C 31-12-2016	Boekwaarde 01-01-16	Investering	Inkomsten	Saldo	Winst ultname	Boekwaarde 31-12-16	Vorziening verlies complexen	Balans waarde 31-12-16
Grondexploitatie:								
783020 Herenland Opheusden	349	110	2	457		457	458	
783025 Tolsestraat Opheusden	-567	-7	130	-704	545	-159		-159
783027 Bonegraaf West	3.055	78	801	2.332		2.332		2.332
783019 ABC terrein	53	497	993	-443				-443
Subtotaal	2.890	678	1.925	1.643	545	2.188	458	1.730

Voor inzage in deze actualisaties verwijzen wij u naar het boekwerk "jaarverslag grondexploitatiebegrotingen" (verantwoording 2016 en actualisatie per 1 januari 2017). Dit boekwerk bevat vertrouwelijke informatie en ligt ter inzage. Uit bovenstaande overzichten blijkt dat er voor projecten die worden afgesloten met een verlies een voorziening is gevormd. Dit houdt in dat er voor de verliesgevende projecten het gecaluleerde verlies is afgedekt door een voorziening "verliezen grondexploitaties" (€ 1.675.662). Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op programma 3 Fysieke Omgeving en de paragraaf 6 Grondbeleid.

Overzicht van actuele prognose van de verwachte boekwaarden, verwachte resultaten, risico's en kredietverlening van de diverse complexen.

Projectnaam	Boekwaarden							Verwachte resultaten op contante waarden						Opgenomen als risico						Investeringskrediet		Afsluiting				
	Gereiseerd			Nog te realiseren		Totaal		Jaarstukken 2015		Jaarstukken 2016		Verschil		Jaarstukken 2015		Jaarstukken 2016		Verschil		Beschikbaar	Beschikbaar	per 1-1-2016	per 1-1-2017	1-1-2016	1-1-2017	
	Boekwaarde 31-12-2015	Boekwaarde 31-12-2016	Vershil t.o.v. 31-12-2015	Lasten per 1-1-2017	Baten per 1-1-2017	Nomin. per 1-1-2017	Eindwaarde looptijd	1-1-2016 - = winst	1-1-2016 verlies	1-1-2017 - = winst	1-1-2017 verlies	Vershil winst	Vershil verlies	Algemene risico 's 1-1-2015	Project spec. risico 's 1-1-2015	Algemene risico 's 1-1-2017	Project spec. risico 's 1-1-2017	Algemene risico 's	Project spec. risico 's	gesteld 1-1-2016	aanvullend 1-1-2017					
Sub-totaal	3.025.719	2.917.668	-208.051	6.195.944	11.052.299	-2.008.551	-1.734.861	-1.763.794	296.583	-1.963.641	431.200	-199.847	134.617	302.572	1.625.000	281.767	1.365.000	-20.806	-260.000	3.100.000	0					
Wegwijzer	-324.743	-642.296	-317.553	531.108	100.000	-211.189	-211.189	-250.863	0	-202.988	0	47.875	0	-32.474	0	-64.230	0	-31.755	0	166.039	0	2017	2018			
Triangel	140.063	168.789	28.726	11.845	0	180.634	184.948	0	199.886	0	181.322	0	-18.564	14.006	0	16.879	0	2.873	0	473.000	0	2017	2017			
Boveneindsestraat	1.507.674	670.601	-837.070	5.790	0	676.351	709.958	0	658.284	0	682.390	0	24.106	150.767	0	67.060	0	-83.707	0	1.386.159	0	nvt	2.018			
Broedershof	26.597	44.137	17.540	193.665	255.790	-11.278	-17.620	0	4.700	-17.275	0	-17.275	-4.700	2.660	20.000	4.414	20.000	1.754	0	275.369	0	2017	2017			
Ijzerdoorn West fase 1	128.110	46.470	-81.640	6.440	0	52.911	54.137	0	48.251	0	53.076	0	4.825	12.811	0	4.647	0	-8.164	0	231.000	0	2016	2017			
Veilingterr. Kesteren	75.300	86.814	11.514	17.940	0	104.754	107.118	0	110.822	0	105.018	0	-5.804	7.530	0	8.681	0	1.151	0	384.800	0	2017	2017			
Aldi Opheusden	41.913	62.543	20.630	16.215	75.000	3.758	4.581	-1.639	0	4.491	1.639	4.491	1.639	6.254	0	2.063	0	1.151	0	71.422	7.336	2017	2017			
Aldi Ochten	807.721	83.100	-724.621	18.515	5.000	96.615	98.833	0	78.096	0	96.918	0	18.822	80.772	0	8.310	0	-72.462	0	839.289	0	2016	2017			
Supermarkt Kesteren	12.450	-43.480	-55.930	40.084	2.594	-5.990	-6.767	-1.261	0	-6.504	0	-5.243	0	1.245	0	-4.348	0	-5.593	0	25.336	0	2017	2018			
Heuning (HATRO)	12.586	17.048	4.462	74.375	80.339	11.084	11.432	-471	0	11.208	471	11.208	1.259	0	1.705	0	446	0	128.029	0	2017	2017				
Smachtkamp (nabij Herenland)	-6.415	-8.588	-2.173	69.240	60.500	152	152	0	6.029	0	149	0	-5.880	-642	0	-559	0	-217	0	28.235	32.417	2017	2017			
Vlaaiun	26.070	39.956	13.886	4.140	13.790	30.346	31.986	0	11.213	0	30.603	0	19.390	2.607	0	3.996	0	1.389	0	28.974	15.122	2017	2017			
Hotel Fruitpark	0	1.521	1.521	14.835	4.000	12.356	12.526	0	0	0	12.281	0	12.281	0	0	152	0	152	0	16.356	0	2017	2017			
Van Dam Rijnbandijk	16.866	4.314	-12.552	89.715	89.850	4.179	4.284	0	11.329	0	4.200	0	-7.129	1.687	0	431	0	-1.255	0	61.425	32.604	2017	2017			
Verzamelfcomplex	0	27.616	27.616	28.904	0	56.520	57.557	0	79.178	0	56.428	0	-22.750	0	0	2.762	0	2.762	0	56.520	0	2016	2017			
Vicary Ochten	0	14.824	14.824	27.715	42.539	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.482	0	1.482	0	42.539	0	2016	2017			
Triangel, Ochten, 7 woningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2017	2017			
NIEUWE PROJECTEN																										
Nedereindsestraat 29, Kesteren	0	4.714	4.714	0	4.714	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	471	0	471	0	0	4.714	0	2017	2017		
Poort van Ochten	0	263	263	0	263	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26	0	26	0	0	263	0	2017	2017		
Boerderij De Vaalt	0	7.391	7.391	0	7.391	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	739	0	739	0	0	7.391	0	2017	2017		
2 Woningen Nijlandseweg	0	2.431	2.431	0	2.431	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	243	0	243	0	0	2.431	0	2017	2017		
Vredo, Dodewaard	0	102	102	0	102	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	10	0	0	1.807	0	2017	2017		
Spoorstraat 6-8, Kesteren	0	2.530	2.530	0	2.530	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	253	0	253	0	0	2.530	0	2017	2017		
Tollenhof (Pantarijn), Kesteren	0	538	538	0	538	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	54	0	54	0	0	538	0	2017	2017		
Broekdijksestraat 6, Echteld	0	1.391	1.391	0	1.391	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	139	0	139	0	0	1.391	0	2017	2017		
Ijzerdoorn West	0	1.508	1.508	0	1.508	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	151	0	151	0	0	1.508	0	2017	2017		
Sub-totaal	2.464.189	594.234	-1.869.955	1.150.488	752.125	1.001.202	1.041.937	-254.234	1.207.786	-226.767	1.238.082	27.467	30.294	246.419	20.000	59.423	20.000	-186.996	0	4.099.077	225.465					
Ireneiaan Dodewaard*)	-24.707	-5.458	19.249	0	0	-5.458	-5.458	-701	0	-5.458	0	-4.757	0	-2.471	0	0	0	2.471	0	0	0	nvt	nvt			
Van Tuijl, Kesteren*)	8.752	5.030	-3.722	0	0	5.030	5.030	0	9.218	0	5.030	0	-4.188	875	0	0	0	-875	0	0	0	nvt	nvt			
Veap Shield *)	-9.500	-587	8.913	0	0	-587	-587	-920	0	-587	0	333	0	-950	0	0	0	950	0	0	0	nvt	nvt			
Molen de Zwaluw*)	0	-3.657	-3.657	0	0	-3.657	-3.657	0	0	-3.657	0	-3.657	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	nvt	nvt		
Sub-totaal	-25.455	-4.672	20.789	0	0	-4.672	-4.672	-1.621	9.218	-9.702	5.030	-8.081	-4.188	-2.546	0	0	0	2.546	0	0	0					
Totaal	5.464.453	3.407.229	-2.057.224	7.336.430	11.804.424	-1.012.022	-697.596	-2.009.649	1.513.589	-2.190.109	1.674.312	-180.461	180.723	546.445	1.645.000	341.190	1.385.000	-205.256	-280.000	7.199.077	225.465					
*) AFGESLOTEN PER 31-12-2016																										
Bedrijfsverplaatsing	0	52.583	52.583	153.057	205.000	640	1.748	-9.410	0	0	1.715	9.410	1.715	-16.962	0	9.466	0	26.428	0	405.000	0	nvt	nvt			
Casterhoven	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6.800.000	0	6.100.000	0	-700.000	0	0	0	nvt	nvt		
Sub-totaal	5.464.453	3.459.813	-2.004.640	7.489.487	12.009.424	-1.011.382	-695.848	-2.019.059	1.513.589	-2.190.109	1.676.027	-171.051	162.438	529.483	8.445.000	350.656	7.485.000	-178.827	-960.000	7.604.077	225.465					

Resumé tabel actuele prognose van de te verwachten resultaten complexen

Jaarlijks worden de grondexploitatiebegrotingen van projecten geactualiseerd. Hierbij wordt, naast de actuele input qua kosten en opbrengsten, ook gekeken naar de toe te passen rente en disconteringsvoet. Deze grootheden, parameters genoemd, worden uitgedrukt in procenten. Als gevolg van het toepassen van de jaarlijkse renteberekening in de grondexploitatiebegrotingen (BIE GREXEN) en financiële analyses (BIE INITIATIEVEN) waarbij de nadelige boekwaarden van verlieslatende projecten worden belast met rentekosten in verband met vóórfinanciering, voor zover van toepassing, vindt jaarlijks een correctie op de boekwaarde van het voorgaande jaar plaats. Voor een weergave van de gehanteerde parameters verwijzen wij naar de eerder in deze paragraaf beschreven "Parameters". De boekwaarde per 31 december 2016 van de BIE- projecten ad € 3.407.229 laat een daling zien ten opzichte van de boekwaarde per 31 december 2015 ad € 5.464.453 ter grootte van € 2.057.224 Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een lagere boekwaarde op de BIE GREXEN ad € 208.051 (€ 2.817.668 per 31-12-2016 ten opzichte van € 3.025.719 per 31-12-2015) als gevolg van gerealiseerde opbrengsten Tolsestraat (€ 130.000) en Bonegraaf West (€ 800.000) (BIE GREXEN). Daartegenover staat een stijging van de boekwaarde in ABC ontwikkeling (€ 543.000) waar gestart is met het bouwrijpmaken zodat de eerste uitgaven kunnen worden gerealiseerd. Ook de boekwaarde van de BIE INITIATIEVEN ad € 594.324 is beduidend lager dan deze was per 31-12-2015 (€ 2.464.189 per 31-12-2015). Dit betekent een verlaging voor de BIE INITIATIEVEN van € 1.869.955. Dit heeft onder andere te maken met ontvangst van subsidiegelden (€ 350.000) voor het project Wegwijzer, (geplande en vervroegde) ontvangsten grondverkoop (€ 885.000) als gevolg van de succesverkoop op Boveneindsestraat, de opbrengst van de verkoop van het voormalig gemeentehuis in Ochten (€ 725.000). Daarnaast spelen de renteaanpassing en discontovoet een rol in de bepaling van de netto contante waarde (NCW). Naast de lopende BIE projecten worden vier complexen afgesloten, te weten: Irenelaan in Dodewaard, Van Tuil in Kesteren, Veap Shield en Molen de Zwaluw

Een onderbouwing van de geraamde winstnemingen

Gezien het saldo van de boekwaarde per 31 december 2016 wordt gesteld dat vroegtijdige winstneming niet aan de orde is. Ten aanzien van de projecten met een verlieslatend resultaat wordt, conform richtlijnen van de BBV, een voorziening ter grootte van het te verwachten verlies (op basis van de NCW per 1 januari 2017) gevormd in de "Voorziening verliezen grondexploitaties" waarmee het te verwachten verlies is afgedekt. Op basis van de actualisatie per 31 december 2016 bedraagt het totaal aan verwachte verliezen € 1.676.027. Bij de laatste actualisatie ten behoeve van de jaarstukken 2015 bedroeg het totaal aan verwachte verliezen € 1.513.589 per 1-1-2016. Verschil derhalve € 162.439, waarmee deze verliesvoorziening naar boven wordt bijgesteld. Grotendeels is het resterend aan te vullen bedrag veroorzaakt door het project Herenland (circa € 125.000) als gevolg van diverse oorzaken waarvan onder andere kunnen worden genoemd de aanpassingen in het openbare gebied als gevolg van ontstane wateroverlast en daarnaast extra plankosten die veroorzaakt zijn door de onderhandelingen met een ontwikkelende partij en als gevolg van het nog niet tot een deal komen betekent dit een verlenging van de projectduur van 2017 naar 2018. Daarnaast zijn er op de andere BIE projecten extra inspanningen gepleegd om te komen tot ontwikkeling dan wel beëindiging van projecten. Tot slot speelt de looptijd een rol waarbij voor een aantal projecten de looptijd van het project is verlengd met één jaar. De gemeente Neder-Betuwe heeft geen grip op "markttechnische" omstandigheden maar heeft hier wel mee te maken, hetgeen zich vertaalt in de looptijd en dus ook in extra plankosten om te anticiperen in het proces. In overleg met de accountant is voor de projecten Tolsestraat (€ 545.000) en de Wegwijzer (€ 200.000) een tussentijdse winstneming genomen.

Risico's

In het totaal financieel overzicht per 1 januari 2017 van de projecten is onderscheid gemaakt in enerzijds de "algemene risico's" conform de uitgangspunten van de "Nota risicomanagement en weerstandsvermogen" ad € 350.656 (was per 1-1-2016 € 529.484) en anderzijds "project specifieke risico's" ter grootte van € 7.485.000 (was per 1-1-2016 € 8.445.000) Hierbij zijn de risico's van de deelneming Casterhoven ter grootte van € 6.100.000 als "project specifieke risico's" (per 1-1-2016 was dit groot € 6.800.000) in meegenomen. De andere deelneming, Medel, is hier buiten beschouwing gelaten. Voor meer informatie over Medel en Casterhoven verwijzen wij u naar de Paragraaf 5 "Verbonden Partijen". Totaal bedrag van de risico's bedraagt derhalve € 7.835.656 (per 1-1-2016 was dit bedrag € 8.974.483). Het verschil verlaging risicobedrag ad € 1.138.828 heeft grotendeels te maken met de verlaging van het risico op Casterhoven (€ 700.000) en verlaging risico ABC ontwikkeling (€ 310.000). De dekking voor deze ingeschatte risico's moet gevonden worden enerzijds in de "Reserve Grondexploitaties" voor een bedrag ad € 1.385.000 en voor € 6.100.000 uit het weerstandsvermogen voor wat betreft Casterhoven.

Voor het bepalen van de algemene risico's is conform de "Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen" 10% van de huidige boekwaarde opgenomen als risicobedrag. Voor een totaaloverzicht van de algemene risico's en de project specifieke risico's verwijzen wij naar het totaal financieel overzicht in paragraaf 2 "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" van de Jaarstukken 2016. De algemene risico's en de specifieke risico's, die worden gelopen binnen de diverse grond-complexen, bedragen in totaliteit per 31 december 2016 € 1.735.656 exclusief Casterhoven. Dit is een afname ten opzichte van 31 december 2015 met € 438.828 exclusief Casterhoven. Toen was het saldo van de risico's € 2.174.483 exclusief Casterhoven. De dekking voor deze risico's wordt gevonden in de "Reserve grondexploitatie". Het totaal van deze reserve bedraagt per 31 december 2016 circa € 2.174.483. Hieruit blijkt dat de Reserve grondexploitatie voldoende is om de algemene en project specifieke risico's van grondexploitaties exclusief Casterhoven af te kunnen dekken en derhalve verlaagd kan worden met € 438.827 naar € 1.735.656.

Aanvullende kredieten

Ten behoeve van drie af te sluiten projecten per 31-12-2016 worden de reeds per 1-1-2016 beschikbaar gestelde kredieten afgesloten. Het betreft de projecten Irenelaan, Van Tuil en Veap Shield. Basis voor de berekening van het benodigde krediet is de boekwaarde per 31-12-2016 en de nog te investeren bedragen per 1-1-2017. Hierop wordt in mindering gebracht het reeds eerder verstrekte krediet in de projecten. Beschikbaar is gesteld per 1-1-2016, na aftrek van de afgesloten kredieten zoals hiervoor is aangegeven per 1-1-2016, € 7.604.077. Het aanvullende budget ten behoeve van de werkzaamheden uit te voeren in de diverse projecten zoals aangegeven in het overzicht onder investeringskrediet -aanvullend- is benodigd ter grootte van € 225.695. Het totaal aan benodigde kredieten bedraagt per 1-1-2017 € 7.829.772.

Uitzettingen korter dan één jaar

Onder uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden afzonderlijk opgenomen de vorderingen op openbare lichamen; verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen (als bedoeld in de wet financiering decentrale overheden); overige verstrekte kasgeldleningen; uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar; rekening-courantverhouding met het Rijk; Exploitatie-overeenkomsten en overige vorderingen.

Gespecificeerd:

	Saldo 31-12-16	Voorziening	Gecorrigeerd saldo 31-12-16	Gecorrigeerd saldo 31-12-15
Vorderingen op openbare lichamen	176		176	178
Verstrekte kasgeldleningen				
Rekening-courantverhouding met het Rijk	4.463		4.463	5.653
Exploitatie-overeenkomsten	1.964	1.217	747	
Overige vorderingen	2.249	796	1.453	768
Totaal	8.852	2.013	6.839	6.600

- Het bedrag van € 175.678 betreft debiteuren op openbare lichamen (overheid).
- In 2016 zijn er geen kasgeldleningen verstrekt.
- Het bedrag van € 4.462.546 betreft een rekening courantverhouding met het Rijk (Schatkistbankieren). Gemeenten zijn sinds eind 2013 verplicht om overtollige liquide middelen boven een bepaalde grens te beleggen bij het Rijk (Schatkistbankieren). Voor de gemeente Neder-Betuwe was deze grens in 2016 € 378.667. Dagelijks wordt automatisch het meerdere boven dit saldo automatisch afgeroomd naar de rekening-courantverhouding met het Rijk. De gemeente Neder-Betuwe heeft geen middelen buiten 's Rijks schatkist aangehouden, getuige onderstaand overzicht:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	366.285			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	199	249	233	217
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	167	117	133	149
(3a) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	48.838			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 mln.	48.838			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
Drempel	(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van € 250.000	-			
(1) Berekening kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen.					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's-Rijks schatkist aangehouden middelen	18.145	22.676	21.478	19.958
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2)-(5a)/(5b)	Kwartaalcijfer op dag basis buiten 's Rijks schatkist aangehouden	199	249	233	217

- Exploitatie-overeenkomsten € 747.240. Op verzoek van de accountant is het bedrag van de Exploitatie-overeenkomsten en de eraan gekoppelde verliesvoorziening overgeboekt vanuit de Voorraden. Het betreft de volgende complexen

	Boekwaarde 01-01-16	Investering	Inkomsten	Saldo	Winst ultname	Boekwaarde 31-12-16	Voorziening verlies complexen	Balans waarde 31-12-16
bron: staat C 31-12-2016								
Exploitatieovereenkomsten:								
783045 Nachtegaallaan Dodewaard								
783078 ABC terrein SV	135	1.039		1.175		1.175		1.175
783075 Wegwijzer Kesteren	-325	14	332	-642	200	-442		-442
783044 Irenelaan	-25	19		-5		-5		-5
783043 Van Tuijl	9	18	22	5		5	9	-4
783046 Triangel Ochten	140	29		169		169	200	-31
783048 Boveneindestraat Kesteren	1.508	55	893	671		671	658	12
783054 Broedershof Echteld	27	18		44		44	5	39
783057 Uzendoorn West	128	6	88	46		46	48	-2
783059 WoZoCo Opheusden								
783068 Veilingterrein Kesteren	75	12		87		87	111	-24
783076 Aldi Opheusden	42	28	8	63		63		63
783077 Aldi Ochten	808	60	785	83		83	78	5
783079 Supermarkt Kesteren	12	9	65	-43		-43		-43
783080 Hatro Heuningen	13	36	32	17		17		17
783081 Smachtkamp	-6	8	10	-9		-9	6	-15
783082 Vlastuin	26	21	7	40		40	11	29
783084 Veap Shield	-9	29	20	-1		-1		-1
783083 Van Dam Rijnbanddijk	17	16	29	4		4	11	-7
783087 Fruitpark Hotel Ochten		13	11	2		2		2
783088 Molen 'de Zwaluw' Ochten		1	4	-4		-4		-4
783089 RK Centrumplan Ochten MCD		22	7	15		15		15
783091 Nedereind 29		5		5		5		5
783092 RK Poort van Ochten								
783093 Vaalt Echteld		7		7		7		7
783094 Nijlandseweg		2		2		2		2
783096 Spoorstraat		5	3	3		3		3
783097 Tollenhof 1		1		1		1		1
783098 Boerderye		1		1		1		1
783100 Uzendoorn-West 2e fase		2		2		2		2
783099 Verzamelgrexten		28		28		28	79	-52
Totaal	2.574	1.505	2.315	1.764	200	1.964	1.217	747

Voor inzage in deze actualisaties verwijzen wij u naar het boekwerk "jaarverslag grondexploitatiebegrotingen" (verantwoording 2016 en actualisatie per 1 januari 2017). Dit boekwerk bevat vertrouwelijke informatie en ligt ter inzage. Uit bovenstaande overzichten blijkt dat er voor projecten die worden afgesloten met een verlies een voorziening is gevormd. Dit houdt in dat er voor de verliesgevende projecten het gecalculerde verlies is afgedekt door een voorziening "verliezen grondexploitaties" (€ 1.217.006). Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op programma 3 Fysieke Omgeving en de paragraaf 6 Grondbeleid.

- Het bedrag van € 1.453.455 betreft overige vorderingen. Deze overige vorderingen zijn te splitsen in vorderingen niet-overheid € 800.603, vorderingen gemeentelijke belastingen € 70.718 en vorderingen debiteuren werk & inkomen. € 1.377.947. Het saldo van de debiteuren werk & inkomen (Sociale Zaken) bestaat uit de vorderingen BUIG (BBZ, Wwb, loaw en loaz) ad € 1.245.937 en vanaf 1 januari 2016 uit de vorderingen leenbijstand ad. € 132.010. Voor deze overige vorderingen is conform onze kaders een voorziening gevormd voor verwachte oninbaarheid van in totaal € 795.813. € 319.138 voor vorderingen niet-overheid en € 476.675 voor vorderingen debiteuren werk & inkomen.

De voorziening oninbaarheid voor de betreffende openstaande vorderingen werk & inkomen van € 476.675 bestaat voor € 304.687 aan vorderingen die als dubieus worden aangemerkt en voor de vordering BBZ van € 515.965 die 75% terugbetaald moet worden aan het Rijk en 25% (€ 171.988) dient gezien de ouderdom volledig als dubieus te worden aangemerkt.

Voor de terugbetalingsverplichting is een bedrag opgenomen op de balans onder de vlottende passiva t.l.v. de voorziening. In 2016 zijn voor het grootste deel van de openstaande vorderingen invorderingsprocedures opgestart.

Liquide middelen

Onder deze activa worden de dagelijks opvraagbare tegoeden in de kas- en banksaldi opgenomen. Dit saldo bestaat uit:

	2016	2015
Kas- en banksaldi	247	389
Totaal	247	389

Overlopende activa

Onder deze activa worden nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen opgenomen. Van de overige overlopende activa heeft € 3.184.718 betrekking op de verrekening met de belastingdienst die moet plaatsvinden in het kader van het BTW compensatiefonds (BCF). Deze gelden worden door de belastingdienst, conform de regelgeving, altijd overgemaakt in de laatste week van juni (voor 1 juli) van het jaar volgende op het begrotingsjaar.

In detail:

	2016	2015
Vooruitbetaalde bedragen	863	937
Nog te ontvangen bedragen	766	1.150
Overige overlopende activa	3.287	2.793
Totaal	4.916	4.880

VASTE PASSIVA

Onder de vaste passiva worden afzonderlijk opgenomen het eigen vermogen, de voorzieningen en de vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Eigen vermogen

Dit vermogen bestaat uit de reserves (hieronder a en b) en het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening (hieronder c). In de balans worden de reserves onderscheiden naar algemene- en bestemmingsreserves. De laatste posten betreffen reserves waaraan provinciale staten respectievelijk de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven. Daarbij wordt geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om speciaal bestemmingsreserves aan te houden voor egalisatie van tarieven (dit betreft de mogelijkheid om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht, maar die niet specifiek hoeven te worden besteed).

Gespecificeerd:

	2016	2015
Algemene reserves	9.027	8.862
Bestemmingsreserves voor egalisatie van tarieven		
Overige bestemmingsreserves	12.347	11.419
Nog te bestemmen resultaat	2.377	483
Totaal	23.750	20.764

Aan de met activa verbonden reserve (Reserve huisvesting Van Lodenstein) is 4% rente toegevoegd. Hierna volgt een verdere uitsplitsing per reserve. Daarbij is de beginstand 1 januari 2016 opgenomen, vervolgens de toevoegingen, onttrekkingen, daarna de resultaat-bestemming en verminderingen ter dekking van kapitaallasten en tenslotte de eindstand op 31 december 2016

a. Algemene Reserve (90001)

	Saldo 01-01-16	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Saldo 31-12-16
Algemene reserve	8.862	745	671	91	9.027
Totaal	8.862	745	671	91	9.027

Deze reserve dient als financieel weerstandsvermogen (buffer) voor het opvangen van risico's waarvoor geen bestemmingsreserves of voorzieningen zijn gevormd, ofwel het opvangen van in principe onvoorziene financiële tegenvallers. Aan de algemene reserve wordt geen rente toegevoegd. In de paragraaf weerstandsvermogen wordt aangegeven hoeverre deze reserve toereikend zijn en welke bekende risico's daarmee afgedekt worden.

Toevoeging

Doorgeschoven werkzaamheden (decemberbrief)	€ 306.000
Verlaging reserve grondexploitaties	€ 438.827
Totaal toevoegingen	€ 744.827

Onttrekking

Accommodatiebeleid (doorgeschoven budgetten van 2015; BW 112)	€ 48.000
Lokale detailhandel structuurvisie (doorgeschoven budgetten van 2015; BW 112)	- 25.000
Burgerparticipatie openbaar groen (doorgeschoven budgetten van 2015; BW 112)	- 18.750
Herziening bestemmingsplannen (doorgeschoven budgetten van 2015; BW 112)	- 20.000
Project gemeentelijk grondgebruik (doorgeschoven budgetten van 2015; BW 112)	- 12.000
GRP waterplan (BW 112)	- 32.125

Wijkmanagement (doorgeschoven budgetten van 2015; BW 112)	-	25.000
Bedrijfsverplaatsing Kegelaar (BW 112)	-	375.000
Aansluiting N323 / A15 (BW 112)	-	90.000
Waalwaard Dodewaard (weg onderlangs; BW 112)	-	25.000
Totaal onttrekkingen	<u>€</u>	<u>670.875</u>

b. Bestemmingsreserves

Naar doelstelling of bestemming zijn hier de volgende acht bestemmingsreserves weergegeven:

	Saldo 01-01-16	Toevoeging	Onttrekking	Bestemming resultaat vorig jaar	Verminderling ter dekking van afschrijvingen	Saldo 31-12-16
90010 Algemene reserve grondexploitatie	2.174		439			1.736
90011 Reserve bovenwijkse voorzieningen	744	73	85			732
90018 Reserve huisvesting Van Lodenstein	6.716	269			465	6.520
90043 Reserve Drie Decentralisaties	722			-30		692
90045 Reserve Precariobelasting	1.043	1.387				2.430
90046 Reserve Fonds Ruimtelijke Inrichting	20	2				22
90047 Reserve Renovatie Onderwijshuisv.		164				164
90048 Reserve ABC Laanboomgebouw		52				52
Totaal	<u>11.419</u>	<u>1.946</u>	<u>524</u>	<u>-30</u>	<u>465</u>	<u>12.347</u>

De belangrijkste mutaties worden hieronder per bestemmingsreserve toegelicht.

b1 Reserve grondexploitatie (90010)

De reserve grondexploitatie dient als financieel weerstandsvermogen (buffer) voor het opvangen van - in principe - onvoorziene tegenvallers in de bouwgrondexploitatie. Daarnaast dient de reserve grondexploitatie als dekking voor de ingecalculeerde risico's op het gebied van grondexploitatie; Bij de jaarlijkse actualisatie van de algemene en project-specifieke risico's bleek dat deze reserve kon worden verlaagd met € 438.827. Voor meer informatie over deze bestemmingsreserve verwijzen wij u naar de paragraaf 6 Grondbeleid.

b2 Reserve bovenwijkse voorzieningen (90011)

Het doel van de reserve is het kunnen uitvoeren van (infrastructurele) werken, die op meer dan één plangebied betrekking hebben, zoals ontsluitingswegen, bruggen, viaducten, bufferzones e.d. In 2016 zijn diverse bijdragen (totaal € 72.721) ontvangen op grond van grondverkoop. In 2016 is er een onttrekking verantwoord van € 85.000 ten gunste van een fietsoversteek de Leede.

b3 Reserve Huisvesting Van Lodenstein College (90018)

De reserve Huisvesting van het Van Lodenstein College (VLC) is gevormd voor de dekking van de kapitaallasten van de nieuwbouw van het VLC en dekking van de kapitaallasten van de voor het VLC gepleegde investeringen. De toevoeging van de rente en de onttrekking ter dekking van de kapitaallasten zijn conform de begroting.

b4 Reserve Drie Decentralisaties (90043)

In 2012 heeft u ingestemd om een bestemmingsreserve Wmo in te stellen, deze is inmiddels hernoemd naar reserve: Drie Decentralisaties. Conform de 9^e BW van 2016 is het tekort van het boekjaar 2015 onttrokken aan deze reserve.

b5 Reserve Precariobelasting (90045)

Deze bestemmingsreserve is gevormd op basis van invoering precariobelasting in 2013. Doel is het afdekken van de financiële risico's. In 2016 is een bedrag toegevoegd van € 1.386.801. Er zijn geen onttrekkingen geweest in 2016.

b6 Reserve Fonds Ruimtelijke Investerings (90046)

In 2010 is een nota voor Bovenwijkse voorzieningen opgesteld waarin ruimtelijke investeringen geïntegreerd zijn. In tegenstelling tot een bijdrage voor Bovenwijkse voorzieningen, die verhaalbaarheid van kosten mogelijk maakt via een anterieure (privaatrechtelijk) en een posterieure (publiekrechtelijk) overeenkomst bij particuliere ontwikkelingen, is een bijdrage voor ruimtelijke ontwikkelingen alléén van toepassing op anterieure overeenkomsten. Voorwaarde voor het afspreken van zo'n bijdrage is dat de ruimtelijke ontwikkeling in een Structuurvisie is vastgelegd. Dit is dus een belangrijk verschil met de bijdrage voor Bovenwijkse voorzieningen. Evenals in 2015 zijn er in 2016 geen toevoegingen of onttrekkingen geweest.

b7 Reserve Renovatie Onderwijshuisvesting (90047)

Deze bestemmingsreserve is gevormd in 2016; er is een bedrag toegevoegd van € 164.614. Er zijn geen onttrekkingen geweest in 2016.

b8 Reserve ABC Laanboomgebouw (90048)

Deze bestemmingsreserve is gevormd in 2016. In het raadsvoorstel over het ABC is besloten dat een deel van de opbrengsten grondverkoop gestort moet worden in een bestemmingsreserve voor bouw laanboomgebouw. Er zijn geen onttrekkingen geweest.

c. Nog te bestemmen resultaat

Het nog te bestemmen resultaat bij de jaarrekening 2015 is conform raadsbesluit bestemd. Voor het nog te bestemmen resultaat bij de jaarrekening 2016 is aan u een voorstel gedaan (zie hoofdstuk resultaatbepaling en resultaatbestemming).

De op 31 december nog te bestemmen resultaten waren als volgt:

	2016	2015
Nog te bestemmen resultaat	<u>2.377</u>	<u>564</u>
Totaal	<u>2.377</u>	<u>564</u>

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.
- Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van bepaalde voorschotbedragen.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

Hieronder zijn de diverse voorzieningen nader uitgesplitst naar toevoegingen, aanwendingen en vrijval ten gunste van het resultaat. Hoe de toevoegingen en aanwendingen zijn samengesteld is nader toegelicht.

a. Voorzieningen voor verplichtingen/verliezen en risico's

	Saldo 01-01-16	Toevoeging	Stelsel- wijziging	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-16
91018 Opleiding en cursussen	55	198			183	70
91020 Afwaarderen grondposities	764				362	401
91059 Reorganisatie	256	3			89	170
91063 Wethouderspensionen	206			33		172
Totaal	<u>1.281</u>	<u>201</u>		<u>33</u>	<u>635</u>	<u>813</u>

De belangrijkste mutaties worden hieronder per voorziening toegelicht.

a1 Voorziening opleiding en cursussen (91018)

Het doel van de voorziening is het dekken van gelden voor verplichtingen aan personeel ten behoeve van het volgen van diverse opleidingen en cursussen, zoals opgenomen in de diverse persoonlijke ontwikkelplannen (POP's). In 2016 is € 197.925 (ten laste van de exploitatie) toegevoegd. Voor het volgen van diverse cursussen is rechtstreeks aan de voorziening een totaalbedrag onttrokken van € 183.423.

a2 Voorziening afwaarderen grondposities (91020)

Bij de begroting 2015 is besloten om € 1 miljoen te storten in een voorziening afwaarderen grondposities. Deze voorziening is bedoeld als dekking voor het moeten afwaarderen van gronden. In 2016 is een gemeentelijke bijdrage betaald ter dekking van het tekort van Casterhoven, alsmede een tweede bijstorting in het vermogen.

a3 Voorziening reorganisatie (91059)

U heeft in uw raadsvergadering van 21 maart 2013 een budget van € 1.270.000 beschikbaar gesteld. De kosten ten behoeve van de boventallig verklaarde managers, waaronder de 'van werk naar werk' trajecten, vormen de grootste uitgaven die ten laste van deze voorziening worden geboekt. In 2016 is er € 89.465 onttrokken.

a4 Voorziening wethouderspensionen (91063)

De gemeente Neder-Betuwe heeft voor de wethouders bij Loyalis Verzekeringen het APPA-plan afgesloten. De Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (APPA) regelt de pensioenrechten van bestuurders en hun nabestaanden. Hiervoor is intern een voorziening gecreëerd. Op basis van informatie verstrekt door Loyalis Verzekeringen is hier een bedrag van € 205.698 in gestort.

Naar aanleiding van een aantal wijzigingen die betrekking hebben op nieuwe of vertrekkende wethouders is er een actueel beeld ontstaan over het noodzakelijke niveau van deze voorziening. Om de beleggingstegoeden volledig aan te laten sluiten op de pensioenaanspraken en daarmee op de juiste niveaus te brengen, dient er een bedrag van € 172.307 beschikbaar te zijn in deze voorziening. Dit betekent dat bij de jaarrekening incidenteel een bedrag van € 33.391 ten gunste kon worden gebracht van het jaarrekeningsaldo 2016.

a5 Voorziening verliesgevende complexen (N.I.E.G.G.) (91992)

Als gevolg van een wijziging van de BBV zijn de saldi van betreffende complexen op 1 januari 2016 overgeboekt naar de Materiële Vaste Activa. De verliesvoorziening is toegevoegd aan de Voorzieningen (Vaste Passiva).

b. Egalisatievoorzieningen

De volgende negen voorzieningen zijn hier opgenomen:

	Saldo 01-01-16	Toevoeging	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-16
91008 Onderhoud wegen en kunstwerken	1.397	946	50	430	1.862
91042 Onderhoud gebouwen	465	249		199	514
91043 Riolering	479		111		368
91044 Onderhoud huisvesting onderwijs')					
91051 Verkeer en vervoer	393	71		25	439
91053 Vervanging openbare verlichting	284	93		31	347
91057 Begraafplaatsen	60	54		21	93
91058 Egalisatie begraafplaatsen	69	39	13		94
91062 Speelruimtebeleid	20	120		67	73
Totaal	3.166	1.572	174	774	3.790

b1 Voorziening onderhoud wegen en kunstwerken (91008)

Het doel van de voorziening is het periodiek kunnen uitvoeren van (groot) onderhoud aan openbare wegen, volgens het wegenbeheersplan 2014 - 2017. Het huidige beheerplan is in maart 2014 door de gemeenteraad vastgesteld. In 2016 is er € 946.000 gestort in de voorziening. Het aanbestedingsvoordeel in 2016 bedroeg € 50.000 en is vrijgevallen ten gunste van de exploitatie. Zo is o.a. voor elementen € 109.090 aan onderhoud uitgegeven, voor asfalt € 171.573, voor het herstellen van bermten € 84.642 en verhelpen winterschade € 37.000.

b2 Voorziening onderhoud gebouwen (91042)

Het doel van de voorziening is het egaliseren van de kosten voor groot onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen (exclusief scholen, zie hiervoor de volgende voorziening) volgens het beheerplan onderhoud gebouwen. In 2016 zijn er naast de geraamde storting van € 237.323, de ontvangen bijdragen van derden in de voorziening gestort. Het onderhoud van de diverse gebouwen is rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

b3 Voorziening riolering (91043)

Het doel van de voorziening is het opvangen van afwijkingen tussen de baten en lasten van het rioolbeheer volgens het Gemeentelijk Riolering Plan (GRP) 2013 - 2018. Een bedrag van € 111.087 is onttrokken ter dekking van het exploitatie tekort in 2016.

b4 Voorziening onderhoud huisvesting onderwijs (91044)

In de administratie is de afsluitende mutatie van de jaarrekening 2015 niet meer verwerkt (het wegboeken van deze voorziening). Hierdoor bestaat er tussen jaarrekening en administratie een verschil van € 163.614,46; zie ook 'Reserve Saldo van de rekening Baten en Lasten' en 'Overlopende passiva'.

b5 Voorziening verkeer en vervoer (91051)

Het doel van de voorziening is het dekken van de kosten van uitvoering van het in 2010 vastgestelde Neder-Betuws Verkeer- en Vervoerplan. In totaal is er in 2016 een bedrag van € 71.323 toegevoegd aan de voorziening. Voor uitgaven volgens het vervoerplan is er in totaal € 25.398 aan kosten onttrokken aan deze voorziening.

b6 Voorziening vervanging openbare verlichting (91053)

Het doel van de voorziening is het dekken van de kosten van uitvoering van het vervangingsplan voor de openbare verlichting. Conform de primaire begroting is er een bedrag van € 93.293 toegevoegd aan de voorziening. Wegens vervanging van oude lichtmasten is een bedrag van € 30.516 aan de voorziening onttrokken.

b7 Voorziening begraafplaatsen (91057)

Het doel van de voorziening begraafplaatsen is het dekken van de kosten van uitvoering van de in 2012 vastgestelde Nota begraafplaatsenbeleid 2012-2015 (beheerplan geüpdatet in december 2013. Conform de primaire begroting is een storting van € 53.500 toegevoegd. In 2016 is er een bedrag aangewend van € 21.228 voor de diverse werkzaamheden welke zijn opgenomen in de nota begraafplaatsenbeleid.

b8 Egalisatievoorziening begraafplaatsen (91058)

De egalisatievoorziening begraafplaatsen is bij de bestemming van het rekeningresultaat 2011 gevormd om de fluctuaties in de leges opbrengsten van de grafrechten binnen de exploitatie te nivelleren. Voor 2016 is er € 39.000 toegevoegd vanwege lagere lasten en is er een onttrekking geweest van € 13.300 ten gunste van de exploitatie vanwege lagere baten.

b9 Voorziening speelruimtebeleid (91062)

Het nieuwe speelruimtebeleid 2015-2025 (raadsbesluit d.d. 17 september 2015, RAAD/1901) vormt de basis voor deze voorziening. De met de primaire begroting geraamde storting ad. € 119.738 is geboekt; in 2016 is € 66.841 ten laste van deze voorziening gebracht.

Vaste schulden met looptijd langer dan 1 jaar

Onder deze passivapost zijn afzonderlijk opgenomen: Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen en waarborgsommen:

	2016	2015
Onderhandse leningen binnenlandse banken en overige financiële instellingen	23.991	28.757
Waarborgsommen	3	4
Totaal	23.995	28.761

Het verloop van deze posten is als volgt:

	Saldo 01-01-16	Opnamen	Aflossingen	Saldo 31-12-16
Onderhandse leningen	28.757	13	4.778	23.991
Waarborgsommen	4		1	3
Totaal	28.761	13	4.779	23.995

De saldi van de onderhandse geldleningen per 31 december 2016 van in totaal € 23.991.158,57 zijn in overeenstemming met de van de financieringsinstellingen ontvangen saldo-overzichten. De totale ten laste van het boekjaar 2016 komende rente voor de langlopende geldleningen bedroeg € 987.792 (2015 € 1.150.741)

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva worden afzonderlijk opgenomen de netto-vlottende schulden, met een rente typische looptijd korter dan één jaar en de overlopende passiva:

	2016	2015
Overige schulden met looptijd korter dan 1 jaar	3.561	5.501
Overlopende passiva	5.179	4.784
Totaal	8.740	10.285

Kortlopende schulden

Onder de netto-vlottende schulden worden afzonderlijk opgenomen: kasgeldleningen aangegaan bij openbare lichamen; overige kasgeldleningen; banksaldi; overige schulden. De belangrijkste overige schulden per 31 december 2016 betreffen:

Afdracht loonheffing gemeente	€	323
Afdracht sociale lasten	€	73
Betalingen onderweg (WMO)	€	837
Overige schulden	€	<u>2.328</u>
Totaal van de overige schulden	€	<u>3.561</u>

De overige schulden bestaan voornamelijk uit crediteuren, maar ook uit nog in de eerste maanden van 2016 af te dragen loonheffing en sociale lasten. Vrijwel alle overige schulden op balansdatum zijn in het nieuwe jaar vereffend.

Overlopende passiva

Onder overlopende passiva worden afzonderlijk opgenomen: verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume; de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren; overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen.

Gespecificeerd:

	2016	2015
Vooruit ontvangen bedragen	1	8
Nog te betalen bedragen	3.757	2.229
Nog te besteden gelden Rijk	1.420	2.548
Totaal	5.179	4.784

In de administratie is de afsluitende mutatie niet meer verwerkt (het corrigeren van de post 'Nog te betalen bedragen'). Hierdoor bestaat er een verschil tussen jaarrekening en administratie een verschil van € 82.868,00; zie ook 'Reserve Saldo van de rekening Baten en Lasten' en 'Egalisatievoorzieningen'.

Nog te betalen bedragen

De belangrijkste nog te betalen bedragen per 31 december 2016 betreffen:

Transitorische rente	€	268
Overige nog te betalen bedragen	€	<u>3.489</u>
Totaal van nog te betalen bedragen	€	<u>3.757</u>

Nog te besteden gelden Rijk

In 2008 zijn de BBV voorschriften met betrekking tot het reserveren van door derden verkregen gelden gewijzigd. In artikel 49b wordt gesteld dat de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren niet meer in een voorziening worden gestort, maar op de balans worden opgenomen als vooruit ontvangen bedragen.

	Saldo 01-01-16	Toevoeging	Aanwending	Saldo 31-12-16
96008 Stimuleringsbijdragen woningbouw	20		6	14
96013 Schuldhulpverlening	3			3
96017 Zwerfafval (Nedvang)	38			38
96018 Milieusubsidies	2			2
96019 Project combinatiefunctie	43		10	33
96020 Opruiming explosieven	42	81		123
96022 Romeinse Toren	18			18
96023 Rondweg Dodewaard	2.381		1.891	490
96025 Weg onderlangs Dodewaard		650		650
90026 De Heuning		49		49
Totaal	2.548	779	1.907	1.420

Stimuleringsbijdragen woningbouw (96008)

Van de provincie is een bijdrage ontvangen voor het diverse woningbouwprojecten. Voor deze ontvangen middelen is in 2007 een voorziening gevormd.

Schuldhulpverlening (96013)

Het kabinet heeft in verband met de economische crisis incidenteel extra middelen beschikbaar gesteld voor de jaren 2009, 2010 en 2011 voor schuldhulpverlening. Met deze extra middelen dienen de gemeente het volgende te realiseren: Opvang van de extra toeloop op schuldhulpverlening; Brede toegankelijkheid van de schuldhulpverlening; Beperking van de wacht- en doorlooptijden. De middelen 2009 en 2010 worden via de zogenaamde meeneemregeling aan gemeenten beschikbaar gesteld. De ontvangen middelen die nog niet zijn ingezet zijn vooralsnog geparkeerd in deze derdengelden en dienen beschikbaar te blijven voor een mogelijke afrekening.

Zwerfafval (96017)

Subsidie voor het gemeentelijk zwerfafvalfonds wordt jaarlijks gevuld wanneer de gemeente een aanvraag indient. Iedere gemeente kan voor zwerfafvalacties een subsidiebedrag aanvragen van € 1,19 per inwoner. In december 2013 is voor het eerst met terugwerkende kracht een aanvraag voor 2013 ingediend. Dit bedrag is gelabeld en een restant dient elk jaar één op één te worden doorgezeten naar een volgend jaar. Het recht op een jaarlijkse subsidie ter hoogte van dit bedrag loopt tot 2020.

Milieusubsidies (96018)

De provincie Gelderland heeft in drie tranches subsidiegelden ter beschikking gesteld voor een gemeentelijke isolatieregeling om isolatiemaatregelen aan woningen te stimuleren. De beschikking 2010 bedroeg € 25.000, 2011 € 100.000 en in 2013 € 120.000. Per woning is de subsidie een derde van de gemaakte kosten met een maximum van € 500. De gemeentelijke subsidieverordening is in 2013 opnieuw vastgesteld nadat we een bevestiging van de provincie ontvangen hebben voor de voortzetting van de regeling.

Project combinatiefunctie (impuls brede scholen, sport en cultuur) (96019)

Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever maar werkzaam is voor twee of meer sectoren: in dit geval onderwijs, sport en/of cultuur. Met combinatiefuncties wordt de verbinding en samenwerking tussen sectoren versterkt. Hierdoor wordt het binnen- en buitenschoolse onderwijs-, sport en cultuuraanbod verrijkt en beter op elkaar afgestemd. In Neder-Betuwe is besloten om in 2011 een pilotjaar te starten, de uitvoering vond plaats in 2012. In 2012 heeft u besloten dat het project vooralsnog voortgezet diende te worden.

Opruimen Explosieven (96020)

Vanaf 2010 ontvangt Neder-Betuwe via het gemeentefonds een bijdrage voor de kosten rond het opsporen van conventionele explosieven uit de Tweede Wereldoorlog. Deze bijdrage ontvangt Neder-Betuwe op basis van een vast bedrag per opgeleverde nieuwbouwwoning. Over enkele jaren zullen de daadwerkelijke verantwoorde uitgaven door het Rijk worden geëvalueerd. Om een risico van terugbetaling ten laste van de algemene middelen te voorkomen wordt het overschot van deze middelen voorlopig veilig weggezet als zijnde derdengelden. In 2016 is € 81.000 ten gunste geboekt van de exploitatie.

Romeinse Toren (96022)

Van de provincie Utrecht is een bijdrage ontvangen voor het project 'Romeinse wachttoren' van € 18.000. Deze gelden zijn geoormd door de provincie en daarom gereserveerd.

Rondweg Dodewaard (96023)

Door de provincie Gelderland is een subsidie toegekend voor de aanleg van de rondweg Dodewaard. Inmiddels zijn alle toegekende subsidietermijnen ontvangen. Voor de aanleg en bijkomende kosten is inmiddels € 1.890.557,16 verantwoord.

Weg onderlangs Dodewaard (96025)

Door de provincie Gelderland is een subsidie van € 960.000 toegekend voor de aanleg van de weg onderlangs Waalwaard Dodewaard. Inmiddels zijn alle toegekende subsidietermijnen ontvangen. Voor de aanleg en bijkomende kosten is inmiddels € 310.048 verantwoord.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Borgstellingen of garantstellingen

Aan de passiefzijde van de balans wordt buiten de balanstelling het bedrag opgenomen waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt. Deze bedragen voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen kunnen als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd worden:

	Saldo per 2016	Saldo per 2015
Bouw woningen *		
Bouw woningen SWB/Woningstichting Dodewaard *	24.599	24.874
Bouw woningen Stichting woonzorg Nederland *	2.337	2.597
Bouw woningen C.V. Casterhoven	22.000	22.000
Aanleg waterleiding	128	146
Aanschaf veerpont	153	164
Medel	2.500	2.500
Gemeenschappelijk regeling Afvalverwerking Regio Nijmegen (ARN B.V.)		
<i>Subtotaal</i>	<i>51.717</i>	<i>52.282</i>
Hypotheken particulieren	730	1.303
Totaal	52.447	53.584

* Medegaranties Staat der Nederlanden en Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

* Garantie gemeente blijft beperkt tot zg. achtervangfunctie.

In 2016 is de gemeente niet aangesproken en hebben geen betalingen plaatsgevonden wegens de verleende borg- en garantstellingen.

Langlopende financiële verplichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijken, financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste van deze verplichtingen:

Leasecontracten

- Green Spread InEnergy BV voor de lease van de zonnepanelen op het gemeentehuis gedurende 15 jaar. De totale leaseprijs, inclusief indexering, bedraagt € 46.166 excl. BTW. Hiervan stond op 31 december 2016 nog een bedrag open van € 33.686 excl. BTW.
- Green Spread InEnergy BV voor de lease van de zonnepanelen op de sporthallen in Dodewaard, Kesteren en Ochten gedurende 10 jaar. De totale leaseprijs, inclusief indexering, bedraagt € 155.838 excl. BTW. Hiervan stond op 31 december 2016 nog een bedrag open van € 104.369 excl. BTW.

Huurcontracten

- Econocom GemLease-overeenkomst, startdatum overeenkomst 1 januari 2014 voor de duur van 4 jaar. Het jaarlijkse huurbedrag bedraagt € 26.034 excl. BTW.
- Konica huur printers/kopieermachines, startdatum overeenkomst 1 juni 2016 voor de duur van 4 jaar. De totale huurbedrag Het jaarlijkse huurbedrag bedraagt voor 2016 € 16.760, voor 2017 € 28.733, voor 2018 € 28.733 voor 2019 € 28733 en voor 2020 € 11.972.

VERANTWOORDINGSINFORMATIE SPECIFIEKE UITKERINGEN

Single Information Single Audit (SISA)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017

OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
			€ 177.831	€ 22.974	€ 9.299	€ 0		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08		
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2016	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
		Alle gemeenten verantwoord hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opge	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			€ 3.383.965	€ 131.775	€ 222.601	€ 800	€ 62.391	€ 217
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 17.159	€ 0	Ja
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente deel 2016	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06
			€ 16.173	€ 0	€ 0	€ 167.276	€ 8.067	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09			
			€ 0	€ 0	Ja			

BESLUITVORMING

De raad van de gemeente Neder-Betuwe:

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

gelet op het bepaalde in de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV) en de Algemene Wet Bestuursrecht;

BESLUIT:

1. De jaarstukken 2016 van de gemeente Neder-Betuwe vast te stellen conform voorliggend ontwerp;
2. De overschrijdingen op de programma's en kredieten te sanctioneren;
3. Het resultaat van de jaarstukken 2016 vast te stellen op een overschot van € 2.377.217;
4. Van het overschot van de jaarstukken 2016, de volgende bedragen te bestemmen:
 - a. € 281.000 voor de uitvoering van onderdelen Programmagids I&A 2016;
 - b. € 7.050 voor vertrouwenscommissie benoeming burgemeester;
 - c. € 4.000 voor het opstellen van het groenbeleidsplan;
 - d. € 40.300 voor uitvoering beheer openbare ruimte door de Avri (wegmarkering € 28.300 en riolering € 12.000);
 - e. € 19.000 voor accommodatiebeleid;
 - f. € 33.000 voor extra kosten door verhoogde asielinstream;
 - g. € 7.400 voor implementatie richtlijnen Energy Efficiency Directive (EED) door omgevingsdienst rivierenland (ODR)
 - h. € 579.000 toe te voegen aan de bestemmingsreserve drie decentralisaties;
5. Het overblijvende overschot, zijnde € 1.406.467 te storten in de algemene reserve.
6. De in jaarstukken 2016 opgenomen begrotingswijziging omtrent de bestemmingen vast te stellen.
7. De in deze jaarstukken 2016 opgenomen actualisatie van de grondexploitaties per 31 december 2016 vast te stellen.
8. Het beschikbaar stellen van een aanvullend krediet van € 225.695 om gecalculerde projecten financieel te kunnen afronden, op basis van de actualisatie van de grondexploitaties per 31 december 2016.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 6 juli 2017
de griffier, de voorzitter,

E van der Neut

A.J. Kottelenberg

BEGROTINGSWIJZIGING

Begrotingswijziging

BEGROTINGSWIJZIGING						
Gemeente Neder-Betuwe		Provincie Gelderland		begrotingsjaar		2017 nr.9
De raad van de gemeente Neder-Betuwe besluit de begroting van baten en lasten voor bovengenoemd dienstjaar te wijzigen als volgt:						
Programma	Omschrijving programma	LASTEN		BATEN		
		Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	verlaging van de bestaande raming	Bedrag van de nieuwe of verhoging van de bestaande raming	verlaging van de bestaande raming	
I. Wijziging van de ramingen van het dienstjaar						
P1	Bestuur en Dienstverlening	7.050				
P2	Openbare Orde en Veiligheid					
P3	Fysieke Leefomgeving	51.700				
P4	Economie					
P5	Sociaal Domein	52.000				
P6	Algemene dekkingsmiddelen	5.748				
P7	Bedrijfsvoering					
	Mutaties reserves	275.252				
	Saldo van rekening	1.985.467			2.377.217	
	Totalen	2.377.217	0	2.377.217	0	
Volgnummer	Categorie	Omschrijving	verhoging van het beschikbaar gestelde krediet	verlaging van het beschikbaar gestelde krediet	verhoging van de te verwachten baten	verlaging van de te verwachten baten
II. Investeringen/Balansmutaties						
		Storting algemene reserve			391.750	
		Storting in bestemmingreserve 3D			579.000	
		Storting algemene reserve			1.406.467	
					2.377.217	
Toelichting op de begrotingswijziging						
Bestemming rekeningsaldo 2016						

OVERZICHT VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

A+O fonds	: Arbeidsmarkt- en Opleidingsfonds Gemeenten
AB	: Algemeen Bestuur
ABC	: Agro Business Centrum
AED	: Automatische Externe Defibrillator
APV	: Algemene Plaatselijke Verordening
ARN	: Afvalverwerking Regio Nijmegen
AVRI	: Afvalverwijdering Rivierenland
AWBZ	: Algemene Wet Bijzondere Ziektenkosten
B+R	: Brandweer en Rampenbestrijding
BAG	: Basisregistraties Adressen en Gebouwen
BBV	: Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BCF	: BTW-compensatiefonds
Berap	: Bestuursrapportage
BGT	: Basisregistratie Grootchalige Topografie
BNG	: Bank Nederlandse Gemeenten
BNW	: Buren, Neder-Betuwe en West Maas en Waal
BRZO	: Besluit Risico's Zware Ongevallen
BSR	: Belasting samenwerking Rivierenland
BTW	: Belasting Toegevoegde Waarde
CAO	: Collectieve Arbeids Overeenkomst
CJG	: Centrum voor Jeugd en Gezin
DB	: Dagelijks Bestuur
DIV	: Documentatie en Informatievoorziening
DPG	: Directeur Publieke Gezondheid
DVO	: Dienstverleningsovereenkomst
ECB	: Europese Centrale Bank
EMU	: Economische en Monetaire Unie
Expl.OVK	: Exploitatie Overeenkomst
Fido	: Wet Financiering Decentrale Overheden
FPU	: Flexibel Pensioen en Uittreden
GGD	: Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHOR	: Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GMK	: Gemeenschappelijke Meldkamer Gelderland-Zuid
GR	: Gemeenschappelijke Regeling
GREX	: Grondexploitatie
GRP	: Gemeentelijk Riolerings Plan
Halt	: Het alternatief
I&A	: Informatie en Automatisering
ICT	: Informatie Communicatie Technologie
IEGG	: In exploitatie genomen gronden
KCC	: Klantcontactcentrum
KWP	: Kwalitatief Woningbouw Programma
LEA	: Lokaal Educatieve Agenda
LHR	: Logistieke Hotspot Rivierenland
LOP	: Landschap Ontwikkelings Plan
LSB	: Lokaal Sociaal Beleid
LTO	: Land- en Tuinbouw Organisatie
NBVVP	: Neder-Betuws Verkeer en Vervoerplan
NIEGG	: Niet in exploitatie genomen gronden
NVWA	: Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
ODR	: OmgevingsDienst Rivierenland
ODRN	: OmgevingsDienst Regio Nijmegen
OZB	: Onroerende-zaakbelastingen
PIP	: Provinciaal Inpassings Plan
PPS	: Publiek Private Samenwerking
PS	: Provinciale Staten
RAR	: Regionaal Archief Rivierenland
RAV	: Regionale Ambulancevoorziening Gelderland-Zuid
RIW	: Regionale Infrastructuur Werk en Inkomen
RMC	: Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
RO	: Ruimtelijke Ordeing
SAB	: Streek Archief Bommelerwaard

SWB	: Stichting Woningbeheer Betuwe
Twaz	: Tijdelijke Wet Ambulancezorg
UWV	: Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VNG	: Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VON	: Vrij op naam
VVE	: Voor- en Vroegschoolse Educatie
Wabo	: Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wajong	: Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening voor Jonggehandicapten
WAPR	: Werkgevers Adviespunt Rivierenland
WIJ	: Wet Investeren in Jongeren
Wmo	: Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	: Wet waardering onroerende zaken
WRO	: Wet op de Ruimtelijke Ordening
Wsw	: Wet sociale werkvoorziening
Wwb	: Wet werk en bijstand